

วารสาร บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เล่มที่ ๒๐ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๕
VOL. 20 NO. 2 JULY - DECEMBER 2022

ISSN: 1685-4063 (PRINT)
ISSN: 2697-4843 (ONLINE)

วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Graduate School Journal

ISSN: 1685-4063 (Print)

ISSN: 2697-4843 (Online)

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565 Vol.20 No.2 July - December 2022

กำหนดออกวารสาร : ทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) จำนวนพิมพ์ : On Demand

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระพุทธศาสนา ปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ การจัดการเชิงพุทธ จิตวิทยา บริหารธุรกิจ การบริหารการศึกษา การพัฒนาสังคม เป็นต้น
2. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย และสังคม
3. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาการให้เป็นไปตามพันธกิจของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รูปแบบการดำเนินการกลั่นกรองบทความ

กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกระบวนการจัดทำวารสาร ตั้งแต่การคัดเลือกบทความ และจัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ บทความละ 2 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ และในการประเมินใช้รูปแบบผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน

เจ้าของวารสาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอ
พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

ที่ปรึกษา

อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สุวิญ รักษ์ตย์	บรรณาธิการบริหาร
พระครูวินัยธร บุญศรี ญาณวุฑฺโฒ, ผศ.ดร.	กองบรรณาธิการ
พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, ผศ.ดร.	กองบรรณาธิการ
พระมหาสันติราษฎร์ ฌานสุนติ, ดร.	กองบรรณาธิการ
ดร.กฤตสุขชิน พลเสน	กองบรรณาธิการ
ดร.ศรัณย์ มะกรูดอินทร์	กองบรรณาธิการ
ดร.กิตติวัจน์ ไชยสุข	กองบรรณาธิการ
ดร.เชน เพชรรัตน์	กองบรรณาธิการและเลขานุการ
ดร.ชมพูนุช ช้างเจริญ	กองบรรณาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ

กองบรรณาธิการภายในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร.	สาขาพุทธศาสนศึกษา
พระศรีวินยาภรณ์, ดร.	สาขาพุทธศาสนศึกษา
พระครูวินัยธร บุญศรี ญาณวุฑฺโฒ, ผศ.ดร.	สาขาพุทธศาสนศึกษา
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุมานพ ศิวารัตน์	สาขาพุทธศาสนศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.จำนง คั่นจิก	สาขาพุทธศาสนศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ นักการเรือน	สาขาพุทธศาสนศึกษา
พระสุทธิสารเมธี, ดร.	สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
พระมหาบุญไทย ปุญญมโน, ดร.	สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.	สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
รองศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	สาขาการปกครอง
ดร.สมภพ ระงับทุกข์	สาขาการปกครอง
รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว	สาขาสังคมวิทยา

รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ศรีทรัพย์
พระปริยัติสารเวที, ผศ.ดร.
พระมหาอรรงค์ จิตปุณฺณ, ดร.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ภาณุจारी
รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ สารัตนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถาพร ชันโต

สาขาสังคมวิทยา
สาขาการบริหารการศึกษา
สาขาการบริหารการศึกษา
สาขาการบริหารการศึกษา
สาขาการบริหารการศึกษา
สาขาการบริหารการศึกษา

กองบรรณาธิการภายนอก

พระสุริรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ	ราชบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
ศาสตราจารย์ ดร.สิทธิ บุตรอินทร์	ราชบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
ศาสตราจารย์ ดร.เต๋อง คำดี	ราชบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อภิวัฒน์สิทธิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ พิเศษ ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ (ข้าราชการเกษียณ)	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ผจญ คำชูสังข์ (ข้าราชการเกษียณ)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ศักยภินันท์ (ข้าราชการเกษียณ)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศุภษร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อาพล บุตตาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชานาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรต์มย์ แสงแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติเมธี หงษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดุลย์ ทนาราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทอีสเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุวรรณประทีป	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.อำนาจ บัวศิริ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์	สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก (สาขาบริหารการศึกษา)

ดร.สุธี แก้วเขียว
ดร.สุชาติ คำทางชล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (สาขาการพัฒนชุมชน)
นักวิชาการอิสระ (การไฟฟ้าฝ่ายผลิต)

ติดต่อสำนักงานกองบรรณาธิการวารสาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (อาคาร B 7.1) ถนนศาลายา - นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร.0-244-6000 ต่อ 1056, 1058, 1062

การเผยแพร่ : จัดส่งให้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เว็บไซต์วารสาร : www.gs.mbu.ac.th, <https://so04.tci-thajp.org/index.php/mgsj/index>.

บทความวิชาการและบทความวิจัยในวารสารฉบับนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น
ขอสงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำปี
วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

พระศรีวินยาภรณ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาธีรพงศ์ จิตปัญโญ, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุมานพ ศิวารัตน์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษ์ตย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุคตาสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชานาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ วัฒนะ

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทอีสเทิร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติเมธี หงษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุวรรณประทีป

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรรัตน์ แสงแก้ว

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดร.เพ็ญศรี บางบอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นับเป็นส่วนกลไกส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๕๘ ที่กำหนดให้คณาจารย์ตีพิมพ์ผลงานวิชาการในวารสารที่อยู่ในฐานที่ได้รับการยอมรับ และนักศึกษาต้องตีพิมพ์ผลงานของตนในวารสารหรือนำเสนอวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขของการจบการศึกษา การจัดทำวารสารจึงมีความสำคัญอย่างมาก วัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาลงมือสนใจทั่วไปได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารฉบับนี้เป็น ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565 กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ซึ่งเป็นที่น่ายินดีที่วารสารฉบับนี้ได้รับการรับรองการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal CitationIndex Centre) แล้ว โดยอยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2 (Tier 2) และได้นำเสนอในระบบการบริหารงานวารสารออนไลน์ ผ่านระบบ Thaijo ที่มีประสิทธิภาพอยู่ในขณะนี้

สำหรับบทความของคณาจารย์และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกที่อยู่ในวารสารฉบับนี้ได้คัดสรรตามมาตรฐานโดยได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความ ดังปรากฏในหน้าสารบัญ บทความต่าง ๆ ครอบคลุมกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความมีองค์ความรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กร และบุคคลผู้สนใจในการค้นคว้า สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือนำไปอ้างอิงตามหลักวิชาการต่อไป การจะพัฒนาสังคมจะต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการเป็นฐานจึงจะทำการพัฒนาสังคมนั้นยั่งยืน

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกที่เสียสละเวลาช่วยกลั่นกรอง และตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ และขอขอบคุณคณาจารย์และนักวิชาการที่สนใจส่งบทความมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้กองบรรณาธิการได้รับโอกาสคัดสรรบทความเพื่อตีพิมพ์ในหลากหลายสาขาวิชา

เจ้าของบทความทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารบัณฑิตศาสตร์ฯ เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงาน ขอขอบคุณกองบรรณาธิการทุกท่านที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในรายละเอียดต่าง ๆ จนทำให้วารสารฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุก ๆ บทความจะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการและผู้สนใจทั่วไป ทีมผู้จัดจะยังคงมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพของวารสารให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวารสารฯ ต่อไป

รศ.ดร.สุวิญ รักษ์สัตย์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ

หน้า

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

SCHOOLS ADMINISTRATION STRATEGY FOR STRENGTHEN THE MORALITY,
ETHICS OF VOLUNTEERISM IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN BANGKOK

พระครูวินัยธรวุฒิชัย ชยวุฒโฒ (เพชรทองมา)

1

การเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม

REINFORCEMENT OF INTELLIGENT QUATIENT AND EMOTIONAL
QUATIENT DEVELOPMENT WITH BUDDHADHAMMA

สุนทรา บุญรัตนศิริ

16

แนวคิดจริยศาสตร์หลังนวยุค

Ethical Concepts in Postmodernism

นาวัน พิษณุวิศิษฐ์กุล

24

ชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

Community and Thai Political Development in Krathum Baen District

Samut Sakhon Province the Objectives Are

อัญธิษฐา อักษรศรี

35

รูปแบบการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา

A Model of Problem Solution Based on Buddhist Philosophy of
Farmers in Trang Province

พระขรรค์ชัย สุวุฒโฒ (เจริญศิลป์)

49

บทความ

หน้า

ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

THE INDICATORS OF BRAHMAVIHARA CHANGING LEADERSHIP
OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

เพ็ญศรี แก้วใจดี

66

ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Transformation Leadership Indicators in Ethics for the Primary School
Administrators under the Office of the Basic Education

ธนกฤต ธรรมวนิชย์

79

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยหลักพุทธธรรม

Community Economic Development in People's Democratic
Republic of Laos with Buddhaddhamma

พระสาคร จิตตสาโร (หลวงศรีอภัย)

94

การพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

Development of Holistic Thinking with Buddhist Principles

ชายน่า ภาววิมล

113

รูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน

The Model of Buddhist Dissemination to Generation Groups
in Contemporary Society

ปฐมา ทรัพย์สังข์

127

บทความ

หน้า

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการ

การสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

THE CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING

DECISION TO BUY YOUTUBE PREMIUM SUBSCRIPTION

SERVICE OF CONSUMERS IN BANGKOK

สุมาลย์ ปานคำ

138

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการ

ท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

THE CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING TRAVEL

INTENTION OF FOLLOWERS ON TRAVEL VLOG CHANNELS IN BANGKOK

METROPOLITAN REGION

สมชาย เล็กเจริญ

153

การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

SCHOOL ADMINISTRATION AND TEACHER'S HAPPINESS

UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE1

นภารัตน์ โพธิ์สัตย์

168

บทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8

SCHOOL ADMINISTRATOR'S ROLES AND TEACHER'S

QUALITY OF WORKING LIFE IN SCHOOL UNDER THE SECONDARY

EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 8

คมสันต์ สังขบุญ

185

การพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกกล้ามมือ

The Development of Autistic Student Writing Skills by Using

Training Hands Kit

สิริวรรณ วงษ์เจริญ

201

บทความ

หน้า

การพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game)
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL LEARNING SKILLS
ON MULTIPLICATION BY TGT TECHNIQUE AND BINGO GAME
FOR PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS

ศิตรานุช ภูมิประกาย

214

การพัฒนาชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

A DEVELOPMENT LITERACY PACKAGES ON WORD SPELLING FOR
PRATHOMSUKSA 3 STUDENTS

นางสาววิศรา และมิตร

229

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัด
ทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

THE COMPARISON OF LEARNING IN THAI CLASSICAL DANCE ON SKILLS
PRACTICE IN THAI CLASSICAL DANCE OF MATTHAYOMSUKSA 3
STUDENTS BETWEEN THE CO - OPERATIVE LEARNING BY
USING TGT WITH THE CONVENTIONAL METHOD

สุนัย มินารัตน์

241

พัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11
โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

A DEVELOPMENT OF THE KABYANEE 11 WRITING SKILL PRACTICAL
EXERCISES BY USING CO-OPERATIVE LEARNING METHOD
FOR PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

ขวัญใจ เมฆสุวรรณ

256

บทความ

หน้า

**การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร โดยกระบวนการ KTS
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

THE DEVELOPMENT OF LEARNING OUTCOMES ON LINEAR
EQUATIONS OF TWO VARIABLES FOR MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS TAUGHT
BY THE KTS LEARNING PROCESS

อภิพัฒน์ หนูเทพย์

266

**การบริหารงานบุคคลตามหลักชั้นตติธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑**

Personal Administration Based on Khanti Dhamma for
Administrators of Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1

ปวีณา รอบแคว้น

278

**แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์
ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
Guidelines for Development on Teaching and Learning innovation
Through online Systems According to the threefold principles of
Secondary school teachers Ayutthaya Province

ลัดดา สุขฤดี

295

**การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑
สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี**

Learning Community Development of Teaching Profession
in The 21st Century For Elementary School, Pathum Thani Province

นางสาวจิราพร จำปาเทศ

311

บทความ

หน้า

การพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Development of an Instructional Package to Enhance Mathematical
Problem Solving Ability for Matthayomsuksa 4 students

ประภาภรณ์ จงเจริญชัย

332

การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหว
ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

Developing a set of activities for promote ability on movement
in Thai classical dance course for pratomsuksa 2 students

ปวีณา ถมยากุล

346

ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของ
โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราในอำเภอเมือง
จังหวัดฉะเชิงเทรา

THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATORS' ETHICS AND SCHOOL
ADMINISTRATION OF THE SCHOOL UNDER THE CHACHOENGSAO
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN MUANG DISTRICT,
CHACHOENGSAO PROVINCE

พรหมพิริยะ พนาสนธิ์

359

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
SCHOOLS ADMINISTRATION STRATEGY FOR STRENGTHEN THE MORALITY,
ETHICS OF VOLUNTEERISM IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN BANGKOK

พระครูวินัยธรวุฒิชัย ชยวุฒโฒ (เพชรทองมา)*

Phrakru Vinayathornwuttichai Chayawuttho (Phetthongma)

ดร.สุชาลีนี้ แสงมุกดา**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อพัฒนา
กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 3) เพื่อประเมินรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดย
ใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) แบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
(Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร จำนวน 119 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน
และครู จำนวน 480 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม และแบบ
ประเมินและรับรอง โดยใช้แบบสอบถามเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง
(IOC) ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.34-0.85 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้
ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
ผลการวิจัยพบว่า 1) มีสภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา ใน 4
แนวทาง คือ 1.1) ด้านส่งเสริมนโยบายพัฒนาจิตอาสา 1.2) ด้านการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา 1.3) ด้าน
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา และ 1.4) ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสู่จิตอาสา ทุกแนวทางมี
ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม

* นักศึกษาหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ด้านจิตอาสา มี 4 กลยุทธ์ 12 กลยุทธ์ย่อย และ 72 กลวิธี และ 3) ผลการประเมินในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 จึงสรุปได้ว่าผ่านเกณฑ์การประเมินและรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหารโรงเรียน, เสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม, จิตอาสา

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study management conditions that Schools Administration for Strengthen the Morality Ethics of Volunteerism in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office in Bangkok 2) to develop strategic management model for Strengthen the Morality Ethics of Volunteerism in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office in Bangkok, and 3) to assess and certify the Strengthen the Morality Ethics of Volunteerism in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office in Bangkok. The descriptive research and mixed research method was used in the study from 480 samples of 119 special education schools. The research instruments were semi-structured interviews, questionnaires, and confirmation or certification forms through 5-rating scale questionnaires by IOC; 0.60- 1.00 discriminatory power equal to 0.34- 0.85 with confidential level at 0.98. The data were analyzed by descriptive statistics including frequency distribution, percentage, arithmetic mean, standard deviation through statistical computer package. The results of this research revealed that: 1) The average is at a high level were 4 strengthen for developing students public mind include; 1.1) Strategy to promote volunteerism development policy, 1.2) Integrated learning strategy, 1.3) Strategy for participation in volunteer activities and 1.4) Moral promotion strategy ethics for volunteering 2) the develop strategic management model for strengthen the morality ethics of volunteerism in schools under the secondary educational service area office in Bangkok include; of 4 strategies, 12 sub strategies and 72 techniques and 3) The results of assessment and approval of the model in terms of accuracy, suitability, possibility and benefits from 17 experts were at a high level with a figure at 4.48 It could be concluded that the model was above the specified criteria and approved

Keywords : Schools Administration Strategy, Strengthen the Morality Ethics, Volunteerism

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมจะน่าอยู่ หากทุกคนรู้จัก “ให้” มากกว่า “รับ” มีคนจำนวนมากที่พร้อมจะเป็น “ผู้ให้” และรังสรรค์สิ่งดี ๆ เพื่อสร้างความสุข สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ จากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง ผ่านกระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทำให้ประเทศไทยเร่งพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมเกิดการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ขณะเดียวกันก็เผชิญกับความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวแสวงหาแต่ความสุข ปัญหาที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่าคนไทยมีคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกน้อยลง อาจเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูจากวัยเด็ก และพฤติกรรมการเล่นแบบ เพราะเด็กสามารถรับรู้สิ่งที่ดีงามผ่านกระบวนการชดเชยทางสังคมได้จากสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้แนวคิดในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: อักษรไทย) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้จำนวน 5 ยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งจาก 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งรายละเอียดในยุทธศาสตร์นี้ได้ระบุไว้ถึงการพัฒนาค้นให้มีคุณธรรม นำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน ด้วยการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม มีจิตสำนึกสาธารณะ มีสติปัญญา เพิ่มพูนความรู้และทักษะให้แก่แรงงาน แรงผลิตนักวิทยาศาสตร์ นักวิจัยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการองค์ความรู้ท้องถิ่นและสมัยใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี)

แต่สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการหลั่งไหลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ สื่อสารมวลชนอื่น ๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากมีความรวดเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกระแสความเจริญนี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทำให้เกิดการปรับตัวมีการแข่งขันเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้นเกิด ปัจจุบันศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม กำลังเป็นปัญหาอย่างมากในสังคมไทย ทั้งนี้สืบเนื่องจากการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา มุ่งเน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญผนวกกับความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสารสนเทศ รวมทั้งการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้ามาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อ

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านวัตถุและความเจริญด้านจิตใจของประชาชน ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยในสังคมไทย ทำให้มีการปรับตัวด้านการแข่งขันสูงขึ้น และมีค่านิยมทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ เกิดการเอาเปรียบเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม เป็นสังคมที่เกิดความสับสน เหลื่อมล้ำ แยกแยก แบ่งฝักแบ่งฝ่าย และนำไปสู่ความถดถอยขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดสมดุลทั้งด้านจิตใจและวัตถุโดยมีความโน้มเอียงไปนิยมวัตถุมากกว่าจิตใจ ดังนั้น ความสำนึกต่อส่วนรวมจึงลดน้อยลงทุกวัน (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. 2551. คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.) สอดคล้องกับ สุริยเดว ทรีปาตี (สุริยเดว ทรีปาตี. 2557. ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยที่มีความอ่อนแอ. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563 จาก <http://www.thaihealth.or.th/tag/สุริยเดว%20ทรีปาตี>) ได้บรรยายในงานมหกรรมเวทีสาธารณะเพื่อการสร้างส่วนรวม ได้กล่าวว่า เด็กไทยเป็นโรคภาวะคุ้มกันบกพร่องทางสังคม ระบบการศึกษาแบบแพ้คัดออกทำให้เด็กต้องแข่งขันสูง ขาดน้ำใจและจิตอาสา ผลการสำรวจของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า เด็กไทยทั่วประเทศมีจิตอาสาเพียง 34 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ เพราะสังคมมุ่งเน้นให้เด็กเก่งเรียนมากจนทำให้ไม่มีเวลาช่วยเหลือสังคม

จิตอาสา (Volunteer Mind) จึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งของมนุษย์ที่สังคมในปัจจุบันนี้กำลังต้องการ สังคมต่างมุ่งหวังให้บุคคลยึดถือและนำมาประพฤติปฏิบัติ ซึ่งแสดงออกโดยมีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์ การให้ความช่วยเหลือ การเสียสละให้กับคนอื่นอย่างเต็มใจ การดูแลใส่ใจสิ่งแวดล้อมและชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน จิตอาสาจึงเป็นคุณธรรม จริยธรรม ที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562. การวิจัยและพัฒนาารูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด) ได้กล่าวว่า การสร้างวินัยด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้แก่เยาวชน ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการวางพื้นฐานการมีวินัยที่เป็นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม สถานศึกษาจะต้องมีการออกแบบการสร้างวินัยให้นักเรียนได้อย่างหลากหลาย มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย สามารถเสริมสร้างวินัยได้ทั้งในรูปแบบการบูรณาการในกลุ่มสาระวิชาและในกิจกรรมพัฒนานักเรียน หากสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญและช่วยเสริมสร้างวินัยในรูปแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมา จะทำให้นักเรียนเกิดลักษณะเป็นผู้ที่มีวินัย มีลักษณะนิสัยในการควบคุมตนเอง สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้มีความซื่อสัตย์ มีจิตอาสา เสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษากลยุทธ์มาพัฒนาในการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการจัดกิจกรรมและแนวทางการพัฒนาแก่นักเรียนและทราบ

ถึงศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพรู้จักเสียสละ ร่วมมือทำประโยชน์ต่อส่วนรวมและอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักเรียนที่เป็นหัวใจสำคัญในการบริหารโรงเรียน ส่งผลถึงการสร้างทรัพยากรที่เป็นอนาคตของชาติให้เป็นคนดีที่มีคุณภาพต่อสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อประเมินรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

คำถามของการวิจัย

1. สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
2. กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรมีรูปแบบกลยุทธ์เป็นอย่างไร
3. การประเมินและรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นประโยชน์ และเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา ว่าอยู่ในระดับใด และมีผลการประเมินรับรองผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดหรือไม่

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางนำรูปแบบกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทาง คุณธรรม จริยธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้สถาบันการศึกษาอื่น ๆ นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา
2. ได้แนวทางและนำผลที่ได้เพื่อประเมินและรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพ

3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตอาสาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน เพื่อพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น จำนวน 119 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2562 โดยใช้เกณฑ์ตามตารางของ Krejcie and Morgan เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยการสุ่มและใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนหรือขนาดของนักเรียนในโรงเรียนแต่ละเขตพื้นที่แล้วเทียบบัญญัติไตรยางค์กับกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของนักเรียน ได้จำนวน 99 แห่ง โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครู รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 582 รูป/คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับการบริหารกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรมด้านจิตอาสา ได้ 4 กลยุทธ์หลัก และมี 12 กลยุทธ์ย่อย ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 ด้านส่งเสริมนโยบายพัฒนาจิตอาสา มี 3 กลยุทธ์ย่อย คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ในด้านการพัฒนาจิตอาสา 2) การจัดทำแผนงานและนโยบายในการส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสา และ 3) การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมจิตอาสา

กลยุทธ์หลักที่ 2 ด้านการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา มี 3 กลยุทธ์ย่อย คือ 1) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อบูรณาการสู่จิตอาสา 2) ส่งเสริมกิจกรรมด้านจิตอาสาทั้งในและนอกห้องเรียน และ 3) ส่งเสริมและพัฒนาการวัดประเมินผลจิตอาสาตามสภาพจริง

กลยุทธ์หลักที่ 3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา มี 3 กลยุทธ์ย่อย คือ 1) การส่งเสริมโครงสร้างและพัฒนาทักษะผู้นำเน้นจิตอาสา 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในกิจกรรมสู่จิตอาสา 3) พัฒนาเครือข่ายสถานักเรียนเน้นปลูกจิตอาสาอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์หลักที่ 4 ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสู่จิตอาสา มี 3 กลยุทธ์ย่อย คือ 1) กิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะและค่านิยมจิตอาสา 2) กิจกรรมสร้างเสริมสมรรถนะการเรียนรู้สู่จิตอาสา และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเสริมทักษะดำรงชีวิตเน้นจิตอาสา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ชุด 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการและด้านการบริหารการศึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถาม 2) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราอัตราส่วน (Ratio Scale) ชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale)

โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และ 3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านวิชาการและด้านการบริหารการศึกษา เพื่อประเมินรับรองและศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนาเพื่อหาค่าการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปการวิจัย

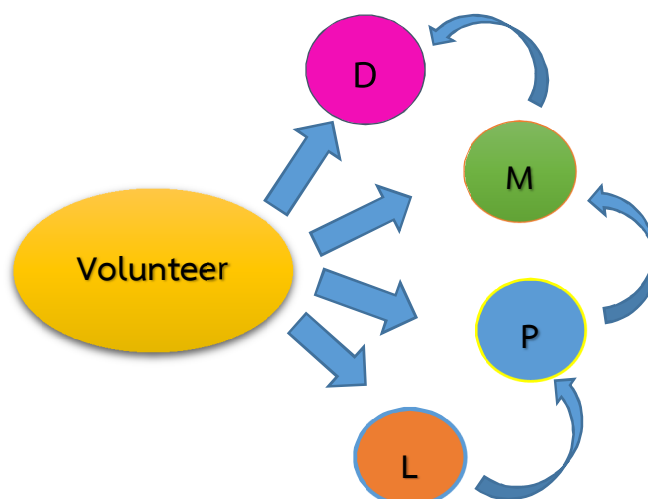
การสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มี 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ 1) ด้านส่งเสริมนโยบายพัฒนาจิตอาสา 2) ด้านการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา 3) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา และ 4) ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสู่จิตอาสา

2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ 12 กลยุทธ์ย่อย และ 72 กลวิธี

3. การประเมินและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน พบว่า ผลการประเมินและรับรองอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.48 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 3.51 โดยเรียงคะแนนจากด้านที่มีค่ามากที่สุดไปหาน้อยสุด ดังนี้ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้อง ตามลำดับ

สรุปได้ว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา ที่พัฒนาขึ้นประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ 12 กลยุทธ์ย่อย และ 72 กลวิธี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ สรุปกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน ดังนี้

D (Development) ส่งเสริมนโยบายสู่จิตอาสา การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนนั้น ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนนโยบายในการส่งเสริมเพื่อพัฒนาจิตอาสา ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจใน ด้านต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน โดยที่ผู้บริหารมีการจัดโครงสร้างในการพัฒนาจิตอาสาอย่างชัดเจน มีการแต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบ มีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน แล้วจัดทำโครงการและจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนโครงการ และให้บุคลากรนำไปปฏิบัติในการสอดแทรกในการเรียน การสอนหรือบูรณาการเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งกลยุทธ์ในด้านส่งเสริมนโยบายสู่จิตอาสา ประกอบไปด้วย 1) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ 2) จัดทำแผนงานและนโยบาย และ 3) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรม

L (Learning) การเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา เมื่อผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งเสริมนโยบายให้บุคลากรแล้ว บุคลากรต้องนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติโดยจัดการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสาให้กับนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน และประชุมชี้แจงในการจัดกิจกรรมจิตอาสาให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบ ทั้งนี้ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา เช่น จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในการเสริมสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการจัดให้มีพิธีเลี้ยงในการติดตามผลงานการจัดการเรียนรู้สู่บูรณาการจิตอาสา นอกจากนี้ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการวัด ประเมินผลในการพัฒนาด้านจิตอาสาตามสภาพจริง ซึ่งกลยุทธ์ในการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา ประกอบไปด้วย 1) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร 2) ส่งเสริมกิจกรรมด้านจิตอาสาทั้งในและนอกห้องเรียน และ 3) ส่งเสริมและพัฒนาการวัด ประเมินผลจิตอาสา

P (Participation) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ในกลยุทธ์นี้ เมื่อผู้บริหารได้ส่งเสริมนโยบายและมีการพัฒนาการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา ผู้บริหารจะต้องมีแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมนักเรียน โดยมีการพัฒนาโครงการเครือข่ายสถานักเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียนให้สอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตยในโรงเรียน เน้นการปลูกจิตอาสาอย่างยั่งยืนและชัดเจน โดยจัดให้มีการวางแผนการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานักเรียนกับชุมชน องค์กร เอกชน และภาครัฐ เพื่อพัฒนาจิตอาสาโดยมีการเปิดเวทีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ภายใน-ภายนอกระหว่างโรงเรียน ชุมชน องค์กร และเอกชน กลยุทธ์ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ประกอบไปด้วย 1) ส่งเสริมโครงการและพัฒนาทักษะผู้นำจิตอาสา 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสถานักเรียน และ 3) พัฒนาเครือข่ายสถานักเรียนเน้นปลูกจิตอาสาอย่างยั่งยืน

M (Morality and Ethics volunteer) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสู่จิตอาสา ในกลยุทธ์นี้ เมื่อผู้บริหารได้มีการวางแผนนโยบายในการเรียนรู้และส่งเสริมส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมสถานักเรียนแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนด้วย ในกลยุทธ์ด้านนี้ประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะและค่านิยมจิตอาสา 2) กิจกรรมสร้างเสริมสมรรถนะการเรียนรู้สู่จิตอาสา และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเสริมทักษะดำรงชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิต อาสาของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีสภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์กลยุทธ์ในการวางแผนดำเนินงานในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการปลูกฝังส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา ดูแลรับผิดชอบส่วนรวม และใช้สมบัตินส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า โดยการเคารพสิทธิในการใช้ของของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554. แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย) ได้ให้แนวคิดของความสำคัญในการสร้างเด็กให้มีจิตอาสา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 ว่า คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตัวบ่งชี้ คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และปรับตัว ทักษะทางสังคมคุณธรรมจิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552. 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น) ที่ได้กล่าวว่า ถ้าคนในสังคมขาดจิตสาธารณะจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร อีกทั้งผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลก ดังนั้น การส่งเสริมการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนควรเริ่มตั้งแต่การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เพราะการพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัยจะทำให้เด็กซึมซับแต่สิ่งที่ดี ๆ และทำเป็นนิสัยตลอดไป

ประเด็นที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นมี 4 กลยุทธ์หลัก 12 กลยุทธ์ย่อย รายละเอียดมีดังนี้

1. กลยุทธ์หลักด้านส่งเสริมนโยบายพัฒนาจิตอาสา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน และจัดให้มีสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ให้เป็นสัดส่วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีกลยุทธ์การวางแผนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน โดยมีการกำหนดทิศทางหรือวิถีทางในการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้งานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์วิธีในการดำเนินงานและเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้โรงเรียนบรรลุถึงภารกิจและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซอร์โต และปีเตอร์ (Certo S.C. and Peter J.P. 2011. Strategic Management : Concepts and Cases. 2nd ed. New York: McGraw-Hill) ได้กล่าวว่า การกำหนดกลยุทธ์เป็นการพิจารณาออกแบบและเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อนำไปปฏิบัติแล้วทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อม จุดอ่อน-จุดแข็งที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการขององค์กร เพื่อที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนรู้ว่าตนเองอยู่ ณ จุดใด ต้องการจะไปทิศทางใดและจะไปถึงจุดนั้นด้วย วิธีใด ที่จะนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการพัฒนากลยุทธ์ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย บุญมาหนองคู (พิชัย บุญมาหนองคู. 2557. การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม) ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยการนำคุณธรรมจริยธรรมมาพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ซึ่งการพัฒนาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กลยุทธ์ด้านส่งเสริม นโยบายพัฒนาจิตอาสา ประกอบไปด้วย 1) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ 2) จัดทำแผนงานและนโยบาย และ 3) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมจิตอาสา จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความสำคัญต่อกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีกลยุทธ์ในการจัดทำแผน มีวิสัยทัศน์ และจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้รัดกุมและชัดเจนในการสร้างอัตลักษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียน ถ้าหากผู้บริหารโรงเรียนขาดวิสัยทัศน์หรือมีวิสัยทัศน์ที่ไม่ดี ไม่ชัดเจนก็ย่อมส่งผลให้การบริหารโรงเรียนขาดทิศทางและไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

2. กลยุทธ์ด้านการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรจัดกิจกรรมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกับชุมชน เพื่อให้ นักเรียนมีการพัฒนาสาธารณะประโยชน์โดยช่วยเหลือผู้อื่นไม่หวังสิ่งตอบแทน และมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดให้ครูและผู้มีส่วนร่วมได้มีการติดตามกิจกรรมเสริมสร้างจิตอาสาของนักเรียนอย่างเป็นระบบ สร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนและส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำคู่มือ แนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะด้านจิตอาสาของนักเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จเร พัฒนผล (จเร พัฒนผล. 2561. กลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี. คุชชินีพนธ์ปริญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน มี 4 แนวทาง ประกอบด้วย แนวทาง ที่ 1 ส่งเสริมนโยบายพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน แนวทางที่ 2 ด้านการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการจิตสาธารณะ แนวทางที่ 3 ด้านการพัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สู่จิตสาธารณะ และแนวทางที่ 4 การส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานักเรียน เพื่อการปลูกกระแสจิตสาธารณะอย่างยั่งยืน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กลยุทธ์ด้านการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา ประกอบไปด้วย 1) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรสู่จิตอาสา 2) ส่งเสริมกิจกรรมด้านจิตอาสาทั้งในและนอกห้องเรียน และ 3) ส่งเสริมและพัฒนาการวัด ประเมินผลจิตอาสาตามสภาพจริง จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความสำคัญต่อกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรและผู้มีส่วนร่วม ได้มีการติดตามกิจกรรมเสริมสร้างจิตอาสาของนักเรียนอย่างเป็น ระบบ โดยมีนิเทศ วัดประเมินผลคุณลักษณะด้านจิตอาสาของนักเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินไปใช้

3. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมและ ร่วมมือกันในการณรงค์และเปิดเวทีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างองค์กร เอกชน ชุมชน และโรงเรียนอื่น และมีการพัฒนาเครือข่ายสถานักเรียนโดยเน้นปลูกจิตอาสาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการ ส่งเสริมและสนับสนุนสถานักเรียนและผู้มีส่วนร่วมของการพัฒนาเครือข่ายสถานักเรียน เพื่อเสริมสร้างความ เข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562. การวิจัยและพัฒนา รูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัย นักเรียนใน สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด) ได้กล่าวว่า การเป็นจิตอาสามีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นและ สังคมส่วนรวมด้วย สิ่งของ เงินทอง เวลา แรงกายและสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์อย่าง สมควร โดยไม่ หวังผลตอบแทน และอำนวยความสะดวกในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตั้งใจ ทำงานส่วนร่วมจนสำเร็จ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาการ์ (Akkar, Z. M. 2005. The changing publicness of contemporary public spaces: A case study of the Grey's monument area. Dissertation Abstracts International, 84(06), 2087-A.) ผลการวิจัยพบว่า มีการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะด้วยการเปิดให้มีพื้นที่สาธารณะหรือเวทีสำหรับคนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนคือ 1) วางแผนและการออกแบบกิจกรรม 2) การลงมือปฏิบัติ 3) การจัดการและดูแลรักษา และ 4) การใช้ส่วนต่าง ๆ ด้วยความเคารพปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย บุญมาหนองคู (พิชัย บุญมาหนองคู. 2557. การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม) ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยการนำคุณธรรมจริยธรรมมาพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีแนวทางปัจจัยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ประกอบไปด้วย 1) ส่งเสริมโครงสร้างและพัฒนาทักษะผู้นำ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสถานักเรียน และ 3) พัฒนาเครือข่ายสถานักเรียนเน้นปลูกจิตอาสาอย่างยั่งยืน กลยุทธ์ในด้านนี้จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความสำคัญต่อกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตอาสาในด้านการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และบูรณาการสถานักเรียนโดยจัดประชุมสถานักเรียน เพื่อเพิ่มทักษะการเป็นผู้นำที่ดีและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างของสถานักเรียน

4. กลยุทธ์ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสู่จิตอาสา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในการพัฒนาจิตอาสาณักเรียน โดยสนับสนุนกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีการนำเสนอจุดประกายความคิดในการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความมุ่งมั่นด้านจิตอาสา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นทีม เน้นความเป็นระบบ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาด้านจิตอาสา สอดคล้องกับแนวคิดของ สายฤดี วรกิจโกศาทร (สายฤดี วรกิจโกศาทร. 2552. การศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ได้กล่าวว่า การพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์นั้นถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญยิ่งของแผนการพัฒนาประเทศและตามความมุ่งหมายของการศึกษาไทย เพื่อสร้างให้คนไทยได้มีความรับผิดชอบต่อดัวเองต่อสังคมและเพื่อให้เป็นคนที่มีความคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรภร สีทองดี (ภัทรภร สีทองดี. 2559. การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา) ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบในการพัฒนาการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มี 8 แนวทาง ได้แก่ การทำงาน

เป็นทีม การฝึกพูด การโต้ว่าที่ การฝึกพูดการโต้ว่าที่ การอาสาสมัคร การฝึกงาน การปลูกฝัง การอบรม และการยกย่อง 2) ผู้ประเมินส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องต้องกันในระดับ มากที่สุดมี 6 แนวทาง ได้แก่ การทำงาน เป็นทีม การฝึกพูด การโต้ว่าที่ การอาสาสมัคร การฝึกงาน การปลูกฝัง การอบรม และการยกย่อง ส่วนการโต้ว่าที่ และการฝึกพูด มีความเห็นพ้องต้องกันในระดับมาก

ประเด็นที่ 3 การประเมินและรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครู และเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นกลไกหลักในการจัดทำกลยุทธ์ และให้ความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เนื่องจากในทุกกลยุทธ์มีความซับซ้อนซึ่งไม่สามารถบริหารจัดการแบบเดี่ยว ๆ ได้ ผลการประเมินและรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ผลการประเมินและรับรองอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.48 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 3.51 โดยเรียงคะแนนจากด้านที่มีค่ามากที่สุดไปหาน้อยสุด ดังนี้ ความมีเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้อง ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่าเป็นการรับรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์มีดังนี้

ด้านเชิงนโยบาย

1. กลยุทธ์ด้านส่งเสริมนโยบายพัฒนาจิตอาสา ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและโครงสร้างในการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียน โดยนำจุดอ่อนและจุดแข็งของโรงเรียน เพื่อพัฒนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาไว้อย่างชัดเจนและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์
2. กลยุทธ์ด้านการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา ผู้บริหารควรผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง โดยมอบหมายให้ครูมีการสอดแทรกกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตอาสาไว้ในแผนการจัดการเรียนการสอนด้วย
3. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ผู้บริหารควรนำผลการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมของสถานักเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน
4. กลยุทธ์ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสู่จิตอาสา ผู้บริหารควรนำผลในประเด็นที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อยที่ควรพัฒนาในกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

ด้านเชิงปฏิบัติการ

1. กลยุทธ์ด้านส่งเสริมนโยบายพัฒนาจิตอาสา ผู้บริหารควรมีกลยุทธ์การวางแผนในการพัฒนากิจกรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน โดยนำจุดอ่อนและจุดแข็งของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

2. กลยุทธ์ด้านการเรียนรู้บูรณาการสู่จิตอาสา ผู้บริหารควรมีการประเมินไปใช้ในการพัฒนาจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง และมอบหมายให้ครูสอดแทรกกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตอาสาไว้ในแผนการจัดการเรียนการสอนด้วย

3. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสา เพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน

4. กลยุทธ์ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสู่จิตอาสา ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความรู้ทักษะด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาให้กับนักเรียน โดยแยกประเด็นในกิจกรรมที่ควรจะพัฒนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อื่น หรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพการบริหารจัดการต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งทางคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน และศึกษาวิจัยเชิงลึกในแต่ละกลยุทธ์ของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนในระดับประถมศึกษาหรือระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่การศึกษาอื่น

4. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีต่อจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- จเร พัฒนพล. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด จันทบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น. บริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชัย บุญมาหนองคุ. (2557). การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต, สาขาการบริหารจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภัทรกร สีทองดี. (2559). การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหาร การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สายฤดี วรกิจโสภาทร. (2552). การศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมใน ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2557). ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยที่มีความอ่อนแอ. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563, จาก <http://www.thaihealth.or.th/tag/สุริยเดว%20ทรีปาตี>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). การวิจัยและพัฒนารูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัย นักเรียนใน สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Akkar, Z. M. (2005). The changing publicness of contemporary public spaces: A case study of the Grey's monument area. Dissertation Abstracts International, 84(06), 2087-A.
- Certo S.C. and Peter J.P. (2011). Strategic Management : Concepts and Cases. 2nd ed. New York: McGraw-Hill.

การเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม REINFORCEMENT OF INTELLIGENT QUATIENT AND EMOTIONAL QUATIENT DEVELOPMENT WITH BUDDHADHAMMA

สุนทรา บุญรัตน์หิรัญ *

พระศรีวินยาภรณ์ ดร. **

ดร.ยงสยาม สนามพล ***

บทคัดย่อ

คุุชฎีนิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์ 2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ 3. เพื่อบูรณาการการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม 4. เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการบูรณาการการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 16 รูป/คน

ผลจากการวิจัยพบว่า :

1. การเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ทฤษฎีตะวันตก ด้านปัญญามีการพัฒนาตามความเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ด้านอารมณ์ มีการเรียนรู้จักอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น ปรับตนเองและประพฤติปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นอย่างถูกต้องเหมาะสม
2. หลักพุทธธรรมการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาใช้ ภาวนา 4 และโยนิโสมนสิการ ด้านอารมณ์โดยใช้ กัลยาณมิตร จริต 6 สัมปายะ 7
3. วิธีบูรณาการนำแนวคิดในการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ตามแนวทฤษฎีตะวันตก บูรณาการกับหลักพุทธธรรม ผลคือแนวทฤษฎีตะวันตก มีความสอดคล้องกันกับหลักพุทธธรรมในที่สุด

* นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชา พุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail : Sunthara00700@gmail.com, suntara 1954 @ gmail.com โทร. 081-6511954

** อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำหลักสูตรศาสนาสตวรรษคุุชฎีบัณฑิตสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

*** อาจารย์พิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

4. เมื่อบูรณาการแล้วได้รูปแบบ MODEL การสร้างเสริมพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม ได้แก่ “MEW MODEL” Morality หมายถึง คุณธรรมภายในเป็นสัมมาทิฐิ Ethics หมายถึง จริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม Wisdom หมายถึง ปัญญา มีหลักวิธีการคิดและการปฏิบัติที่ถูกต้อง

คำสำคัญ : การสร้างเสริมพัฒนาความสามารถ, ปัญญา, อารมณ์, หลักพุทธธรรม

Abstract

The objectives of this dissertation were: 1) To study the reinforcement of development in intellectual and emotional ability, 2) To study the Buddhist principles concerning the reinforcement of development in intellectual and emotional ability, 3) to integrate the reinforcement of development in intellectual and emotional ability with Buddhist principles, and 4) To propose guidelines and a new body of knowledge in a model of the reinforcement of development in intellectual and emotional ability with the Buddhist principles. The data of this qualitative study were collected from in-depth interviews with 16 experts.

The result of the study were found that :

1. According to the western theory, the development of intellectual can occur appropriately in each step of age. The emotional development is to know the emotion of oneself or of the others and to adjust oneself and treat oneself and the others appropriately.

2. The Buddhist principles used in reinforcement of intellectual ability consist of the 4 principles of Bhavana and the principles of yonisomanasikara. The intellectual ability can be developed by the principles of Kalyanamitta, Carita and Sappaya.

3. The integration of the reinforcement of development in intellectual and emotional ability according to the western theory with the Buddhist principles reveals that the concept of development in intellectual and emotional ability is relevant to the principles of Buddhism.

4. The model obtained from the integration is "MEW MODEL" The model consists of Morality, Ethics and Wisdom.

Keywords : Enhancing abilities, wisdom emotions, Buddhaddhamma

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากมายในทุกด้านนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่คนทุกเพศทุกวัยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้บางคนสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ได้แต่ก็มีคนอีกมากที่ไม่สามารถปรับตนเองได้ทำให้เกิดความเครียด วิตกกังวล และไม่สามารถใช้ปัญญาที่มีอยู่ได้ไม่เต็มที่ เดิมเชื่อกันว่าความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) เป็นความสามารถของบุคคลในการคิด คิดริเริ่ม ความจำ ความมีเหตุรู้จักวิเคราะห์แก้ปัญหาได้ จัดเป็นคนฉลาด มักประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน ได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีเงินเดือนสูงประสบความสำเร็จในชีวิต และครอบครัวปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยทางด้านจิตวิทยาพบว่าคนฉลาด คนที่มีสติปัญญาสูง (IQ) เป็นจำนวนมากประสบความสำเร็จทั้งการงาน การดำเนินชีวิต และครอบครัว ความฉลาดทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอเป็นหลักประกันความสำเร็จ และความสุขในชีวิต การทำงานของบุคคล แต่จำเป็นต้องประกอบด้วยความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำบุคคลไปสู่ความสำเร็จ ความสุข และชีวิตที่มีคุณค่ามีความหมาย สามารถดำเนินชีวิตอย่างรู้คุณค่า และพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเอง และสังคมทั้งในการเรียน การงาน และครอบครัว (รศ.ดร.อารี พันธุ์ณี, การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แมคจำกัด, 2554), หน้า 76 - 77. (ให้อ้างอิงฝังในครี) ปรับใหม่)

ดังนั้นมนุษย์นั้นจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อสมองทั้ง 2 ซีกทำงานร่วมกันได้เช่นเดียวกันกับการใช้ปัญญา (IQ) ควบคู่ไปกับอารมณ์ (EQ) ซึ่งอารมณ์ (EQ) นั้นจะสามารถแยกแยะอารมณ์ต่าง ๆ ได้จนสามารถที่จะควบคุมการแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ปรับอารมณ์ของตนให้เข้ากับสังคมได้อย่างถูกกาลเทศะ จนกระทั่งอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์
3. เพื่อบูรณาการ การเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม
4. เพื่อนำเสนอแนวทางและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบบูรณาการการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและด้านอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม”

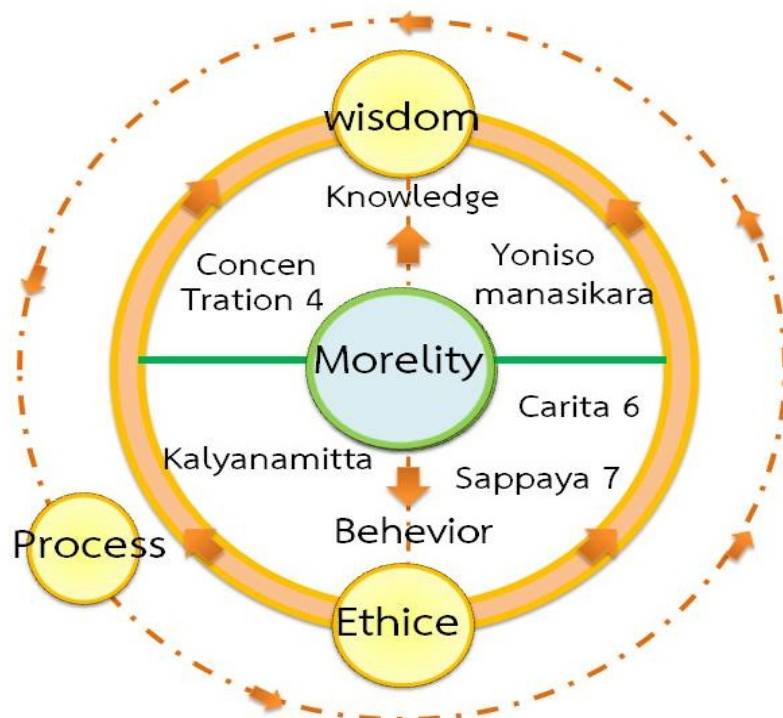
วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Qualitative Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบเจาะจงบุคคล จำนวน 16 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม

สรุปผลการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาด้วยหลักพุทธธรรมนำมาเสริมสร้างพัฒนาปัญญา โดยใช้ ภาวนา 4 และโยนิโสมนสิการ หลักภาวนา 4 เป็นการพัฒนาตนให้เกิดความเจริญในทางที่ติงามมี 2 ระดับโดยเริ่มจากการพัฒนาด้านกายสำรวมให้พัฒนา ด้านศีล สำรวมให้พัฒนาด้านจิตใจสำรวมให้พัฒนาด้านปัญญา ส่วนโยนิโสมนสิการ การใช้ความคิดให้ถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น หรือคิดอย่างมีระบบหลักที่ใช้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาความสามารถในด้านอารมณ์ การปฏิบัติบำเพ็ญที่ช่วยสนับสนุนให้บรรลุผลสำเร็จได้เร็วขึ้น ได้แก่ สปปายะ คือ สถานที่ที่เกื้อกูลในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดีช่วยทำให้สมาธิตั้งมั่น และมีกัลยาณมิตรหรือครูอาจารย์ที่ให้กรรมฐานที่ถูก จริต และศึกษาเรื่อง จริต ให้เข้ากับอุปนิสัยของผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรม และบรรลุผลสำเร็จทางพุทธธรรมได้เร็วขึ้นจะสรุปรายละเอียดผลการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญา และอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม

แผนภูมิที่ 1 แสดงการเสริมสร้างพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์

จากการบูรณาการการเสริมสร้างพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์แล้ว ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ทำให้การเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถด้านปัญญาและอารมณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้ดียิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาขององค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

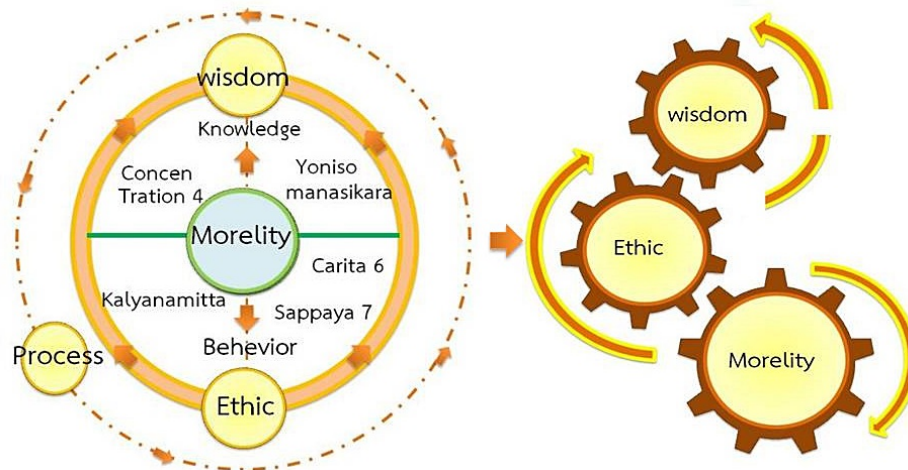
1. ทำให้เกิดกระบวนการทักษะการพัฒนาตนเองต่อการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม ทั้ง 2 ด้าน คือ การพัฒนาด้านร่างกายมีความรอบรู้เกี่ยวกับ การเคลื่อนไหวของร่างกายรับรู้ถึงสิ่งที่มากระทบได้ดีผ่านทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย มีการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ด้วยการเคารพกฎ ระเบียบ กติกาของสังคม เมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติของตนเองต่อผู้อื่น ก็สามารถพัฒนาอีกด้านคือ การฝึกจิตใจมีสัมมาทิฐิเป็นเบื้องต้นและอาศัยหลักการศึกษาค้นคว้าการฟัง การคิดอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามต่อสังคมสิ่งเหล่านี้เรียกว่าจริยธรรม

2. มีกระบวนการทางความคิดเป็นพื้นฐานในการพัฒนาปัญญาตามหลักโยนิโสมนสิการ ตั้งแต่การแสวงหาความรู้ด้วยการมีกัลยาณมิตรที่ดี กัลยาณมิตรที่ดีหมายถึง บุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในสังคม ประกอบด้วย บุคคลในครอบครัว ญาติ ครู อาจารย์ มิตรสหายเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ทั้งตนเองและผู้อื่น จะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันหรือเรียกว่า เป็นกัลยาณมิตรที่ดีมีคุณธรรม นั่นเอง

3. เกิดทักษะการใช้ชีวิตในสังคม การเสริมสร้างพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์ทำให้เกิดทักษะ 2 ประการคือ 1. ทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ด้วยการศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับจิตของบุคคลสามารถรู้ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาและการอยู่ร่วมกับคนอื่นโดยไม่เดือดร้อน 2. ทักษะการจัดระบบถิ่นที่อยู่อาศัยสิ่งแวดล้อมให้อึดต่อการดำเนินชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องมีการกำหนด จัดระบบสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมตามหลักสัปปายะเพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมเจริญสมณธรรม และวิปัสสนากรรมฐานเสริมสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นทั้งตนเองและผู้อื่นเมื่อบุคคลในสังคมมีความรู้ความสามารถทักษะที่ดีก็จะเกิดสังคมแห่งปัญญา อยู่กันอย่างสงบสุข

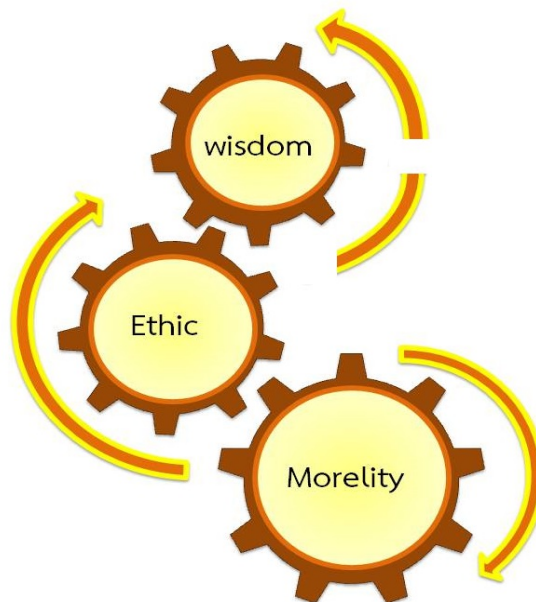
ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ไม่มีทักษะในการใช้ชีวิตทางสังคม ไม่มีความเข้าใจต่อการพัฒนาตนเองไม่มีหลักศีลธรรมเป็นเครื่องดำเนินชีวิตก็จะไม่รู้ได้ว่าอะไรผิดชอบชั่วดี ทำให้ตนเองและสังคมเกิดปัญหาและได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน การเสริมสร้างพัฒนาความรู้ความสามารถให้ชีวิตมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องพัฒนาทั้งในด้านปัญญาและอารมณ์ควบคู่กันไปเมื่อพัฒนาทั้งปัญญาและอารมณ์แล้ว ก็เกิดสังคมที่มีคุณธรรมภายใน มีจริยธรรมที่ดีงามและมีปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ตามที่ปรากฏในภาพ

แผนภูมิที่ 1 แสดงที่มาขององค์ความรู้ใหม่

รูปแบบองค์ความรู้ใหม่

ผลจากการบูรณาการการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์แล้ว ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์ตามหลักพุทธธรรม” เรียกว่า P MEW Model

การเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์ด้วยหลักพุทธธรรม คือ P MEW MODEL สังคมอุดมคุณธรรม จริยธรรม และ ปัญญา

Morelity หมายถึง การเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมภายในบุคคลที่มีคุณธรรมอยู่ภายในจิตใจจะเป็นผู้ที่จิตใจตั้งมั่น แน่วแน่นการกระทำใด ๆ ย่อมระลึกถึงคุณธรรมภายในจิตใจตนเองอยู่เสมอเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนไม่ให้เกิดความประมาทในการใช้ชีวิต เมื่อทุกคนในสังคมมีคุณธรรมเป็นเครื่องดำเนินชีวิตตามสถานะ บทบาทหน้าที่ของตนเอง คุณธรรมหรือหลักธรรมคำสอนก็จะเครื่องทฤษฎีนำไปสู่การปฏิบัติสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างสำเร็จ

Ethice หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม อยู่ด้วยกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกฎ ระเบียบ เป็นไปในทิศทางเดียวกันอันนำมาสู่ความรักสามัคคีกันการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม

Wisdom หมายถึง การเรียนรู้ ด้วยมีหลักวิธีการคิดและการปฏิบัติที่ถูกต้องตั้งแต่ระดับการพัฒนาที่เรียกว่าความรู้ในทางโลกและกระบวนการคิดปฏิบัติความรู้ในทางธรรมที่เรียกว่า วิปัสสนา ที่มีสิ่งเอื้ออำนวยให้เกิดปัญญา ทำให้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญามีความสงบสุข เป็นปัญญาตามสภาวะธรรมรู้เห็นตามความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างการพัฒนาความสามารถด้านปัญญาและอารมณ์โดยนำหลักพุทธธรรมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจระบบวิธีการใช้ความรู้ปัญญาหรือวิธีคิดอย่างถูกต้อง
2. กระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ควรมีการส่งเสริมหลักธรรมปฏิบัติต่อการพัฒนาอารมณ์หรือการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เช่น การจัดทำเอกสารเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยหลักกัลยาณมิตร จริต 6 ความต่างที่อยู่ร่วมกันได้ สบายใจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “สมาธิเพื่อการเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถในด้านปัญญาและอารมณ์”
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “กัลยาณมิตรกับจริต 6 หลักธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้าง ปฏีรูปเทศ 4 ในสังคมยุคปัจจุบัน”

บรรณานุกรม

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (๒๕๔๖). พระไตรปิฎกภาษาไทยและอรรถกถาแปล. นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

กรมสุขภาพจิต. คู่มือความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร : สไตส์ครีเอทีฟเฮ้าส์, 2551.

กมลรัตน์ เหล้าสุวรงค์. จิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. 2528.

ขุนสรพกิจโกศล (โกวิท ปัทมะสุนทร). คู่มือการศึกษาพระอภิธรรม ปริเฉทที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534.

จอง ปิอาเจต์ (Jean Piaget) อ้างถึงใน พรณทิพย์ สิริวรรณบุษย์. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ทองสุข ทองกระจ่าง. อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย และสมถกรรมฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธธรรม, 2551.

นายแปลก สนธิรักษ์. พจนานุกรมบาลี-ไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง, 2532.

บาร์ออน, อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต. คู่มือความฉลาดทางอารมณ์ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร : สไตส์ครีเอทีฟเฮ้าส์, 2551.

บ.สยงวสี เจ้าของ เจโตวสีภิกขุ. อริยุปบาท เล่ม 2 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิชั่น พรีเมส จำกัด. 2558.

รศ.ดร.อารี พันธมณี. (2554) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แมคจำกัด.

แนวคิดจริยศาสตร์หลังนวยุค

Ethical Concepts in Postmodernism

นาวิน พิชญวิศิษฐ์กุล

Nawin Pitchayawisitkul*

พระมหามหาณินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.

(Phramaha Maghavin Purisuttamo, Asst.Prof. Dr.)**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “แนวคิดทางจริยศาสตร์ในปรัชญาหลังนวยุค”นี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดจริยศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาแนวคิดปรัชญาหลังนวยุค 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดจริยศาสตร์ในปรัชญาหลังนวยุคและ 4) เพื่อวิจารณ์แนวคิดทางจริยศาสตร์ในปรัชญาหลังนวยุคงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสารการศึกษาเอกสารทั้งที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์และปรัชญาหลังนวยุคจากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และวิจารณ์ในลักษณะการพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อสร้างกรอบแนวคิดภายใต้ระเบียบวิธีการศึกษาจริยศาสตร์แบบบรรทัดฐาน

ผลวิจัยพบว่า:

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปรัชญานวยุคเป็นวิกฤติเชิงคุณค่า จึงจำเป็นต้องนำเสนอแนวคิดทางจริยศาสตร์เชิงคุณธรรม (Virtue Ethics) ซึ่งเป็นความดีที่หล่อหลอมอยู่ในตัวตนของมนุษย์มีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1) คุณธรรมติดตัว (Virtue of Character) เป็นการตระหนักรู้ว่า มนุษย์มีคุณค่าในฐานะตัวตนทางอภิปรัชญาโดยที่อัตถิภาวะต้องสร้างสารัตถะบนพื้นฐานของเสรีภาพแห่งตนที่ได้มาโดยกำเนิดโดยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในโลกเพื่อเป้าหมายแห่งการสำแดงอัตถิภาวะแท้ของบุคคลเป็นประการแรกการตระหนักรู้ในคุณสมบัติเฉพาะของมนุษย์เป็นประการที่สองและ ประการสุดท้ายเป็นวิถีแห่งมนุษย์ที่เป็นสัตว์ระดับจิตวิญญาณที่ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมหลัก คือ (1) การแสวงหาความจริงของมนุษย์ (2) แสวงหาความหมายของชีวิต และ (3) ความหมายของการมีชีวิตอยู่

2) ปัญญาภาคปฏิบัติ (Practical Wisdom) เป็นการตระหนักรู้ว่าสังคมมีคุณค่าในฐานะพื้นที่ทางจริยະที่มนุษย์ต้องดำรงอยู่ด้วยการอิงอาศัยกันและเคารพในขอบเขตของเสรีภาพแห่งตนและผู้อื่น

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail. nawinpicha@hotmail.com โทร. 064-090-6345

** อาจารย์ที่ปรึกษา, อาจารย์ประจำหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3) ความสุขจากความงอกงาม (Flourishing Happiness) เป็นการตระหนักรู้ฐานวิทยาศาสตร์มีคุณค่าในฐานะเครื่องมือทางญาณวิทยาได้พัฒนาองค์ความรู้โดยใช้เวลาก่อตัวยาวนานเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์เท่านั้น การนำมาประยุกต์ใช้จำเป็นต้องอยู่ภายใต้กรอบของจริยธรรมเป็นสำคัญ

ดังนั้นเมื่อสังคมปรัชญานวยุคได้ประสบวิกฤติเชิงคุณค่าของความเป็นมนุษย์จึงมีความจำต้องปลูกฝังแนวคิดทางจริยศาสตร์เชิงคุณธรรมที่เติมเต็มคุณค่าลงไปเพื่อเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ปรัชญาหลังนวยุคสามารถเป็นพื้นที่แห่งการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความศานตอย่างแท้จริง

คำสำคัญ จริยศาสตร์เชิงคุณธรรม, คุณธรรมดิดตัว, ปัญญาเชิงปฏิบัติ, ความสุขจากความงอกงาม

ABSTRACT

The objectives of the research entitled “Ethical Concepts in Postmodernism” were as follows: 1) to study Ethics, 2) to study Postmodernism, 3) to analyze ethical concepts in Postmodernism, and 4) to criticize ethical concepts in Postmodernism. This qualitative research was conducted as Documentary Research by applying both primary and secondary sources concerning Ethics and Postmodernism. Then, the data were analyzed and criticized in style of Critical Description to formulate conceptual framework, on the basis of Normative Ethics.

The results of the research were found that:

The problems emerging in Modernism was the crisis of human value. It is required that virtue ethics, embedded in a human body, must be proposed to solve the problems. It is comprised of:

1) “Virtue of Character” is the awareness of human as value of metaphysic identity. As of this, an existence must create essence by endowed freedom in connection with others in the world for the purpose of authentic existence manifestation in the first place, including the awareness of humanly specific genes in the second place, and in the final place, human ways of spiritual being in 3 aspects such as (1) search for truth of human, (2) search for meanings of life, and (3) search for meaning of living.

2) Practical Wisdom is the awareness of society as value of spacio-ethics in which humans must live as space of interdependence and respect the scope of mutual freedom.

3) Flourishing Happiness is the awareness of science as value of epistemological instrument. This demonstrates that scientific epistemology has been developing with long-formulation to advance human lives only, so the application of entity of science requires greatness of ethical care.

For that reason, once the previous Modernism society confronted with the “Crisis of Human Value”, “Virtue Ethics” must be educated into the current Postmodernism society so as to foster mutual habitation with real blessing.

Keywords: Virtue Ethics, Virtue of Character, Practical Wisdom, Flourishing Happiness

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวิวัฒนาการทางความคิดเข้าสู่ปรัชญายุค (Modernism) ที่ให้ความหวังไว้กับวิทยาศาสตร์ในฐานะ “ญาณวิทยาวิธีใหม่แห่งยุค” (New Epistemology of Age) ได้เป็นประหนึ่งความหวังอันใหม่ของมนุษยชาติ ที่โยยหาเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อการสร้างสรรค์สังคมในวิถีที่ตนเองได้คิดพิจารณาในฐานะมนุษย์ ที่ทรงศักยภาพ หลังจากการถูกกดขี่อย่างยาวนานในช่วงสังคมปรัชญายุคกลาง (Medieval) ด้วยเหตุนี้ ปรัชญายุค (Modernism) จึงได้เริ่มเติบโตขึ้นในรูปแบบ “มนุษยนิยม” (Humanism) (ชเอิญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2542, 4.) ที่ให้ความสำคัญสูงสุดกับมนุษย์ (Humans) ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวคิดปรัชญายุคกลาง ที่ให้ความสำคัญสูงสุดกับพระเจ้า (God) การเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางปรัชญาในสังคมยุคเช่นนี้ส่งเสริมให้ ความคิดและนวัตกรรมแห่งยุคสมัยทั้งหลายได้เริ่มพรั่งพรูทยอยเผยโฉมหน้าอันเป็นผลจากองค์ความรู้ใหม่จากการทดลองอย่างเป็นกระบวนการ จึงเรียกยุคใหม่ช่วงเริ่มต้นนี้ว่า “ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ” (Renaissance) ของชาวยุโรป และยุคถัดมาว่า “ยุคพุทธิปัญญา” (Age of Enlightenment) จึงประจักษ์ชัดแล้วว่า เมื่อวิทยาศาสตร์ได้แยกตัวออกจากศาสนาอย่างชัดเจนแล้ว ได้นำมาสู่ประดิษฐ์กรรมจำนวนมาก ปรัชญาที่ผูกไว้กับศาสนาในยุคปรัชญายุคกลางก็ได้กลายมาเป็นปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งเป็นมนุษย์ที่มีตัวตน (พระทักษิณ คณาธิกร, 2544, 6) เป็นที่น่าเสียดายว่า ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ได้เคยเป็นความหวังเพื่อการช่วยปลดปล่อยชีวิตมนุษย์ให้เป็นอิสระ (Human Emancipation) โดยที่สังคมโลกจะมีระเบียบมากขึ้น มนุษย์จะแบ่งความสุขกันอย่างยุติธรรม มีการทำงานน้อยลง และมีเวลาหาความบันเทิงอย่างไร้ความกลัวและความกังวลโดยสิ้นเชิง (กิริติ บุญเจือ, , 2545, 194) ได้สร้างความเสียหายให้กับสังคมมนุษย์หลายด้าน กล่าวคือ 1) การเกิดความเดือดร้อนทั่วโลกหลังสงครามโลกทั้งสองครั้งแทนที่ “สันติภาพ” 2) รัฐบาลแบบประชาธิปไตยก่อความเหลื่อมล้ำในสังคมโลกแทนที่ “ความเท่าเทียมกัน” 3) ศาสนาก่อให้เกิดการแบ่งพรรคพวกแทนที่ “การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ” 4) องค์การสหประชาชาติยังคงเป็นเวทีเอารัดเอาเปรียบกันแทนที่ “การแก้ปัญหา ระหว่างประเทศ” 5) เศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีเปิดโอกาสให้คนบางกลุ่มน้อยใช้เล่ห์เหลี่ยมเอาเปรียบคนส่วน

ใหญ่แทนที่ “การแบ่งปันความมั่งคั่ง” และ “การลดบทบาทของชนชั้นในสังคม” 6) การมีบางประเทศแอบทำตัวเป็นเผด็จการระดับโลกเพื่อควบคุมผลประโยชน์แทนที่ “การแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกัน” และ 7) การสื่อสารที่รวดเร็วและสะดวกสลายกลับทำให้มนุษย์อยู่ไกลกันออกไปแทนที่ “การสร้างเอกภาพในความหลากหลาย” (กิริติ บุญเจือ, 2537, 2-3) นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอีกจำนวนมากมายืนยันเป็นผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมเกิดขึ้นในสังคมโลก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่าน (Turning Point) จากแนวคิดปรัชญานวนยุค (Modernism) มาสู่แนวคิดปรัชญาหลังนวนยุค (Postmodernism) เพื่อนำเสนอแนวคิดทางปรัชญาบริสุทธิ์ตามกระบวนการศึกษาแบบ “จริยศาสตร์บรรทัดฐาน” (Normative Ethics) และการวิเคราะห์เชิงวิจารณ์ (Critical Analysis)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวคิดจริยศาสตร์ในปรัชญาหลังนวนยุค ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดจริยศาสตร์
2. เพื่อศึกษาแนวคิดปรัชญาหลังนวนยุค
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดจริยศาสตร์ในปรัชญาหลังนวนยุค
4. เพื่อวิจารณ์ผลของแนวคิดทางจริยศาสตร์ในปรัชญาหลังนวนยุค

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเล่มนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งสามารถลำดับกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมและศึกษา เอกสาร ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์และปรัชญาหลังนวนยุค
2. นำข้อมูลที่ได้ข้างต้นมาจัดประเภท วิเคราะห์ และวิจารณ์เพื่อสร้างกรอบแนวคิด
3. การนำเสนอผลงานแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ค้นพบต่อคณะกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์

ผลการวิจัย

งานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์สำคัญอันเป็นหลักการศึกษาค้นคว้าตามแนวทางจริยศาสตร์บรรทัดฐาน (Normative Ethics) อันเป็นการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาสังคมด้วยแนวคิดทางปรัชญาจริยะบนพื้นฐานของการศึกษาบริบทอันเป็นปัญหาทางสังคมอันเป็นขั้นตอนแรก และจากนั้น ผู้วิจัยต้องนำเสนอแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานการวิเคราะห์บริบททางสังคมหลากหลายมิติ

1 วิฤทธิเชิงคุณค่าในปรัชญานวยุค

ช่วงเวลาแห่งการพัฒนาแนวคิดทางปรัชญานวยุคเป็นช่วงเวลาแนวคิดญาณวิทยาศาสตร์ ได้นำพามนุษยชาติให้พัฒนาทางด้านวัตถุ จนบริบททางสังคมกลายเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีขั้นสูงขึ้นมากเรื่อย ๆ ประหนึ่งว่าสังคมมนุษย์ในปัจจุบันจะกลายเป็นสวรรค์บนดิน และหากพิจารณาอย่างรอบคอบ จะพบว่า มนุษย์เปรียบเสมือนพระเจ้าแทนที่พระเจ้าสูงสุดที่ไร้ตัวตนซึ่งมนุษย์เคยศรัทธาอย่างฝังรากลึกมายาวนาน

สังคมมนุษย์ในปัจจุบันที่ได้รับผลกระทบจากสังคม ที่ใช้ญาณวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือนำพาด้วยการพัฒนาบริบททางสังคมในด้านกายภาพมากมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่างเต็มเปี่ยมในรูปแบบที่ไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์โลก และโลกก็ได้กลายมาเป็นสังคมที่เปี่ยมล้นไปด้วยปัญหาที่กลับมาทำร้ายที่มุ่งหมายมนุษย์ในทุกมิติทางสังคม ผู้วิจัยขอสรุปวิฤทธิสำคัญที่สะท้อนให้เห็นวิฤทธิเชิงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ

1) วิฤทธิอุดมการณ์สุดโต่ง

ประเทศที่มีการปกครองทางสังคมและเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ เช่น สหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน และเวียดนาม เป็นต้น ได้ปรับวิธีการดำเนินทางด้านสังคมและเศรษฐกิจแบบเสรีมากขึ้นเพื่อทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ และลดอัตราความยากจนของพลเมือง เป็นอันพิสูจน์ได้ว่า การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์สุดโต่งไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ

ส่วนประเทศประชาธิปไตย เช่น กลุ่มประเทศนอร์ดิกจำนวน 5 ประเทศประกอบด้วย นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก ฟินแลนด์และไอซ์แลนด์ได้ให้ความสำคัญที่การเก็บอัตราภาษีที่ได้รับการยกย่องว่า ให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน ในแง่การกระจายทรัพยากร ทั้งนี้ เพื่อช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ของบุคคล และจะช่วยให้การกระจายรายได้เป็นไปอย่างทั่วถึง เป็นการควบคุมระดับรายได้ของประชาชนด้วยการใช้ “อัตราภาษีก้าวหน้า” (Progressive Taxation) แม้ว่าจะให้เสรีภาพทางด้านเศรษฐกิจก็ตาม โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ของประชากรในประเทศ อันทำให้เห็นเช่นกันว่า ระบอบประชาธิปไตยอย่างสุดโต่งก็ก่อให้เกิดปัญหาได้ในบางมิติ เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านและไร้อคติ

2) วิฤทธิการบริโภคนิยม

ปัญหาในวัฒนธรรมบริโภคนิยมอาจจะมองได้ 3 ลักษณะ กล่าวคือ (1) การบริโภคนิยมมากกว่าการผลิต หมายถึง สภาวะการณ์ที่คนในสังคมต้องการบริโภค แม้ต้องแลกมาด้วยสิ่งใดก็ตาม โดยคิดว่า การได้บริโภคเป็นความสุขที่จำต้องเสพ (2) การอวดรวย หมายถึง สภาวะการณ์ที่คนในสังคมต้องการแสดงให้เห็นความสามารถว่าตัวเองสามารถหาเงินได้เยอะกว่า และเหนือกว่าคนอื่น ๆ อย่งไรบ้าง และ (3) การมองทุกสิ่งเป็นสิ่งที่ต้องบริโภค หมายถึง สภาวะการณ์ที่คนในสังคมมองว่า ทุกสิ่งในโลกเป็นสิ่งที่ต้องบริโภคแม้ว่าไม่สำคัญเลยก็ตาม

3) วิฤติสภาวะแวดล้อม

ในช่วงเวลาของการพัฒนาอุตสาหกรรมซึ่งเป็นช่วงเวลาของการสร้างตัวของช่วงเวลาแห่งมนุษยชนนั้น ได้เกิดปัญหารุนแรงด้านสิ่งแวดล้อมในทุกประเทศ สาเหตุสำคัญมาจาก 1) “การเพิ่มของประชากร” (Population Growth) อันเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ 2) “การขยายตัวทางเศรษฐกิจ” (Economic Growth) อันเนื่องมาจากวิทยาศาสตร์การขนส่งและเครื่องมือสื่อสาร และ 3) “ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี” (Technological Progress) อันเนื่องมาจากความสามารถพัฒนาญาณวิทยาศาสตร์อยู่ในขั้นสูง ข้อมูลในเชิงลึกแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันมีปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ 3 ประเด็นด้วยกันที่รุนแรงเกินระดับโลกสามารถรองรับได้อย่างปลอดภัยแล้ว ได้แก่ (1) การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่เกิดจากการสูญพันธุ์ของพืชและสัตว์ทั่วโลก (2) ปัญหาจากไนโตรเจน ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากปุ๋ยทางการเกษตรที่ปนเปื้อนดินและน้ำ และ (3) ภาวะโลกร้อน

4) วิฤติความไม่เท่าเทียมกัน

ความไม่เท่าเทียมกันถือว่าเป็นสาเหตุของความยากจน ความขัดแย้ง การเอารัดเอาเปรียบ ปัญหาเงื่อนไขการทำงานที่เอื้อประโยชน์ต่อนายจ้างอย่างสูงเหนือลูกจ้างที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำกว่า ปัญหาการด้อยการศึกษา ปัญหาสุขภาพของผู้มีรายได้น้อย แนวความคิดด้านค่านิยมก็ได้รับผลกระทบด้วย เช่น ปัญหาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่เน้นความสำคัญการมีทรัพย์สิน และความอยู่รอดเหนือกว่าจริยธรรมซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการฉ้อราษฎร์บังหลวงตั้งแต่ระดับรากหญ้าขึ้นไปถึงระดับสูง เป็นต้น นอกจากนี้ จะพบว่าปัญหาการขยายตัวของเมืองอย่างขาดสมดุลในการต้องอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเพื่อให้ได้รับโอกาสที่ดีกว่าของพลเมือง ผลที่ตามมา คือ การเกิดความแออัดในเขตเมือง ชุมชนสลัม การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม การเพิ่มขึ้นของราคาที่ดินในเขตเมืองทำให้การมีที่อยู่อาศัยของตนเองเป็นไปได้ยาก ค่าครองชีพสูง ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนอยู่ในระดับสูง ทั้งหมดข้างต้นนี้ อาจนำมาสู่ภาวะการลงทุนไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพในระยะยาวได้

2. จริยศาสตร์เชิงคุณธรรมในฐานะแนวคิดหลักทางจริยศาสตร์ในปรัชญาหลังนวยุค

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดจริยศาสตร์เชิงคุณธรรม (Virtue Ethics) เป็น “แนวคิดพื้นฐานทางจริยธรรม” ในปรัชญาหลังนวยุค ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) คุณธรรมติดตัว (Virtue of Character) การตระหนักรู้ในตัวตนที่สามารถเป็นบ่อเกิดของคุณธรรม 2) ปัญญาภาคปฏิบัติ (Practical Wisdom) การตระหนักรู้ถึงสังคมที่รองรับการสร้างคุณธรรม 3) ความสุขจากความงอกงาม (Flourishing Happiness) การตระหนักรู้ในเครื่องมือในการสร้างความสุข จะต้องทำความเข้าใจวิเคราะห์ให้กว้างขึ้นเพื่อให้สาระของแนวคิดเชิงปรัชญามีความสอดคล้องกับสาระแท้ของแนวคิดปรัชญาหลังนวยุค ที่มีคุณลักษณะที่แปลกเด่นจากยุคสมัยอื่นเฉพาะตน

1) คุณธรรมติดตัวเป็นการแสดงตัวตนของมนุษย์ที่มีคุณค่าทางอภิปรัชญา

(Virtue of Character as an Evidence of Human in Metaphysics Value)

คุณธรรมติดตัวในจริยศาสตร์เชิงคุณธรรมเป็นสภาวะแห่งตัวตนอันเป็นนัยยะของจิตวิญญาณ ที่สอดคล้องกับความกลมกลืนที่อยู่ภายใน โดยที่ส่วนของเหตุผลได้เข้าถึงความรู้อย่างแท้จริง และสามารถควบคุมส่วนอื่นใดได้จนสมบูรณ์ ลักษณะแห่งศีลธรรมเช่นนี้จะต้องได้รับการฝึกฝนจนกลายเป็นนิสัยประจำตัว เช่น ความสง่างาม เสรีภาพ มิตรภาพ ความจริงใจ และการเคารพในตนเอง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จริยศาสตร์เช่นนี้ย่อมต้องตั้งอยู่ตรงกลางอันหมายถึงความพอดีของสุดขั้วทั้งสองข้าง จึงจะนำไปสู่ “ความสุขอันงอกงาม” ซึ่งเป็นระดับของความสุชั้นสูงในจริยศาสตร์คุณธรรมนี้ บทวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวตนของมนุษย์มี 3 ทรศนะ กล่าวคือ

(1) อัตถิภาวะในฐานะตัวตนที่กระทำการ (Existence as Acting Identity)

การดำรงอยู่ของตัวตนของมนุษย์อันเรียกว่า “อัตถิภาวะ” (Existence) สามารถดำรงอยู่อย่างมีคุณค่าเสมอ ในทรศนะของฌอง โปล ซาร์ตร์ (Jean Paul Sartre 1905-1980) ตัวตนของมนุษย์เป็นตัวตนที่มีคุณค่าที่เรียกว่า “อัตถิภาวะ” (Existence) นั้นมีมิติสำคัญที่จะนำมาพิจารณาในฐานะผู้กระทำการสำคัญในปรัชญาหลังนวยุค 5 มิติที่เกี่ยวข้องกัน ประกอบด้วย ก. มิติแห่งการสร้างสารถะ (Essence) ข. มิติแห่งการมีเสรีภาพ (Freedom) ค. มิติเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น (Others) ง. มิติการอยู่ในโลก (World) และ จ. มิติการพัฒนาเป็นอัตถิภาวะแท้ของมนุษย์ (Authentic Existence)

(2) คุณสมบัติเฉพาะของมนุษย์ (Humanly Specific Genies)

ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วว่า อันที่จริง แนวคิดปรัชญาหลังนวยุคกำเนิดจากแนวคิดมนุษยนิยมอันหมายถึงการมองเห็นมนุษย์ในมิติแห่งคุณค่า นั้นหมายถึงมนุษย์มีมิติแยกย่อยเชิงคุณค่าที่แตกต่างมากมาย

ผู้วิจัยสรุปคุณสมบัติโดดเด่นแบบมนุษย์เอาไว้ทั้งหมด 10 มิติประกอบด้วย ก. อัตถิภาวะนิยม ข. อเทวนิยม ค. ธรรมชาตินิยม ง. เสรีนิยม จ. เหตุผลนิยม ฉ. ปฏิบัตินิยม ช. ประโยชน์นิยม ซ. จิตนิยม ฌ. ปฏิฐานนิยม และ ญ. คุณค่าพื้นฐานนิยม

(3) วิถีแห่งมนุษย์ (Ways of Human)

วิวัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่เป็นสัตว์จนกลายมาเป็นมนุษย์เผ่าพันธุ์โฮโมเซเปียนส์เซเปียนส์ในทุกวันนี้ สังเกตเห็นได้ชัดว่า มีการพัฒนาระดับของจิตวิญญาณให้สูงขึ้นตลอดเวลา และจะไม่มีวันหยุดกระบวนการทางธรรมชาติเช่นนี้ไปได้ เหตุผลสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจประกอบด้วย 3 วิถี กล่าวคือ ก. มนุษย์เป็นสัตว์ระดับจิตวิญญาณ ข. การแสวงหาความจริงของมนุษย์ และ ค. ความหมายของชีวิตและความหมายของการมีชีวิตอยู่

2) ปัญญาภาคปฏิบัติเป็นการแสดงตัวตนของสังคมที่มีคุณค่าทางจริยศาสตร์เชิงพื้นที่ (Practical Wisdom as Demonstration of Society in Spacio-Ethics Value)

การนำเอาจริยธรรมมาใช้จำเป็นต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน โดยที่ช่วงเวลาและวิธีการจะต้องสอดคล้องกัน จริยธรรมจะไม่สามารถกลายเป็นคุณธรรมได้โดยสมบูรณ์ ถ้าไม่ได้นำมาใช้ด้วยปัญญาภาคปฏิบัติที่เหมาะสม

สถานการณ์ที่อ้างถึงในปัญญภาคปฏิบัติ คือ มิติทางสังคมที่เป็นพื้นที่รองรับการเกิดขึ้นของการใช้ปัญญภาคปฏิบัติของมนุษย์ บริบททางสังคม คือ พื้นที่แห่งการแสดงออกของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในทุกระดับ สังคมมนุษย์จึงเป็นพื้นที่ของการแสดงออกหลากหลายมิติที่แสดงให้เห็นวิถีแห่งจริยธรรมของมนุษย์ในสังคมที่ดำเนินไป

เมื่อสังคมดำรงอยู่ในฐานะ “พื้นที่สาธารณะ” (Public Sphere) ในการพิจารณาสังคม จำต้องพิจารณาเพื่อการตระหนักรู้ในทุกมิติที่มีความสำคัญ สังคมจึงมีมิติที่จำต้องตระหนักอยู่ 2 ด้าน คือ (1) พื้นที่แห่งการดำรงอยู่ของตัวตนที่อิงอาศัยกัน (Space of Interdependence) (2) ขอบเขตของเสรีภาพแห่งตนและผู้อื่น (Scope of Mutual Freedom)

3) ความสุขจากความงอกงามเป็นการแสดงตัวตนของวิทยาศาสตร์ที่มีคุณค่าทางญาณวิทยา (Flourishing Happiness as an Evidence of Science in Epistemology Value) แนวคิด “ความสุขจากความงอกงาม” เป็นผลลัพธ์สุดท้าย ชีวิตต้องเป็นการดำรงชีวิตอย่างดีงามอย่างแท้จริง มองเห็นทุกอย่างตามความเป็นจริง ไม่ขึ้นอยู่กับสภาวะอารมณ์ที่เผชิญอยู่ เพราะว่า “ความสุขจากความงอกงาม” เป็นกิจกรรมประจำตัวของมนุษย์สามารถ ชีวิตที่ทรงคุณธรรมเช่นนี้ เน้นมาที่การพิจารณาญาณวิทยาศาสตร์ให้เป็นจริงตามสภาวะของตัวมันเอง จำต้องไม่อยู่ในสถานภาพการดำรงตนอยู่ให้เป็น “เรื่องเล่าหลัก” (Grand Narrative) ให้เป็นคำตอบแห่งมนุษยชาติเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น ความสุขจากความงอกงามจะเกิดขึ้นได้จริงจากการเข้าใจ 2 ประการคือ

(1) ญาณวิทยาวิวัฒน์แบบวิทยาศาสตร์ (Development of Scientific Epistemology)

ญาณวิทยาแบบวิทยาศาสตร์ใช้เวลาในการก่อตัวที่ยาวนานในประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่ยุคแรกเริ่มในสมัยกรีกอันเป็นแนวคิดเชิงปรัชญาที่แสวงหาคำตอบเกี่ยวกับ “ปฐมธาตุ” (First Element) และได้มาปรากฏตัวตนเด่นชัดหลังยุคกลางอันเป็นช่วงปรัชญานวยุคที่สังคมมีความพร้อมในการแสวงหาความจริงอย่างกระตือรือร้น ในความเป็นจริง การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ก่อเกิดมาจากแนวคิดมนุษยนิยมทั้งในด้าน “วิธีการ” (Method) และ “วิทยาศาสตร์โบราณ” (Ancient Science) การพยายามให้คำอธิบายตำราสมัยโบราณมีผลต่อวิชาการสาขาอื่นได้อีกมากมาย การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นวิชาการ ผลงานจำนวนมากได้ช่วยชี้ทางให้กับการแก้ปัญหาในวิธีที่แตกต่างออกมาจากเดิม (Myron P. Gilmore, 1962, 254) บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ทางสังคมเช่นนี้ ได้เอื้อต่อการเปิดศักยภาพอย่างแท้จริงให้เกิดโอกาสทางสังคมกระตุ้นการเรียนรู้ และพลังแห่งการแสวงหาความจริงของมนุษย์อยู่ในระดับที่สูงจนเต็มเปี่ยมพร้อม ศึกษา ทดลอง รวบรวม และสรุปผลของการศึกษานบนพื้นฐานของเหตุผลที่พัฒนาแล้วมาหลากหลายแล้ว จนกลายเป็นญาณวิทยาศาสตร์อย่างสมบูรณ์ที่ได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้สังคมมนุษย์ในทุกมิติ

การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมในยุโรปเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระแสมนุษยนิยมที่ผลักดันให้เกิดการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์จนส่งผลเป็นองค์ความรู้ระดับสูง ญาณวิทยาศาสตร์เป็นเพียงผลลัพธ์ของการ

แสวงหาความจริงของมนุษย์ เหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ทั้งเป็น “อุปนัย” และ “นิรนัย” หลอมรวมกันในท้ายที่สุด การสร้างกรอบการคิดดังกล่าวจะทำให้มนุษย์เข้าถึงคุณค่าที่แท้จริงของวิทยาศาสตร์ เพราะญาณวิทยาเป็นได้แค่ “เครื่องมือแบบวิทยาศาสตร์” (Scientific Instrument) ที่ต้องถูกนำมาใช้ เพื่อสร้างความสะดวกสบายในกระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตหรือสวัสดิภาพของมนุษย์เท่านั้น

ดังนั้น เป้าหมายของการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคมให้อยู่ในขั้นที่แสดงถึงศักยภาพของความเป็นมนุษย์ระดับจิตวิญญาณ นั่นหมายถึง สังคมมนุษย์ย่อมต้องมีการดำรงอยู่ในการรองรับมนุษย์ในฐานะบริบทเชิงกายภาพ ที่มีลักษณะเป็นระเบียบ มีอนามัย มีความปลอดภัย โลงโปร่ง ไม่แออัด ง่ายต่อการดำรงชีวิต และเอื้อต่อการดำรงชีวิตที่ผสมผสานหลากหลาย และแม้ในฐานะบริบทเชิงจิตภาพก็ตาม สังคมมนุษย์ที่ถูกหลอมรวมด้วยเครื่องมืออันเป็นญาณวิทยาศาสตร์ ย่อมต้องมีลักษณะที่เอื้อต่อการใช้เสรีภาพ และเคารพเสรีภาพระหว่างกัน และมีพื้นที่สำหรับแสดงตัวตนที่แตกต่างให้สามารถสร้างคุณค่าให้กับชีวิตได้ตลอดเวลา ทั้งหมดนี้เป็นความพร้อมสำหรับการสร้างชีวิตที่เปี่ยมล้นด้วยคุณภาพ ญาณวิทยาศาสตร์จึงวิวัฒนาการมาเพื่อแสดงศักยภาพในการเป็นเครื่องมือของการเอื้อต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์เท่านั้น ไม่ใช่ขายนานเอกที่เคยเข้าใจกันในปรัชญานวยุค

(2) สารแท้แห่งวิทยาศาสตร์ (Science Essence)

ญาณวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และเป็นองค์ความรู้สำคัญในการพัฒนาสังคมในปรัชญานวยุคหรือแม้ในปรัชญาหลังนวยุคเองก็ตาม ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้สังคมมนุษย์มากมายอย่างไม่น่าเชื่อ และความรู้ดังกล่าวไม่ได้มีแนวโน้มที่จะหยุดการพัฒนา ยังสร้างความล้าหน้าให้กับสังคมทุกมิติแบบทบทวี ทำให้การพัฒนาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว จนมนุษย์บางกลุ่มจินตนาการไม่ทัน อย่างไรก็ตาม กฎแห่งธรรมชาติขาดของสรรพสิ่งล้วนมีอยู่สองด้าน คือ ด้านบวกและด้านลบ วิทยาศาสตร์ก็ไม้อาจจะหลีกเลี่ยงกฎแห่งธรรมชาติเช่นนี้ไปได้ ในด้านบวก วิทยาศาสตร์เป็นญาณวิทยาที่ดีเกินกว่าจะบรรยายได้ และในด้านลบ วิทยาศาสตร์เป็นองค์ความรู้ที่สร้างความเสียหายที่เกินกว่าจะยอมรับได้เช่นกัน

เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายปรัชญานวยุค มนุษย์ยุคนี้ได้เริ่มตั้งข้อสังเกตเพื่อแสดงความสงสัยต่อองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ที่มีข้ออ้างในเรื่องของความสามารถในการอธิบาย และวิเคราะห์ความจริงเชิงกายภาพที่อยู่รอบตัวเราแบบวัตถุวิสัยและอยู่บนฐานของความจริงได้ ด้วยการเป็นมาตรฐานอย่างเดียว และในเรื่องคำถามทางวิทยาศาสตร์ของนักวิทยาศาสตร์ที่อ้างว่าเป็นเป็นการแสวงหาความจริงที่เป็นกลางเหมือนกันหมดในทุกที่ ปราศจากข้อจำกัดทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปราศจากข้อจำกัดทางด้านศีลธรรมที่มองไม่เห็นหรือแรงจูงใจที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ (Christopher Butler, 2002, 37-38) เมื่อความคลางแคลงสงสัยของมนุษย์เริ่มชัดแจ้งขึ้น ตัวตนของวิทยาศาสตร์จึงได้รับการตั้งคำถาม เพราะได้ทิ้งเศษซากของปัญหาที่บ่อนทำลายมนุษย์ทั้งในด้านกายภาพและจิตภาพ เป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่ต้องตระหนักถึงจิตวิญญาณแห่งคุณค่า ด้วยการนำจริยธรรมมาควบคุม “การใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์” (Scientific Instrument Application) ในฐานะผู้ควบคุม (Controller)

แม้ว่าปัญหาทางจริยธรรมในการนำวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ ไม่ใช่ประเด็นทางวิทยาศาสตร์ล้วน ๆ และทั้งนักวิทยาศาสตร์และมนุษย์ผู้นำมาใช้ย่อมต้องพิจารณาร่วมกัน เพราะอย่างน้อยที่สุดวิทยาศาสตร์เอง ก็เป็นสิ่งที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกของมนุษย์ ในการดำรงชีวิตในหลายเรื่อง (โรเบิร์ต บี ฟิสเชอร์, , 2527, 97) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยตัวของมันเองมีสถานะเป็นกลาง ระดับคุณภาพจริยธรรม ของผู้นำไปใช้ย่อมมีความสำคัญกว่า (โรเบิร์ต บี ฟิสเชอร์, , 2527, 99)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในกระบวนการวิจัย “แนวคิดจริยศาสตร์ในปรัชญาหลังนวยุค” ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในหลากหลายมิติ สังคมที่ดำรงอยู่จะไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้ถ้าปราศจากมิติแห่งจิตวิญญาณที่โยงใยผูกพันกัน เอาไว้ การดำเนินการใด ๆ ในสังคมมนุษย์ในปัจจุบันจำต้องพิจารณามนุษย์ในระดับจิตวิญญาณอันแสดงออก ในรูปแบบของคุณค่าของมนุษย์ ในกระบวนการพัฒนามนุษย์ในมิติแห่งจิตวิญญาณมีความจำเป็นต้องอาศัย การตระหนักรู้จากบุคลากร อันเป็นสมาชิกของสังคมในระดับปัจเจกบุคคล และระดับสังคม ดังนั้น แนวทางการการพัฒนาในกระบวนการทัศน์ทางปรัชญาหลังนวยุคจำต้องพิจารณาให้อยู่ในกรอบของการสร้างเสริม มนุษย์ในวิถีแห่งคุณค่าอย่างแท้จริง แม้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จะมีความสำคัญอย่างมากด้านการ พัฒนาสังคมในทุกมิติ แต่ต้องตระหนักถึงผลกระทบเชิงลบที่มีต่อคุณค่าของความเป็นมนุษย์เป็นหลักใหญ่ การ ดำรงอยู่ของมนุษย์มีความหมายที่จะดำรงอยู่ในวิถีของการสืบสานชีวิต ให้ดำเนินต่อไปอย่างมีเป้าหมายสูงสุด แนวคิดของการพัฒนาจำต้องเข้าถึงคุณค่าที่แตกต่างหลากหลายในตัวมนุษย์ที่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การตระหนักรู้ในคุณค่าของความเป็นมนุษย์กลายเป็นมิติแห่งจิตวิญญาณที่มีความสำคัญต่อการ พัฒนาประเทศอย่างมีนัยยะที่สูง การวิจัยในด้านปรัชญาหลังนวยุคยังมีความจำเป็นที่ต้องมีการส่งเสริม ให้ แนวคิดเชิงวิชาการปรัชญาหลังนวยุคได้เติบโตกลายเป็นแนวคิดที่มีความชัดเจนทุกมิติได้ ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีอีก หลายแง่มุมที่สามารถวิจัยต่อได้ ดังนี้

- 1) แนวคิดอภิปรัชญาในปรัชญาหลังนวยุค
- 2) แนวคิดญาณวิทยาในปรัชญาหลังนวยุค
- 3) แนวคิดสุนทรียศาสตร์ในปรัชญาหลังนวยุค
- 4) แนวคิดตรรกวิทยาในปรัชญาหลังนวยุค
- 5) แนวคิดปรัชญาพลเมืองโลก
- 6) แนวคิดปรัชญาเพื่อนร่วมโลก

บรรณานุกรม

กীরติ บุญเจือ. ปรัชญาและจริยศาสตร์สมัยปัจจุบัน (ช่วงวิจารณ์ระบบเครือขาย). กรุงเทพฯ: สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2537.

_____. ปรัชญาหลังนวยุค : แนวคิดเพื่อการศึกษาแผนใหม่. กรุงเทพฯ: ดวงกมล, 2545.

ชเอิญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา. ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

พระทักษิณคณาธิกร. ปรัชญา. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว, 2544.

ฟิชเชอร์, โรเบิร์ต บี. ปรัชญาวิทยาศาสตร์ : ความหมายแห่งยุคสมัย. (ศรีภราดร, แปล). กรุงเทพฯ: ต้นหมาก, 2527.

Butler, C. Postmodernism: A Very Short Introduction (1st ed.). UK: Oxford University Press. 2002.

Gilmore, M.P. The World of Humanism 1453-1517 (1st ed.). USA: Harvard University. 1962.

ชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร Community and Thai Political Development in Krathum Baen District Samut Sakhon Province the Objectives Are

อัญธิษฐา อักษรศรี*

วันชัย แสงสุวรรณ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเมือง ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการพัฒนาการเมืองไทย ในเขต อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ (ผู้นำชุมชน) คณะกรรมการชุมชนตำบลละ 1 คน จำนวน 10 คน และสมาชิกชุมชน ตำบลละ 4 คน จำนวน 40 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาการเมืองในพื้นที่ศึกษา พบว่า สามารถจำแนกประเภทของปัญหาทางการเมืองในชุมชนได้ดังนี้ 1. ด้านการปฏิรูปการเมือง ประสบปัญหาในเรื่องของการณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การทุจริตซื้อสิทธิ์ขายเสียง 2. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ประสบปัญหาในเรื่องของ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

2. แนวทางในการพัฒนาการเมืองไทย ผ่านการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า 1. ด้านการปฏิรูปทางการเมือง การเมืองท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ จะต้องเป็นระบบการเมืองที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพราะ “การเมืองเป็นสมบัติของประชาชน” เนื่องจากการที่รัฐเปิดเผย โปร่งใส ทำให้ประชาชนสามารถร่วมกันตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย หรือการใช้งบประมาณในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือความสามารถของระบบการเมืองที่ดี และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย 2. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนยังมีอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้ประชาชนได้มีกิจกรรมร่วมกัน อาจจะจัดเป็นรูปแบบของโครงการ เช่น Big Cleaning Day, โครงการพัฒนาชุมชน ในมิติต่างๆ, แก้ปัญหายาเสพติด เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้ทำ

* อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ความรู้จัก พุดคุย ศึกษาบทบาท พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ รวมถึงเป็นการติดตามตรวจสอบภาคปฏิบัติไปในตัว และยังเป็นการให้ประชาชนได้แสดงบทบาท และความสามารถ (Empower) ของตนในการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนซึ่งเป็นระดับสังคม เพื่อพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในระดับชาติ 3. ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา การศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทุกอย่าง ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศ ชุมชนที่ดีจะต้องมีบุคลากรที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคลเป็นอันดับแรก และเมื่อศักยภาพของบุคคลพร้อม การพัฒนาการเมืองไทยก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. กระบวนการพัฒนาการเมืองไทย พบว่า 1. ด้านการปฏิรูปทางการเมือง ชุมชนต้องร่วมกันพัฒนาการเลือกตั้งให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ หรืออำนาจในการบริหารท้องถิ่นได้อย่างเต็มความสามารถ ต่อต้านการทุจริต ส่งเสริมผู้กระทำความดี และมีบทลงโทษสำหรับผู้ทำการทุจริต 2. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ ให้เกิดขึ้นในชุมชน ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ทั้งแบบออฟไลน์ และออนไลน์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด เพราะเป็นหัวใจหลักของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย 3. ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมความรู้ตามระบอบประชาธิปไตยโดยผ่านการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน หรือผ่านกิจกรรม โดยให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นแกนนำในการรณรงค์สนับสนุนทุนการศึกษาตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส-2019 เพื่อไม่ให้มีเด็กและเยาวชนต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา พัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อสนับสนุนการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนา, การเมืองไทย, ชุมชน อำเภอกะหุ่มแบน

Abstract

The study of Community and Thai Political Development in Krathum Baen District Samut Sakhon Province the objectives are 1. To study the state of political problems. in Krathum Baen District Samut Sakhon Province 2. To study the body of knowledge in the development of Thai politics in Krathum Baen District Samut Sakhon Province 3. To propose solutions to problems in Thai political development in Krathum Baen District Samut Sakhon Province by using a qualitative research method with in-depth interviews The key informants were (community leaders), 1 community committee per sub-district, 10 people, and 4 community members per sub-district, 40 people, a total of 50 People. The results of the analysis of information on political problems in the study area revealed that the types of political problems in the community can be classified as follows: 1. Political reform facing

problems in the matter of campaigning for people to exercise their right to vote Corruption in the right to sell votes 2. On the promotion of democratic political culture facing problems in promoting public participation Creating a participatory political culture Guidelines for the development of Thai politics Through participatory operations, it was found that 1. Political reforms local to national politics It must be a transparent and verifiable political system because “politics is the property of the people” due to the openness and transparency of the state, enabling people to jointly examine the exercise of state power. or the use of budgets for effective implementation of various policies What will happen next is the ability of a good political system. and in accordance with the democratic regime. Another way to promote participatory political culture at the community level is to allow people to participate in activities together. May be organized as a form of projects such as Big Cleaning Day, community development projects in various dimensions, solving drug problems, etc. for people to get to know, talk, study the roles and behavior of officials. as well as being a practical follow-up audit and also to allow people to play a role and their ability (Empower) to jointly solve the problems of the community, which is the social level to develop into cooperation at the national level. 3. Development of the education system. Education is the cornerstone of every development. From the family level to the national level A good community must have personnel who are thoroughly educated. to develop the potential of the individual first and when a person's potential is ready The development of Thai politics will be effective.

The process of Thai development found that 1. Political reform Communities must work together to develop transparent elections. can check the use of state power or the power of local administration to the fullest extent anti-corruption promote good deeds and there are penalties for those who commit corruption. Promote equality, liberty and fraternity in the community. to promote knowledge about politics and government Both offline and online, promoting public participation as much as possible. Because it is the heart of democratic governance. Develop strong community infrastructure by integration of various relevant departments Promote democratic knowledge through teaching and learning in the classroom and outside the classroom or through activities by allowing the Council of Children and Youth to be the mainstay of the campaign Support scholarships as well as the necessary equipment for education in the midst of the 2019 coronavirus epidemic so that

children and young people do not have to leave the education system. to strengthen the economy at the community level to support further education

Keywords : Development, Thai Political, Krathum Baen District

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการพัฒนาทางการเมืองของไทยให้เป็นระบอบประชาธิปไตยนับว่ามีการพัฒนาในเชิงรูปแบบที่มากพอสมควร (สมนึก ปัญญาสิงห์, 2558) แต่เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาและสาระสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติจริงและเกิดผลประโยชน์ต่อสาธารณะ ยังพบว่ามีปัญหาเพราะนักธุรกิจและนักการเมือง ซึ่งมักเป็นบุคคลคนเดียวกันมุ่งทำการเมืองแบบการเมืองภาคนักการเมือง อาศัยประชาธิปไตยแบบผ่านผู้แทน (Representative Democracy) ที่เปลี่ยนจากการเมืองแบบมาตยาธิปไตย อำมาตยาธิปไตยหรือระบบข้าราชการประจำ (Bureaucratic Polity) มาเป็นการเมืองแบบนักธุรกิจการเมือง (Businessmen-politicians) ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งมุ่งรักษาผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ดังนั้นแนวคิดการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือการส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง (Civic Politics) นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตย การกระจายอำนาจและการพัฒนาสังคมไทยให้มีคุณภาพสูงขึ้น

การเมืองภาคพลเมืองและกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน เป็นแนวคิดและหลักการสำคัญของการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป้าหมายของประชาธิปไตยชุมชน คือ การปลุกความตื่นตัว ปลุกความตระหนักถึงสิทธิความเป็นประชาชนของคนในชุมชนท้องถิ่น ตามสิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญ ให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาปกป้อง ลุกขึ้นมาจัดการปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง มีความเสมอภาคมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องของส่วนรวมและเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของประชาธิปไตยโดยตรง ทำให้เป็นประชาธิปไตยที่กินได้คือประชาธิปไตยที่สามารถแก้ปัญหาปากท้องของชาวบ้านได้จริงๆ กระบวนการประชาธิปไตยชุมชนเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกหนึ่งที่รวมคนให้มาเรียนรู้ร่วมกัน มาแก้ไขปัญหาส่วนรวมและมาท างานพัฒนา โดยมีมิติทางการเมือง คือ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งยกระดับจิตของคนขึ้นให้มีความกล้าหาญ ให้มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเองและต่อนักการเมืองที่ได้เลือกมาด้วย (สน รูปสูง, 2553, น.3) ประชาธิปไตยที่เริ่มต้นจากระดับฐานรากแม้ว่าจะต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพัฒนาแนวคิดและสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกและชุมชน หากสามารถทำได้สำเร็จจะเป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืนรวมทั้งเป็นการสร้างและปลูกฝังจิตวิญญาณประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า ได้ดำเนินการส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองและพัฒนาพื้นที่ต้นแบบประชาธิปไตยชุมชนหลาย ๆ พื้นที่ของประเทศไทย

อำเภอกระทุ่มแบน ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร มีพื้นที่จำนวน 135.276 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 76 หมู่บ้าน ดังนี้ 1. ตำบลท่าไม้ 12 หมู่บ้าน 2. ตำบลบางยาง 13 หมู่บ้าน 3. ตำบลคลองมะเดื่อ 11 หมู่บ้าน 4. ตำบลหนองนกไข่ 8 หมู่บ้าน 5. ตำบลดอนไก่อี 6 หมู่บ้าน 6. ตำบลแคราย 5 หมู่บ้าน 7. ตำบลท่าเสา 8 หมู่บ้าน 8. ตำบลตลาดกระทุ่มแบน (ในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มแบน) 9. ตำบลอ้อมน้อย (ในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย) 10. ตำบลสวนหลวง (ในเขตเทศบาลตำบลสวนหลวง) บริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของแต่ละชุมชนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองไทย ด้วยความสัมพันธ์ของ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทั้งสามปัจจัยเป็นสิ่งเกี่ยวพันซึ่งกันและกันในการพัฒนาการเมือง อำเภอกระทุ่มแบนมีประชากรหลากหลายเชื้อชาติศาสนา ลักษณะเศรษฐกิจมีทั้งการเกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรม ถือได้ว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยจากฐานรากในระดับปัจเจกชน จนถึงระดับชาติ

ผลการวิจัยนี้จะช่วยให้ชุมชนในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เกิดการพัฒนาทางการเมืองที่ได้ประโยชน์ทั้งชุมชน สังคม และเศรษฐกิจ บูรณาการร่วมกับภาครัฐ และเอกชนได้ตามสิทธิของชุมชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำเรื่อง “ชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” เพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพของประชาชน ให้การพัฒนาการเมืองไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายตามหลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเมือง ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการพัฒนาการเมืองไทย ในเขต อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ประชาชน ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครมีจำนวนประชากรทั้งหมด 88,632 คน (ออนไลน์, 2563)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาข้อมูล ด้าน บริบทของพื้นที่ สภาพปัญหาทางการเมือง และแนวทางการพัฒนาการเมืองไทย จากกลุ่มประชากรในเขตอำเภอกระทุ่มแบน เพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ ชุมชนในเขตอำเภอกระทุ่มแบน 10 ตำบล คือ 1) ตำบลท่าไม้ 2) ตำบลบางยาง 3) ตำบลคลอง 4) ตำบลหนองนกไข่ 5) ตำบลดอนไก่ดี 6) ตำบลแคราย 7) ตำบลท่าเสา 8) ตำบลตลาดกระทุ่มแบน 9) ตำบลอ้อมน้อย 10) ตำบลสวนหลวง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่ 2 มิ.ย. 2563 – 15 เม.ย. 2564 เป็นระยะเวลา 316 วัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประเภทของงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้มีจำนวนทั้งหมด 88,632 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling) จำแนกตามบทบาทในชุมชนจะแบ่งได้ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย (ผู้นำชุมชน) คณะกรรมการชุมชนตำบลละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน และสมาชิกชุมชนตำบลละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

3. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการสัมภาษณ์รายบุคคลประกอบด้วย เครื่องบันทึกเสียง แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคล

4. การเก็บข้อมูล

ในการการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์รายบุคคล ประมาณ 3 เดือน โดยทำการนัดเวลา และสถานที่ในการสนทนา และใช้เวลาในการสัมภาษณ์รายบุคคลประมาณ 30 - 45 นาที เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลการดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดบันทึกทั้งหมด 50 คน จากนั้น นำข้อมูลทั้งหมดของแต่ละกลุ่มมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการ วิเคราะห์จัดประเภทของข้อมูล

จากนั้นสรุปความคิดเห็นออกเป็น 2 ประเด็น คือการศึกษาสภาพปัญหาทางการเมืองในเขตอำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร และอีกประเด็นคือกระบวนการในการพัฒนาการเมืองไทย จากนั้นรวบรวม ข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบข้อมูลความ ถูกต้องด้วยวิธีสามเส้า (Triangulation Method) ตรวจสอบจากการค้นคว้าจากเอกสารการสัมภาษณ์ มาทำการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา หลังจากนั้นก็นำข้อมูล มาวิเคราะห์และแปลความหมายระหว่าง แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน แล้วนำมาสรุปผล จัดหมวดหมู่ตามประเด็น เพื่อ สร้างเป็นชุดองค์ความรู้เพื่อเป็น แนวทางในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์แล้วมอบให้กับพื้นที่ศึกษาต่อไป

6. สถานที่ทำการทดลองและเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยและคณะได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ชุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตชุมชนบ้านแถวสอง ตำบลอ้อมน้อย อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์รายบุคคล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย (ผู้นำชุมชน โดยทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนตำบลละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน และ สมาชิกชุมชน ตำบลละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา สามารถสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาการเมืองในชุมชนและปัญหาของพื้นที่ศึกษา พบว่า สามารถ จำแนกประเภทของปัญหาทางการเมืองในชุมชนได้ดังนี้ 1. ด้านการปฏิรูปการเมือง ประสบปัญหาในเรื่องของ การณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การทุจริตซื้อสิทธิ์ขายเสียง 2. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ประสบปัญหาในเรื่องของ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้าง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม 3. ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา ประสบปัญหาในเรื่อง การสนับสนุน อุปกรณ์การศึกษาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเศรษฐกิจที่ผันผวนส่งผลกระทบด้านการเงินในระดับ ครอบครัว และปัญหาในเรื่องของเนื้อหา หลักสูตร กิจกรรมที่จะสร้างเสริมความรู้ในการเป็นพลเมืองที่ดีตาม วิธีของประชาธิปไตย

2. แนวทางในการพัฒนาการเมืองไทย ผ่านการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า 1. ด้านการปฏิรูป การเมือง การเมืองท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ จะต้องเป็นระบบการเมืองที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพราะ “การเมืองเป็นสมบัติของประชาชน” เนื่องจากการที่รัฐเปิดเผย โปร่งใส ทำให้ประชาชนสามารถร่วมกัน ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย หรือการใช้งบประมาณในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่จะ เกิดขึ้นตามมาก็คือความสามารถของระบบการเมืองที่ดี และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย 2. ด้านการ เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระดับ

ชุมชนยังมีอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้ประชาชนได้มีกิจกรรมร่วมกัน อาจจะจัดเป็นรูปแบบของโครงการ เช่น Big Cleaning Day, โครงการพัฒนาชุมชน ในมิติต่างๆ, แก้ปัญหาหาเสพติด เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้ทำความรู้จัก พุดคุย ศึกษาบทบาท พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ รวมถึงเป็นการติดตามตรวจสอบภาคปฏิบัติในตัว และยังเป็นการให้ประชาชนได้แสดงบทบาท และความสามารถของตนในการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนซึ่งเป็นระดับสังคม เพื่อพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในระดับชาติ 3. ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา การศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทุกอย่าง ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศ ชุมชนที่ดีจะต้องมีบุคลากรที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคลเป็นอันดับแรก และเมื่อศักยภาพของบุคคลพร้อม การพัฒนาการเมืองไทยก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. กระบวนการพัฒนาการเมืองไทย พบว่า 1. ด้านการปฏิรูปทางการเมือง ชุมชนต้องร่วมกันพัฒนาการเลือกตั้งให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หรืออำนาจในการบริหารท้องถิ่นได้อย่างเต็มความสามารถ ต่อต้านการทุจริต ส่งเสริมผู้กระทำความดี และมีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำการทุจริต 2. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ ให้เกิดขึ้นในชุมชน ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ทั้งแบบออฟไลน์ และออนไลน์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด เพราะเป็นหัวใจหลักของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย 3. ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมความรู้ตามระบอบประชาธิปไตยผ่านการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน หรือผ่านกิจกรรม โดยให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นแกนนำในการรณรงค์สนับสนุนทุนการศึกษาตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา พัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อสนับสนุนการศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1: เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเมือง ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลด้านการปฏิรูปทางการเมือง ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา ประสบปัญหาดังต่อไปนี้

1. ด้านการปฏิรูปทางการเมือง

จากการศึกษาพบว่า บทบาทของคณะกรรมการชุมชนส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาระบบการเมืองท้องถิ่น การต่อต้านการทุจริต ซื่อสัตย์ซายเสีย มีผลสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองในระดับชุมชนไปสู่ระดับชาติ การกระจายอำนาจ (Decentralization) มีความจำเป็นในการพัฒนาการเมือง และการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งควรเพิ่มช่องทางที่สะดวก และเข้าถึงได้ง่าย ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า

คณะกรรมการชุมชนต้องแสดงออกถึงภาวะผู้นำ ร่วมมือกับประชาชนของตน เข้าใจถึงบทบาทของตนให้มากขึ้น รวมทั้งการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์สมัยใหม่ถือเป็นทางเลือกที่ต้นทุนต่ำและเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูเลอร์ ได้กล่าวถึงชุมชนในรูปแบบใหม่ที่มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านเทคโนโลยีว่าเป็นชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) เป็นชุมชนที่กลุ่มคนอาจจะได้พบกันโดยตรงหรือไม่ก็ตาม แต่มีโอกาสนำเสนอด้วยถ้อยคำภาษาและความคิดผ่านเครือข่ายสังคม (Social Network) โดยสมาชิกไม่จำเป็นต้องพบหน้ากันก็ได้ เช่น การสร้างชุมชนบนเครือข่ายสังคมทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั่วโลกเป็นชุมชนไร้พรมแดน โดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสำคัญ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สำคัญหลาย ๆ ด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ ได้ศึกษาเรื่อง “ความสามารถ ในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ศึกษาเฉพาะกรณี บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน” ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านเพียงร้อยละ 55.0 มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมาก แต่เมื่อเทียบหัวหน้าครัวเรือนทั่วไปแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านจะมี ความรู้ดีกว่า เช่นเดียวกับพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตย กล่าวคือ พฤติกรรมเชิงประชาธิปไตยของ คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีมากในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการไปฟังการหาเสียง เลือกตั้งและการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ก็ยังมีสัดส่วนมากกว่าผู้ไม่ได้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านส่วนการ ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านพบว่า มีอยู่ในระดับปานกลางโดยมีหมู่บ้าน เร่งรัดพัฒนาระดับ 3 ที่คณะกรรมการหมู่บ้านควรปรับปรุงหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาธิปไตย มากที่สุด สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมบางประการพบว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยของคณะกรรมการหมู่บ้านบางเรื่อง

2. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

จากการศึกษาพบว่า ประสพปัญหาในเรื่องของ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรสู่อุตสาหกรรม ทำให้ความคิดและทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองเปลี่ยนไปส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นแต่กลับรู้สึกเบื่อหน่ายกับวัฏจักรของการเมืองที่ไม่โปร่งใสตอบสนองประชาชนได้ไม่ตรงจุด จึงทำให้การมีส่วนร่วมลดลง หรือกลับไปเป็นแบบไพร่ฟ้าทั้ง ๆ ที่การมีส่วนร่วมควรจะเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ นิสเบ็ต มีความเห็นว่าสังคมสมัยใหม่ทำให้เกิดการสูญเสียความรู้สึกผูกพันของชุมชน (Sense of Community) ซึ่งเกิดจากเงื่อนไขของสังคมสมัยใหม่ที่ไม่สามารถตอบสนองให้ปัจเจกบุคคลเกิดความมั่นคง เขาได้แสดงให้เห็นว่าในลักษณะรัฐการเมืองสมัยใหม่ รัฐไม่สามารถตอบสนองความมั่นคงของคนได้ ไม่มีองค์กรขนาดใหญ่ใดที่สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของคนได้เพราะโดยธรรมชาติแล้วองค์การเหล่านี้มีขนาดใหญ่ ซับซ้อนและเป็นทางการเกินไป รัฐอาจจะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในนามของรัฐ เช่น สงคราม แต่ในการตอบสนองอย่างปกติธรรมดาอย่างความต้องการของคนในเชิงการยอมรับมิตรภาพ ความมั่นคง ความเป็นสมาชิก รัฐจะทำในสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ ทางเลือกที่นักคิดในแนวนี้

เสนอ ก็คือการเรียกร้องให้ชุมชนมีขนาดเล็กแต่มีโครงสร้างที่แน่นเหนียว เพราะในชุมชนขนาดเล็กเท่านั้นที่จะช่วยฟื้นฟูสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมให้ดีขึ้น เพราะจะรับผิดชอบต่อหน่วยที่เล็กที่สุดและกล่าวถึงชุมชนขนาดเล็กที่เน้นการกระทำที่เต็มไปด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นสังคมที่ตนรู้จักกันอย่างใกล้ชิดและสนิทสนม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันพระปกเกล้า (255, น.75-77) ได้ศึกษาเรื่อง “ประชาธิปไตยชุมชน กลไก ขับเคลื่อนภาคพลเมืองเข้มแข็ง” บทสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันแนวคิดเกี่ยวกับ ประชาธิปไตยชุมชนเป็นแนวคิดที่ยึดหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนใน ท้องถิ่นเป็นกลไกในการผลักดันแนวทางหรือทิศทางการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นโดยใช้ “แผนชุมชน” ซึ่งท้องถิ่นต้องใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 3 ปี เป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การทำงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือระหว่างภาค ส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งรูปแบบการทำงานและกระบวนการที่ประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะจากพื้นที่ต้นแบบประชาธิปไตยชุมชนนำร่องภายใต้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสภาพัฒนาการเมือง เช่น ตำบลท่านางแนวและตำบลโคกสง่า จังหวัดขอนแก่น หรือตำบลน้ำปลีก จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ชุมชนได้ทำงานร่วมกับท้องที่และท้องถิ่น จนสามารถผลักดันแผนชุมชนที่สะท้อนถึงความต้องการของชุมชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่น 3 ปี ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การผลักดันแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยชุมชนให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม คณะผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรที่จะมีการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลเพื่อประกอบการพัฒนาและผลักดันแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยชุมชนใน 2 ด้าน โดยประการแรก การผลักดันกลไกการขับเคลื่อนแนวคิด ประชาธิปไตยชุมชนมีเป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ในระดับตำบลทั่วประเทศ เพื่อเปิดพื้นที่ให้แก่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หรือทิศทางการบริหารท้องถิ่นให้สอดคล้อง และตรงกับความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

3. ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ประสบปัญหาในเรื่อง การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเศรษฐกิจที่ผันผวนส่งผลกระทบด้านการเงินในระดับครอบครัว และปัญหาในเรื่องของเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมที่จะสร้างเสริมความรู้ในการเป็นพลเมืองที่ดีตามวิถีของประชาธิปไตย สอดคล้องกับแนวคิดของ พาย กล่าวว่าการพัฒนาการเมือง เป็นแง่หนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังที่เราได้ กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การพัฒนาการเมืองนั้น จะผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจสังคม การที่ด้านใดด้านหนึ่งของสังคมแปรเปลี่ยนไปจนกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงใน ด้านอื่นๆ ด้วย การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ก็ถือว่าเป็นลักษณะหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทั้งปวงของ สังคม ฉะนั้นในการศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม พร้อมกันไปด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิระ เสระทอง และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาประชาธิปไตยในรูปแบบของการศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีความสำคัญ เนื้อหาของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย เน้นการสอนความเป็นพลเมือง และสอนเรื่องรูปแบบของประชาธิปไตย เทคนิคและบทบาทของครูผู้สอนมีความสำคัญการใช้วิธีการสอนที่แตกต่างมีผลต่อ การรับรู้การสอนด้วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์จะเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ที่สุด อย่างไรก็ตามการรับรู้เรื่องประชาธิปไตยของเยาวชนยังไม่เข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมืองเท่าที่ควร ทั้งนี้ครอบครัว เพื่อน และสถาบันทางสังคมอื่นๆ มีผลต่อพฤติกรรม การแสดงออก และแนวคิดของเยาวชนเช่นกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 : เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จากผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการปฏิรูปทางการเมือง

การปกครองระบอบประชาธิปไตยนอกจากจะต้องยึดหลักความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพแล้วยังมีหัวใจสำคัญอีก คือ หลักความรู้ (Knowledge) ความสามารถ (Ability) หลักการใช้ - เหตุผล (Rationality) ซึ่งเป็นหลักที่ยอมรับว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฉลาด (Homo sapiens) จึงเป็นเหตุทำให้ระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ถกเถียง อภิปราย ได้อย่างมีอิสระมากกว่าระบอบอื่น ๆ ด้วยวิธีการดังกล่าวถ้าใช้อย่างมีเหตุผลจะทำให้การพัฒนาระบบการเมืองของประเทศเป็นไปได้ด้วยดี เพราะการถกเถียงอภิปรายก็คือการระดมความคิด (Brainstrom) เพื่อให้ตกผลึกทางความคิดจนเกิดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากบุคคลเพียงคนเดียวก็ไม่มีความรู้ในทุกๆ เรื่องอย่างเชี่ยวชาญ วิธีทางระบอบประชาธิปไตยเช่นนี้จึงเป็นทางออกที่ดีสำหรับโลกสมัยใหม่ เมื่อได้แนวทางที่ตกผลึกแล้วก็ต้องใช้อีกหลักหนึ่ง นั่นก็คือ หลักเสียงข้างมาก ในการที่จะยอมรับแนวทางดังกล่าว เพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมต่อไป

2. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

อิทธิพลของสื่อ และเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง และทำให้เกิดความอยากมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจ เช่นในระดับท้องถิ่นมีการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งควรจัดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 และในการประชุมดังกล่าวต้องกระทำโดยเปิดเผยโปร่งใส รับฟังปัญหาของประชาชนโดยตรง เป็นเวทีที่สามารถส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี

3. ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา

การส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในสถานศึกษา เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน นักศึกษา, การจัดตั้งสภาเด็ก และเยาวชน โดยการบูรณาการร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของตน เช่น กิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง

นายก และสมาชิก อบจ.สมุทรสาคร ของโรงเรียนบ้านปล่องเหล็ก, โครงการ Anti-Corruption Young Leaders ของสภาเด็ก และเยาวชน จังหวัดสมุทรสาครซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2563, โครงการเยาวชนไทยหัวใจสะอาดต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน อำเภอกระทุ่มแบน โดยสภาเด็กและเยาวชน และโรงเรียนบ้านปล่องเหล็ก

การส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างพลเมืองให้เป็นผู้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะผ่านการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือผ่านกิจกรรม เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยหัวใจหลักก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน การจะบรรลุถึงความสำเร็จภาพ เศรษฐกิจ และภราดรภาพ ย่อมต้องเข้าใจถึงหลักการที่ถูกต้อง เคารพสิทธิของผู้อื่น และเข้าใจถึงหน้าที่ของตนด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 : เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหามุมชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตชุมชนบ้านแถวสอง ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จากผลการวิจัยพบว่า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางในการพัฒนาทางการเมืองของไทย ประกอบด้วย 1. การปฏิรูปทางการเมือง 2. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย 3. การพัฒนาระบบการศึกษา โดยวิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์ และข้อมูลทางด้านบริบทของพื้นที่

1. ด้านการปฏิรูปทางการเมือง

1.1 ร่วมกันพัฒนาการเลือกตั้งให้มีความโปร่งใส โดยการช่วยกันสอดส่องของสมาชิกในชุมชน หากพบการทุจริต ซื่อสัตย์ – ขาดเสีย สามารถร้องเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทันที

1.2 ชุมชนสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หรืออำนาจในการบริหารท้องถิ่นได้อย่างเต็มความสามารถโดยปราศความกังวลจากอิทธิพลที่ไม่ชอบธรรม

1.3 ต่อต้านการทุจริตตั้งแต่ในระดับการบริหารชุมชน มีการส่งเสริมผู้กระทำความดีความชอบ และมีบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่กระทำการทุจริตอย่างเสมอภาค เพื่อการพัฒนาการเมืองของไทยต่อไป

2. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

2.1 ส่งเสริมความเสมอภาค เศรษฐกิจ และภราดรภาพ ให้เกิดขึ้นในชุมชน

2.2 ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ทั้งแบบออฟไลน์ และออนไลน์

2.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด เพราะเป็นหัวใจหลักของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

3. ด้านการพัฒนาระบบการศึกษา

3.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนให้เข้มแข็ง ทั้งเรื่องการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม โดยการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ส่งเสริมความรู้ตามระบอบประชาธิปไตยโดยผ่านการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน หรือผ่านกิจกรรม โดยให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นแกนนำในการรณรงค์

3.3 สนับสนุนทุนการศึกษาตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา

3.4 พัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อสนับสนุนการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับชุมชนมากขึ้น เช่น การเข้าร่วมประชุมสภาประชาคม การร่วมกำหนดนโยบายชุมชน ในเขตอำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

1.2 ควรกำหนดนโยบายด้านระบบสวัสดิการของชุมชน ชุมชนบ้านแถวสอง ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยให้ประชาชนร่วมกันเสนอรูปแบบกองทุน หรือสวัสดิการในรูปแบบที่ประชาชนต้องการผ่านสภาประชาคม

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

2.1 เพิ่มช่องทางส่งเสริมความรู้ให้มากขึ้น Application Line, Facebook, YouTube เป็นต้น รวมถึงจัดทำเว็บไซต์โดยใช้เว็บไซต์สำเร็จรูปอย่างง่ายเพื่อเผยแพร่ข้อมูลชุมชน การดำเนินงาน หรือเก็บภาพกิจกรรมต่าง ๆ ให้คนภายนอกเข้าถึงได้ และคนภายในสามารถติดตามตรวจสอบได้

2.2 คณะกรรมการชุมชนต้องประสานงานกับสมาชิกชุมชนในการเร่งจัดทำตามข้อเสนอเชิงปฏิบัติการข้อที่ 1 ถ้าพบปัญหาในเรื่องใดควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐตามกฎหมาย

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยการวิจัยเพิ่มเติม

3.2 ควรศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาการเมืองไทย ในเขตอำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาพัฒนาภาพรวมของทั้งชุมชน

บรรณานุกรม

- วชิระ เสระทอง และคณะ. (2562). การพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. การประชุมวิชาการ ระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 (The Third National Conference on Public Affairs Management in the Digital Era).
- ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ. (2554). ความสามารถ ในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ศึกษาเฉพาะกรณี บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน. กองการ พิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สถาบันพระปกเกล้า. สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง. (2553). ประชาธิปไตยชุมชน : กลไกขับเคลื่อนภาค พลเมืองเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. (2558). การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รูปแบบการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา

A Model of Problem Solution Based on Buddhist Philosophy of Farmers in Trang Province

พระขรรค์ชัย สุวฑฺฒ (เจริญศิลป์)*

Phra khanchai Suwuttho (Jarearnsil)

ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน**

Associat.Prof. Dr.Boonruam Khammuangsaen

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรัง 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญา 3) เพื่อบูรณาการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา และ 4) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ เรื่อง รูปแบบการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์/นักวิชาการเกษตร ในเขตจังหวัดตรัง จำนวน 19 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรัง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ก. สภาพปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน เกษตรกรบางรายมีที่ดินทำกิน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือเช่าที่ดินผู้อื่น ทำให้ต้องบุกรุกใช้ประโยชน์ที่ดินรกร้างว่างเปล่าของรัฐหรือเขตป่าสงวนแห่งชาติ ข. สภาพปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เกิดจากเกษตรกรนิยมปลูกพืชชนิดเดียวกันและผลผลิตออกพร้อมกัน แล้วหันไปปลูกพืชที่มีราคาสูงในปีถัดไป ค. สภาพปัญหาการขาดนวัตกรรมใหม่ ๆ เกษตรกรพึ่งพาเทคโนโลยีในการผลิตทุกขั้น ตอนมากเกินไป ไม่คุ้มทุน ทำให้มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ง. สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ได้แก่ ปัญหาด้านป่าไม้ ปัญหาด้านดิน ปัญหาการใช้ที่ดิน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณประโยชน์ ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาการจัดสิ่งปฏิกูล ปัญหาอากาศเสีย ปัญหาน้ำเสียและปัญหาเสียงรบกวนหลักพุทธปรัชญาในการแก้ปัญหาของเกษตรกรจังหวัดตรัง 1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียร ฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบหาวิธีการที่เหมาะสม คุ้มทุน บริหารจัดการให้ได้ผลดี เรียกว่า “หาเป็น” 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วย การรักษา คือ รู้จักคุ้มครอง รักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ได้ทำไว้ด้วยความขยัน หมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน เรียกว่า “เก็บเป็น” 3) กัลยาณมิตตตา คบหาคนดีเป็นมิตร เลือก

* นักศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail: boonruam.ka@mbu.ac.th โทร. 083-104-9738

** รองศาสตราจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เสวนาศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพ การงาน หรือเรียกว่า “สร้างเครือข่ายคนดีเป็น” 4) สมชีวิตา ดำเนินชีวิตที่เหมาะสม เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดีสมรายได้ มิให้ผิดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เหนือรายจ่าย มิ ประหยัดเกินไป หรือเรียกว่า “ใช้เป็น” บูรณาการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา ทั้ง 4 ด้าน พบว่าได้ใช้หลักทฤษฎีธรรมมีกตลประโยชน์ข้อที่ว่าด้วย ก. อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) เกษตรกรต้องรู้จักการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้คุ้มค่ามากที่สุด ต้องรู้จักในการปลูกพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล ข. อารักขสัมปทา (รักษาไว้) ได้แก่การดูแลรักษาผลผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐาน และการรวมกลุ่มกันขึ้นในรูป สหกรณ์ เพื่อกำหนดราคาที่เหมาะสมยุติธรรมกับผู้ผลิตและผู้บริโภค ค. กัลป์ยาณมิตตตา (มีเพื่อนที่ดี) เกษตรกรควรร่วมมือกันหลาย ๆ ด้าน การรวมกลุ่มการจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ สร้างความ แข็งแรงให้กับชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายทางสังคม ง. สมชีวิตา (ดำเนินชีวิตที่เหมาะสม) เกษตรกรมีการ รวมกลุ่มกันในรูปสหกรณ์เพื่อบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพในทุกด้าน เพราะการร่วมมือกันเป็นการสร้าง ความสามัคคีให้เกิดความเข้มแข็ง นำมาซึ่งความยั่งยืน องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถ สรุปเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาของเกษตรกรด้วยหลักพุทธปรัชญา สรุปเป็น “QMWC MODEL”

คำสำคัญ: รูปแบบแก้ปัญหา, จังหวัดตรัง, หลักพุทธปรัชญา

ABSTRACT

The objectives of this dissertation were: 1) to study the state of problems of farmers in Trang province, 2) to study principles of Buddhist philosophy, 3) to integrate the principles of Buddhist philosophy in problem solving of farmers in Trang province, and 4) to propose a new body of knowledge on the problem solving model of farmers in Trang province with the principles of Buddhist philosophy. The data of this documentary qualitative research were collected from documents and in-depth interviews with 19 Buddhist monks and agricultural scholars In Trang province, and then analyzed by content analysis.

The research results were found as follows: The state of problems of farmers in Trang province has 4 major aspects; land ownership, falling price of the agricultural produces, the lack of innovative technology, and natural resource degradation.

The principles of Buddhist philosophy in solving problems of farmers in Trang province are; 1) Utthanasampada, to be ready with perseverance in diligence, 2) Arakkhasampada, to be able to maintain, protect and preserve wealth, 3) Kalyanamittata, to associate with good companions, and 4) Samajivita, to lead a suitable life with moderation.

The principles of Buddhist philosophy integrated in solving problems of farmers in Trang province are the principles of Dittadhammakattha. In Utthana sampada, the farmers must understand the use of their land the worthiest and plant the crop rotation according to the season. In Arakkhasampada, the farmers have to take care of their produce to meet quality standards and set a reasonable consumers. In Kalyanamittata, the farmers should cooperate with each other and establish a cooperative to strengthen their produce quality, community and social network. In Somajivita, the farmers should live their lives appropriately according to the principles of moderation. The new knowledge in solving the problems of farmers with Buddhist philosophy gained from this research can be concluded into “QMWC MODEL”.

Keyword: The problem, Trang, Buddhist philosophy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาคการเกษตรของไทยยังคงประสบกับปัญหามากมาย เช่น ราคาผลผลิตที่ขาดเสถียรภาพ การใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่เหมาะสม ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรที่ยังอยู่ระดับสูง แม้ว่ารัฐบาลจะได้กำหนดแนวทางและมาตรการในการช่วยเหลือต่างๆ มาโดยตลอด แต่ส่วนใหญ่เป็นแผนระยะสั้นที่ขาดความต่อเนื่องและการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า ดังนั้นเพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาวอันจะนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาภาคการเกษตรให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) และยังสอดคล้องกับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาในระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี, (กรุงเทพมหานคร :กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559), หน้า 1.)

การดำรงชีวิตนับว่าเป็นเรื่องใหญ่ เพราะจะต้องต่อสู้กับปัญหานานัปการ ทั้งปัญหาการครองชีพ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาสุขภาพอนามัย ซึ่งแต่ละคนก็มีปัญหาที่แตกต่างกันไปคนละหลายปัญหา ชีวิตควรเป็นอยู่อย่างมีความสุข ความสุขจึงเป็นเป้าหมายใหญ่ของชีวิต ความสุขมีทั้งสุขแบบโลก และสุขแบบธรรม สุขแบบโลกเป็นความสุขของชาวโลก หรือชาวบ้านซึ่งได้แก่พวกคฤหัสถ์ หรือฆราวาสจะพึงมีส่วนสุขแบบธรรมเป็นความสุขเกิดจากมานสมบัติ และภาวะที่ไม่มีกิเลส หรือปราศจากความทุกข์ทางใจ เกษตรกร และประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดตรังยังไม่เข้าใจการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัวตามแนวหลักพุทธศาสนา ทำให้การดำรงชีวิตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมแต่ละสาขา มิได้ขึ้นอยู่กับ

ความเหมาะสมของลักษณะดินฟ้าอากาศ หรือความขยันแข็งของเกษตรกรเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการ การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มแก่เกษตรกรแปลงใหญ่ ภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยเน้นให้เกษตรกรการวางแผนการจัดการลดต้นทุนการผลิต การรวมกันซื้อปัจจัยการผลิต การจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน ตลอดจนการเรียนรู้ในการปรับปรุงคุณภาพการผลิต นับเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของเกษตรกร ซึ่งแนวทางต้องดำเนินการในพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรได้รวมกลุ่มในการเชื่อมโยงต่อกันในการผลิต และการจัดการด้านการตลาดร่วมกัน เกิดการขาดความสมดุลระหว่างผู้เสนอขายกับผู้เสนอซื้อ ในปัจจุบันและแนวโน้มอนาคตของเกษตรกรที่ค่อนข้างมีดมนเพราะมีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สำคัญ 5 ประการคือ เรื่องที่ดินทำกิน การเข้าถึงทรัพยากร หนี้สิน การตลาดและสุขภาวะที่ทำให้เกษตรกรอยู่ไม่รอด และมีปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาดและราคาสินค้าเกษตร ยุกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่มีการผลิตข้าวไม่ครบวงจร ด้วยจังหวัดตรังได้ปล่อยพื้นที่นาเป็นพื้นที่ ว่างเปล่าไม่ทำประโยชน์ ปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ โครงการตามมาตรการภาครัฐที่ดูแลไม่ทั่วถึง ผลการดำเนินงานโครงการ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ปัญหาและจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง ไม่สอดคล้องยุทธศาสตร์ของกระทรวง กรม และจังหวัดยังไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนต่อเกษตรกรในจังหวัดตรังนัก สภาพปัญหาหลักของเกษตรกรเชื่อมโยงกันเป็นวงจรและเกิดขึ้นซ้ำซากตลอดเวลาที่เกษตรกรทำการผลิต ยิ่งผลิตมากก็ยิ่งขาดทุนมาก ยิ่งขยันมากยิ่งขาดทุนมาก ทำให้เกษตรกรปัจจุบันอยู่ได้ลำบาก ลูก หลานเกษตรกรเห็นสภาพทุกข์ของพ่อแม่จึงไม่ต้องการสืบทอดวิถีการเกษตรอีกต่อไป เกษตรกรรายย่อยในวันนี้ที่อายุยังน้อยเฉลี่ยราวสี่สิบปี ถึงแม้จะยังไม่สูญเสียที่ดินทำการผลิตได้ตามปรกติแต่เชื่อว่าต้องยุติบทบาทตัวเองในอีกไม่เกิน 30 ปีข้างหน้าเมื่อถึงวัยชราไม่มีศักยภาพในการทำการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกต่อไปและไม่ผู้สืบทอด ส่วนผู้ที่ต้องขาดทุนซ้ำซาก เป็นหนี้สิน และสุดท้ายต้องสูญเสียที่ดินที่ใช้เป็นทรัพย์สินประกันก็อาจจะต้องเลิกอาชีพการเกษตรเร็วยิ่งขึ้น ผู้ที่สุขภาพไม่ดีจากการใช้สารเคมีมากก็อาจจะเลิกหรือขายที่เพราะสุขภาพ ไม่แข็งแรงพอที่จะทำการผลิตได้ โดยสรุปสภาพปัญหาที่ดิน ฐานทรัพยากร หนี้สิน ตลาด และสุขภาพ ทำให้เกษตรกรอ่อนแอทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม สุขภาพกายและจิตใจก็อ่อนแอ จนต้องเลิกอาชีพนี้ไปหรือเหลือน้อยเหมือนเกษตรกรในยุโรปทุกวันนี้ จะเห็นว่ามีข้อมูลส่วนใหญ่มีสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตรัง เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งมีข้อมูลย้อนหลังได้ 5 ปี แต่ลักษณะข้อมูลจะเป็นภาพรวมของจังหวัด จังหวัดยังขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่งเสริมแนวทางป้องกันบางตัวยังไม่มีคุณสมบัติ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เข้าใจในนิยาม/ความหมาย เนื่องจากยังขาด META DATA ที่สมบูรณ์ สำนักงานสถิติจังหวัดตรังต้องกลับมา Review Data อีกครั้ง เพื่อความถูกต้อง และสมบูรณ์ของข้อมูลในสภาพปัญหาปัจจุบัน

หากวิเคราะห์เหตุปัจจัยรากเหง้าที่ทำให้เกิดปัญหากับเกษตรกรและการเกษตรขอประเทศให้รอบด้าน ก็จะต้องวิเคราะห์ทั้งสองด้าน คือด้านในหรือปัจจัยที่เกิดจากภายในตัวเกษตรกรเอง และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก สำหรับเหตุปัจจัยภายในตัวเกษตรกรเองคือความโลภหวังรวย และปัจจัยภายนอกคือสภาพแวดล้อมในระบบโลกาภิวัตน์ได้แก่เงิน ข่าวดารเทคโนโลยีและอำนาจทางการเมืองการทหาร ที่ทั้งกระตุ้นใจและบีบ

บังคับให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมไป มุ่งหาเงิน ลงทุนและบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ดังนั้นการดำเนินอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชา การต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึก คุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี และให้สอดคล้องกับหลักพุทธปรัชญาในการดำรงชีพ พระพุทธศาสนามุ่งให้ทุกคนหาปัจจัย 4 หล่อเลี้ยงร่างกาย พอเพียงเพื่อให้สังขารนี้สามารถดำรงอยู่ได้ตามอัธยาศัย จากนั้นก็ใช้ร่างกายนี้สร้างความดีต่าง ๆ ให้เต็มที่ทุกรูปแบบทุกโอกาส มิได้มุ่งหมายให้คนเราดิ้นรนไขว่คว้าทะเลาะเบาะแว้งจนเกินเหตุ เพื่อให้มีวัตถุต่าง ๆ พรingsพร้อมบริบูรณ์ไว้บำรุงบำเรอตน ซึ่งหลักพุทธปรัชญาที่เหมาะสมนี้ ได้แก่ หลัก ทิฐุธรรมมีกัตถประโยชน์ ประกอบไปด้วย อุฏฐานสัมปทา หมายถึง การถึงพร้อมด้วยความหมั่น มีความขยันหมั่นเพียรพยายาม ในการแก้ปัญหาที่ดิ้นทำกิน การแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรม และการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่าและคุ้มค่าทุน อารักขสัมปทา หมายถึง การสร้างมูลค่าเพิ่มในผลผลิตการเกษตร การรักษามาตรฐานราคาที่ยุติธรรม การให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการปฏิบัติตามกฎหมาย และการใช้นวัตกรรมอย่างเหมาะสม กัลยาณมิตตดา หมายถึง การรวมกลุ่มสหกรณ์ การสร้างเครือข่ายชุมชนกลุ่มสหกรณ์ การแปรรูปอาหาร การแสวงหาตลาดใหม่ ๆ สมชีวิตา หมายถึง การกำหนดราคาที่ยุติธรรมต่อผู้บริโภค การใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า การผลิตพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล และการสร้างสรรค์นวัตกรรมอาหาร

มนุษย์ยังมีการคิดค้นรูปแบบการผลิตอาหารขึ้นอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อสนองตอบต่อการบริโภคและพัฒนามาสู่การผลิตเพื่อจำหน่ายให้คนอื่นได้บริโภค และพัฒนาจนเป็นการค้าเพื่อรายได้ การพัฒนาระบบการผลิตได้ส่งผลก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อตัวมนุษย์เองและสภาพแวดล้อมจนเกิดวิกฤตขึ้นไม่ว่าปัญหาทางด้านสุขภาพ การเจ็บไข้ได้ป่วย ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ใจหรือจิตใจ เป็นนามธรรมที่หมายถึงจิตสำนึกที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นอาหารหล่อเลี้ยง คุณธรรมทางศาสนาเมื่อเราได้ศึกษาเรียนรู้มาและเก็บไว้ในใจจิตสำนึก จึงเป็นหลักยึดเหนี่ยวให้ใช้คุณธรรมหรือธรรมะเหล่านั้นกับการดำเนินวิถีชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม พอเพียง และพึ่งตนเองได้ มีจริยธรรมช่วยขัดเกลาจิตใจให้ปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันเองหรือสรรพสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในสภาพแวดล้อม ท้องถิ่น ชุมชน ประเทศ และสังคมโลกด้วยความเมตตา กรุณา ปราปรณาดีต่อกัน มีความจำเป็นต้องมีแนวทางและองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการนำหลักพุทธปรัชญาไปแก้ไขปัญหาของเกษตร

ในจังหวัดตรังที่ชัดเจนและเหมาะสม ความพยายามในเชิงหลักการที่มีส่วนใกล้เคียงกับความเป็นจริงคือวิธีการของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในการซื้อหนี้ การฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร แต่ในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถทำให้เป็นจริงได้เพราะฝ่ายเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ และอีกประการหนึ่งจำนวนหนี้ก็มีมากจนเกินกำลังที่รัฐบาลจะหาเงินมาซื้อหนี้ได้ เหตุผลเบื้องหลังที่สำคัญที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ไม่ยอมเพราะเขายังเชื่อว่าเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่เป็นลูกหนี้ที่ดีและยังเชื่อมั่นกับระบบการให้กู้ยืมของธนาคารเหล่านี้ได้ และก็หาทางจัดการหนี้ดี ๆ ด้วยตัวเองดังเช่นกรณี ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่กำลังปรับโครงสร้างหนี้เกษตรกรอยู่ในปัจจุบัน สำหรับในด้านรัฐบาลเชื่อว่าคงไม่สามารถหาหลักประกันได้ว่าเกษตรกรจะไม่ก่อหนี้อีกตราบดีที่ปัญหาการตลาดและความเสี่ยงในการผลิตของเกษตรกรยังไม่ได้รับหลักประกัน แต่ทำไมเกษตรกรจึงไปฝากความหวังในการแก้ไขปัญหาไว้กับรัฐบาลเกินไป ไปทุ่มความหวังทั้งหมดไว้กับการที่จะให้รัฐบาลเงินมาซื้อหนี้ซึ่งดูนโยบาย พรการเมืองต่าง ๆ แล้วยังไม่เห็นว่าจะเป็นจริงได้ ด้วยระบบและรูปแบบเกษตรกรมียั่งยืนที่กลุ่มเป้าหมายมีความสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาวิถีชีวิตของตนเอง โดยใช้งานเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นแนวทาง ส่งผลให้เกิดผู้นำ และ ครอบครัวยุทธศาสตร์ต้นแบบ ทางด้านการผลิตทั้งพืชและสัตว์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงทางอาหารและทางเศรษฐกิจ รวมถึงคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวที่สมบูรณ์ และการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายมีความพอเพียง มีการพึ่งตนเอง และมีจิตสำนึกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน สังคม ประเทศชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมที่มีรูปแบบใหม่ ๆ ต่อไป

ผู้วิจัยในฐานะเคยรับราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงสนใจที่จะศึกษาถึงการนำหลักพุทธปรัชญามานบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรัง ซึ่งคาดว่าผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัญหา และแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุง ให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญา
3. เพื่อบูรณาการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา
4. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เรื่อง การแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างของผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purpose Sampling) เป็นการวิจัยเชิงลึก ซึ่งมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักวิชาการเกษตร ในเขตจังหวัดตรัง จำนวน 10 คน พระสงฆ์ที่เป็นพระสังฆาธิการในจังหวัดตรัง จำนวน 9 รูป เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยทำการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. สืบหาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งข้อมูลจากทุติยภูมิ คือ วิทยุ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา หนังสือ วารสาร บทความ งานเขียน งานสัมมนา เป็นต้น
2. นำข้อมูลที่ได้อาจจัดประเภท วิเคราะห์ อธิบายความ ตีความแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. ขอคำแนะนำปรึกษา จากอาจารย์ที่ปรึกษา และความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจเครื่องมือวิจัยที่มีความชำนาญการ
4. ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการเกษตร/เกษตรกร จำนวน 10 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นพระสังฆาธิการในจังหวัดตรัง จำนวน 9 รูป
5. นำข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดระเบียบองค์ความรู้
6. นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ เรื่อง “รูปแบบการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา”

สรุปผลการวิจัย

เกษตรกรจำนวนมากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เน้นการพัฒนา แต่พัฒนาแบบที่ไม่ทั่วถึง ด้วยวิธีการผลิตแบบใหม่ที่พึ่งพาเคมีภัณฑ์เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก เกษตรกรจำต้องอยู่ในภาวะจำป็นต้องเลือก ที่จะเข้าสู่ระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น หรือจะยังคงดำรงวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม ซึ่งมีที่ท้าวว่าจะไม่สามารถทนทานต่อกระแสทุนนิยมได้นานนัก “จากสภาพปัญหาการเกษตรที่เกิดขึ้น ทำให้แนวคิดที่มุ่งแสวงหาทางออกให้แก่สังคมในด้านการเกษตร ได้มีทางเลือกใหม่เกิดขึ้น ซึ่งปฏิเสธแนวคิดการทำการเกษตรแผนใหม่ที่เป็น แม้ว่าเกษตรกรรมแบบเคมีจะยังคงเป็นกระแสหลักของระบบการเกษตรของประเทศไทย แต่แนวโน้มของการทำการเกษตรกรรมเช่นนี้กำลังลดบทบาทลง โดยปัจจุบันเกษตรกรรมทางเลือกได้กลายเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากความล้มเหลวของระบบเกษตรกรรมแผนใหม่ และได้ก่อให้เกิดผลกระทบมากมายประการ ขณะเดียวกันเกษตรกรรมทางเลือกก็เป็นที่สนใจของหน่วยงานของรัฐ และเอกชนหลายองค์กร ในปัจจุบันการปลูกพืชแบบหลากหลายและการทำกิจกรรมทางเกษตรที่เกื้อกูลกันระหว่าง หลาย ๆ กิจกรรมกำลังกลายเป็นทางเลือกในการทำเกษตรแบบใหม่ให้กับสังคมไทยในตอนนี้ ที่บางครั้ง

สภาพปัญหาของเกษตรกรทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

สภาพปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน

ปัญหาที่ดินของเกษตรกรที่นโยบายของรัฐจะต้องเข้าไปแก้ไขโดยรวมก็คือปัญหาเกษตรกรที่มีที่ดินทำกิน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น ทำให้ต้องบุกรุกใช้ประโยชน์ที่ดินรกร้างว่างเปล่าของรัฐหรือเขตป่าสงวนแห่งชาติ ปัญหาเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินแต่ไม่เพียงพอต้องเช่าที่ดินเพิ่มเติมบางส่วนเพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ปัญหาเกษตรกรต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด โดยไม่มีที่ดินทำกินเลย และปัญหาเกษตรกรที่ไร้ที่ดิน มีอาชีพรับจ้างทำงานทั้งภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร จากปัญหาที่ดินของเกษตรกรดังกล่าวพบว่า นโยบายของรัฐควรกำหนดมาตรการที่เข้มข้นในการดำเนิน การ เช่น การกำหนดเขตการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ การจัดระบบเอกสารสิทธิใหม่โดยให้มีเอกสารสิทธิใหม่โดยให้มีเอกสารสิทธิชนิดเดียวคือโฉนดที่ดิน การเร่งรัดในการจัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินทำกินเพื่อกำหนดมาตรการควบคุม โดยข้อมูลนี้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและโปร่งใสและการหาหนทางนำที่ดินที่ถูกทอดทิ้งมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อเป็นที่ดินทำกินของเกษตรกร ทั้งนี้โดยสรุปควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนโดยรวม คือ มาตรการปฏิรูปที่ดิน การจัดให้มีธนาคารที่ดิน การจัดรูปที่ดิน และมาตรการการจัดเก็บภาษีที่ดิน

สภาพปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

ความจำเป็นของนโยบาย นโยบายการรับจํานําเป็นนโยบายที่ดี และมีความจำเป็น ต้องดำเนินต่อไป เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เพราะการรับจํานําเป็นเสมือนการตรึงราคาขั้นต่ำไว้สร้างทางเลือกให้เกษตรกร ในขณะที่ฝ่ายเกษตรกรมั่นใจได้ว่าจะได้รับราคาสินค้าที่คุ้มกับต้นทุนการผลิต ตัดปัญหาเรื่องการถูกกดราคา และมีรายได้ไว้ใช้จ่ายปัญหาของการกำหนดนโยบาย ปริมาณผลผลิตสินค้าแต่ละชนิดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนั้นการคาดคะเนผลผลิตทางการเกษตรควรมีความแม่นยำ หรือใกล้เคียงกับปริมาณผลผลิตจริงมากที่สุด โดยเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความ สำเร็จของนโยบายส่วนหนึ่งเกิดจากการกำหนดเป้าหมายการรับจํานําที่เหมาะสมกับปริมาณผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง หากเป้าหมายผิดพลาด การนํานโยบายไปปฏิบัติอาจไม่เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และยังส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการให้เหมาะสมและพอเพียงกับความจำเป็นการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชผลแต่ละชนิด ยังมีความบกพร่อง เป็นปัญหาทุกครั้งที่มีการรับจํานํา มีการแอบอ้างสิทธิของเกษตรกรมาจํานํา โดยวิธีการรับซื้อผลผลิตในราคาต่ำจากเกษตรกรที่มีความจำเป็นต้องรีบขาย หรือมีหนี้สินผูกพัน และนํามาจํานํากับรัฐในราคาที่สูงกว่าหรือนําผลผลิตที่ตกค้างจากฤดูกาลผลิตที่ผ่านมาเข้ารับจํานํา การตั้งราคารับจํานํา มีข้อวิจารณ์ว่าตั้งราคาสูงกว่าราคาตลาดมากเกินไป โดยเฉพาะราคาข้าว ซึ่งกระทบต่อผู้ส่งออกข้าวไปต่างประเทศ การค้าข้าวในตลาดโลกมีประเทศคู่แข่งจำนวนมาก โดยเฉพาะเวียดนามที่เป็นคู่แข่งที่สำคัญ ขายข้าวในราคาที่ต่ำกว่าประเทศไทย ดังนั้น หากราคาข้าวภายในประเทศอยู่ในระดับสูงจากผลของนโยบายรับจํานําข้าวของรัฐ โอกาสที่ประเทศไทยจะสูญเสียตลาดข้าวให้แก่เวียดนามจึงมีมาก อย่างไรก็ตามมี ความเห็นที่ขัดแย้งกัน เห็นว่าการตั้งราคาจํานําให้สูงจะเป็น

ประโยชน์แก่ชาวนามากกว่า เพราะจะทำให้ชาวนามีรายได้มากขึ้น แต่เนื่องจากข้าวเป็นสินค้าที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ กระทั่งตลาดภายใน และการส่งออก การมองปัญหาข้าวจึงต้องพิจารณาทั้งกระบวนการ การกำหนดระยะเวลาโครงการ มีปัญหาเรื่องการดำเนินโครงการล่าช้าในบางพื้นที่หรือบางโครงการอาจจะเร็วเกินไป เช่น การรับจำนำมันสำปะหลัง เกษตรกรยังไม่สามารถขุดมันได้เพราะต้องรอให้ฝนตก ระยะเวลาโครงการจึงต้องสอดคล้องกับสภาพการผลิตและการเก็บเกี่ยวของพืชแต่ละชนิด และสำหรับนโยบายหรือมาตรการที่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินการใหม่ เช่น มาตรการจัดการตลาดลำไย ที่ยังไม่มีควมคุ้นเคย แต่กลับเร่งรีบดำเนินการ ทำให้ขาดความรอบคอบรัดกุมในการกำกับดูแล ก่อให้เกิดผลเสียกับการดำเนินมาตรการ ปัญหาการรับจำนำข้าวเขต ซึ่งทำให้เกิดการทุจริตนำข้าวคุณภาพต่ำไปจำนำในราคาข้าวคุณภาพดี การเปิดรับจำนำข้าวข้ามเขต มีการรู้เห็นกันในพื้นที่รับจำนำให้นำข้าวที่ราคาต่ำกว่า เช่น ข้าวปทุมธานี หรือข้าวหอมจังหวัด มาจำนำโดยอ้างว่าเป็นข้าวหอมมะลิ ซึ่งราคาสูงกว่า ทำให้รัฐต้องเสียงบประมาณไปโดยที่ผลประโยชน์ไม่ตกอยู่กับเกษตรกร และเป็นการทุจริต

สภาพปัญหาการขาดนวัตกรรมใหม่ ๆ

การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการพื้นฐานในการพัฒนาแบบองค์รวม การพัฒนาชุมชนเล็งเห็นผลประโยชน์ที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจนั้น มีเป้าหมายในการนำพาชุมชนไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ถูกนำมาใช้การพัฒนาอย่างแพร่หลาย เทคโนโลยี การเกษตรถูกถ่ายทอดสู่ชุมชนโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่ขับเคลื่อนโดยภาครัฐ แต่ปรากฏว่าเทคโนโลยี การเกษตรที่เข้าไปในชุมชนทำให้ไม่ยั่งยืน เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น แนวคิดที่นำมาใช้เพิ่มคือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาคนในชุมชนได้ใช้ภูมิรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ตั้งแต่การผลิต การบริโภค การจำหน่าย การแปรรูป ในรูปแบบครัวเรือนหรือสหกรณ์ โดยอาศัยภูมิปัญญาของชุมชนที่เกิดจากการคิดประดิษฐ์นวัตกรรมทางการเกษตรให้มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ประโยชน์

สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญและจำเป็นต่อมนุษย์เราเป็นอย่างมาก อีกทั้งอำนาจประโยชน์แก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ สามารถนำมาใช้ประกอบอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย หากขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นแล้ว ก็จะก่อให้เกิดปัญหากับมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และจะมีส่วนทำให้เกิดความยากจนแร้นแค้นด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงพบอยู่เสมอว่า ชุมชนตำบล อำเภอ จังหวัด ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี ย่อมแสดงให้เห็น ถึงความลำบากยากไร้ ของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนได้อาศัยทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อการประกอบอาชีพ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ซึ่งใกล้ชิดกับความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำและขยะมูลฝอย ซึ่งถ้าไม่มีแนวทางที่ดีในการจัดการหรือแก้ไขแล้วนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในที่สุด

สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติจะมีลักษณะไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ปัญหาด้านป่าไม้ ปัญหาด้านดิน ปัญหาการใช้ที่ดิน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ สาธารณประโยชน์ ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาการกำจัดสิ่งปฏิกูล ปัญหาอากาศเสีย ปัญหาน้ำเสียและปัญหาเสียงรบกวน เป็นต้น ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมานั้น จะเห็นว่าไม่ได้รับการแก้ไข ให้บรรลุผลได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะมีสาเหตุมาจาก

1. ด้านกฎหมายและการเมือง กฎหมายที่มีอยู่มีลักษณะของการบริหารจัดการทรัพยากรขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ขาดความเป็นธรรมมีโทษต่ำมาก โดยเฉพาะค่าเปรียบเทียบปรับและการเกรงกลัวต่อผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น

2. ด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความเข้าใจรวมทั้งประสบการณ์ ในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย

3. ด้านประชาชน ประชาชนคิดว่าปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ไกลตัว ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นไม่ปรากฏให้เห็นในทันทีทันใด ส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะ เวลา นานทำให้ประชาชนโดยทั่วไปไม่ค่อยได้ให้ความสนใจ และตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาโดยคิดแต่เพียงว่าจะให้ได้ประโยชน์ในปัจจุบันให้ได้มากที่สุดเท่านั้น ไม่มองให้ไกลออกไปในอนาคตว่า หากมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติมากจนเกินไปแล้ว ในที่สุดจะเกิดอะไรขึ้นกับตนเองและสังคม การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา ได้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ จนทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดจากการใช้อย่างสิ้นเปลือง และขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีความขัดแย้งระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ เศรษฐกิจมากกว่าสมดุลของระบบนิเวศ ตลอดจนการแพร่กระจายของภาวะมลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ ปัญหาเสียง และมลพิษทางอากาศในชุมชน ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ปัญหาการกำจัดของเสียอันตราย ซึ่งมีแนวโน้มของการเกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โบราณสถาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนไทยเราที่ผูกพันกับท้องถิ่น ได้ถูกบั่นทอนลงทุกขณะทั่วทุกภูมิภาค

หลักธรรมทางพุทธปรัชญาที่ว่าด้วยหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ประการ ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพสุจริต ผึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบหาวิธีการที่เหมาะสมที่ดีจัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี หรือเรียกว่า “หาเป็น”

2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บ รักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ได้ทำไว้ด้วยความขยัน หมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย หรือเรียกว่า “เก็บเป็น”

3. กัลยาณมิตตตา มีเพื่อนที่ดี คบหาคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักเสวนา คบหาคน ไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลือกลูกเสวนาศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน หรือเรียกว่า “สร้างเครือข่ายคนดีเป็น”

4. สมชีวิตา ดำเนินชีวิตที่เหมาะสม เลี่ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดีสมรายได้ มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย หารายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ หรือเรียกว่า “ใช้เป็น”

บูรณาการการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ประการ

การนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ประการ มาบูรณาการการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังทั้ง 4 ด้านก่อให้เกิดผลในการแก้ปัญหาได้ดังนี้ กล่าวคือ

ด้านสภาพปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดิน พบว่าได้ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ข้อที่ว่าด้วย

1. อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) เกษตรกรต้องรู้จักการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้คุ้มค่ามากที่สุด เนื่องจากแต่ละครอบครัวจะมีที่ทำกินไม่เท่ากัน เมื่อที่ดินมีจำกัด ต้องรู้จักในการปลูกพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล โดยพืชที่ปลูกนั้นมียาระยะเก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะสั้น และให้ผลตอบ แทนที่คุ้มค่า โดยเฉพาะพืชผักสวนครัว ซึ่งมีความจำเป็นต่อการบริโภคทุกวัน นอกจากนั้นยังต้องหมั่นดูแลรักษาสภาพดินอยู่เสมอ ไม่ทำลายธาตุอาหารที่อยู่ในดิน เช่นการนำวัชพืชมาบดเป็นปุ๋ยหมักแล้วทำการกลบพร้อมกับกรรมวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ

2. อารักขสัมปทา (รักษาไว้) ได้แก่การดูแลรักษาผลผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐาน และการรวมกลุ่มกันขึ้นในรูปแบบสหกรณ์ เพื่อกำหนดราคาที่เหมาะสมยุติธรรมกับผู้ผลิตและผู้บริโภค นอกจากนี้ เกษตรกรก็ควรใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่า ไม่พยายามบุกรุกพื้นที่ที่เป็นป่าสงวน เพราะป่ามีประโยชน์ต่อคน สัตว์อย่างยั่งยืน แต่เมื่อมีการบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตรแล้ว ผลเสียหายนี้อาจเกิดขึ้นกับส่วนรวม โดยเฉพาะระบบนิเวศน์ผลที่ตามมาได้ไม่คุ้มเสีย

3. กัลยาณมิตตตา (มีเพื่อนที่ดี) เกษตรกรควรร่วมมือกันหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการจัดให้มีโฉนดชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน การรวมกลุ่มการจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายทางสังคม หาดตลาดที่ตรงกับความต้องการสินค้าของเกษตรกร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับองค์กรและสังคม มีการจัดอบรมสัมมนาในทุกมิติที่เกี่ยวข้องทั้งเรื่องของกฎหมายสิทธิบัตร รวมถึงวิชาการต่างๆ

4. สมชีวิตา (ดำเนินชีวิตที่เหมาะสม) เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันในรูปสหกรณ์เพื่อบริหาร จัดการให้มีประสิทธิภาพในทุกด้าน เพราะการร่วมมือกันเป็นการสร้างความสามัคคีให้เกิดความเข้มแข็ง นำมาซึ่งความยั่งยืน

สภาพปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ พบว่าได้ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ข้อที่ว่าด้วย

1. มาตรฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) การแปรรูปอาหารที่เกิดจากผลผลิตทางการ เกษตร เป็นวิธีการที่เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างมาก โดยเฉพาะอาหารสามารถเก็บไว้บริโภคได้นาน และอาหารที่สามารถจำหน่ายได้นอกฤดูกาล ถ้าเกษตรกรไม่สามารถแปรรูปอาหารได้ ย่อมไม่คุ้มทุนในการผลิต เนื่องจากพืชผลทางการเกษตรจะออกตามฤดูกาล และจำหน่ายตามฤดูกาล ทำให้ผลผลิตล้นตลาด ราคาจะตกต่ำ เกษตรกรจำเป็นต้องขายเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ ธกส. แม้บางปีรัฐจะมีนโยบายรับจำนำสินค้าการเกษตรหรือประกันราคาก็ตาม ซึ่งเป็นความไม่แน่นอนของนโยบาย มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละรัฐบาล

2. อารักขสัมปทา (รักษาไว้) คือการรักษามาตรฐานการผลิตให้มีคุณภาพ เช่นการปลูกข้าว เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วต้องทำการตากให้แห้ง ความชื้นให้น้อย ราคาจะสูง หรือการแปรรูปจากข้าวเมล็ดไปสู่งการทำแป้ง ซึ่งเป็นส่วนประกอบของอาหารชนิดต่าง ๆ เช่นนี้ก็สามารถที่จะเพิ่มผลผลิตให้คุ้มค่าและมีกำไรมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน เกษตรกรก็ต้องมีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตนเองด้วย ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค เป็นการรักษา มาตรฐานของสินค้าอย่างตรงไปตรงมา

3. กัลยาณมิตตตา (มีเพื่อนที่ดี) เกษตรกรต้องผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่สารเคมีเพื่อรักษาสินค้าให้สดอยู่เสมอ เพราะการกระทำเช่นนั้นเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค แม้การผลิตที่ใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ก็เป็นสารตกค้างที่ส่งผลอันตรายถึงคนและสัตว์ด้วย นอกจากนี้ เกษตรกรก็ไม่ใช้สารเร่งดอกผล เพราะการใช้สารเร่งดอกผลทำให้การเติบโตของพืชผิดแผกไปจากธรรมชาติ ทำให้คุณภาพของผลผลิตต่ำลง แม้จะขายได้ราคา แต่เป็นช่วงระยะเวลาที่ไม่ยั่งยืน

4. สมชีวิตา (ดำเนินชีวิตที่เหมาะสม) เกษตรกรต้องกำหนดราคาสินค้าที่เป็นธรรมกับผู้บริโภค ไม่สร้างกระแสทางสื่อโซเชียลต่าง ๆ ทำให้ประชาชนตกใจเกิดความโกลาหล และเกิดวิกฤตทางสินค้า แล้วฉกฉวยโอกาสแสวงหาผลกำไร ซึ่งการกระทำเช่นนี้ ทำให้ประชาชนเดือดร้อน การดำเนินชีวิตที่เหมาะสม คือการไม่เอาเปรียบผู้บริโภค สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค ด้วยการเปิดเผยเจตนาให้กับทุกคน จะขายหมดหรือไม่ไม่เป็นประเด็น ความสำคัญคือการผลิตสินค้าเพื่อความหลากหลายของผู้บริโภคนั่นเอง

สภาพปัญหาการขาดนวัตกรรมใหม่ ๆ พบว่าได้ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ข้อที่ว่าด้วย

1. มาตรฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) เกษตรกรต้องเลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมในการทำการเกษตรโดยเลือกจากวัสดุที่ได้จากธรรมชาติก่อน เพื่อลดรายจ่าย เช่น การผันน้ำจากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูง โดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่เคยทำกันมา หรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในการปีนต้นมะพร้าวอย่างปลอดภัย การสร้างฝายทดน้ำจากพืชชนิดต่าง ๆ เพื่อชะลอการไหลของน้ำ เป็นต้น

2. อารักขสัมปทา (รักษาไว้) เกษตรกรต้องหมั่นดูแลรักษานวัตกรรมเกษตรให้สามารถใช้งานได้ อย่างยาวนาน มีการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดจากวัฒนธรรมชาติเข้ามาใช้งาน และสร้างกระบวนการ ในการทำการเกษตรแบบยั่งยืน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ พึ่งพาเทคโนโลยีให้น้อยที่สุด

3. กัลยาณมิตตตา (มีเพื่อนที่ดี) เกษตรกรสามารถคิดประดิษฐ์นวัตกรรมเกษตรที่เกิดจาก พลังงานทางธรรมชาติได้ เช่นกังหันลม หรือพลังงานจากแสงอาทิตย์ นำมาเป็นเครื่องจักรกลในการผลิตไฟฟ้า หรือสูบน้ำเพื่อการเพาะปลูกได้ ไม่ต้องพึ่งพาเครื่องจักรกลที่มีราคาแพง ไม่ใ้แก่ก็สามารถทดแทนท่อ PVC ได้ ถ้า รู้จักการนำมาใช้ประโยชน์

4. สมชีวิตา (ดำเนินชีวิตที่เหมาะสม) เกษตรกรมีการพึ่งพาตนเองจากการคิดค้นนวัตกรรม การเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อประโยชน์ต่อสภาพดิน ต่อพืชที่ปลูกแบบหมุนเวียนตามฤดูกาล เลือกพืชที่ใช้น้ำน้อย แต่ให้ผลผลิตสูง คำนึงกับการลงทุน

สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม พบว่าได้ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ข้อที่ว่าด้วย

1. อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) การไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ เสื่อมโทรม เกษตรกรต้องเข้าใจระบบนิเวศน์ว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องอาศัยกันและกันโดยเฉพาะระบบธรรมชาติที่ มันเกิดขึ้น เพราะการทำลายสิ่งหนึ่งคือการตัดห่วงโซ่ทางอาหารของอีกหลายสิ่งที่มีมันเกิดขึ้นเองตาม ธรรมชาติ

2. อารักขสัมปทา (รักษาไว้) การดูแลรักษาให้คงอยู่ในสภาพเดิมหรือเพิ่มขึ้น เพื่อผล ประโยชน์ โดยรวมของชุมชน มีหลายชุมชนที่มีโครงการปลูกป่าทดแทน เพื่อรักษาสีเขียวที่ดูดีได้ นอกจากเรื่องการ ปลูกป่าแล้วยังมีกิจกรรมบวชต้นไม้ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชน และกิจกรรมการสร้างเขื่อนในการชะลอ การไหลของน้ำ เพื่อเก็บไว้ในหน้าแล้ง หรือมีฉันทามติของชุมชนในการรักษาแหล่งน้ำต่าง ๆ เก็บไว้ใช้คราว จำเป็น

3. กัลยาณมิตตตา (มีเพื่อนที่ดี) การให้ความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความเคารพต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เห็นประโยชน์แก่ตนเอง มุ่งประโยชน์ต่อ ส่วนรวม ต้องช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้มีผู้กระทำความผิดหรือทำสิ่งที่เป็นโทษเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญ ประการหนึ่งก็คือ การปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับชุมชน โดยนิสิตคนไทยเป็นคนรักบ้านเกิด มีความผูกพันกับ สถานที่เกิด การสร้างจิตสำนึกในการดูแลสภาพแวดล้อมน่าจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

4. สมชีวิตา (ดำเนินชีวิตที่เหมาะสม) การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบของชุมชน และใส่ใจกับ สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ ไม่เผาป่าหรือการกำจัดวัชพืชด้วยสารเคมีหรือวิธีการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง กฎหมาย มติของชุมชนอย่างเคร่งครัด เพราะการเผาป่าหรือกำจัดวัชพืช ด้วยสารเคมีนั้น ทำให้สภาพแวดล้อมโดยเฉพาะสารอาหารที่เป็นคุณประโยชน์กับสัตว์หลาย ๆ ชนิดได้รับ ผลกระทบไปด้วย เช่นการเผาป่าทางภาคเหนือของประเทศไทย ส่งผลให้เกิดฝุ่นละอองไปอีกหลายจังหวัด ทำให้ประชาชนเดือดร้อนทั้งเรื่องสุขภาพ การคมนาคม การอุปโภคบริโภค

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

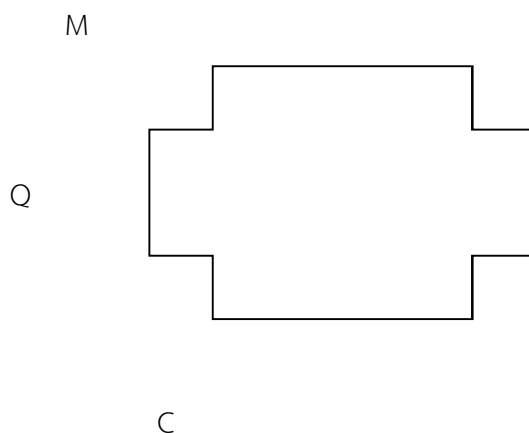
องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือทำให้ทราบว่า การแก้ปัญหาของเกษตรกรนั้นสามารถแก้ไขได้โดยการนำหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลมาบูรณาการกับการแก้ปัญหาของเกษตรกร เมื่อนำหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลมาบูรณาการแล้วย่อมก่อให้เกิด คุณภาพ คุณธรรม คัมค่า ความร่วมมือ โดยสามารถสรุปเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาของเกษตรกรด้วยหลักพุทธปรัชญา สรุปเป็น “QMWC MODEL” โดยมีที่มาดังนี้

1. Q = Quality คุณภาพ หมายถึง การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เช่น การไม่ใส่สารเคมีทางวิทยาศาสตร์ในการเพาะปลูก ดูแลรักษาโดยอาศัยสภาพธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงการแปรรูปผลผลิตที่ไม่ทำให้เกิดการสูญเสียคุณค่าทางอาหาร

2. M = Moral คุณธรรม หมายถึง การรักษาระดับคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐาน และราคาที่ยุติธรรมต่อผู้บริโภค รวมถึงการคิดวิเคราะห์พัฒนาการสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งในระดับชุมชนจนนำไปสู่ระดับมหภาค อีกประการหนึ่งคือความขยันหมั่นเพียรในการใช้สติปัญญาพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำแบบองค์รวม

3. W = Worthy คัมค่า หมายถึง การผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ทำให้เศรษฐกิจภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดรายได้ที่มีคุณค่าทางจิตใจ ได้แก่ ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ซึ่งมีผลต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

4. C = Cooperation ความร่วมมือ หมายถึง การแสวงหาตลาดที่ตรงกับความต้องการของผลผลิตทางการเกษตร การสร้างความร่วมมือในการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ ก็เพื่อการกระจายผลผลิตออกไปสู่แหล่งต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังหมายถึงความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือประกาศของชุมชนราชการ ซึ่งรูปแบบการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา คือ “QMWC” MODEL ดังแผนภูมิภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของ “QMWC” MODEL

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย รูปแบบการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา ปัญหาที่พบทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ ด้านการแก้ปัญหาในกรรมสิทธิ์ที่ดิน ด้านการแก้ปัญหาราคาสินค้าการเกษตรตกต่ำ ด้านการใช้นวัตกรรมทางการเกษตร และด้านการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า การนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ มาบูรณาการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรัง ในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการแก้ปัญหาในกรรมสิทธิ์ที่ดิน เกษตรกรต้องมีความขยัน อดทน และรู้จักใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างคุ้มค่า ไม่ต้องรอฝน ปลูกพืชหลาย ๆ ชนิดแบบหมุนเวียน เพื่อรักษาสภาพดินให้มีคุณภาพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือน นอกจากนี้ เกษตรกรก็ควรรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสหกรณ์ เพื่อสร้างมาตรฐานการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ สามารถกำหนดราคาที่ทำให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าอีกด้วย

2. ด้านการแก้ปัญหาราคาสินค้าการเกษตรตกต่ำ เกษตรกรต้องรู้จักในการแปรรูปอาหารทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าและมาตรฐาน ลำพังเกษตรกรจะขายแต่สินค้าการเกษตรแบบวัตถุดิบอย่างเดียว ไม่สามารถที่จะรักษาต้นทุนและได้กำไรได้ วิธีการคือการแปรรูปอาหารให้มีหลากหลายชนิด ซึ่งการกระทำเช่นนี้ ผลผลิตทางการเกษตรก็ไม่ต้องไปผูกพันกับฤดูกาล เพราะเมื่อแปรรูปแล้วสามารถจำหน่ายได้ทุกฤดูกาล

3. ด้านการใช้นวัตกรรมทางการเกษตร การนำนวัตกรรมมาใช้ในการเกษตรนั้น เกษตรกรต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนและความเหมาะสมด้วย เพราะผลผลิตของพืชบางชนิดอาจได้ผลผลิตน้อยเนื่องจากการใช้นวัตกรรมไม่เหมาะสม เช่นการเกี่ยวข้าว ผลผลิตจะแตกต่างจากการใช้แรงงานคนเกี่ยว หรือการใช้สารเคมีในการทำเกษตร อาจจะมีผลดีในระยะสั้น แต่ผลเสียจะเกิดขึ้นในระยะยาว

4. ด้านการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม เกษตรกรต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่เผาป่าหรือทำลายสิ่งแวดล้อม เพราะการทำเช่นนั้น เป็นการตัดห่วงโซ่อาหารของระบบนิเวศทั้งคน สัตว์และพืชหลาย ๆ ชนิด ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่ตามมา เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย หรือ ทุพภิกขภัย เป็นต้น

ทั้งนี้ การบูรณาการการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา เพื่อให้เกษตรกรเข้าใจหลักพุทธปรัชญา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงพระสงฆ์ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรม สัมมนาและจัดให้มีการพัฒนาเพิ่มองค์ความรู้ ความสามารถ เพิ่มประสบการณ์ โดยการส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม ให้แก่เกษตรกร รวมถึงองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน จัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการสร้างเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสร้างผลผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาบูรณาการการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดตรังด้วยหลักพุทธปรัชญา หากมีผู้ประสงค์จะทำวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะต้องทำการวิจัยที่ใกล้เคียงกับเรื่องดังกล่าว ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการทำการเกษตรที่ยั่งยืน ก็จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากขึ้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะได้ศึกษาวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรด้วยหลักพุทธปรัชญา
- 2) แนวทางการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรด้วยหลักพุทธปรัชญา
- 3) รูปแบบการดำเนินงานการจัดทำบัญชีครัวเรือนด้วยหลักพุทธปรัชญา

บรรณานุกรม

- พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2539
กรมการศาสนา, กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการศึกษาระบบศึกษาระดับชั้นตรี. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2514.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. คู่มือการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมการเกษตรประจำปีงบประมาณ 2561. ตีพิมพ์ :
สำนักงานเกษตร, 2560.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนพัฒนาจังหวัดต่ง พ.ศ. 2561-2565 ฉบับปีงบประมาณ 2563.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560.
- _____. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (2560-2564). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์, 2559.
- _____. ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (2560-2579). กรุงเทพฯ- มหานคร : กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์, 2559.
- แก้ว ชิตตะขบ. พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,
2550.

ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดกรุงเทพมหานคร

THE INDICATORS OF BRAHMAVIHARA CHANGING LEADERSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

เพ็ญศรี แก้วใจดี*

Pensri Kaewjaidee

ดร.ชัตติยา ดวงสำราญ**

Dr. Khattiya Duangsamran

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้และกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) ทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ระบุองค์ประกอบตัวบ่งชี้ และพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง หรือค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods Research) คือผสมผสานวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 205 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 615 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 2 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในปีพุทธศักราช 2563 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) การคำนวณหาส่วนเบี่ยงเบน

* ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail. Pensri_nui@hotmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มาตรฐาน (Standard deviation) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า

1) พัฒนาตัวบ่งชี้และกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% ผลการวิเคราะห์แยกออกเป็นแต่ละองค์ประกอบ คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยพรหมวิหาร ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 4 ตัว การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยเมตตา การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยกรุณา การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยมุทิตา และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยอุเบกขา 2) องค์ประกอบการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยพรหมวิหาร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยเมตตา การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยกรุณา การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยมุทิตา และการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยอุเบกขา 3) องค์ประกอบการกระตุ้นทางปัญญา อันประกอบด้วย พรหมวิหาร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยเมตตา การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยกรุณา การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยมุทิตา และการกระตุ้นทางปัญญา อันประกอบด้วยอุเบกขา 4) องค์ประกอบ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยพรหมวิหาร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยเมตตา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยกรุณา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยมุทิตา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยอุเบกขา

2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลทั้ง 4 โมเดล พบว่า ทุกโมเดลตามสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก นอกจากนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้งหมดนี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

3) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของโมเดล ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 16 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยกรุณาและการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วย

อุเบกขา คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.705 ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยมุกิตา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยกรุณา คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.140

4) ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลใน 4 องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นและมีการปฏิบัติรวมทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทุกตัวไปปฏิบัติในการดำเนินงานจริง ซึ่งสอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัย ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร, สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร, พรหมวิหาร

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop indicators and to model the structural relationship of indicators Brahmavihara changing leadership of school administrators under Bangkok Metropolitan Administration, 2) to test the coherence of the structural relationship model of the indicators Brahmavihara changing leadership of school administrators under Bangkok Metropolitan Administration with developed by empirical data, 3) to identify the indicator element and indicator behaviors with structural integrity or the element's weight value according to the specified criteria and, 4) to study the guidelines for Brahmavihara changing leadership of school administrators under Bangkok Metropolitan Administration by the mixed methods research; qualitative research and quantitative research. The sample group used in the research was educational institutions under Bangkok Metropolitan Administration totaling 205 schools. The informants consist of school administration, academic supervisors and teachers totaling 615 persons. Two sets of data collection tools were: 1) the questionnaire on Brahmavihara changing leadership of school administrators under Bangkok Metropolitan Administration, 2) structured interview form collected the data in 2020. The statistics used for data analysis are Mean, Standard deviation, Coefficient of Variation, Confirmatory Factor Analysis using a statistical package.

The results of the research were as follows:

1) To develop the indicators and model the structural relationship of indicators Brahmavihara changing leadership of school administrators under Bangkok Metropolitan Administration. To selected for the structural relation model using the mean criterion equal to or greater than 3.00 and the distribution coefficient equal to or less than 20%. The result

of separate element consists as 1) ideological influence with Brahmavihara. It consists of 4 indicators namely; ideological influence that consists of loving-kindness, ideological Influence with compassion, ideological influence consisting of sympathetic joy and, ideological influence consisting of equanimity. 2) inspirational components of Brahmavihara. It consists of 4 indicators namely; inspirational kindness, inspirational compassion, inspiration sympathetic joy and inspiration consisting of equanimity. 3) intellectual stimulation component consists of Brahmavihara. It consists of 4 indicators namely; the intellectual stimulation of kindness, intellectual stimulation of compassion, intellectual stimulation sympathetic joy and intellectual stimulation consists of equanimity. 4) The elements considering the individuality consists of Brahmavihara. It consists of 4 indicators namely; consideration of individual with kindness, consideration of the individual with compassion, consideration of the individuality with sympathetic joy, consideration of the individuality with equanimity.

2) The results of the confirmatory component analysis of the 4 models revealed to all models according to the research hypothesis were very consistent with the empirical data. In addition, the component weights of all indicators were statistically significant. It was shown that all of these indicators were important indicators Brahmavihara changing leadership of school administrators under the Bangkok Metropolitan Administration.

3) The results of the Pearson correlation coefficient analysis model. The indicators Brahmavihara changing leadership of school administrators under Bangkok Metropolitan Administration was found that all 16 indicators had a statistically significant positive correlation at the .01 level ($p < .01$). The highest correlation indicator was ideological influence with kindness and compassion having a correlation coefficient of 0.705, while the least correlation indicator was motivational with kindness and consideration of the individuality with compassion has a correlation coefficient of 0.140

4) The results obtained from the data analysis of 4 components mentioned above. The experts have opinions and practice as well as encouraging personnel to apply all components and indicators to practice in actual operations. It was consistent or in the same direction as the research results that researcher has developed.

Keyword: Indicator, Brahmavihara changing Leadership administrators under Bangkok Metropolitan Administration, Brahmavihara

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อตรงต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำขององค์กรต้องปรับตัว โดยใช้ความพยายามในการพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การผลิตสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และการประเมินผลผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 1) ทั้งนี้เพื่อให้มีความพร้อมในการเข้าสู่สภาวะของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถยึดติดกับรูปแบบภาวะผู้นำในการทำงานแบบเดิม โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่ต้องใช้การบริหารการเปลี่ยนแปลงซึ่งสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงของการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ทั้งการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายที่มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ในขณะที่การปฏิรูปการศึกษาได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยมุ่งพัฒนาและส่งเสริม การศึกษาให้ประชาชนมีความรู้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคม ฐานความรู้และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในการพัฒนาและยกระดับ คุณภาพของคนไทยนั้น จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551: 3-4) สอดคล้องกับวิเชียร ชิวพิมาย (2550: 5) ที่ว่าองค์กรทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรทางธุรกิจหรือองค์กรทางด้านการศึกษาซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อพัฒนาคนในองค์กรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลามีปัญหา มีความรู้และมีภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่ารากฐานของการบริหารจัดการนั้น อยู่ที่ใช้ภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งตามประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 กำหนดให้รัฐจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 80 (3) “พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงโลก” ซึ่งภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นเรื่องที่สำคัญ และส่งผลกระทบต่อตรงต่อการจัดการศึกษาตามบริบทของการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

จากแนวความคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการบริหารในยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะหลายอย่างจึงจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรมความสามารถในการบริหารการจัดการ ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชนที่จะต้องบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ตามความมุ่งหมายในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 มาตรา ที่ 6 ที่ต้องการจะจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีการบริหารแบบผู้นำมืออาชีพ เพื่อให้ให้เกิดการพัฒนาในโรงเรียน จัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นมากมาย และสามารถสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้กับสถานศึกษา มีการจัดระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ตัดสินใจได้เอง คิดเอง หากสถานศึกษามีผู้บริหารที่ดี มีประสิทธิภาพ มีการเชื่อมสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดบทบาทของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 และการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้และกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อระบอบุญประกอบตัวบ่งชี้ และพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods Research) โดยวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้และกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เพื่อระบอบุญประกอบตัวบ่งชี้ และพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยในบทนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญหกประการ ได้แก่ 1) วิธีการและขั้นตอนในการวิจัย 2) ระเบียบวิธีการวิจัย 3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 6) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2563

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีขนาดและวิธีสุ่มเพื่อความเป็นตัวแทนที่ดี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย เป็นการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีการเลือกตัวอย่างที่เป็นสถานศึกษา และผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เพื่อการศึกษาสำหรับการตอบคำถามวิจัยข้อ 2 ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-680) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 205 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 205 คน หัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 205 คน และครูผู้สอน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 205 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 615 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยที่ 1 การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ 2 แบบ ได้แก่ แบบสอบถามระดับการปฏิบัติและแบบตารางวิเคราะห์และสังเคราะห์

ขั้นตอนการวิจัยที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือขึ้นหนึ่งชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured interview form) ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการนำผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน มาเป็นแนวทางในการสร้าง ประกอบด้วยแนวคำถามที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างครบถ้วนทุกประเด็น ใช้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้บริหารและรับผิดชอบงานบริหารสถานศึกษาในภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย และเตรียมแบบสอบถามเพื่อจัดส่งทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง โดยกำหนดการส่งกลับด้วยวิธีที่ผู้ตอบบรรจุแบบสอบถามที่ตอบแล้วลงในซองปิดผนึกและ/หรือรวบรวมมาส่งกลับภายในระยะเวลาที่ผู้วิจัยที่กำหนด

2. เครื่องมือชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างพร้อมกับคำถามปลายเปิด ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นสภาพข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานการบริหารสถานศึกษาเชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับระดับกรุงเทพมหานครหรือระดับประเทศ จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลความ

1. เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 เกี่ยวกับสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ที่ได้จากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้หลักการวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic induction)

2. เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ คือ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามระดับการปฏิบัติที่มีลักษณะเป็นนามบัญญัติ (Nominal scale) ในรูปแจกแจงตารางความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) จากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

(Quantitative data) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราอัตราส่วน (Ratio scale) ที่ได้จากแบบสอบถามระดับการปฏิบัติ ชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) ห้าระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ 1) การคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) 2) การคำนวณหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) 3) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of variation) ซึ่งในการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจะเสนอในรูปตารางวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) พัฒนาตัวบ่งชี้และกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% (2) ทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และทดสอบโมเดลในระดับตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบ และโมเดลในระดับองค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (3) ระบุองค์ประกอบตัวบ่งชี้ และพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) เท่ากับหรือมากกว่า 0.7 สำหรับองค์ประกอบ และ 2) เท่ากับหรือมากกว่า 0.30 สำหรับตัวบ่งชี้ (4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนมีดังนี้

1.ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้และกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

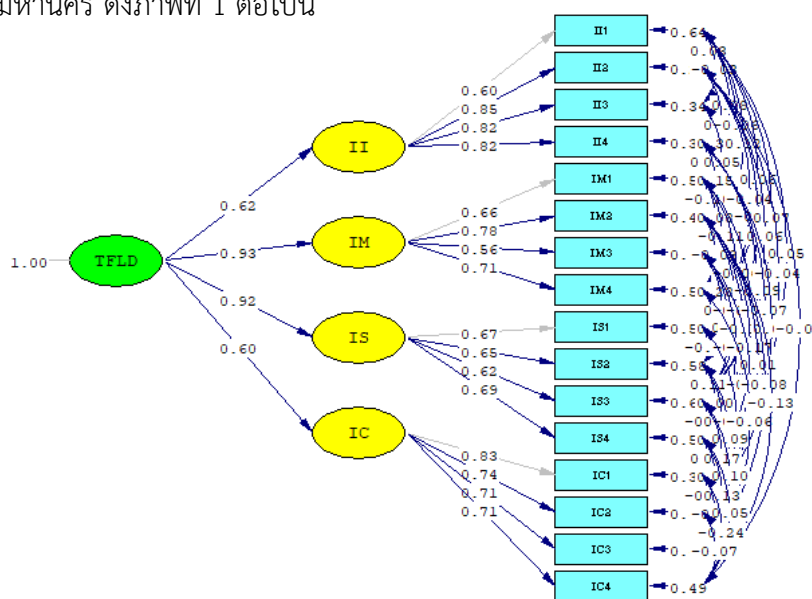
ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ เป็นผลการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 โดยศึกษาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย แสดงความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20 % เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างเพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในลำดับต่อไป ผลการวิเคราะห์แยกออกเป็นแต่ละองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยพรหมวิหาร ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยเมตตา การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยกรุณา การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยมุทิตา และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยอุเบกขา มีพฤติกรรมบ่งชี้รวม 19 พฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.49 - 4.89 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 5.88 - 20.00

องค์ประกอบการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยพรหมวิหาร ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยเมตตา การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยกรุณา การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยมุทิตา และการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยอุเบกขา มีพฤติกรรมบ่งชี้รวม 12 พฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.61-4.86 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 6.66 -17.57

องค์ประกอบการกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยพรหมวิหาร ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยเมตตา การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยกรุณา การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยมุทิตา และการกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยอุเบกขา มีพฤติกรรมบ่งชี้รวม 12 พฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.65-4.83 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 6.77-16.53

องค์ประกอบการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยพรหมวิหาร ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยเมตตาการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยกรุณา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยมุทิตาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยอุเบกขา มีพฤติกรรมบ่งชี้รวม 12 พฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.68-4.85 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 7.01 - 15.24 จากรายละเอียดดังกล่าวผู้วิจัยได้สรุปเป็นโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

Chi-Square=51.19, df=42, P-value=0.15651, RMSEA=0.019

ภาพที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ที่เป็นองค์ความรู้ด้านองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

โดยภาพรวมควรส่งเสริมให้นำโมเดลที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งในระดับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการนำโมเดลไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนานั้น ควรคำนึงถึงความสำคัญขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ผลการวิจัยพบว่า มีค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อยโดยนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ตามประเด็น ดังนี้

1. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยกรุณา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนา เรื่องการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยกรุณา ให้มากขึ้น เพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยพรหมวิหาร
2. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยมุกตา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนา เรื่องการกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยมุกตา ให้มากขึ้น เพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยพรหมวิหาร
3. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยเมตตาและการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยกรุณา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนา เรื่องการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยเมตตาและการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยกรุณาให้มากขึ้นเพราะเป็น ตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยพรหมวิหาร

4. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาเรื่องการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยอุเบกขาให้มากขึ้นเพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยพรหมวิหาร

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและทางการบริหารที่ให้ได้องค์ความรู้และข้อยืนยันที่กว้างขวางชัดเจนยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึง เสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจเฉพาะตัวแปรที่เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารในเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหาร ดังนั้น หากมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจะมีประโยชน์ในการอธิบายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) โดยอาจนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทาง เช่น การพัฒนาในตัวบ่งชี้ที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาก รวมถึงการพัฒนาองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาก

3. ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยใช้โมเดลที่ได้รับการทดสอบจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทางเพื่อให้ได้โปรแกรมในการฝึกอบรมผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอันจะส่งผลถึงคุณภาพการบริหารต่อไป

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของผู้บริหารในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่เหมาะสมกับบริบทนั้นๆ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). การพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาตามระบบคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. (2552). รายงานการพัฒนาตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (2554-2558):ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ.2554). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ออฟเซ็ท พลัส.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2556). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ฉบับราชกิจจานุเบกษา. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/a/045/1.PDF>

ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Transformation Leadership Indicators in Ethics for the Primary School
Administrators under the Office of the Basic Education

ธนกฤต ธรรมวนิชย์*

Tanakrit Tamwanich

ดร.ชัตติยา ดวงสำราญ**

Dr.Khattiya Duangsamran

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อทดสอบโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อระบุองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้และค่านำหนักของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 379 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรักษาการ โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 379 คน หัวหน้างานโรงเรียนละ 2 คน จำนวน 758 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,137 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98 2) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างใช้เก็บรวบรวมข้อมูลใน ปี พ.ศ. 2563 สถิติที่ใช้ใน

* นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail: C.tamwanich@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย พบว่า

1) ตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของทุกตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 - 4.75 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 3.15 - 19.40 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมสามารถคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทุกตัวเนื่องจากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20 %

2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลทั้ง 4 โมเดล พบว่าโมเดลการวัดแต่ละองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลการวิจัยที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก และแสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เชิงจริยธรรม การสร้างแรงบันดาลใจเชิงจริยธรรม การกระตุ้นทางปัญญาเชิงจริยธรรม และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเชิงจริยธรรม เป็นโมเดลที่มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ขององค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีค่าเป็นบวกตั้งแต่ค่าตั้งแต่ 0.91-0.95 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย คือ การกระตุ้นทางปัญญาเชิงจริยธรรม (SL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.95 การสร้างแรงบันดาลใจเชิงจริยธรรม(ML) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.94 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเชิงจริยธรรม (CL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.93 และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เชิงจริยธรรม (IL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91 ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ของทั้ง 4 องค์ประกอบมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

4) ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลใน 4 องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษานำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ด้วยมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัยที่ได้พัฒนาขึ้น

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้ , ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรม , ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this study are 1) to study an appropriate indicator of primary school director's moral change under the Office of the Basic Education Commission. 2) to test the model of indicator of primary school director's moral change under the Office of the Basic Education Commission. 3) to identify the main and minor elements indicator and

weighing of primary school director's moral change under the Office of the Basic Education Commission. 4) to study the guidelines developing primary school director's moral change under the Office of the Basic Education Commission by using Mixed Methods Research. The samples of this study are 379 primary schools under the Office of the Basic Education Commission. The information providers in total are 1,137 consisting of 379 directors/ acting for directors, 1 for each school, and 758 supervisors 2 for each school.

Research instruments are 1) questionnaires about primary school director's moral change under the Office of the Basic Education Commission of which reliability is .98. 2) structured interviews of the year 2020, statistics used in data analysis are frequency, percentage, average, standard deviation (S.D.), and Confirmatory Factor Analysis: CFA by using statistic application.

The research revealed that

1) the average of the indicator of primary school director's moral change under the Office of the Basic Education Commission is between 3.51 – 4.75 and the distribution coefficient is between 3.15 – 19.40 which showed that the appropriate indicator can be selected for all kinds of Structural Relationship Model because of the average is equal or over 3.00 and the distribution coefficient is equal or under 20%. 2) the result of all 4 models' CFA showed that all models developed from the theory and the research result which well correspond to the empirical data and revealed that all 4 elements, Moral Idealized Influence, Moral Inspiration Motivation, Moral Intellectual Stimulation, and Moral Individualized Consideration, are Structural Relationship Model of primary school director's moral change under the Office of the Basic Education Commission. 3) The factor loading of all elements is positive, 0.91-0.95, and showed that the statistical significance is at 0.1 level which is sorted from factor loading in descending order First, Moral Intellectual Stimulation is 0.95. Second, Moral Inspiration Motivation is 0.94. Then, Moral Individualized Consideration is 0.93. And the last, Moral Idealized Influence is 0.91. The factor loading of all elements is positive with the statistical significance is at 0.1 level. 4) According to the results from data analysis above, the expert supported director to provide the elements and indicator in school management which correspond to the research results.

Keywords : indicator, leadership of moral change, school director

บทนำ

จากสภาวะการณ์ของการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั่วทุกภาคส่วน ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา จากการแพร่กระจายของข้อมูล สารสนเทศ และองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่มีการเชื่อมโยงกันทุกประเทศทั่วโลกด้วยเทคโนโลยี สารสนเทศที่ทันสมัยและรวดเร็วทั้งในด้านการติดต่อธุรกิจ การสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ เช่นเดียวกับประเทศอื่นทั่วโลก โลกาภิวัตน์เป็นปรากฏการณ์ที่สลายข้อจำกัดในมิติเวลาและพื้นที่ เกิดการเชื่อมโยงถึงกัน อย่างไร้พรมแดน สภาพการณ์เช่นนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในปัจจุบันและ ในอนาคต ทั้งนี้สภาวะการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าวนี้วันจะทวีความรุนแรง และรวดเร็วขึ้น ส่งผลให้สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่ยึดวัตถุนิยมและเรื่องของเงินทองเป็นตัวตั้ง การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีดังกล่าว ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุข และสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อย ร่วมสมัยที่หลากหลาย ในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจเรื่องเดียวกัน โดยวัฒนธรรมที่บ่ง บอกถึงความเป็นไทยไม่สามารถแสดงบทบาทได้ชัดเจน ขณะเดียวกันสังคมไทยก็เผชิญกับความ เสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสะท้อนได้จากคนในสังคมที่มีการใช้ความรุนแรง ในการแก้ไขปัญหามากขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน และความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้ภาวะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ 8 ประเด็น คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2) วัตถุประสงค์การวิจัย 3) คำถามในการวิจัย 4) สมมติฐานการวิจัย 5) กรอบแนวคิดการวิจัย 6) ขอบเขตการวิจัย 7) นิยามศัพท์เฉพาะ และ 8) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดตามเนื้อหา ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทดสอบโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อระบุองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้และค่าน้ำหนักของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ แล้วสรุปเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

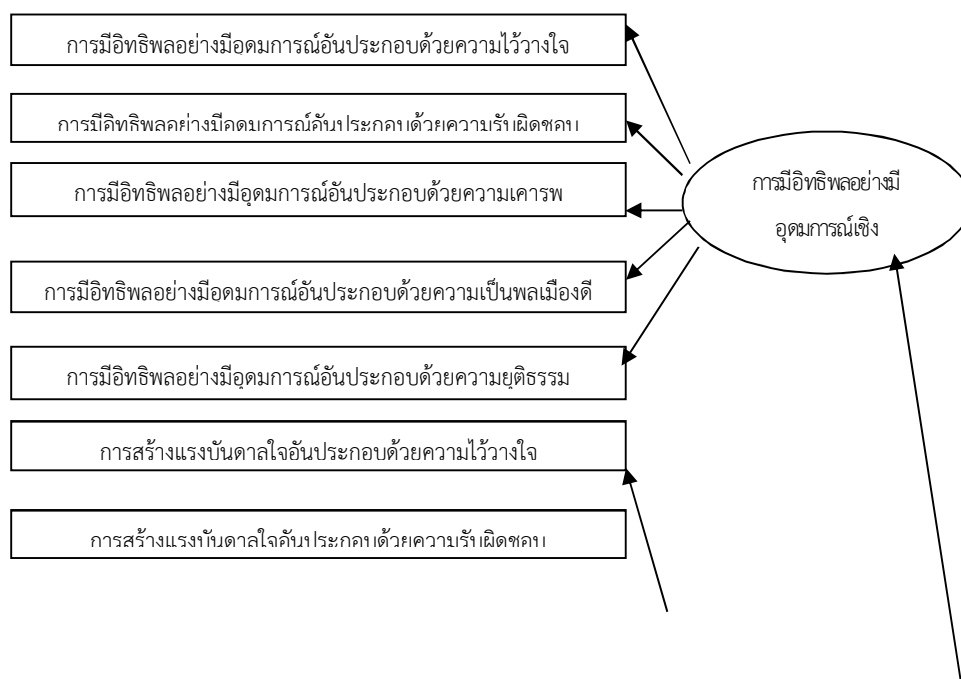
- 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (idealized influence)
- 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (individualized consideration)
- 3) การกระตุ้นทางปัญญา (intellectual stimulation)
- 4) การสร้างแรงบันดาลใจ (inspirational motivation)

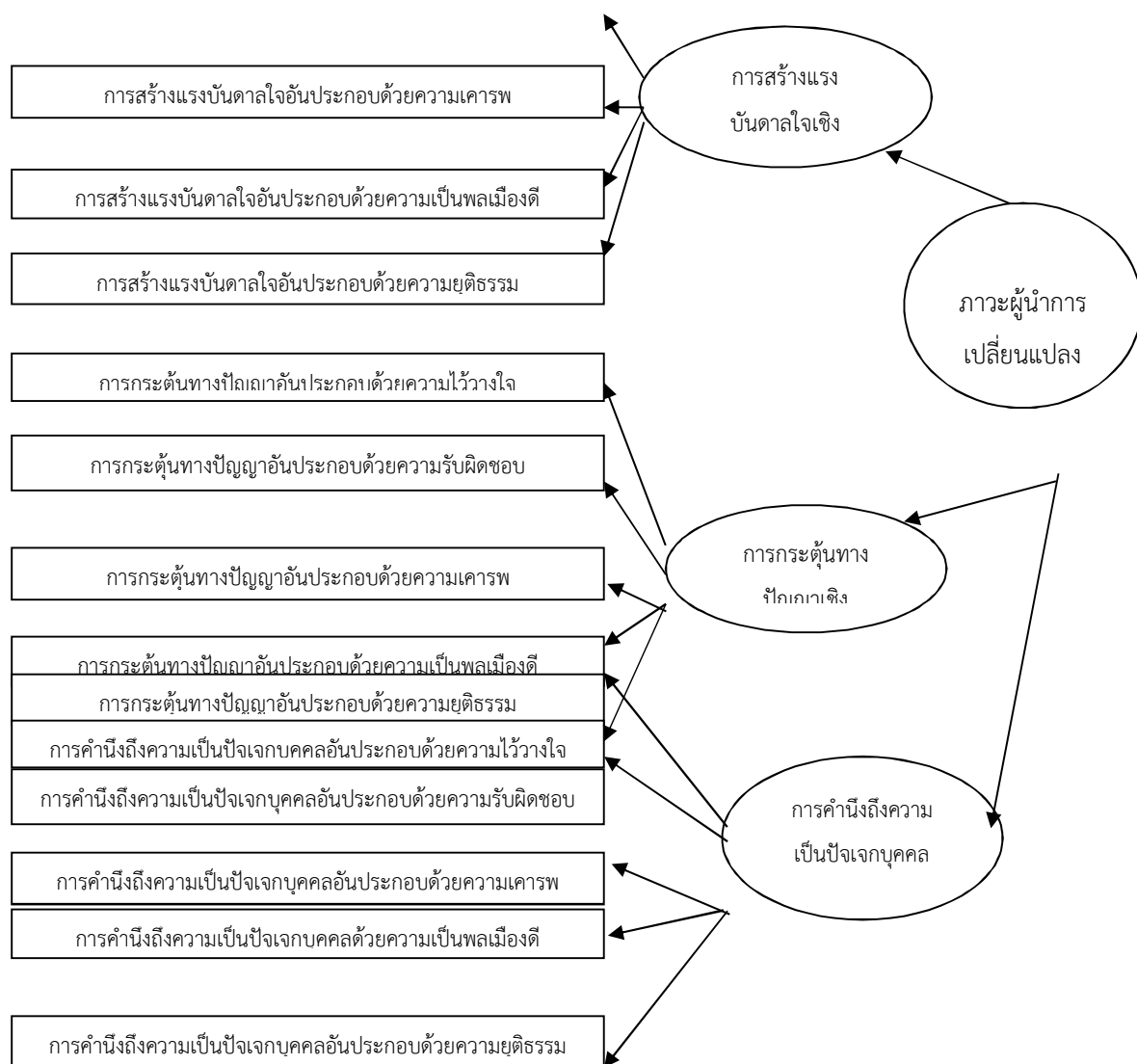
และแนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) ประกอบด้วย พฤติกรรมเฉพาะอย่างน้อย

5 ประการ คือ

- 1) การแสดงออกถึงความไว้วางใจ (trust)
- 2) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ (responsibility)
- 3) การแสดงออกถึงความเคารพ (respect)
- 4) การแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดี (citizenship)
- 5) การแสดงออกถึงความยุติธรรม (fairness)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพที่ 1.

ภาพที่ 1. โมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods Research) โดยวิธีผสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อระบุองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้และค่าน้ำหนักของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อทดสอบโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามขั้นตอน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้เพื่อนำไปสู่การกำหนดองค์ประกอบตัวบ่งชี้และโมเดลการวัดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ พบว่า มี 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนตัวแปรแฝง (Latent Variable) ในกรอบแนวคิดการวิจัยตามลำดับโดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยความไว้วางใจ 2) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยด้วยความรับผิดชอบ 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยความเคารพ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยความเป็นพลเมืองดี 5) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยความยุติธรรม

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยความไว้วางใจ 2) การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยความรับผิดชอบ 3) การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยความเคารพ 4) การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยความเป็นพลเมืองดี 5) การสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยความยุติธรรม

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญาเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยความไว้วางใจ 2) การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยความรับผิดชอบ 3) การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยความเคารพ 4) การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยความเป็นพลเมืองดี 5) การกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบด้วยความยุติธรรม

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความไว้วางใจ 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความรับผิดชอบ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความเคารพ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความเป็นพลเมืองดี 5) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความยุติธรรม

จากนั้น ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ดังกล่าวข้างต้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสมและความสัมพันธ์ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

ผลที่ได้รับ ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 : เพื่อทดสอบโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล

ผลที่ได้รับ ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 : เพื่อระบุองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้และค่าน้ำหนัก ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อ 3 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. นำผลที่ได้จากการสร้างกรอบแนวคิดมาเป็นพื้นฐานของการสร้างเครื่องมือพัฒนาตัวบ่งชี้ดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย กล่าวคือ สร้างแบบสอบถามระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้น นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัย ได้กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-680) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 379 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 379 คน และ หัวหน้างาน โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 758 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,137 คน

2. วิเคราะห์ห่อองค์ประกอบ (Factor analysis) ของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นนามบัญญัติ ด้วยสถิติขั้นพื้นฐานในรูปแจกแจงตารางความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลที่มีลักษณะเป็นมาตราอัตราส่วน(Ratio scale) และวัดได้จากแบบสอบถามระดับการปฏิบัติชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale)

หาระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำมาวิเคราะห์ด้วยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) รวมทั้งวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal component analysis)

ขั้นตอนที่ 4: การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1) กำหนดคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 ท่าน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ และเป็นผลงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลหรือเป็นที่ยอมรับด้านคุณธรรมจริยธรรม

2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โดยมีหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 7 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ประสานงานเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ ตามวันเวลาที่ได้นัดหมาย

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 7 ท่าน มาสรุปประเด็นหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาตามเพศพบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 643 คน คิดเป็นร้อยละ 56.55 และเพศหญิง จำนวน 494 คน คิดเป็นร้อยละ 43.45 เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า อายุ 46 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 483 คน คิดเป็นร้อยละ 42.48 รองลงมา คือ อายุ 36–45 ปี จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 28.41 อายุ 25–35 ปีขึ้นไป จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 18.47 และต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 10.64 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 528 คน คิดเป็นร้อยละ 46.44 รองลงมา คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 402 คน คิดเป็นร้อยละ 35.36 และระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่ มีตำแหน่งหัวหน้างาน จำนวน 758 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา คือ มีตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 379 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ตามลำดับ

2. ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย แสดงความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20 % เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัว

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอนำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้กรอบแนวคิด พร้อมทั้งพิจารณาคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบโดยใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% นั้น อาจเนื่องจากระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ในการวิจัยนี้เป็นวิธีที่ใช้ นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) ที่มีการกำหนดโมเดลโดยมีทฤษฎีและงานวิจัยเป็นพื้นฐานรองรับ ตามทัศนะของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องมีการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยอย่างหนักแน่น ทำให้ผู้วิจัยต้องศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัยจากหลากหลายแหล่งอย่างเป็นเหตุผลต่อกัน มีการสรุปผลด้วยวิธีการสังเคราะห์ เพื่อให้กำหนดองค์ประกอบหลักขององค์ประกอบย่อย นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้มีความถูกต้องตรงตามทฤษฎีและผลงานวิจัยที่นำมาอ้างอิง นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงข้อแนะนำที่ว่า "การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะหากการพัฒนาตัวบ่งชี้เริ่มต้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ขาดคุณภาพแล้วไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีการทางสถิติดีอย่างไร ผลที่ได้จากการพัฒนาก็ย่อมด้อยคุณภาพไปด้วย (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสง ปันมณี ,2529 อ้างถึงในวิโรจน์ สารรัตน์ ,2558) และข้อแนะนำที่ว่า การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยเพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อยนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้จะต้องคำนึงถึงความตรง validity ของเนื้อหาเป็นสำคัญ (วิโรจน์ สารรัตน์,2558) นอกจากนั้นในการวิจัยผู้วิจัยได้คำนึงถึงควมมีคุณภาพของการดำเนินการวิจัยตามหลักการ Max-Min-Conตามทัศนะของ Kerlinger And Lee (2000) ทั้งในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการสร้างและพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงทำให้ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ทั้ง 60 ตัวมีค่าเฉลี่ยและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเป็นไปตามเกณฑ์และมีความเหมาะสมสามารถคัดสรรไว้ในโมเดลทุกตัวดังกล่าว

2. การทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการวิจัย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 73.38 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 77 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.596 นั้นหมายถึง ค่าไค-สแควร์ ไม่นัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบอตตานีและวอลเบอร์ก (Bottany & Walberg, 1994) ที่ว่าตัวบ่งชี้ทางการศึกษาเป็นประโยชน์มากในการประกันคุณภาพ (Quality assurance) และการแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Accountability) และเรสนิกโนแลนและเรสนิก (Resnick Nolan and Resnick, 1995) เสนอว่า ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้ และสรุปว่า ในด้านการประเมินผลของระบบการศึกษา ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาเป็นประโยชน์มากในการกำกับและประเมินผลระบบการศึกษา การจัดอันดับการศึกษา การประกันคุณภาพ และการแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้ การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการศึกษาโดยใช้ผลการประเมินเป็นแนวทางซึ่งจะเรียกตัวบ่งชี้ประเภทนี้ว่า ตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงาน (Performance Indicators)

3. การระบุองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของโมเดล ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (TFLD) พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 20 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความไว้วางใจ (CT1) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบไปด้วยความรับผิดชอบ (CR2) คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.799 ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบไปด้วยความไว้วางใจ (IT1) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความยุติธรรม (CF5) คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.418 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาค่าสถิติ Baertlett เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและค่าดัชนี ไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy MSA) เพื่อพิจารณาความเพียงพอของข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจาก เมทริกซ์เอกลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ค่า Baertlett test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 4611.716 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นน้อยกว่า .01 ($p < .01$) ส่วนค่า Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าเท่ากับ 0.971 โดยมีค่ามากกว่า .80 แสดงว่า ตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันดี

มาก สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอของ คิม และมัทเลอร์ ได้เสนอไว้ว่า ถ้ามีค่ามากกว่า .80 แสดงว่าดีมากและถ้ามีค่าน้อยกว่า .50 แสดงว่าใช้ไม่ได้ (Kim & Mucle, 1978 อ้างถึงใน สมเกียรติ ทานอก, 2539) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองด้วยโปรแกรม Lisrel เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของ นางลักษณ์ วิรัชชัย (2545) โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ หลังจากกำหนดวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาตัวบ่งชี้แล้วผู้วิจัยได้ทำการนิยามตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิดโดยใช้ทฤษฎีและงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุน ทำให้ผู้วิจัยได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง (Structural Relationship Model) ของตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) เพราะนิยามเชิงประจักษ์เป็นนิยามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามเชิงทฤษฎี แต่การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกัน ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ไม่มีได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีโดยตรง แต่อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การนิยามแบบนี้เหมาะสมและเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด อีกทั้งยังเหมาะสมกับการวิจัยที่มีการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หรือโมเดลลิสเรล (Linear Structural Relationship Model or LISREL Model) เพราะเป็นวิธีที่สอดคล้องกัน

4. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

โดยภาพรวมควรส่งเสริมให้นำโมเดลที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในระดับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการนำโมเดลไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนานั้น ควรคำนึงถึงความสำคัญขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ที่ผลการวิจัยพบว่า มีค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อยโดยนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ตามประเด็น ดังนี้

1. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบไปด้วยความเป็นพลเมืองดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนา เรื่องการกระตุ้นทางปัญญาอันประกอบไปด้วยความเป็นพลเมืองดี ให้มากขึ้น เพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการกระตุ้นทางปัญญาเชิงจริยธรรม

2. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาเรื่องการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อให้มากขึ้นเพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเชิงจริยธรรม

3. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนา เรื่องการสร้างแรงบันดาลใจอันประกอบด้วยความยุติธรรมให้มากขึ้น เพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการสร้างแรงบันดาลใจเชิงจริยธรรม

4. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนา เรื่องการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อันประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อให้มากขึ้นเพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เชิงจริยธรรม

5. เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาเรื่องการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความยุติธรรมให้มากขึ้นเพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอันประกอบด้วยความยุติธรรม

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและทางการบริหารที่ได้องค์ความรู้และข้อยืนยันที่กว้างขวาง ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึง เสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจเฉพาะตัวแปรที่เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารในเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรม ดังนั้น หากมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจะมีประโยชน์ในการอธิบายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) โดยอาจนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทาง เช่น การพัฒนาในตัวบ่งชี้ที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาก รวมถึงการพัฒนาองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาก

3. ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยใช้โมเดลที่ได้รับการทดสอบจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทางเพื่อให้ได้โปรแกรมในการฝึกอบรมผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมอันจะส่งผลถึงคุณภาพการบริหารสถานศึกษาต่อไป

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2559). แนวทางปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ธวัช บุญยมนิ. (2550). ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการ

เขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชารอักษร

พระราชวรมนู (ประยูร ธรรมจิตโต). (2546) คุณธรรมสำหรับนักบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร:

มูลนิธิพุทธธรรม.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา, กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิโรจน์ สารรัตน์, (2558) การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิด แนวปฏิบัติและกรณีศึกษา

พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยหลักพุทธธรรม Community Economic Development in People's Democratic Republic of Laos with Buddhaddhamma

พระสาคร จิตตสาโร (หลวงศรีอภัย)^{*}

พระเมธาวิญญูสร, รองศาสตราจารย์ รศ.ดร.²

ดร.สุมานพ ศิวรัตน์³

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๓) เพื่อบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ๔) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม” มีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และแบบวิจัยภาคสนาม (Field Work) โดยมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบเจาะจงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน ๗๗ รูป/คน สรุปผลการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการวิจัยพบว่า

๑. เศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยทั่วไปลาวแบ่งการปกครองออกเป็น ๓ เขต คือ สปป.ลาวเหนือ ลาวกลาง และลาวใต้ โดยลาวเหนือมีปัญหาเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านเศรษฐกิจโดยภาครัฐร่วมมือกับหน่วยงานของภาคเอกชนในและต่างประเทศเข้ามาแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจระดับมหภาค ทั้งภายในและต่างประเทศ ภาครัฐจะเป็น

^{*} ศาสตราจารย์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Email : nuy_rattikal@hotmail.com โทร. 0880092627

² อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

³ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ผู้กำหนดนโยบาย ส่วนสปป.ลาวกลางมีปัญหาด้านสังคมเมืองและด้านแรงงาน ได้ขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการต่างๆ ส่วนสปป.ลาวใต้ มีปัญหาด้านสาธารณสุขและด้านความยากจน ได้ดำเนินการระดมความช่วยเหลือทางด้านการงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงบุคลากรแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านการเตือนภัย

๒. หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สปป.ลาวเหนือ พบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมใช้หลักการบริหารนิยธรรม ๗ และหลักสังคหวัตถุ ๔ มาใช้ประยุกต์ในการพัฒนาจิตใจของผู้บริหาร ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน สปป.ลาวกลาง พบปัญหาด้านสังคมเมืองและด้านแรงงาน ใช้หลักสารานิยธรรม ๖ และ หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการพัฒนา สปป.ลาวใต้พบปัญหาด้านสาธารณสุขและด้านความยากจนใช้หลักธรรม อิทธิบาท ๔ ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้ประชาชนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติ

๓. บูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม ตามกรอบแนวคิด ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านเศรษฐกิจ ๒. ด้านสังคม ๓. ด้านการเรียนรู้ และ ๔. ด้านการมีส่วนร่วม โดยนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเสริมสร้างการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชน

๔. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ E-ISHEE Model ได้แก่ E (Economy) เศรษฐกิจ, I (Industry) การขาย, S (Safety) ความปลอดภัย, H (Harmony) ความสามัคคี, E (Education) การศึกษา และ E (Encourage) นำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, พุทธธรรม.

ABSTRACT

The objectives of this dissertation were as follows; 1) to study economic development in People's Democratic Republic, 2) to study Buddhist principles on economic development in Laos People's Democratic Republic, 3) to integrate community economic development in People's Democratic Republic of Laos with Buddhist principles, and 4) to present guidelines and create a body of knowledge about "The Model of Community Economic Development in Laos People's Democratic Republic with Buddhist Principles". The research was carried out by qualitative research method, documentary qualitative research method, and field work method. The data were collected from documents, research works and in-depth interview with 77 key-informants responsible for community economic development in Laos People's Democratic Republic. The data were analyzed, summarized

and then presented with a new body of knowledge on the model of community economic development in Lao People's Democratic Republic.

The results of the study were found that:

1. Lao People's Democratic Republic is generally divided into 3 regions: North Lao PDR, Central Laos PDR and Southern Lao PDR. North Laos PDR has problems with the destruction of natural resources and environment and economic problems by the government sector in cooperation with national and international private sector agencies in solving problems on the macro-economic level under the policy determined by the government. As for the Central Laos PDR, there are problems in urban society and workforce. The projects and problem solutions are managed by the cooperation between government agencies and private agencies. The problems of Southern Lao PDR are public disaster and poverty. The budget, materials, equipment, and personnel are allocated to the area to solve those problems.

2. The Buddhist principles for community economic development in the northern part of Laos People's Democratic Republic are Aparihaniya Dhamma and Sangahavatthu. Saraniya Dhamma and Sappurisa Dhamma are for the central part, and Iddhipada is for the southern part of the country.

3. Integrative community economic development in Laos People's Democratic Republic with Buddhist principles can be done in 4 areas; 1) Economic aspect, 2) Social aspect, 3) Learning aspect, and 4) Participatory aspect. The Buddhist principles are integrated to enhance the development of community economic villages.

4. The new knowledge gained from the study can be concluded "E-ISHEE Model", namely Economy, Industry, Safety, Harmony, Education, and Encourage. The model integrated with the Buddhaddhamma can be implemented for sustainable development of community economic in Laos People's Democratic Republic.

Keywords: Community economic development, Laos People's Democratic Republic, Buddhaddhamma

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศลาวมีภูมิหลังที่คล้ายกับประเทศเวียดนาม กล่าวคือมีรูปแบบการปกครอง ในยุคสงครามเย็น (พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๓๔) เป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งตรงข้ามกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ หลายประเทศ เช่น ประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งถือว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพทางการเมืองของตน ต่อมาในภายหลังจากการ

ล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ (สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตถูกยุบอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๔) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการสิ้นสุดของสงครามเย็นอย่างเป็นทางการ

ก่อนหน้านี้สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตจะถูกยุบ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่งขณะนั้นมีแนวโน้มว่าสงครามเย็นจะสิ้นสุดลงในไม่ช้า ประเทศลาวจึงจำเป็นต้องเริ่มทบทวนบทบาทของตนเอง ในเรื่องนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศใหม่ภายใต้นโยบาย “จินตนาการใหม่” ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้นนอกจากนี้ลาวยังได้ปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีน ไทย พม่า และสมาชิกในกลุ่มอาเซียน รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศยุโรปตะวันตกอื่น ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและขยายการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้สมาชิกกลุ่มอาเซียนเปิดรับประเทศลาวเข้าร่วมลงนามสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือของประเทศในเอเชียอาคเนย์ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๔ ณ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศลาวจึงได้รับสถานะเป็นผู้สังเกตการณ์ของกลุ่มอาเซียน และได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียนอย่างสมบูรณ์พร้อมกับประเทศพม่า นับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยวัตถุประสงค์ของประเทศลาวในการเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียน คือ ความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อสามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ได้วางไว้

เศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ในปัจจุบันมีลักษณะของความเป็นชนบทมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประชากรของประเทศ ลาว ๖ ล้านคน ในจำนวนนี้ร้อยละ ๗๕ อาศัยอยู่ในเขตชนบท จำเป็นต้องพึ่งพาอาชีพเกษตรกรรมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีวิตสภาพความยากจนมีปรากฏให้เห็นตามชนบทโดยทั่วไป ในขณะที่อาชีพเกษตรกรรมยังเป็นอาชีพหลักและเป็นฐานการผลิตของเศรษฐกิจในชนบท โดยเกษตรกรรมในชนบทส่วนใหญ่อยู่ระดับประทังชีพ ปัจจัยการผลิตที่ส่งเสริมให้เกิดผลผลิตที่มากขึ้นมีข้อจำกัด ส่งผลโดยตรงต่อปัญหาความยากจนในพื้นที่แถบภูเขาที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อยซึ่งมีอัตราความยากจนสูงถึงประมาณร้อยละ ๔๓ ในขณะที่ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ลุ่มมีอัตราความยากจนอยู่ร้อยละ ๒๘ ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ลุ่มนี้ คือประชากรที่เคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่จากเขตภูเขาสูง

สภาพรวมโดยทั่วไปครัวเรือนที่ยากจนจำนวนมากตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ที่มักประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่เสมอโดยเฉพาะประชากรที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่สูงอัตราการมีสัตร้อยในครัวเรือนต่ำแต่อัตราการเป็นภาระเลี้ยงดูสูงและ มักมีผู้นำครัวเรือนเป็นผู้หญิง โดยพบว่าในชนบทผู้หญิงโดยทั่วไปจะทำงานหนักกว่าผู้ชายและเมื่อวัดจากเวลางานทั้งหมดในภาคการเกษตร งานบ้านและการเลี้ยงดูบุตรรวมกันพบว่าสัดส่วนของการใช้แรงงานหญิงต่อชายจะอยู่ที่ ๗๐ : ๓๐ ส่งผลให้ผู้หญิงลาวโดยเฉลี่ยมีโอกาสได้รับการศึกษาน้อย อัตราการรู้หนังสือของผู้หญิงมีประมาณร้อยละ ๕๔ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราผู้รู้หนังสือของผู้ชายลาวมีประมาณร้อยละ ๗๗ ยิ่งกว่านั้นผู้หญิงและเด็กหญิงที่เป็นชนเผ่ากลุ่มใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงถึงประมาณร้อยละ ๗๐ ไม่รู้หนังสือการสื่อสารใช้ภาษาถิ่นและมีเพียงเล็กน้อยที่สามารถพูดภาษาทางการได้ประชาชนในชนบทที่

ยากจนของลาวอาศัยการทำการเกษตรเพื่อการผลิตอาหารและเป็นแหล่งรายได้ของครัวเรือนการส่งเสริมการผลิตมีข้อจำกัดด้วยเงื่อนไขหลายประการ ครัวเรือนเกษตรกรลาวจึงประสบปัญหาในการผลิตอาหารให้เพียงพอต่อการบริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกจำนวนมาก ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ยังยึดแนวทางการผลิตแบบดั้งเดิม ขาดความรู้ เทคโนโลยีและทักษะใหม่ ๆ ในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นปัจจัยการผลิตมีจำกัดและการถือครองที่ดินเพื่อการผลิตทางการเกษตรมีขนาดเล็ก ข้อมูลจากการสัมมนาการเกษตรของประเทศลาวในปี ค.ศ. ๑๙๙๘/๙๙ พบว่าครัวเรือนเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองประมาณ ๑๐ ไร่ และมีสมาชิกครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย ๖.๑ คน (Asia and Pacific Commission on Agricultural Statistics, ๒๐๑๒ : ๘)

ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ภาคการเกษตรของประเทศลาวมีผลผลิตลดลง คือ การเสื่อมคุณภาพของอุดมสมบูรณ์ในดินเป็นผลจากใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นเวลานานโดยขาดการบำรุงดิน ส่งผลโดยตรงต่อผลผลิตทางการเกษตร มีครัวเรือนเกษตรกรเพียงเล็กน้อยที่เข้าถึงระบบชลประทาน การเกิดโรคระบาดที่ควบคุมไม่ได้ในสัตว์ส่งผลให้เกิดการสูญเสียสัตว์เลี้ยงและปศุสัตว์อยู่เสมอปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้กดดันให้ครัวเรือนภาคการเกษตรในหลายพื้นที่ของประเทศลาวทำการขยายพื้นที่ทำการเกษตรรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าธรรมชาติเพื่อการผลิตอาหารและสร้างรายได้ ทำให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและในที่สุดก็กลับมาที่ปัญหาเดิมคือความยากจน

การพัฒนาที่เกิดจากความร่วมมือกันของชุมชน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพื้นที่ กล่าวคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในครัวเรือนและก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนในด้านปัญหาด้านการประกอบอาชีพเช่นกันสิ่งที่เกิดขึ้นคือ ค่าครองชีพที่สูงขึ้นส่งผลทำให้เกิดความยากจนมากขึ้นประชาชนจำเป็นต้องออกมาทำงานนอกชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อหารายได้เพิ่มซึ่งเป็นการละทิ้งชุมชนของตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นต้น

ในอดีตด้านความสัมพันธ์ด้านครอบครัวชุมชนที่มีความคุ้นเคย การเสียสละเพื่อส่วนรวมและพึ่งพาอาศัยกันมีความเหนียวแน่นมากกว่าในปัจจุบันผลที่เกิดขึ้นนี้มาจากการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพในชุมชน ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม คือ ร้านค้าขายปลีกหรือร้านโชห่วยในชุมชน มีแนวโน้มปิดตัวลงและลดลงในชุมชนท้องถิ่นไม่มีคนแปลกหน้าหรือคนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอาศัยมากนักเกษตรกรเปลี่ยนอาชีพไปทำงานอาชีพอื่น ที่รองรับการเข้ามาของภาคธุรกิจและกลุ่มทุนจากบุคคลภายนอกชุมชน ที่ดินทำกินมีแนวโน้มเปลี่ยนจากภาคเกษตรไปภาคอุตสาหกรรม การพาณิชย์และการท่องเที่ยวมากขึ้น เศรษฐกิจในภาพรวมดีขึ้นกว่าเดิมคุณภาพความเป็นอยู่และค่าครองชีพของประชาชนมีแนวโน้มสูงขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน

การเปลี่ยนแปลงภายหลังจากเกิดโครงการพัฒนาระหว่างประเทศพบว่ามีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจแต่สภาพสังคมยังคงส่งผลกระทบที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจในชุมชน จากการที่เริ่มมีสินค้านำเข้าจากต่างประเทศมากขึ้นในตลาดท้องถิ่นประชากรในชุมชนต้องออกไปทำงานต่างถิ่นที่ห่างไกลหรือออกไปทำงานนอกประเทศเพื่อความอยู่ดีกินดีของครอบครัว

สภาพเดิมทางสังคมของการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข มีความสะดวกสบาย กินดี อยู่ดีพอเพียงตามฐานะ มีความเจริญทั้งทางวัตถุศิลปะและจิตใจ มีความสงบ สันติ และอยู่ภายใต้สภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี แต่ในปัจจุบันกลับพบว่ารายได้จากภาคการเกษตรลดลงแต่สวนทางกับด้านภาคแรงงานในภาคอื่น ๆ ในภาคการเกษตรพบว่า โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศลาว และแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมเป็นหลักในช่วงต้นของทศวรรษ ๑๙๙๐ พบว่าประเทศลาวเป็นหนึ่งในสิบของประเทศที่ยากจนที่สุดในโลกจากการจัดอันดับของธนาคารโลกโดยมีรายได้ประชาชาติต่อหัว (Aper capita GNP) เพียง ๒๐๐ เหรียญสหรัฐ หรือประมาณ ๗,๐๐๐ บาท ต่อปี (เส้นกำหนดความยากจนของประชาชาติอยู่ที่ประมาณ ๒๕๐ เหรียญสหรัฐต่อปี) โดยแรงงานขาดการศึกษาและฝึกอบรมโครงสร้างในด้านต่าง ๆ พื้นฐานปัจจัยการผลิตที่สำคัญถูกทำลายเสียความสามารถในผลิตและการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยที่ภาคการเกษตรนั้นต้องพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศเป็นหลัก เป็นต้น

นอกจากนั้น ให้หมั่นมีเวทีปรึกษาหารือพูดคุยกัน ในทางพระพุทธศาสนากล่าวว่าให้หมั่นประชุมกัน เนื่องนิตยหมายความว่าธรรมดาคนเราต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมวดเป็นหมู่ เป็นคณะจะอยู่ตามลำพังไม่ได้หมู่คณะจะเจริญอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการติดต่อกัน ไปมาหาสู่กันมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรู้ทั่วถึงกันหรือเมื่อมีกรณีจะ เรื่องที่จะต้องเกิดขึ้นผู้เป็นใหญ่ในหมู่ก็ต้องเรียกประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อความเจริญและความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ และผู้น้อยที่นับเนื่องในหมู่ก็ต้องเข้าประชุมตามวาระที่ถูกเรียกประชุมจึงจะมีความเจริญและพร้อมเพรียงกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตโต), ธรรมานุชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓-๒๔.) เมื่อมีการประชุมก็ต้องช่วยกันพูดช่วยกันคิด ปรึกษาหารือกันช่วยกันแก้ไขปัญหาล้างไม่ดีให้ดีขึ้น ส่งเสริมสิ่งที่ดีให้ดียิ่งขึ้นหากทำได้อย่างนี้จะมีแต่ความเจริญ “ความพร้อมเพรียงของชนทั้งปวง ผู้เป็นหมู่ยังความเจริญให้สำเร็จฯ (สุชาสงฆสสามคฺช)” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, พุทธศาสนสุภาษิตฉบับรวมเล่ม, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราช วิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕.) การอยู่ด้วยกันต้องมีการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันเป็น การแสดง ความมีน้ำใจและเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งกันและกันไว้ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการให้ไว้มากมาย เช่น “ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก (ทพมาโน ปิโย โหติ)” และ “ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้ (ทพมิตรานิ คนถิติ)” (ธรรมรักษา, พระไตรปิฎกฉบับสุภาษิต, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๒.) เป็นต้น การมีวาจาสุภาพอ่อนหวานชวนฟังเป็นวาจาที่ไม่หยาบคายและก่อให้เกิดประโยชน์มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจมิตรบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นทูตหรือเป็นตัวแทนของประเทศในการเจรจาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติจะต้องมีเทคนิคในการใช้คำพูดอย่างดีเยี่ยมเพราะถ้าหากใช้คำพูดที่ไม่ดีก็จะส่งผลให้ประชาชนและประเทศชาติสูญเสียผลประโยชน์ได้ นอกจากนั้นการช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่เขาเองมีกำลังความสามารถที่พอจะช่วยเหลือได้เพื่อเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรีและที่สำคัญเมื่อมีมิตรแล้วต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายไม่คบเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเท่านั้นมิใช่ว่า เมื่อเห็นว่ามิตรหมดประโยชน์สำหรับตนแล้วก็เริ่มห่างเหินหรือเลิกคบไปการคบหามิตร

จะต้องคบด้วยความจริงใจและมีความเสมอต้นเสมอปลาย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.) หากทุกคนมีหลักธรรมประจำใจและดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมอย่างนี้แล้ว จะส่งผลให้ชุมชนมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สงเคราะห์อนุเคราะห์พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีการไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน มีการปรึกษาหารือช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน (พิมพ์วิทย์ ปริดาสวัสดิ์, การดูแลสุขภาพตนเองในทัศนะของสังคมวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๓๐), หน้า ๑๕๖.) ทำให้สังคมในชุมชนเป็นสังคมที่ดำรงอยู่และมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน มีความเกี่ยวข้องกันในระบบเครือข่ายเหมือนสมัยดั้งเดิม คนในสังคมชุมชนนั้น ๆ จะมีจิตเมตตา รักใคร่ ช่วยเหลือดูแลกันและกัน คนในชุมชนจะมีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน ทั้งชุมชนจะมีความเป็นพี่เป็นน้องกันมีความรักความสามัคคี และท้ายสุดคนในชุมชนจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

จากความเป็นมาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของสภาพเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นปัญหาท้าทายในเชิงการพัฒนาว่ารัฐบาลประเทศลาวจะสามารถยกระดับสภาพเศรษฐกิจชุมชน คุณภาพชีวิต และความกินดีอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนให้กับประชาชนและชุมชนของประเทศได้อย่างไรในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยการนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสัมพันธ์กับเศรษฐกิจชุมชนหลักพุทธธรรมเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีด้วยกันมากมาย มีคุณประโยชน์ในการใช้ในชีวิตประจำวัน ต่อส่วนรวม ต่อสังคม แต่ละหลักธรรมจะสอนในแต่ละด้าน ในการแก้ไขปัญหา ในการดำรงชีวิตภายในครอบครัว ในการอยู่ร่วมกัน ผลจากการนำหลักพุทธธรรมมาปฏิบัติจะนำพาชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม ให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ทำให้ประเทศมีการพัฒนาจากประชาชนภายในประเทศเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาหลักธรรม ได้แก่หลักศาสนายธรรม หลักอิทธิบาท หลักสังคหวัตถุและ หลักสัปปุริสธรรมมาบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนใน “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม”

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาหาข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ที่มีความก้าวหน้า แบบก้าวกระโดดอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้พัฒนาไปไกล ในขณะที่สังคมในชุมชนยังคงดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมได้ยังคงยึดถือวัฒนธรรมและประเพณีไว้ โดยการบูรณาการเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ไว้เข้าด้วยกันโดยไม่แยกจากกัน ทำให้ชุมชนยังคงดำรงเศรษฐกิจอยู่อย่างมีความสุขกันทั้งชุมชนโดยไม่มีความแตกแยก มีความสามัคคีในชุมชน เป็นการพัฒนานำการบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตย
๓. เพื่อบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
๔. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม”

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบภาคสนาม (Qualitative Research) โดยมี ขอบเขตการศึกษาวิจัยเนื้อหา ดังนี้

ขอบเขตของเนื้อหา

๑. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ขอบเขต เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การบูรณาการ สภาพพื้น สภาพชุมชนที่ในการวิจัย ได้แก่ ลาวเหนือ ลาวกลาง ลาวใต้

๒. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ขอบเขตของหลักธรรมที่นำมาศึกษา ได้แก่ หลักสาราณียธรรม หลักอิทธิบาทหลักสังคหวัตถุ และ หลักสัปปุริสธรรม

๓. การบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยหลักพุทธธรรมขอบเขต หลักการบูรณาการ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. นำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม”

ขอบเขตของพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยต้องการข้อมูลในการศึกษาวิจัยที่ละเอียด และลึก เพื่อต้องการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มพื้นที่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีเขตการปกครองของประเทศลาว แบ่งเป็น ๑๗ แขวง และ ๑นครหลวง (ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์) แขวงแต่ละแขวงจะแบ่งเป็นเมือง ซึ่งจะมีหนึ่งเมืองเป็นเมืองหลวงของแขวงเรียกว่า เมืองเอก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ภูมิภาค ได้แก่

๑. ลาวเหนือ ประกอบด้วย ๑. แขวงหลวงพระบาง ๒. แขวงไชยบุรี ๓. แขวงอุดมชัย ๔. แขวงหลวงน้ำทา ๕. แขวงบ่อแก้ว ๖. แขวงเชียงขวาง ๗. แขวงหัวพัน ๘. แขวงพงสาลี

๒. ลาวกลาง ประกอบด้วย ๑. แขวงเวียงจันทน์ ๒. แขวงสุวรรณเขต ๓. แขวงไชย สมบูรณ์ ๔. แขวงบอลิคำไซ ๕. แขวงคำม่วน ๖. นครหลวงเวียงจันทน์(เขตพิเศษ) ๓.ลาวใต้ประกอบด้วย ๑.แขวงจำปาศักดิ์ ๒. แขวงเซกอง ๓. แขวงอัตตะปือ ๔. แขวงสาลวัน

ขอบเขตของประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)เป็นผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงลงลึก ในชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยหลักพุทธธรรมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งหมด ๗๗ คน ได้แก่

๑. ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ประธานแม่บ้านหรือประธานกองทุนสตรี ประธาน ผู้สูงอายุ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ประธาน อสม.) อาสาพัฒนาชุมชน จำนวน แขวงละ ๑ คน รวมจำนวน ๑๘ คน

๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนหรือพัฒนา ผู้ประสานงานแขวง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรแขวง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำแขวงหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติหน้าที่ในแขวง เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษาในระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยประจำแขวง ผู้นำรับผิดชอบประจำแขวง หน้าที่ในชุมชนจำนวนแขวงละ ๑ คน รวมจำนวน ๑๘ คน

๓. ผู้ที่เป็นเจ้าของร้าน ได้แก่ ผู้ที่ประกอบธุรกิจในชุมชน จำนวนแขวงละ ๑ คน รวม จำนวน ๑๘ คน

๔. ประชาชนผู้ที่เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ ได้แก่ บุคคลที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน นั้น ๆ จำนวนแขวงละ ๑ คน รวมจำนวน ๑๘ คน

๕. สันทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Diccussion) จำนวน ๕ รูปหรือคน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และแบบวิจัยภาคสนาม (Field Work) โดยมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) และมีการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังต่อไปนี้

๑) รวบรวมและศึกษา เอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และหลักพุทธธรรม

๒) ค้นคว้าสำรวจข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ คือ คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ตำรา หนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และหลักพุทธธรรม

๓) นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภท วิเคราะห์ อธิบายความ ตีความ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

๔) ขอคำแนะนำ ปรีกษา ความเห็นจากอาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์

๒. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตลงพื้นที่และสัมภาษณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์และกำหนด ไปสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่ท่านเหล่านั้นสะดวก ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเทปการ ให้สัมภาษณ์ ถ่ายภาพ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำบทสัมภาษณ์มาถอดเทป และวิเคราะห์ข้อมูล

๓. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม จากการวิจัย วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา โดยผ่านข้อมูลคุณภาพแบบ สัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ศึกษาเอกสารวิชาการแนวคิดทฤษฎีรวมถึงหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้แก่

๑. ศึกษา เอกสาร เพื่อกำหนดกรอบ แนวคิดในการศึกษาวิจัยให้ขอบเขตของเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม

๒. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่เกี่ยวข้องของประชากรในชุมชนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓. สังเคราะห์นำเสนอผลการวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรมต่อคณะกรรมการควบคุมดัชนีพนธ์เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ และนำมาแก้ไขปรับปรุง

๔. นำดัชนีพนธ์ฉบับปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอคณะกรรมการควบคุมดัชนีพนธ์ให้ความเห็นชอบเพื่อขออนุมัติขอสอบ

๕. นำดัชนีพนธ์ที่ผ่านคณะกรรมการควบคุมดัชนีพนธ์ให้ความเห็นชอบแล้วนำเสนอตรวจสอบความถูกต้องรูปแบบตามหลักวิชาการก่อนดำเนินการพิมพ์เป็นรูปเล่ม

สรุปผลการวิจัย

เศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประเทศลาวมีรูปแบบการปกครองในยุคสงครามเย็น (พ.ศ. ๒๔๙๐ – ๒๕๓๔) เป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ ต่อมาล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ (สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตถูกยุบเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๔) ประเทศลาวทบทวนบทบาทเรื่องนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศใหม่ สภาพ

ความยากจนมีปรากฏให้เห็นตามชนบท ปัจจัยการผลิตที่ส่งเสริมให้เกิดผลผลิตที่มากขึ้นมีข้อจำกัด ส่งผลโดยตรงต่อปัญหาความยากจนในพื้นที่แถบภูเขา ในการเพิ่มผลผลิตยังไม่ทั่วถึง กระทบต่อชุมชนในด้านปัญหา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านความสัมพันธ์ด้านครอบครัว ชุมชนที่มีความคุ้นเคย การเสียสละเพื่อส่วนรวมและพึ่งพาอาศัยกันยังไม่มี ความเหนียวแน่นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของสภาพเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยแบ่งตามเขตพื้นที่ได้แก่ พื้นที่ในลาวเหนือ ลาวกลาง และลาวใต้ จากการศึกษาพบว่าในแต่ละพื้นที่มีปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ดังนี้

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เหนือ) พบว่า ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า จากไฟป่า จากการทำไร่เลื่อนลอย จากมลพิษที่เกิดจากการทำเหมืองแร่ธาตุทองแดง และทองคำ จากสารเคมีตกค้างในการทำเกษตรกรรม และจากปัญหาที่เกิดจากการสร้างเขื่อนพลังงานไฟฟ้า

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยภาครัฐ หน่วยงานของภาครัฐโดยตรงซึ่งทำหน้าที่ในการกำกับดูแลตรวจสอบและใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อป้องกันทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างดียิ่ง ด้วยกระแสในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศได้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่จะอยู่กับชุมชน

๒. ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาจากการเป็นหนี้สาธารณะของประเทศ จากเงินสำรองของประเทศ จากโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-๑๙ และจากการค้าขายแดน

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยภาครัฐ หน่วยงานของภาครัฐร่วมมือกับหน่วยงานของภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศเข้ามาแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ ในระดับมหภาคโดยภาครัฐและระดับจุลภาคโดยภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ ภาครัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบายกำกับ ในระดับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นหน้าที่ของภาครัฐบาลร่วมมือกับภาคเอกชน ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลก ได้ส่งผลทำให้การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจชุมชนภายในประเทศเกิดเป็นหนี้สาธารณะอย่างมากมายและระยะยาว ที่ไม่สามารถจะสำเร็จผลได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วเป็นปัญหาที่รบกวนการแก้ไขในระดับประเทศและชุมชน

จากแบบสอบถามและสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า ประชาชนมีอาชีพทำเกษตรกร ทำไร่ ทำนาบนไหล่เขา ปลูกข้าวโพด แตงกวา แตงโม จะทำไร่ถางป่า ขยายไปเรื่อยๆ ความเป็นอยู่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ ในการดำรงชีวิต การศึกษายังน้อย ยังนิยมความเชื่อเรื่องผี การคมนาคมยังไม่สะดวก ขวางหลวงน้ำทา จะปลูกข้าวขายให้จีน มีวัดจำนวนน้อย การรักษาโรคจะใช้หมอดูประจำหมู่บ้าน วิธีการรักษาก็จะใช้สมุนไพร สาธารณสุขยังไม่เข้าถึง ไม่มีแนวคิดที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในเมือง จะมุ่งเน้นประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว เศรษฐกิจชุมชนยังไม่พัฒนาชุมชนส่วนมากมีความคิดเห็นด้วยว่าในการนำหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาจะสามารถช่วยชุมชนได้ และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอยากให้รัฐมาช่วยเหลือในการคมนาคมให้มีถนนเข้าถึงทุกชุมชน ให้มีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (กลาง) พบว่า ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

๑. ด้านสังคมเมืองปัญหาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน จากชุมชนแออัด จากครอบครัวจากอาชญากรรม และจากปัญหาความเครียดของคนในเมือง

การแก้ไขปัญหาโดย เป็นการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานของภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามาจัดโครงการ ส่งเสริมให้เกิดความรักชาติ รักแผ่นดิน และเกิดความสามัคคีปรองดองในประเทศ นำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ ระบอบการปกครองที่มีความมั่นคงเข้มแข็ง การบังคับใช้กฎหมายมีศักยภาพ ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมถึงภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์พัฒนาความสามัคคีของประชาชน ให้มีความยึดมั่นร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาประเทศ และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของประชาชน สปป.ลาว มีความรักในความสงบสุข มิตรไมตรี มีรอยยิ้มแห่งมิตรภาพ ไม่มีความขัดแย้งในสังคม เป็นพื้นฐานประการสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคมเมืองแก้ไขปัญหาช่องว่างทางสังคมเกิดความสำเร็จอย่างแท้จริง

๒. ด้านแรงงาน ปัญหาจากการขาดแคลนแรงงาน จากคุณภาพของแรงงาน จากการค้ามนุษย์ จากแรงงานข้ามชาติ และจากการกดขี่แรงงานจากนายจ้าง

การแก้ไขปัญหาโดยหน่วยงานของภาครัฐ หน่วยงานของภาคเอกชน และประชาชนปัญหาทางด้านคุณภาพของแรงงานขาดทักษะในการทำงานขั้นสูง ขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน แรงงานส่วนใหญ่จะเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านที่มีค่าจ้างแรงงานสูงกว่าในท้องถิ่นของตนเอง ปัญหาที่สำคัญที่เกิดกับแรงงานที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ คือ ปัญหาการค้ามนุษย์ การเอาเปรียบแรงงานจากผู้ประกอบการนายทุน รัฐบาลและหน่วยงานที่ต้องวางแผนเตรียมการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านแรงงาน ปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนด้านรายได้และอื่น ๆ ติดตามมานั่นเอง

จากแบบสอบถามและสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า ประชาชนจะมีจำนวนมาก มีความแออัด ส่วนมากจะเน้นการทำงานโรงงาน อุตสาหกรรมและส่วนมากจะไปใช้แรงงานต่างประเทศ จะไม่ค่อยรู้จักกัน ทำให้เกิดปัญหาของสังคมเมือง และปัญหาด้านแรงงาน ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาเฉพาะในเมือง ถ้าห่างไกลออกไปโอกาสในการศึกษายังน้อย ไม่มีทุนในการศึกษาต่อ ทำให้ตัดสินใจทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ทำให้ไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาในระดับสูง จึงยังไม่มีความรู้ที่จะไปพัฒนาชุมชน ในการนำหลักธรรมมาใช้ในชุมชน จากแบบสอบถามชุมชนอยากให้เกิดความสามัคคี และอยากให้นำหลักพุทธธรรมนำมาใช้เสริมสร้างในการพัฒนาเพื่อให้ความเจริญคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังใช้หลักธรรมเรื่องศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวัน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ได้) พบว่า ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

๑. ด้านสาธารณภัย ปัญหาจากน้ำท่วม ฝนแล้ง ภัยหนาว และภัยพิบัติทางธรรมชาติอื่น ๆ จากการคมนาคมขนส่งจากระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ จากเชื้อเพลิงและจากไฟฟ้า

การแก้ไขปัญหาโดยภาครัฐ กำหนดนโยบายในการป้องกันสาธารณภัยแห่งชาติขอความร่วมมือจากต่างประเทศ และองค์กรต่าง ๆ นำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัดในการลงโทษจัดโครงการและกิจกรรมให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของสาธารณภัย

๒. ด้านความยากจน ปัญหาจากขาดการศึกษา จากด้านสาธารณสุขของประชาชน จากความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ จากการเกษตร และจากการพัฒนาอาชีพ

การแก้ไขปัญหาโดยภาครัฐ กำหนดนโยบาย สร้างงาน สร้างอาชีพ และส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ พัฒนาคนให้มีคุณภาพด้วยการให้การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโดยเฉพาะในแขวงอัตตะปือ และแขวงเซกอง ซึ่งถือว่าเป็นแขวงที่ประชากรมีรายได้ต่ำสุด พึ่งพาอาศัยรายได้จากการเกษตรเป็นหลัก ความอดอยากที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น กาแฟ ชา และผลไม้แปรรูปต่าง ๆ ทำได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น คนยากจนมีรายได้ต่ำยังมีอยู่มากในเขต ดังนั้น การแก้ไขปัญหาทางด้านความยากจน ต้องสร้างอาชีพเพื่อยกระดับฐานะให้ประชาชนสามารถกินดีอยู่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นจึงไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงยังมีลักษณะของ “รายกระจุกจนกระจาย”

จากแบบสอบถามและสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่าพื้นที่โดยทั่วไปเป็นทุ่งราบ ประชาชนส่วนมากจะค้าขาย ปลูกกาแฟ เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และไปทำงานต่างประเทศ มีความอดทนสูง ส่วนมากจะประสบปัญหาด้านสาธารณสุข ภัยธรรมชาติ น้ำท่วม ทำให้ชุมชนส่วนมากมีความยากจนเพราะต้องเจอกับภัยต่าง ๆ ชุมชนมีความเห็นว่าการนำหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาชุมชนจะได้มีการพัฒนาให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากเคยถูกปกครองจากประเทศฝรั่งเศส ต้องปฏิบัติตามนโยบายของประเทศฝรั่งเศส ทำให้นักวิชาการภายในประเทศไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในผลงานด้านค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ มีแต่แนวทางในการปฏิบัติโดยการประชุมออกแนวคิดในการพัฒนาและถ่ายทอดไปสู่ผู้นำชุมชน ทำให้เอกสารหลักฐานในการค้นคว้าที่เป็นเอกสารอ้างอิงค่อนข้างน้อย หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะคำนึงถึงความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิต อาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มั่นคงมีฐานะและมีเกียรติ จะใช้หลักด้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ โดยลดความเสี่ยงกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณ ความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีมีความรู้ความเพียร ความอดทนอดกลั้น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี ใช้นโยบายแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของอาเซียน เพื่อให้มีความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนการมีส่วนร่วมของประชาชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะมีโลกทัศน์ต่อการเป็นพลเมืองของประเทศว่าประชาชนทุกคนล้วนมีสิทธิ์และหน้าที่ซึ่งหน้าที่ของพลเมืองลาว คือ การสร้างชาติและการปกป้องรักษาประเทศชาติ

หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ใช้หลักพุทธธรรมนำมาประยุกต์ใช้กับประชาชนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในภาพรวมของประเทศมีดังต่อไปนี้ ๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ใช้หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ และหลักทริโอดตปปะ ๒. ด้าน

เศรษฐกิจ ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ และหลักสังคหวัตถุ ๔ ๓. ด้านสังคมเมืองใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗ และหลักสาราณียธรรม ๖ ๔. ด้านแรงงาน ใช้หลักธรรมไตรสิกขา และหลักยุติธรรม ๕. ด้านสาธารณภัย ใช้หลักธรรมกาลามสูตรและหลักโอวาท ๓ ๖. ด้านความยากจน ใช้หลักเวสัชชกรณธรรมและหลักอิทธิบาท ๔

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เหนือ) จากการศึกษาพบว่า ในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อมใช้หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ และหลักหิริโอตตปปะ จะทำให้ชุมชนมีความละเอียดและความเกรงกลัวต่อบาป บุคคลที่ไม่ละเอียดใส่ใจต่อการกระทำผิด ไม่เกรงกลัวต่อผลของการกระทำของตนเองบุคคลนั้น สามารถทำอะไรก็ได้ทุกชนิด สามารถสร้างความเดือดร้อน ความเสียหายให้แก่ตนเอง และผู้คนในสังคมได้ไม่หยุดหย่อน สังคมต้องการธรรมะสองข้อนี้ปกป้องคุ้มครอง เรียกได้ว่า เป็นธรรมโลกบาล หรือ ธรรมะที่คุ้มครองโลกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิทย์ ญาณสาโร (คัมภีร์) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่าเศรษฐกิจพอเพียงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี พอกิน พอใช้ เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่งทุ้งสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นได้ (พระวิทย์ ญาณสาโร (คัมภีร์), “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพุทธศาสนาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๙.)

ด้านเศรษฐกิจ ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ และหลักสังคหวัตถุ ๔ ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อขัดเกลาจิตใจประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่หนทางสว่างในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคง เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของชุมชนต้องเริ่มจากตัวบุคคลที่มีจิตใจที่ดีงามพร้อมที่จะดำเนินการเพื่อชุมชนนำไปสู่การพัฒนาในครอบครัว ยกระดับสู่ชุมชน แขวง และประเทศชาติต่อไป จึงถือว่าเป็นการนำหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความยั่งยืนพึ่งตนเองต่อไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดประจวบ พุนผลงาม ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของพระครูพุทธวิริยธรรมรักษ์ (บุญเทียน พุทธภักขิโต) ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมที่พบในทางพระพุทธศาสนาซึ่งสามารถนำเอาหลักธรรมมาพัฒนาตนเองมีหลักของสติสัมปชัญญะสัปปริสธรรมสันโดษหิริโอตตปปะหลักธรรมในการพัฒนาครอบครัว มีหลักของ ขราวาสธรรมทูลฐัมมิกัตถประโยชน์กุลจักรฐิติธรรมนันทุคเวสนาชินณปฏิสังขณปริมิตปานโกชนาอธิปัจจศีลวันต

สถาปนาพรหมวิหารโกศวิภาคคติและยังมีหลักธรรมในการพัฒนาสังคม มีหลัก กัลยาณมิตรสัปปริสธรรม พรหมวิหารคติและยังพบว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่พัฒนาทั้งตนเองและพัฒนาผู้อื่น ด้วยการพัฒนาตนเองของ พระสงฆ์คือการศึกษาเล่าเรียน การปฏิบัติจนมีความรู้ความสามารถและยังได้พัฒนาสังคมอื่นด้วยการเผยแผ่ หลักธรรมให้เข้าใจอย่างกว้างไกล (พระปลัดประจวบทุนผลงาม, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนา ชุมชนของพระครูพุทธธรรม รัช (บุญเห็น พุทธฤทธิโต)”, การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๐, หน้า ๑๕๘.)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (กลาง) จากการศึกษาพบว่า ในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม

ด้านสังคมเมืองใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗ และหลักสารานิยธรรม ๖ เป็นการไม่ประมาทเมื่อเกิด ความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าความเจริญทางด้านจิตใจ ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เยาวชน คนวัยทำงาน รวมถึงผู้สูงอายุให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ดีความสมัคปรมาสามัคคี และใคร่ปรองดองต่อกันให้ตระหนักอยู่เสมอว่ากว่าจะได้มีการสร้างชาติสร้างประเทศ เป็นความเสียสละของบรรพบุรุษ เมื่อถึงรุ่นลูกหลานจึงต้องรักษาสืบต่อไปเป็นมรดกให้รุ่นลูกหลานในอนาคตได้ดำรงไว้สืบไป

ด้านแรงงาน ใช้หลักธรรมไตรสิกขา และหลักยุดิธรรม ๕ ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อขัดเกลา จิตใจประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่หนทางสว่างในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนอันเป็นรากฐาน ของการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคง ควรจะต้องให้แรงงานได้รับการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและ นอกกระบบโรงเรียน รวมถึงศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านแรงงาน ความเมตตาธรรมความยุติธรรมของนายจ้างย่อมเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาให้แรงงาน ได้มีคุณภาพชีวิต ที่ดี มีค่าจ้างที่เหมาะสม มีสวัสดิการที่เพียงพอได้รับอย่างเป็นธรรม รวมถึงภาครัฐจะต้องปฏิบัติงานด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริตนำมาตรการทางกฎหมายมาปฏิบัติอย่างเข้มงวดเพื่อแก้ไขปัญหาด้านแรงงานให้สำเร็จลุล่วงต่อไป

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ใต้) จากการศึกษาพบว่า ในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม

ด้านสาธารณภัย ใช้หลักธรรมกาลามสูตรและหลักโอวาท ๓ มาส่งเสริมสนับสนุนในการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวเพื่อให้หลักธรรมเป็นเครื่องเจริญใจเป็นเครื่องหมายของชุมชนแห่งความร่วมมืออันจะนำไปสู่ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าเพราะพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน ก็คือความร่วมมือร่วม แรงใจจากประชาชนในชุมชน

ด้านความยากจน ใช้หลักเวสัชชกรณธรรมและหลักอิทธิบาท มาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อขัดเกลา จิตใจประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่หนทางสว่างในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนอันเป็นรากฐานของการ พัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคง เพื่อให้ประชาชนได้รู้เท่าทันการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจด้านแรงงาน ด้าน สิ่งแวดล้อม ด้านสังคมเมือง และด้านสาธารณภัย เมื่อคนมีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ก็จะสามารถ

นำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม หลุดพ้นจากความยากจนได้ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของสปป.ลาว ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยใช้ตัวแปร เพื่อบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธ ธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจตามกรอบแนวคิดทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านเศรษฐกิจ ๒. ด้านสังคม ๓. ด้านการเรียนรู้ และ ๔. ด้านการมีส่วนร่วม บูรณาการกับหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ ๑. หลักธรรมสาราณียธรรม ๒. หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๓. หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๔. หลักธรรมสังคหวัตถุ ซึ่งสามารถสร้างเป็นรูปแบบบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรมเป็นทฤษฎี E-ISHEE Model ได้แก่ E (Economy) เศรษฐกิจ, I (Industry) การขยัน, S (Safety) ความปลอดภัย, H (Harmony) ความสามัคคี, E (Education) การศึกษา และ E (Encourage) การส่งเสริม

เมื่อใช้หลักธรรมตามที่กล่าวแล้ว จะทำให้เกิดตามภาพ E-ISHEE Model อธิบายได้ว่า

E- (Economy) เศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อใช้หลักธรรมมาประยุกต์ สามารถพัฒนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้

I-(Industry) ความขยันคือ ความขยันหมั่นเพียร เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะทำการใดก็ตามหากตั้งมั่นอยู่ในความขยันหมั่นเพียรด้วยจิตใจอันไม่ย่อท้อ ก็สามารถทำให้สิ่งที่ทำอยู่นั้นดำเนินไปได้อย่างราบรื่น แม้จะมีอุปสรรคผ่านเข้ามา ความเป็นผู้เพียบพร้อมในธรรมแห่งวิริยะนี้จะช่วยให้สามารถฝ่าฟันจนผ่านพ้นไปได้

S-(Safety) ความปลอดภัย คือ ความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินการมีภัยแล้งมิตร เป็นการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี การได้เรียนรู้ที่ดีและถูกต้อง การได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย การที่ผู้บริหารมีนโยบายการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัยที่ดี

H-(Harmony) ความสามัคคี คือความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาไรด์เอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้

E-(Education) การศึกษาคือการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายใหญ่ ๆ ดังนี้ ๑. เพื่อให้ผู้เรียน เกิดศรัทธาซาบซึ้ง และสำนึกในความสำคัญของพระพุทธานุภาพและคุณค่าของพระรัตนตรัย ๒. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาแนวความคิดที่หลากหลาย และวินิจฉัยความถูกต้องโดยยึดหลักเหตุผลทางพระพุทธศาสนา

E-(Encourage) การพัฒนาคือเป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่งและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือ การทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไป โดยมีจุดหมายว่าลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่าหรือสภาพเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลง ย่อมเกิดปัญหาในตัวเอง เพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรกำหนดนโยบายจากรัฐบาลในแต่ละปี ลงไปสู่แขวง ไปสู่เมือง ไปสู่เขต ไปสู่บ้าน (ชุมชน) โดยให้นายบ้านกระจายไปสู่ชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม

๒. ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนสนับสนุนหลักพุทธธรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ให้คำสอนและอบรมให้ชุมชนมีความรู้และเข้าถึงหลักพุทธธรรม

๓. ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมในชั้นเรียน และ จัดทำหลักสูตรอบรมระยะสั้นให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อ สร้างความเข้าใจและการปฏิบัติได้อย่างคุ้นเคย เป็นปกติวิสัย มีจิตใจที่คล้อยตามนโยบายภาครัฐ ๑๘๗

๔. ควรสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายนำหลักพุทธธรรมมาใช้ใน ชีวิตประจำวันของประชาชน ๕

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริม เลขาพรรค ผู้ใหญ่บ้าน สหพันธ์แม่หญิงลาว ให้มีบทบาท ในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชน

๒. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการเผยแพร่และส่งเสริมหลักธรรม นำไปสู่การปฏิบัติในชุมชนและควรจัดให้มีกองทุนหมู่บ้านสนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชน

๓. ส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีในการสื่อสารให้เข้าถึงข้อมูลหน่วยรัฐอย่างถูกต้อง

๔. ประชาชนควรปฏิบัติตามนโยบายตามคำชี้แนะจากท่านถึง (รัฐบาล) และปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการพัฒนาศักยภาพตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑. ควรศึกษาเกี่ยวกับด้านการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม
๒. ควรศึกษาด้านวัฒนธรรมของประชาชนต่อหลักพุทธธรรม
๓. ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ
๔. ควรศึกษาวิจัยรากฐานทางหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา ความทุกข์ยาก

บรรณานุกรม

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตฺโต), ธรรมานุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓-๒๔.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.
- พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์, การดูแลสุขภาพตนเองในทัศนของสังคมวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๓๐), หน้า ๑๕๖.
- พระวิทยา ญาณสาโร (คัมภีร์ราษฎร์), “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพุทธศาสนาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๙.
- พระปลัดประจวบทุนผลงาม, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของพระครูพุทธธรรมรักษ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พุทธศาสนสุภาชิตฉบับรวมเล่ม, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕.
- ธรรมรักษา, พระไตรปิฎกฉบับสุภาชิต, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๒.
- (บุญเห็น พุทธกริชิตโต), การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๐, หน้า ๑๕๘.

การพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา Development of Holistic Thinking with Buddhist Principles

ชายน่า ภาววิมล *

รศ.ดร.สุวิญ รักษ์ตย์ **

รศ.สุเชาว์ พลอยชุม ***

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดแบบองค์รวม 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิด 3) เพื่อบูรณาการการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 4) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 รูป/คน เป็นหลัก

ผลการวิจัยพบว่า

แนวความคิดแบบองค์รวมและการคิดแบบองค์รวมอันเป็นกระแสหลักของสังคมโลกยุคปัจจุบันมี 3 แนวคิดหลักได้แก่ ความเป็นทั้งหมดยุคตามนัยปรัชญากรีกโบราณ ตัวแบบเชิงระบบ และจิตวิทยาเกสตัลท์ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศในสังคมโลกยุคฐานวิถีชีวิตใหม่เป็นเหตุปัจจัยที่นำไปสู่ข้อเรียกร้องในการหาวิธีการคิดใหม่ที่เกื้อหนุนให้มนุษย์เป็นกำลังคนคุณภาพผู้แก้ปัญหา มีสมรรถนะในการคิดเพื่อสร้างนวัตกรรมและผลิตผลการคิดเชิงพาณิชย์ สามารถใช้ประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์ได้อย่างชาญฉลาด วิธีการคิดที่พื้่นำมาใช้ในการพัฒนากำลังคนคุณภาพคือ ลักษณะการคิด 3 ได้แก่ การคิดเชิงเหตุผล การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงความเป็นไปได้ กับความสามารถ 3 ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงสัญลักษณ์ ความสามารถในการคาดคะเน ความสามารถในการทำให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง

* ศาสตราจารย์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail. pchainum@gmail.com โทร. 0819127899

** อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา, อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

*** อาจารย์พิเศษประจำ, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ญาณทัสสนะและอริยสัจสี่เป็นหลักธรรมตัวอย่างซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นองค์รวมบนฐานของการคิดที่ดีคือ เป็นจริง มีประโยชน์ ปฏิบัติได้ ถูกกาลเทศะ โดยมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดโดยตรงคือ มรรคมีองค์แปดและอัญญาสมาณาเจตสิก ส่วนการคิดแบบองค์รวมในพระพุทธศาสนา คือ การหยั่งเห็นภาพรวมของหลักธรรมต่าง ๆ ที่เพียงพอต่อการพิจารณาโดยแยกคาย และนำไปสู่ผล 3 ประการได้แก่ ความรู้แจ้งตามความเป็นจริง การแก้ปัญหาให้หมดไปโดยสิ้นเชิง และความเจริญโดยบริบูรณ์ วิธีการพัฒนาการคิดในพระพุทธศาสนามี 2 แนวทางคือ การพัฒนาโดยใช้หลักปรโตโฆสะ - โยนิโสมนสิการ และการนำเกณฑ์การพิจารณาสัจตวิโลกของพระบรมศาสดามาปรับประยุกต์ใช้

การคิดแบบองค์รวมเชิงพุทธเป็นกระบวนทัศน์ที่สร้างความสมดุลให้กับวิถีคิดและผลิตภาพทางการคิดเพื่อตอบสนองความต้องการในสังคมโลกยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สาระและแห่งการคิดแบบองค์รวมประกอบด้วย ความพร้อมพร้อม ความถึงพร้อม และความเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตที่ดีของปัจเจกบุคคล โดยใช้ตัวชี้วัด “ปทุมเกณฑ์” เป็นแนวทางการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะทางจิตที่เอื้อต่อการคิดแบบองค์รวม แล้วสังเคราะห์เป็นความรู้ที่เรียกว่า ผลักการคิดที่มุ่งสู่ความเจริญโดยบริบูรณ์ (The Buddhist Synergetic Thinking Growth Model)

คำสำคัญ การคิดแบบองค์รวม, การพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The objectives of this dissertation were as follows: 1) to study concept and theory of holistic thinking development, 2) to study Buddhist principles in thinking development, 3) to integrate holistic thinking development with the Buddhist principles, and 4) to propose a new body of knowledge on holistic thinking development integrated with Buddhist principles. The data of this documentary research were collected from documents and in-depth interviews with 11 experts. The data were analyzed and synthesized and then presented by a descriptive method.

The results of research were found that:

There are 3 mainstreams of holistic concept and thinking. They are the whole of ancient Greek Philosophy, System Model and Gestalt psychology. The effects of science and information technology changes lead to a requirement for new thinking in order to make manpower being wise, to strengthen innovative thinking or productive thinking, to utilize artificial intelligence and robot astutely. The method in developing manpower consists of 3

types of thinking; Rational Thinking, Creative thinking, and Feasible Thinking, and 3 abilities; Symbolic Thinking, Predictability, and Ability to bring effect continuously.

Nyanadassana and the Four Noble Truths are the examples of holistic thinking based on a good thinking that consists of reality, usefulness, practice and propriety. The Buddhist principles concerning directly to thinking are the Eightfold Path and Annasamana Cetasika. The holistic thinking in Buddhism is the ability to insight the whole dimensions of the principles for reflection. That can lead to 3 advantages; realization, absolutely problem solving, and synergetic growth. There are 2 ways in thinking development in Buddhism; Paratoghosa-Yonisomanasikara and application of the Buddha's 5 characteristics of world being assessment.

The Buddhist holistic thinking is a paradigm balancing way of thinking and productivity of thinking to responses the needs of New Normal society. The main contents of the holistic thinking consist of completeness, concurrence and adequacy in living a life of an individual. The Lotus Growth criteria are the indicator in holistic thinking development with a focus on mental competencies and mental skills, and then synthesized a platform of thinking into The Buddhist Synergetic Thinking Growth Model.

Keywords: Holistic Thinking, Development of Holistic Thinking with Buddhist Principles

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการคิดแบบองค์รวมเป็นเหตุปัจจัยซึ่งตั้งอยู่บนสมมุติฐานว่าความสามารถในการคิด วิธี การคิดของมนุษย์มีคุณภาพและทรงพลังเหนือสิ่งมีชีวิตอื่น การอยู่รอดและสืบเผ่าพันธุ์ตามกระบวนการคัดสรร ของธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์ปรับตัวเอาชนะความหฤโหดของธรรมชาติโดยการเสริมสร้างเซลล์ ประสาทอันทรงพลานุภาพของสมองในอัตราสูงกว่าปริมาณกล้ามเนื้อ มีความสามารถในการคิดเชิงสัญลักษณ์ หรือจินตนาการอันเป็นความสามารถในการมองสิ่งที่มีอยู่จริงกับไม่มีอยู่จริง หลอมรวมเพื่อสื่อความหมายที่ หลากหลาย ใช้สติปัญญาเชื่อมโยงการคิดเชิงสัญลักษณ์กับการคิดเชิงคำนวณ สร้างสรรค์ศิลปะและวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่อง การคิด (Thinking) ทำให้มนุษย์อยู่รอด พัฒนาแบบก้าวกระโดดและกว้างไกล จากบริบทโลกยุค ดิจิทัลบรรพ์เข้าสู่วิวัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม เริ่มต้นจากการปฏิวัติเกษตรกรรมเมื่อ 10,000 ปีก่อนอัน เป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องในลักษณะของเส้นตรงซึ่งครอบคลุมระยะเวลาอันยาวนาน ผ่านห้วงระยะเวลา การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตครั้งใหญ่ที่เรียกว่า ชุดของการปฏิวัติอุตสาหกรรม จากการนำเครื่องจักรกลมาทดแทน แรงงานมนุษย์ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน การแพร่หลายของอินเทอร์เน็ต การเจริญเติบโต อย่างรวดเร็วของปัญญาประดิษฐ์และเครื่องจักรกลการเรียนรู้ วิทยาการสมัยใหม่อันเป็นบูรณาการระหว่าง

ความรู้เชิงสหวิทยาการซึ่งตั้งต้นจากการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศกับเทคโนโลยีชีวภาพ ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อน แผ่ขยายออกไปในวงกว้างและมีอัตราเร่งรอบความเร็วในการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าที่เคยเกิดขึ้นในอดีตหลายเท่าตัว

แนวคิดองค์รวมในสังคมเกษตรกรรมซึ่งให้ความสำคัญกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอันเป็นภาวะรวมทั้งหมดของสรรพสิ่งและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เปรียบกับการทำทนายแบบแยกส่วนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดอคติและความรู้เชิงจิตพิสัยของแนวคิดด้านการพัฒนาซึ่งมีความซับซ้อนและมีบูรณาการมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มนุษย์ตระหนักถึงความต้องการแสวงหาคำตอบที่ชัดเจนว่าการพัฒนาเข้ามาแทนที่มนุษย์ทั้งกายรูปและนามรูปมากน้อยเพียงใด มนุษย์ในสังคมโลกยุคปัจจุบัน ควรเตรียมความพร้อมและปรับตัวอย่างไรในสภาวะยากลำบากซึ่งโลกขับเคลื่อนไปสู่สิ่งที่เรียกว่า “ขอบเขตแห่งความโกลาหล (Edge of Chaos)” อันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงแล่นไปในเส้นทางที่ไม่คุ้นเคยและแตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา มุมมองต่อโลกที่กำหนดหรือใช้ความจริงแบบเส้นตรงในการคาดการณ์ทุกสิ่งเป็นความเชื่อที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้อีก ยิ่งโลกซับซ้อนและพึ่งพากันมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงยิ่งไม่เป็นเส้นตรง ไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถคาดการณ์ได้ อนาคตที่คิดว่าเหมือนอดีตและคาดการณ์ได้เป็นจริงน้อยลง จึงจำเป็นต้องหาวิธีคิดใหม่ในการมองอนาคตบนฐานการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ต่อเนื่อง

การคิดแบบองค์รวมมิได้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของข้อเรียกร้องด้านการหาวิธีคิดใหม่เพื่อทดแทนวิธีการคิดแบบเก่า แต่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งอันเป็นผลเสียที่เกิดขึ้นจากการคิดแบบแยกส่วนและข้อจำกัดของการคิดแบบเก่าซึ่งให้ความสำคัญกับการใช้ความจริงแบบเส้นตรงในการคาดการณ์อนาคต ตลอดจนวิวัฒนาการของการคิดซึ่งเปลี่ยนแปลงไปเป็นการสร้างนวัตกรรมและแก้ปัญหาที่ให้ความสำคัญกับการเห็นภาพรวมของสรรพสิ่ง/ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น แม้มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับสถานะของพระพุทธศาสนาในประเด็นความเป็นศาสนาตามนิยามแบบดั้งเดิมหรือเป็นระบบจริยปรัชญา (Ethico-philosophical System) (สุเชาว์ พลอยชุม, 2555, หน้า 1 - 13) แท้จริงแล้ว พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์ว่าด้วยการแก้ปัญหาแบบองค์รวมด้วยการแก้ที่เหตุแห่งปัญหา เพื่อให้ปัญหานั้นหมดไปโดยสิ้นเชิง ทั้งมีหลักธรรมสำคัญที่ครอบคลุมสาระสำคัญ (comprehensive) ซึ่งเป็นจุดหมาย (end) วิธีปฏิบัติ (means) ที่มุ่งสู่การแก้ปัญหาและดับทุกข์อย่างเบ็ดเสร็จ ความเป็นองค์รวมของกระบวนการแก้ปัญหาในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นจากโครงสร้างและหน้าที่ขององค์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เชื่อมโยง อิงอาศัยซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้ การสืบค้นเพื่อนำองค์ความรู้จากหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการ ปรับใช้ในการพัฒนามนุษย์ในโลกยุคใหม่ให้มีสมรรถนะที่สูงกว่า สามารถใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ ได้อย่างชาญฉลาด สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแวดล้อมทางเทคโนโลยีอย่างมีความสุข ย่อมเป็นประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นกับการพัฒนากำลังคนคุณภาพ (manpower) ในสังคมฐานวิถีชีวิตใหม่ (New normal)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดแบบองค์รวม
2. เพื่อศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิด
3. เพื่อบูรณาการการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา
4. เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “การบูรณาการการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา”

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ตามแนวทางการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory Method) ที่ใช้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือเชิงกลไกในการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาการคิดแบบองค์รวม โดยการศึกษาวิเคราะห์ ตีความข้อมูล สร้างข้อสรุปชั่วคราว (working hypothesis) และสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์ ตีความข้อมูล สร้างข้อสรุปชั่วคราว ต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ข้อมูลที่เพียงพอกับการบูรณาการและสร้างความรู้ใหม่ ตลอดทั้งนำข้อสรุปเบื้องต้นไปสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ จำนวน 11 รูป/คน ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดแบบองค์รวมจากข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย ตำรา หนังสือ คุชชินพันธ์ เอกสารทางวิชาการ บทความอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดองค์รวม การคิดแบบองค์รวม และการพัฒนาการคิดแบบองค์รวม

2) ศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิดจากข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสำรวจและสืบค้นเอกสารสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3) วิเคราะห์เอกสารปฐมภูมิ ทุติยภูมิ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Content Analysis Description) และการสัมภาษณ์เชิงลึก

4) บูรณาการการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา แล้วนำผลที่ได้จากการบูรณาการไปพัฒนาเป็นความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบประเด็นสำคัญที่สนองตอบต่อวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการ ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดแบบองค์รวม

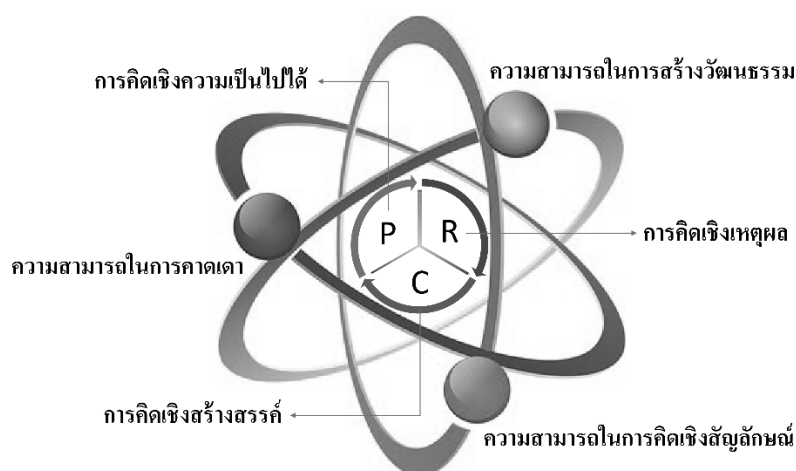
แนวคิดแบบองค์รวมมิใช่เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในชั้นหลัง การอ้างอิงความเป็นมาของแนวคิดแบบองค์รวมเท่าที่สืบค้นได้ มีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์รวม 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดแบบองค์รวมตามนัยของกริกโบราณ แนวคิดแบบองค์รวมตามนัยของทฤษฎีหรือตัวแบบเชิงระบบ และแนวคิดแบบองค์รวมตามนัยของจิตวิทยาเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) แต่มีเพียงจิตวิทยาเกสตัลท์เพียงสำนักเดียวที่เป็นการคิดแบบองค์รวม จิตวิทยาเกสตัลท์ประกอบด้วยหลักคิดที่ให้ความสำคัญกับปัจจุบัน (เดียนีและขณะนี) ชีวิตที่สมบูรณ์และการรับรู้โดยรวม ทั้งมีความเชื่อว่า ประสบการณ์รวมมีคุณค่ามากกว่าผลรวมของส่วนย่อยทั้งหมดรวมกัน การเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยบังเอิญ แต่ประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจที่อินทรีย์พยายามรวบรวมการรับรู้เข้าเป็นแบบแผนที่มีความหมายก่อนเกิดการหยั่งเห็น การหยั่งเห็นที่เกิดขึ้นนำไปใช้ในการแก้ปัญหา จิตวิทยาเกสตัลท์ประกอบด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดแบบองค์รวม 3 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีการรับรู้ของเวอร์ไทเมอร์ ทฤษฎีการหยั่งเห็นของโคเลอร์ (ธัญญภัทร์ ศิริธัชชาโรจน์, 2561, หน้า 142 - 148) ทฤษฎีจิตวิทยารวมสมบูรณ์ของเพิร์ล (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์, 2559, หน้า 168 - 169) ลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคือ การใช้ภาพและกฎการจัดระเบียบเข้าด้วยกันเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการคิด

กระแสการเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมโลกยุคหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 เป็นสภาวะการณ์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิธีการคิดของมนุษย์ในสังคมโลกยุคใหม่ และนำไปสู่การเรียกร้องให้หาวิธีการคิดใหม่ในการมองอนาคตที่ไม่แน่นอนและไม่สามารถคาดการณ์ได้ วิธีการคิดที่มองไปข้างหน้าด้วยการสแกนทัศนียภาพเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและมุมมองเกี่ยวกับอนาคต (โรวาน กีบสัน, 2546, หน้า 13 - 29) การหลอมรวมเทคโนโลยีสารสนเทศกับเทคโนโลยีชีวภาพนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน คอมพิวเตอร์ ปัญญาประดิษฐ์ และหุ่นยนต์ เข้ามาทำงานแทนสมองหรือการคิดของมนุษย์มากขึ้นเรื่อย ๆ วิธีการคิดใหม่ไม่ใช่เพียงแค่สามารถคาดคะเนความไม่แน่นอนอันเป็นผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรง แต่พึงต้องมีผลผลิตภาพในการสร้างนวัตกรรมและผลผลิตของการคิดที่มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญยิ่งคือ สมรรถนะในการคิดที่เหนือกว่าและสามารถใช้ประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์ได้อย่างชาญฉลาด

วิธีการคิดใหม่เพื่ออนาคตเป็นกระบวนการที่ศันที่สามารถนำทฤษฎีจิตวิทยารวมสมบูรณ์ของเพิร์ลและกฎการจัดระเบียบเข้าด้วยกันของจิตวิทยาเกสตัลท์ มาบูรณาการร่วมกับวิธีการคิด 2 ลักษณะได้แก่ การคิดเชิงเหตุผล การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงความเป็นไปได้ และความสามารถ 3 ประการคือ ความสามารถในการคิดเชิงสัญลักษณ์ ความสามารถในการคาดเดา ความสามารถในการสร้างความต่อเนื่อง อันเป็นข้อสรุปจากกฎทองเรื่องการอยู่รอดของจอห์น เมดินา (2560, หน้า 18 - 19 / 28 - 29) กับข้อโต้แย้งของเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (2556, หน้า 22 - 23) ที่ว่าความสำเร็จทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของมนุษย์ไม่ได้มาจากการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ แต่มาจากการพิจารณาเชิง“ความเป็นไปได้” สารัตถะอันเป็นแนวคิดของเมดินา กับ เดอ โบโน นำไปสู่ข้อสรุปอันเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถ 3 ประการกับลักษณะการคิด 3 วิธีที่ทำให้มนุษย์อยู่

รอดและเจริญเติบโตมาถึงทุกวันนี้ และเป็นความรู้พื้นฐานที่พืงนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นตัวแบบการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมตามแนวสังคมโลกตะวันตกได้อีกแนวหนึ่ง

แผนภาพ 1: แผนภาพแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถ 3 กับวิธีการคิด 3 ลักษณะ

ที่มา: ผู้วิจัยประมวล พัฒนาต่อยอด และหลอมรวมข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้มนุษย์อยู่รอดและเจริญเติบโตมาถึงทุกวันนี้ของจอห์น เมดินา และเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาการคิด

สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวายามะ เป็นองค์ธรรมในมรรคอันมีองค์แปดซึ่งกล่าวถึงภาพรวมของการพัฒนาการคิดที่ต้งามในพระพุทธศาสนา โดยมีจิตในขั้นห้าและอัญญาสมานาเจตสิก 13 เป็นกระบวนการรับรู้และการคิดหรือกระบวนการปรุงแต่งของสังขารขั้นซึ่งเป็นการจัดกระทำภายในจิต (มนสิการ) โยนิโสมนสิการเป็นลักษณะการคิดที่แยกคายประกอบด้วยวิธีการคิด 10 วิธี (พระพรหมคุณาภรณ์ [ป.อ. ปยุตฺโต], 2556, หน้า 628 - 676) ญาณทัสสนะในสถานะที่เป็นเนื้อหาและระดับของการคิดแบบองค์รวม อรรถหรือประโยชน์ 3 องค์ธรรมเหล่านี้ ล้วนเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นแพพวง เปรียบได้ดังศาสตร์ว่าด้วยการคิดที่ต้งามในพระพุทธศาสนา

ด้านการพัฒนาการคิดในพระพุทธศาสนา มีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิด 2 แนวทาง ประกอบด้วย สัมมาสมาธิอันเป็นอริยะในมหาจัตตาสีกสูตร ส่วนที่ว่าด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่างมรรค 4 องค์คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสติ สัมมาวายามะ สัมมาสังกัปปะ กับ ปรัตโธสะ - โยนิโสมนสิการ ทั้งยังพบว่า เกณฑ์การพิจารณาสัตว์โลกทั้ง 5 ประการ พุทธจักขุอันเป็นเครื่องมือที่พระบรมศาสดาใช้ในการตรวจสอบดูสัตว์โลก และการเปรียบสัตว์โลกกับบัวสามเหล่า ในพรหมยาจนกถาสสูตร ข้อ 9 เป็นธรรมบทหนึ่งที่มีความเป็นไปได้ในการนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นเกณฑ์การประเมินบุคคล/มรรควิธีการพัฒนาการคิดในอีกเหลี่ยมมุมหนึ่งของกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้เข้าถึงวิธีการคิดแบบองค์รวมเชิงพุทธ

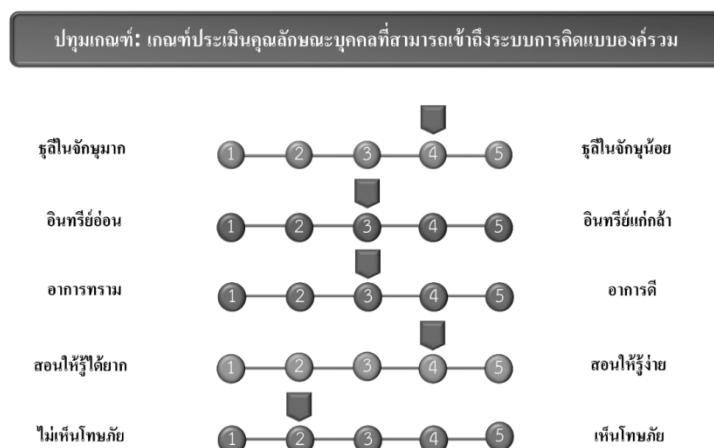
สารัตถะอันเป็นเนื้อหาของการคิดแบบองค์รวมในพระพุทธศาสนา ภาพใหญ่ที่สื่อให้เห็นถึงลักษณะความเป็นองค์รวมของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ อัมมจักกัปปวัตตนสูตร ประกอบด้วยโครงสร้างธรรม 4 หมวดใหญ่ ได้แก่ มัชฌิมาปฏิปทา ญาณทัสสนะ อริยสัจสี่ ผลของการแสดงธรรม โดยเฉพาะรอบ 3 อาการ 12 และความลุ่มลึกของญาณทัสสนะทั้ง 5 ระดับ (จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา อาโลโก) เป็นเนื้อหาหลักของการคิดและพิจารณาแบบองค์รวมในพระพุทธศาสนา นอกจากนั้น คำว่า “สมังคี” (ความพร้อมพร้อม ความถึงพร้อม ความเพียงพอ) “ความเป็นใหญ่ในหน้าที่แห่งตน” ตามนัยของอินทรีย์ 5 และความเจริญโดยบริบูรณ์ในมหาจัตตาฬีสกสูตร ล้วนเป็นธรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาบูรณาการ หลอมรวม พัฒนาต่อยอดเป็นแนวคิดแบบองค์รวมและเนื้อหาของการคิดแบบองค์รวมที่มีขอบเขตและอาณาบริเวณที่ชัดเจน

การพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

บูรณาการการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นขั้นตอนสำคัญในการคัดกรองและนำปลั๊กธรรมในพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ในการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับ ความจำเป็นและความต้องการด้านการพัฒนากำลังคนคุณภาพในสังคมโลกยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้วยการนำองค์ธรรมต่าง ๆ มาบูรณาการและปรับใช้ใน 4 ประเด็น ดังนี้

1. ปทุมเกณฑ์ เป็นการนำเกณฑ์การพิจารณาส่วนตัวโลกทั้ง 5 ประการประกอบด้วย ที่มีฐิติใน จักขุน้อยก็มี ที่มีฐิติในจักขุมากก็ดี ที่มีอินทรีย์แก่กล้าก็มี ที่มีอินทรีย์อ่อนก็มี ที่มีอาการดีก็มี ที่มีอาการทรามก็มี ที่จะสอนให้รู้ได้โดยง่ายก็มี ที่จะสอนให้รู้ได้โดยยากก็มี ที่ปกติเห็นภัยในปรโลกก็มี มาบูรณาการกับมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) ว่าด้วยคุณภาพของตัวแปร (Saul McLeod, 2019) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินเพื่อจำแนกความไวในการเข้าถึงวิธีการคิดแบบองค์รวมเชิงพุทธ ทั้งอาศัยบัวสามเหล่าเป็นแบบอย่างในการกำหนดคุณสมบัติ/จำแนกบุคคลตามความไวในการเข้าถึงการคิดแบบองค์รวม ประกอบด้วย บุคคลที่เป็นอิสระจากอคติและข้อจำกัดในการเข้าถึงวิธีการคิดแบบองค์รวม บุคคลที่มีท่ามกลางความเป็นอิสระและไม่เป็นอิสระ (In between) บุคคลที่ไม่เป็นอิสระฯ

แผนภาพที่ 2: แผนภาพแสดงปทุมเกณฑ์ เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะบุคคลที่สามารถเข้าถึงระบบการคิดแบบองค์รวม

ที่มา: ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากประเด็นที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้พุทธจักขุในการตรวจดูสัตว์โลกและสร้างเกณฑ์การประเมินโดยใช้ศีลศีรทสเกลเป็นเกณฑ์การประเมินความพร้อมและความไวในการเข้าถึงระบบการคิดแบบองค์รวม

2. ทักษะทางจิตที่เอื้อต่อการคิดแบบองค์รวม เป็นส่วนขยายที่นำเกณฑ์การพิจารณาสัตว์โลกทั้ง 5 ประการและปทุมเกณฑ์มาพัฒนาต่อยอดเป็นทักษะทางจิต (Soft skills) ที่เกื้อหนุนให้เกิดผลิตภาพในการคิดแบบองค์รวม 5 ประการ ประกอบด้วย ความสามารถในการลดอคติและข้อจำกัดในการเข้าถึงระบบการคิดแบบองค์รวม ความสามารถในการปรับความสมดุลของอินทรีย์ให้เป็นพลังสร้างสรรค์ ความสามารถในการพัฒนาอาการของกายและจิตให้เอื้อต่อการคิดแบบองค์รวม ความพร้อมและความไวในการเข้าถึงระบบการคิดแบบองค์รวม ความสามารถในการคาดคะเนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในบริบทที่เปลี่ยนไป การเสริมสร้างทักษะทางจิตฯ ดังกล่าว สามารถกระทำได้โดยการนำหลักธรรมอื่นและวิธีการของสังคัมตะวันตก อาทิ การเรียนรู้จากการทำงาน การเจริญกรรมฐานที่มุ่งเน้นความเข้มแข็งของสติสัมปชัญญะ มรรค 4 องค์ในสัมมาสมาธิอันเป็นอริยะ อนาคตภัย มาปรับใช้ในการพัฒนาปัจเจกบุคคลให้มีทักษะทางจิตที่เอื้อต่อการคิดแบบองค์รวม

3. สมรรถนะด้านการคิดแบบองค์รวม การตรวจดูสัตว์โลกของพระบรมศาสดาด้วยพุทธจักขุ 5 เป็นธรรมอันพึงนำมาบูรณาการกับการสแกนทัศนียภาพหรือการตรวจภาพสรรพสิ่ง/ปรากฏการณ์โดยรอบ ธรรมสังคีติ มรรคสมังคี ผลสมังคี ความเป็นใหญ่ในหน้าที่แห่งตน เป็นธรรมที่พึงนำมาใช้ในการหาความจริงที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตที่ดีหรือการทำงาน ให้บรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนด โยนิโสมนสิการภาคพิสดาร (Yoniso plus) เป็นทั้งวิธีการ/เครื่องมือในการพิจารณาที่แยกคายเพื่อนำไปสู่ความรู้แจ้งและวิธีการแก้ปัญหาที่เหตุ รอบ 3 อาการ 12 และ วิธีการคิด 3 ลักษณะ/ความสามารถ 3 ประการ เป็นกระบวนการจัดกระทำ (มนสิการ) เพื่อให้ได้มาซึ่งนวัตกรรม/ผลิตผลทางการคิด และความพร้อมพร้อมในกิจที่พึงกระทำการทำให้เจริญ การกระทำให้มาก ความเจริญโดยบริบูรณ์ เป็นหลัก 4 ประการที่พึงนำมาใช้ในการเสริมสร้างผลิตภาพทางความคิด ธรรมดังกล่าว บูรณาการหลอมรวมเป็นสมรรถนะ 5 ประการในการคิดแบบองค์รวม

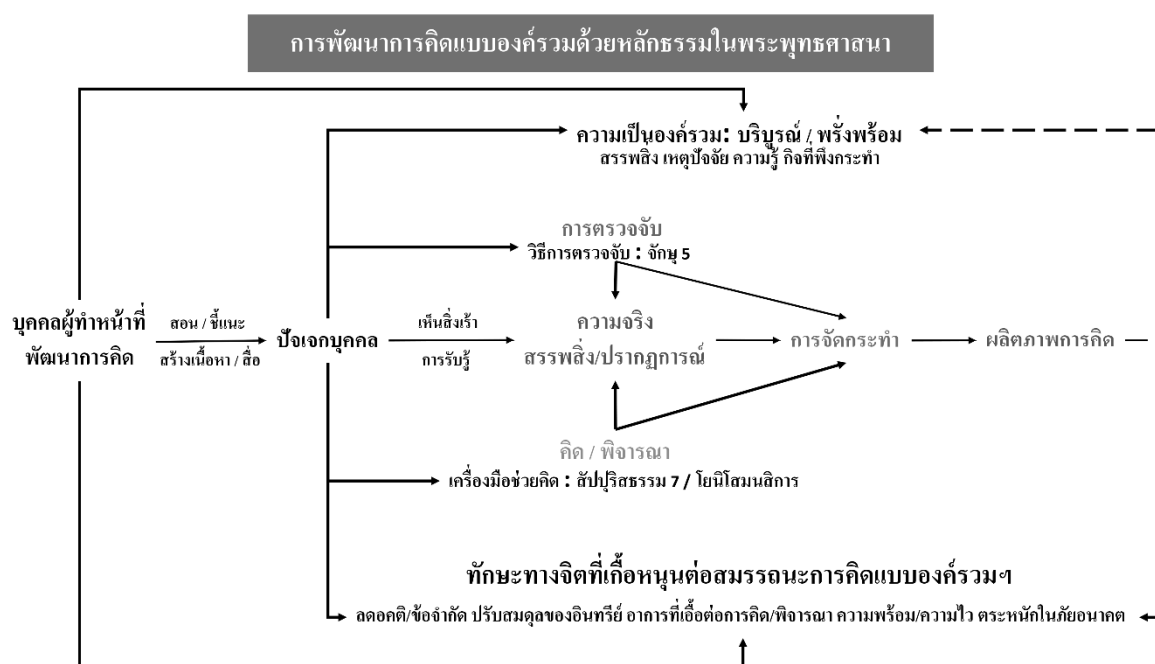
4. สารัตถะอันเป็นเนื้อหาของการคิดแบบองค์รวม นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสังคีติ ความเป็นใหญ่ในหน้าที่แห่งตน ความเจริญโดยบริบูรณ์ มาร้อยเรียงเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาของการคิดแบบองค์รวม ที่ให้ความสำคัญกับความพร้อมพร้อม ความถึงพร้อม ความเพียงพอของเหตุปัจจัยที่ทำให้เห็นภาพรวมหรือส่งผลให้กิจที่พึงกระทำบรรลุผลตามจุดหมายที่พึงกระทำ โดยมีเป้าหมายอันเป็นฐานการพิจารณา 4 ประการคือ ความบริบูรณ์ของสรรพสิ่ง ความพร้อมพร้อมในเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิด ดำรงอยู่ สิ้นสลายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ความเพียงพอในความรู้และประสบการณ์ที่ยังความรู้แจ้งให้บังเกิด ความบริบูรณ์ในกิจอันพึงจัดกระทำเพื่อก้าวไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายที่กำหนด ทั้งให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่ลึกลงไปถึงระบบปฏิบัติการ อันเป็นมิติด้านปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มาประชุมร่วมกัน เป็นมุมมองที่มีขอบเขตกว้างไกลกว่าตัวแบบเชิงระบบแบบดั้งเดิมและตัวแบบเชิงกลไก แต่เป็นโครงข่ายการจัดกระทำที่อิงอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ละองค์ประกอบต่างมีบทบาทและหน้าที่ของตนการเฉพาะโดยปราศจากอิทธิพลและการแทรกแซงทั้งในสถานะที่

เป็นผู้กระทำและถูกกระทำ ลักษณะการประจักษ์ร่วมกันหรือปฏิสัมพันธ์อันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามธรรมชาติของงานหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยมีผลลัพธ์ที่บ่งชี้ถึงความเป็นองค์รวม 3 ประการคือ ความรู้แจ้งที่ถูกต้องตามความเป็นจริง การพบทางออก/วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และความสำเร็จในการดำเนินชีวิตที่ดี/ผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาให้หมดสิ้นไปโดยสิ้นเชิง

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเรื่องนี้ เป็นความพยายามในการแสวงหาความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับข้อเรียกร้องในการหาความคิดใหม่เพื่อทดแทนวิธีการคิดแบบเก่าซึ่งไม่อาจสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผันแปรอย่างรวดเร็ว แนวคิดและทฤษฎีหลักที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการคิดแบบองค์รวมอันเป็นกระแสหลักของสังคมโลกตะวันตก เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับวิธีการคิดในหลากหลายลักษณะ นำไปสู่ข้อสรุปอันเป็นความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมด้านวิทยาการว่าด้วยการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมเชิงพุทธ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักตามแผนภาพที่ 2 ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการคิด สารัตถะอันเป็นเนื้อหาที่บ่งชี้ความเป็นองค์รวมสมรรถนะในการคิดแบบองค์รวม และทักษะทางจิตที่เกื้อหนุนต่อการคิดแบบองค์รวม

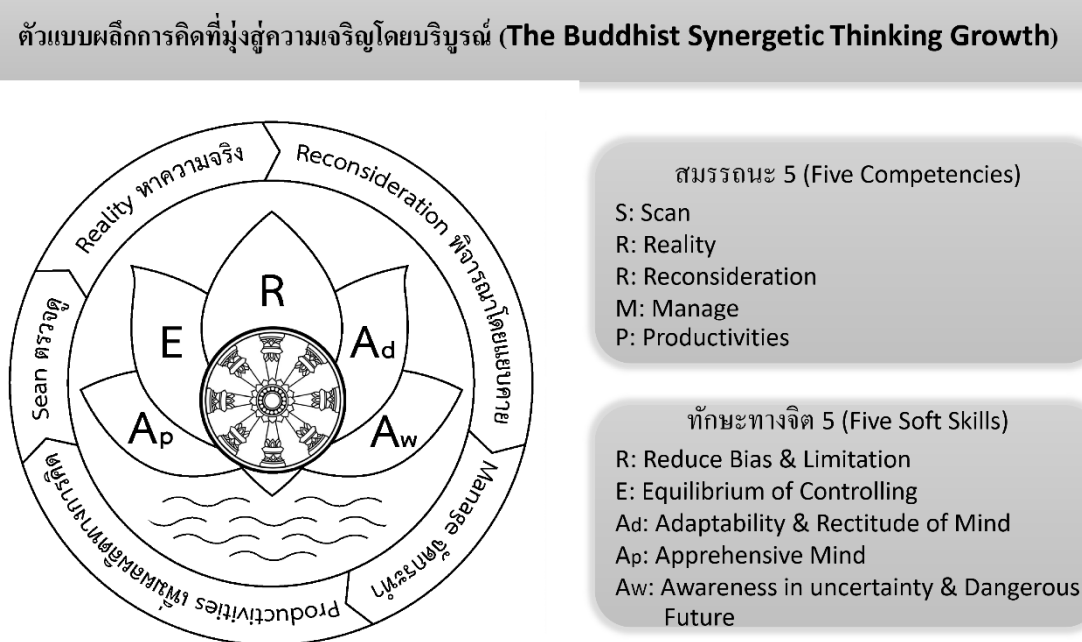
แผนภาพที่ 2: แผนภาพแสดงภาพรวมของการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

ที่มา: ประมวลและพัฒนาจากข้อสรุปอันเป็นผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

จากภาพรวมของการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาดังกล่าว นำไปสู่การสร้างตัวแบบการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมในนาม “ตัวแบบผลึกการคิดที่มุ่งสู่ความเจริญโดยบริบูรณ์” หรือ “The Buddhist Synergetic Thinking Growth” ดังแผนภาพที่นำเสนอในลำดับต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3: แผนภาพแสดงตัวแบบผลึกการคิดที่มุ่งสู่ความเจริญโดยบริบูรณ์ (The Buddhist Synergetic Thinking Growth)

ที่มา พัฒนาต่อยอดจากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

ตัวแบบผลึกการคิดที่มุ่งสู่ความเจริญโดยบริบูรณ์ เป็นวิทยาการว่าด้วยการคิดแบบองค์รวมที่พัฒนาขึ้นฐานคิดสำคัญยิ่งคือ มนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการรับรู้/คิดพิจารณาแบบองค์รวม ความเป็นองค์รวมในบริบทนี้ มิได้เป็นระบบการคิดให้ความสำคัญกับความสมบูรณ์ครบถ้วน มองออกไปยังระบบที่ใหญ่กว่าหรือลึกลงไปในระบบที่เล็กกว่า ไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีที่สิ้นสุด แต่ให้ความสำคัญกับความบริบูรณ์ ความพร้อม ความเพียงพอของปัจจัยที่นำไปสู่วิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่ดี และ/หรือ ความสำเร็จในการจัดการกระทำตามภารกิจที่พึงกระทำ ภายใต้หลักการสำคัญ 3 ประการคือ เป็นจริง มีประโยชน์ ถูกต้องตามกาลเทศะ การหยั่งเห็นโดยการตรวจจบบภาพรวมของสรรพสิ่ง/ปรากฏการณ์โดยรอบ เป็นขั้นตอนแรกที่จะนำไปสู่การคัดกรองข้อเท็จจริงที่เพียงพอต่อการพิจารณาอย่างแยกแยะ จัดกระทำด้วยความรู้แจ้งและสร้างสรรค์ผลผลิตทางการคิดที่มุ่งสนองต่อการแก้ปัญหาตามเหตุปัจจัย พัฒนาผลผลิตภาพทางการคิดให้เป็นการคิดที่ดี มีประโยชน์ ใช้งานได้จริง ก่อเกิดผลทางปฏิบัติ ตัวแบบผลึกการคิดที่มุ่งสู่ความเจริญโดยบริบูรณ์ เป็นภาพรวมของการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมเชิงพุทธ ประกอบด้วยสัญลักษณ์ที่สื่อเนื้อหาขององค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

บัวเหนือน้ำ เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนากำลังคนคุณภาพ (เวโนยัสต์ว์) ให้เป็นอิสระจากอคติและข้อจำกัดในการเข้าถึงระบบการคิดแบบองค์รวม มีความพร้อมความไวต่อการรับรู้ พิจารณาหยั่งเห็น จัดกระทำเพื่อให้กิจที่พึงกระทำบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการคิดในแต่ละช่วงเวลา

กลีบบัวทั้ง 5 เป็นสัญลักษณ์แทนภาพรวมขององค์ประกอบด้านทักษะทางจิต (Soft Skills) ที่หนุนเนื่องให้เกิดผลผลิตภาพในการคิดแบบองค์รวม ประกอบด้วยทักษะทางจิต 5 ประการดังนี้ ความสามารถด้านการลดอคติและข้อจำกัดในการเข้าถึงระบบการคิดแบบองค์รวม (Reduce bias & limitation: R) ความสามารถในการปรับความสมดุลของอินทรีย์ 5 ให้เป็นพลังสร้างสรรค์ (Equilibrium of controlling: E) ความสามารถด้านการพัฒนาอาการของกายและจิตให้เอื้อต่อวิถีการคิดแบบองค์รวม (Adaptability & rectitude) ความพร้อมและความไวในการเข้าสู่กระบวนการคิดแบบองค์รวม (Apprehensive mind) ความตระหนักในความไม่แน่นอนและอนาคตภัย (Awareness in uncertainty & dangerous future) รายละเอียดทักษะทางจิตทั้ง 5 ประการ เป็นกระบวนการภาคปฏิบัติที่พื้งนำปทุมเกณฑ์ แนวคิดทฤษฎีอันเป็นกระแสหลักของสังคมโลกตะวันตก หลักธรรมเชิงเครื่องมือและ/หรือหลักธรรมอื่นมาปรับประยุกต์ใช้กับแต่ละบุคคลแต่ละบริบท

ธรรมจักร โดยนัย เป็นสัญลักษณ์แทนภาพรวมของระบบการคิดที่ดี (สัมมาสังกัปปะ) ประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่างมรรค 4 องค์ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสติ สัมมาวาชยะมะ สัมมาสังกัปปะ มรรคทั้ง 4 ต่างเป็นใหญ่หน้าที่แห่งตน อิงอาศัยซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดศีลอันเป็นวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยปกติคือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ แล้วนำไปสู่สัมมาสมาธิ สัมมาญาณ สัมมาวิมุตติ และถึงพร้อมความความเจริญโดยบริบูรณ์ในที่สุด

วงกลมลูกศรรอบนอก เป็นสัญลักษณ์แทนภาพรวมองค์ประกอบด้านสมรรถนะ (Competencies) ที่จำเป็นสำหรับการคิดแบบองค์รวม 5 ประการได้แก่ การตรวจจับภาพสรรพสิ่ง/ปรากฏการณ์โดยรอบ (Scan: S) การค้นหาความจริง (Reality: R / Fact finding) การพิจารณาโดยแยกคาย (Reconsideration: R) การจัดการกระทำ (Manage: M) ผลผลิตภาพทางการคิด (Productivities) สมรรถนะทั้ง 5 เป็นบูรณาการระหว่างองค์ธรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา กับ ความจำเป็น/ข้อเรียกร้องในการหาวิธีการคิดเพื่อสังคมใหม่ ตัวแบบวิธีการคิด 3 ลักษณะและความสามารถ 3

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นงานวิจัยตั้งต้นซึ่งมีข้อสรุปและสมมติฐานที่มหาวิทยาลัยพึงพิจารณาสนับสนุนให้มีการวิจัยต่อเนื่องและนำผลที่ได้รับจากการวิจัยไปพัฒนากำลังคนคุณภาพของประเทศและพระพุทธศาสนาให้มีสมรรถนะในการคิดแบบองค์รวมเชิงพุทธ

2) การวางสถานะของเกณฑ์การพิจารณาสูตรทั้งห้าประการในพรหมยาจนกถาสูตรเป็นแนวคิดและตัวแบบการพัฒนาการคิดแบบองค์รวมเชิงพุทธ และหยิบยกมาเป็นทางเลือกในการเผยแผ่ความรู้ทาง

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ภาคการผลิตและบริการที่ตรงกับความจำเป็นและความต้องการของสังคมยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

หัวข้อวิจัยต่อเนื่องที่พึงส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยต่อไปได้แก่ การพัฒนาการคิดแบบองค์รวมด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินสมรรถนะด้านการเข้าถึงวิถีแห่งการคิดแบบองค์รวมเชิงพุทธตามแนวปทุมเกณฑ์

บรรณานุกรม

- จอห์น เมดินา. (2560). 12 กฎทองของคนใช้สมองเป็น. (วิโรจน์ ภัทรทีปกร,แปล). กรุงเทพฯ: วีเลิร์น.
- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2559). จิตวิทยาบุคลิกภาพและพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญภัทร์ ศิริธรรมาโรจน์. (2561). จิตวิทยากับการพัฒนาตน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 40. กรุงเทพฯ: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: มูลนิธิมหาจุฬาราชวิทยาลัยฯ.
- สุเชาว์ พลอยชุม. (2555). พุทธศาสนา : ศาสนาหรือปรัชญา, ใน สุเชาว์ พลอยชุม และ สุวิญ รักษ์สัตย์. สารัตถะวิชาการพุทธปรัชญา. (หน้า 1 – 13). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
- โรวาน กีบสัน. (2546). คิดใหม่ต่อธุรกิจ. ใน โรวาน กีบสัน (บรรณาธิการ). คิดใหม่เพื่ออนาคต. (หน้า 13 - 29). (ธัญวัชร ไชยตระกูลชัย แปล). กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- เอ็ดเวิร์ด เดอโบโน. (2556). สุดยอดทักษะการคิด. (กานต์สุดา มาฆะศิรินันท์, แปล). กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์
- Saul McLeod. (2019). Likert Scale Definition, Examples and Analysis. from <https://www.simplypsychology.org/likert-scale.html>

รูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน The Model of Buddhist Dissemination to Generation Groups in Contemporary Society

ปฐมา ทรัพย์สังข์*

พระเมธาวันยรรส*

พระศรีวินยาภรณ์, ดร.*

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบัน 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน 3. เพื่อเสนอรูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Designs) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ และเอกสารตำราวิชาการ สอดถามกับกลุ่มตัวอย่างในคน 4 เจเนอเรชัน จำนวน 136 คน และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน 14 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันผู้เผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนามีทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ทั้งเทศน์สอนโดยตรงและสอนผ่านสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้ เช่น หนังสือธรรมะ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ คลิปวิดีโอ บทความ ข้อความสั้น ๆ ประกอบรูปภาพในสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค รวมไปถึงการจัดกิจกรรมค่ายธรรมะด้วย ซึ่งแนวทางการสอนของผู้เผยแผ่จะดึงดูดกลุ่มผู้ฟังที่ชอบแนวทางนั้น ส่วนความสนใจของผู้ฟังนั้นมีส่วนในการกำหนดแนวทางการสอนและการเลือกเนื้อหาของผู้เผยแผ่ด้วย ทั้งนี้ผู้เผยแผ่ต่างทำหน้าที่เผยแผ่คำสอนตามแนวทางที่ตนเองถนัด ไม่ได้มีความร่วมมือในการเผยแผ่อย่างเป็นรูปธรรม รูปแบบการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยควรให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบไม่ว่าจะเป็นผู้สอนที่ควรศึกษาคำสอนนำมาพัฒนาคุณธรรมของตน และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการ

* นักศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail. patama@gmail.com, โทร. 083-2991606

* รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

* พระศรีวินยาภรณ์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เผยแผ่ เนื้อหาคำสอนควรเป็นเนื้อหาที่ผู้ฟังสนใจ ปรับให้เหมาะกับบุคลิกภาวะของผู้ฟังในแต่ละเจนเนอเรชัน ทำให้เกิดความประทับใจ คลายข้อสงสัยและสามารถนำหลักคำสอนไปใช้แก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนาชีวิตและจิตใจให้ดีขึ้น สื่อและวิธีการที่ใช้ควรเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มคนได้ง่าย ไม่ซับซ้อน การเผยแผ่ต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้เผยแผ่ที่รู้จักยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนทั้งสื่อและวิธีการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง ดังรูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน คือ EPIE Model

คำสำคัญ รูปแบบการเผยแผ่ คำสอนในพระพุทธศาสนา ช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน

ABSTRACT

The dissertation on “The Model of Buddhist Dissemination to Generation Groups in Contemporary Society” aims to 1) study the state of Buddhist dissemination in contemporary society, 2) develop the pattern of Buddhist dissemination to generation groups, and 3) propose the model of Buddhist dissemination to generation groups in contemporary society. The mixed methods design was used. The tools for collecting data were primary source analysis from Buddhist Canon and academic documents, questionnaires administered to the sample groups of 4 generations consisting of 136 people, and in-depth interview with 14 Buddhist dissemination experts.

The results of the research were at present, both monks and lay people have responsibility for disseminating the Teachings of the Buddha to people in society. Without substantial collaboration, Dhamma distributors generally have their own way to perform their task of Dhamma dissemination. They give sermon in person or through available social media channels such as Dhamma books, TV programs, radio programs, VDO clips, articles, short texts incorporated with illustrations shared on social media, and Dhamma camps. Each type of means is compatible with different groups of receivers. However, characteristics of media senders and receivers mutually influence each other. The Dhamma distributors’ teaching styles attract particular group of receivers whereas the receivers’ preference partially directs Dhamma distributors’ teaching styles. The model of Buddhist dissemination should emphasize on every factor. Dhamma distributors should learn Buddhist teachings to develop their own morals and improve their knowledge on technology essential for dissemination. The content should be relevant to audience interests, and adjusted to suit with the maturity of each generation. These would impress receivers, eliminate their doubts,

and encourage them to apply Buddhist doctrines in real life to overcome obstacles and improve their mind and body. Media and methods used should be simple and easily accessed. The dissemination requires agile experience of Dhamma distributors, appropriate media channels, and methods to serve receivers' needs according to EPIE Model which is the model of Buddhist dissemination to generation groups in today's society.

Keywords: Model of dissemination, Buddhist Teaching, Generation groups in contemporary society

ความสำคัญและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สืบทอดคำสอนมายาวนานนับพัน ๆ ปี พระพุทธเจ้าและสาวกของพระองค์ได้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนไปสู่คนในสังคม หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นอภิลักขิตกาลเวลาในการศึกษา เมื่อศึกษาแล้วย่อมเกิดผลดีกับผู้ปฏิบัติตามคำสอน แม้กาลเวลาไม่อาจเปลี่ยนแปลงความจริงของคำสอน แต่กาลเวลาที่ผ่านไปทำให้สภาพสังคมสิ่งแวดล้อมและลักษณะของผู้รับฟังคำสอนเปลี่ยนแปลง การพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้คนในสังคมแต่ละรุ่นแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกันทางความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมการแสดงออก เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ การเผยแผ่คำสอนจึงมีวิธีการถ่ายทอดแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้น ทำให้เห็นถึงพัฒนาการหรือการปรับตัวในด้านการใช้สื่อเพื่อสื่อสารหรือถ่ายทอดธรรมะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการรับรู้ของคนในสังคมแต่ละรุ่นที่ไม่เหมือนกัน การไหลบ่าทางวัฒนธรรมผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้พฤติกรรมการรับรู้ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนในอดีต คนรุ่นใหม่ที่เกิดและเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่คนรุ่นพ่อแม่ไม่เคยมี จึงมีลักษณะการรับรู้ที่เปลี่ยนไป เพียงแค่การเทศน์สอนโดยพระสงฆ์ หรือการอ่านหนังสือธรรมะที่มีแต่ตัวอักษร มีเนื้อหาหรือคำที่เข้าใจยาก อาจจะไม่ตอบโจทย์หรือไม่ตรงกับลักษณะการรับรู้ของคนรุ่นใหม่เหล่านี้ ทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายและปฏิเสธที่จะรับฟังธรรมะจนกลายเป็นทัศนคติด้านลบในเรื่องของคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงมีความจำเป็นที่ผู้ถ่ายทอดธรรมะควรศึกษาเทคโนโลยีและเทคนิคการสื่อสารในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะการรับรู้ของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

สังคมที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง เนื่องจากการคิด การพูด และการกระทำที่แตกต่างหลากหลาย อันเกิดมาจากการประหม่นและตัดสินใจให้คุณค่าถูกผิด ดีชั่ว ควรไม่ควรที่แตกต่างกันของคนแต่ละช่วงวัยที่ถูกหล่อหลอมมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยีที่ไม่เหมือนกัน ทำให้การแสดงพฤติกรรมบางอย่างของคนรุ่นหนึ่งขัดต่อความรู้สึกและการให้คุณค่าของคนอีกรุ่นหนึ่ง ยิ่งเมื่อเทคโนโลยีล้ำหน้าแต่ละเลยหลักธรรมคำสอน ห่างไกลจากพระพุทธศาสนา บรรทัดฐานในการตัดสินใจจึงไม่ได้อิงหลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกัน วินัยย่อหย่อน ความเคารพไม่มี ความอดทนเจือจาง ก่อให้เกิดความขัดแย้งและสะสมจนกลายเป็น

ปัญหาเรื้อรังในสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีทางแก้ที่ปรากฏอยู่ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาแต่ยังไม่สามารถนำมาแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้คนในสังคมห่างไกลจากพระพุทธศาสนา เช่น การลดความสำคัญและทอดถอนวิชาพระพุทธศาสนาออกจากสถาบันการศึกษา ค่านิยมและความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการศึกษาพระพุทธศาสนาว่าเป็นของโบราณ ล้าสมัย เข้าใจยาก คร่ำครึ เหมาะแก่ผู้สูงวัย รวมไปถึงไม่สร้างแรงจูงใจ ยกย่องผู้ที่ทำความดี ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาพัฒนาตนเองและสร้างสิ่งที่มีประโยชน์ให้เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น ถ้าปล่อยให้สภาพการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไป การแก้ไขปัญหาดังกล่าวคงจะเป็นไปไม่ได้ยาก เพราะผู้ที่ตระหนักและเห็นคุณค่าของหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา สามารถน้อมนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหของตนเองได้นั้นนับวันจะลดน้อยถอยลง จึงจำเป็นที่ผู้เผยแผ่จะต้องสร้างจิตสำนึกและทัศนคติด้านบวกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนทุกช่วงวัย (เจนเอนเรชั่น) หาวิธีการที่จะโน้มน้าวหรือชักชวนให้คนในสังคมทุกช่วงวัยหันมาสนใจศึกษาคำสอนในพระพุทธศาสนา และนำคำสอนนั้นไปปฏิบัติตาม ซึ่งวิธีการเหล่านั้นจะได้ผลต้องคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ตามธรรมชาติของคนแต่ละกลุ่มช่วงวัยเป็นปัจจัยสำคัญด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอรูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงหลักการ วิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้กับกลุ่มคนวัยต่าง ๆ
2. ทราบถึงรูปแบบหรือวิธีการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรภายใต้สภาพสังคมในปัจจุบัน
3. สามารถบูรณาการหารูปแบบและองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมในเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับคนในแต่ละช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Designs) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ที่เกี่ยวข้องการถ่ายทอดคำสอนในพระพุทธศาสนา เอกสารทุติยภูมิ คือ ข้อมูลจากตำรา หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ทำแบบสอบถามคนในแต่ละเจนเนอเรชันเกี่ยวกับผู้เผยแพร่ เนื้อหาคำสอนที่สนใจ สื่อและวิธีการที่ดึงดูดให้สนใจศึกษาคำสอนในพระพุทธศาสนา
3. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเผยแพร่และเทศน์สอน จำนวน 14 รูป/คน ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
4. สรุปผล โดยวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ระหว่างผลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร ผลที่ได้จากการทำแบบสอบถาม และผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
5. นำเสนอรูปแบบการเผยแพร่งานพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยทั้งในส่วนของการสอบถามและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการพิจารณาการเผยแพร่งานพระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบันตามองค์ประกอบของการสื่อสาร 4 องค์ประกอบคือ ผู้สอน เนื้อหาในการสอน สื่อที่นำมาใช้ และผู้รับสาร โดยผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

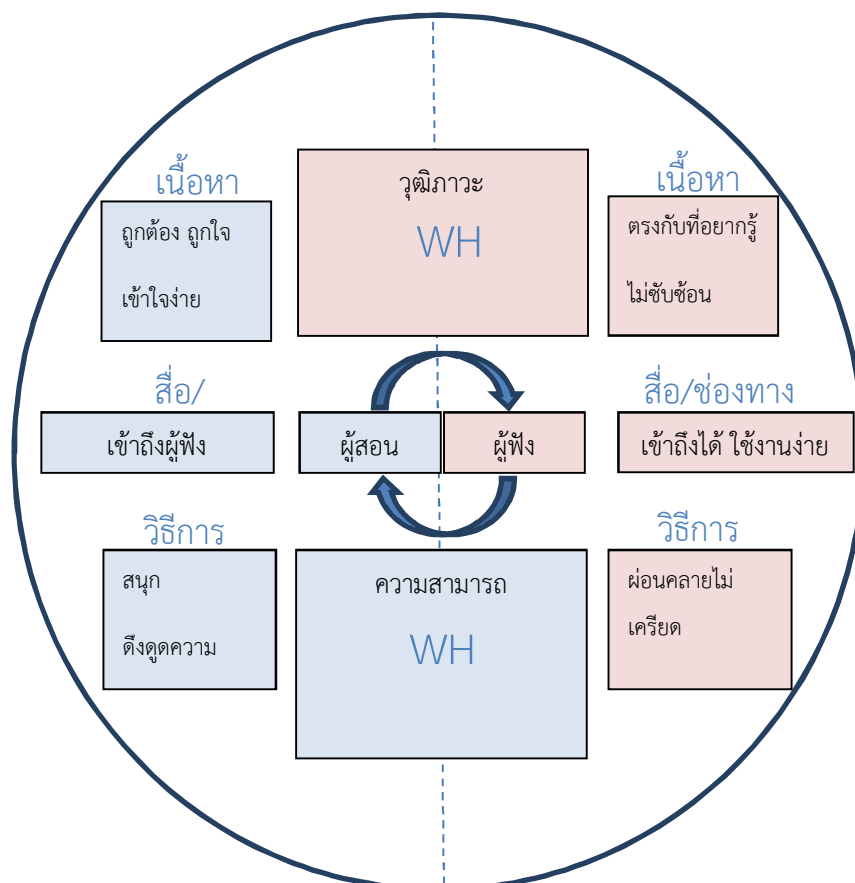
ในด้านของผู้สอน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 เจเนอเรชันและผู้ทรงคุณวุฒิในการเผยแพร่งานมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้สอนต้องมีความประพฤติดีเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างทางคุณธรรม มีองค์ความรู้และประสบการณ์ทั้งทางด้านปริยัติและปฏิบัติ สอนเป็นขั้นตอน เข้าใจง่าย สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดศรัทธาและอยากปฏิบัติตาม ทั้งนี้ผู้สอนต้องศึกษาผู้ฟัง และเลือกเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดให้เหมาะสมกับผู้ฟังแต่ละกลุ่ม ในด้านการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ฟังของผู้สอนนั้นทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ในเชิงรับจะเป็นแสดงธรรมในวัดและการรับเชิญจากบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ให้ไปบรรยายธรรม ส่วนเชิงรุกจะเป็นนำเสนอโครงการเกี่ยวกับธรรมะให้กับผู้บริหารโรงเรียนหรือองค์กรต่าง ๆ รวมไปถึงการนำเสนอเนื้อหาธรรมะผ่านทางพื้นที่สื่อของตนเองตามความถนัดโดยนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ในส่วนของคำสอนหรือเนื้อหาธรรมะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกเจนเนอเรชันสนใจศึกษานำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด รองลงมาคือ คำสอนที่นำไปใช้ในการทำงานและพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น และคำสอนเพื่อการเจริญสมาธิภาวนา ตามลำดับ ทั้งนี้ความชอบของเนื้อหาคำสอนในพระพุทธศาสนา ผ่านการอ่าน การฟัง และการดูสื่อธรรมะพบว่า กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านหนังสือธรรมะ ฟังและดูเนื้อหาธรรมะ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติหรือประวัติการสร้างบารมีของพระพุทธเจ้าและพระสาวกมากที่สุด รองลงมาคือนิทานชาดก คำสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ธรรมปฏิบัติหรือสมาธิภาวนา พระอภิธรรม และพระสูตร ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างทุกเจนเนอเรชันมีความเห็นว่า ในปัจจุบันเนื้อหาธรรมะที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ มีความถูกต้อง มีแหล่งอ้างอิงชัดเจน ภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดเข้าใจง่าย เนื้อหาธรรมะมีสาระและ

ประโยชน์ รูปแบบในการนำเสนอเนื้อหาธรรมะผ่านสื่อต่าง ๆ มีความสวยงาม น่าสนใจ น่าติดตาม สอดคล้องกับความเห็นของผู้เผยแผ่ว่า เนื้อหาที่จะนำไปสอนต้องน่าสนใจ เป็นกระแสอยู่ในสังคม ตรงตามความต้องการของผู้ฟัง เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เนื้อหาต้องถูกต้องชัดเจน เป็นรูปธรรมนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยจะพิจารณาเลือกจากความสนใจและความอยากรู้ของผู้ฟังแต่ละกลุ่มเจเนอเรชันเป็นหลัก

ในด้านสื่อที่ใช้ในการเผยแผ่ จากมุมมองของผู้ฟังให้ความเห็นว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมมากที่สุดในการนำมาใช้เพื่อเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนา รองลงมาคือ Facebook และเว็บไซต์ ตามลำดับ สำหรับความเห็นที่มีต่อสื่อที่นำมาใช้ในการเผยแผ่ในปัจจุบันในด้านต่าง ๆ นั้น กลุ่มตัวอย่างทุกเจเนอเรชันมีความเห็นว่า สื่อธรรมะในปัจจุบันมีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัย และเนื้อหา ทำให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยมีความเห็นว่าสื่อธรรมะในสื่อสังคมออนไลน์นั้นเข้าถึงได้ง่าย ส่วนมุมมองของผู้เผยแผ่เกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการเผยแผ่นั้นมีความเห็นว่า ควรเลือกใช้สื่อหรือช่องทางที่เข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย เป็นสื่อที่คนในแต่ละกลุ่มคุ้นเคยและใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

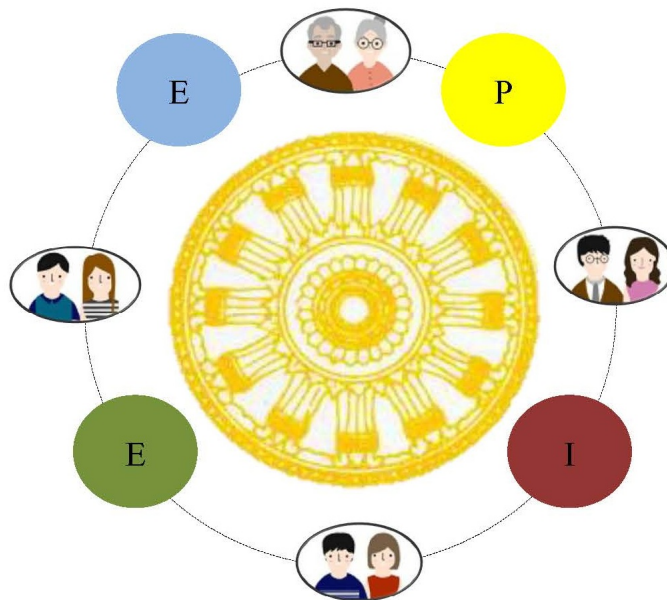
นอกจากนั้นวิธีการในการนำเสนอเนื้อหาคำสอนยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทุกเจเนอเรชันมีความเห็นว่า เทคนิควิธีการที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะในปัจจุบันทำให้เข้าใจเนื้อหาธรรมะได้ง่ายขึ้น ไม่น่าเบื่อ กระตุ้นให้เกิดความสนใจศึกษาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมธรรมะ ส่วนในมุมมองของผู้เผยแผ่มีความเห็นว่า วิธีการในการนำเสนอเนื้อหานั้นต้องน่าสนใจ สนุก ดึงดูดใจผู้ฟังให้เข้ามาดู มาฟัง หรือร่วมกิจกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันและการพัฒนา รูปแบบจากผู้ฟังและผู้เผยแผ่

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบันมีจุดร่วมกันที่มีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นเครื่องมือ ช่วยให้ผู้เผยแผ่สามารถนำคำสอนในพระพุทธศาสนาไปสู่การรับรู้ของคนในสังคมได้หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ผู้เผยแผ่ต้องพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมเป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นที่พึ่งแห่งศรัทธา เนื้อหาสาระคำสอนที่นำมาถ่ายทอดต้องมีความถูกต้อง สามารถอ้างอิงแหล่งที่มาของคำสอนได้ มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย รวมไปถึงวิธีการและสื่อที่ใช้ต้องทันสมัย มีความหลากหลายส่งเสริมให้เนื้อหาคำสอนนั้นเข้าใจได้ง่าย ตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้ฟัง จากการวิจัยจึงได้องค์ความรู้ที่เป็นรูปแบบของการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน คือ EPIE โมเดล ดังแสดงไว้ข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 2 EPIE Model หมายถึง รูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุค
ปัจจุบัน

โดย EPIE Model สามารถอธิบายได้ดังนี้

Emotional Justice ใช้ตัวย่อว่า E หมายถึง การตัดสินใจด้วยอารมณ์ หรือการใช้อารมณ์นำในการตัดสินใจของผู้ฟังว่าจะเลือกรับสารที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาจากผู้สอนหรือไม่ โดยเลือกจากความชอบ ความถูกใจในตัวผู้สอน ความดึงดูดใจของเนื้อหาและวิธีการนำเสนอของผู้สอน

Push Botton ใช้ตัวย่อว่า P หมายถึง วิธีการที่จะเข้าถึงผู้รับสารต้องง่ายและรวดเร็ว มีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน เนื้อหาต้องถูกทำให้ง่าย กระชับ ตรงประเด็น มีสาระให้ผู้ฟังนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนานิสัยและจิตใจได้

Impression ใช้ตัวย่อว่า I หมายถึง ความประทับใจนำไปสู่อารมณ์ที่ชอบ ถูกใจของผู้ฟัง ความประทับใจ เชื่อใจในตัวผู้สอนที่มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ น่าเคารพ มีความรู้ มีความเป็นมิตร น่าเข้าใกล้ ความประทับใจในเนื้อหาคำสอนที่น่าสนใจตรงกับความต้องการของผู้ฟัง แปลกใหม่แต่ใกล้ตัวเกี่ยวข้องกับตัวผู้ฟังสามารถนำเนื้อหาสาระไปพัฒนาตนเองหรือแก้ไขปัญหาชีวิตได้ และความประทับใจในสื่อและวิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดที่เข้าถึงได้ง่ายเหมาะกับบุคลิกภาวะของผู้ฟัง

Experience ใช้ตัวย่อว่า E หมายถึง ประสบการณ์ของผู้สอน ผู้สอนต้องศรัทธาในพระพุทธศาสนา ศึกษาหลักคำสอนและนำมาปฏิบัติจนเกิดผลกับตนเองก่อน จึงนำหลักธรรมะที่ทำให้เข้าใจง่าย สามารถปฏิบัติตามได้ และรับรองผลของการปฏิบัติแล้วนั้นไปถ่ายทอดให้ผู้ฟัง นอกจากนี้ผู้สอนต้องมีทักษะในการสื่อสาร ใช้ภาษาที่กลุ่มผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย รู้หนักเบาในการถ่ายทอดคำสอนในพระพุทธศาสนา

EPIE Model ทำให้เห็นภาพและทิศทางของการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญต่อความต้องการของผู้ฟังที่สนใจอยากรู้เกี่ยวกับเนื้อหาคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ทำให้ผู้ฟังคลายข้อสงสัยและสามารถนำหลักคำสอนและวิธีการต่าง ๆ ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตรวมถึงการพัฒนาชีวิตและจิตใจให้ดีขึ้น นั่นคือ เติมสิ่งที่ผู้รับขาด ให้ในสิ่งที่ผู้รับต้องการ อีกทั้งการนำความรู้ในพระพุทธศาสนาเผยแผ่ต้องปรับเนื้อหาความรู้ให้เข้าใจง่าย เหมาะกับบุคลิกภาวะของผู้ฟัง ซึ่งต้องผ่านกระบวนการศึกษา ไตร่ตรองพิจารณา และทดลองปฏิบัติของผู้เผยแผ่ก่อนที่จะนำมาเผยแผ่ด้วยสื่อหรือช่องทางที่เข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย รวมไปถึงวิธีการที่เหมาะสมต่อผู้ฟังด้วย ดังนั้นในการเผยแผ่ต้องอาศัยความสมดุล รู้จักยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนทั้งสื่อและวิธีการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังโดยที่ผู้สอนก็ต้องพัฒนาตนเองควบคู่ไปด้วยทั้งทางด้านคุณธรรมและความรู้ที่ตนมีต่อคำสอนในพระพุทธศาสนา ต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกด้าน

โดยสรุปการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่นักเผยแผ่ควรทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน และยังคงต้องกระทำต่อไป ทั้งนี้รูปแบบในการเผยแผ่คำสอนได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สภาพสังคม และวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตของผู้คนที่มีความหลากหลายทางเจเนอเรชัน หน้าที่ของผู้เผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนา คือ ต้องวิเคราะห์หาเนื้อหาคำสอนที่โดนใจผู้ฟัง วิธีการที่คนแต่ละเจเนอเรชันชอบหรือสนใจ สื่อหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารที่คนในแต่ละเจเนอเรชันใช้และคุ้นเคย เพื่อนำสิ่งที่สนใจเป็นตัวนำทางเพื่อนำคำสอนในพระพุทธศาสนาหรือธรรมะเข้าไปถึงกลุ่มคนเหล่านั้น ทำในสิ่งที่ผู้เผยแผ่ถนัด มี

ความพร้อมทั้งเครื่องมือเทคโนโลยี ความรู้ความสามารถ รวมไปถึงทีมงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน และต้องทำซ้ำ ๆ ตอกย้ำจนคำสอนหรือธรรมะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนทุกช่วงวัยในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

องค์กรคณะสงฆ์หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ควรให้ความสนใจและจริงจังกับการผลิตนักเผยแผ่ผู้มีความรู้ความสามารถ มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งสอนการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งนักเผยแผ่ควรเผยแผ่หรือนำความรู้ในพระพุทธศาสนามาถ่ายทอดให้กับคนในสังคมไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความชอบ ความสนใจ ความต้องการ ความคาดหวังของคนในแต่ละเจนเนอเรชันที่มีต่อเนื้อหาองค์ความรู้ในพระพุทธศาสนาที่เจาะจงลงไปเชิงลึก
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบวิธีการต่าง ๆ ในการนำเสนอเนื้อหาความรู้ในพระพุทธศาสนาว่ามีผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด และวิธีการเหล่านั้นเหมาะสมกับคนในเจนเนอเรชันใด
- 3) ควรศึกษาเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับรูปแบบของสื่อที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดคำสอนในพระพุทธศาสนาว่าสื่อเหล่านั้นเหมาะสมหรือใช้ได้ผลดีกับคนในเจนเนอเรชันใด

บรรณานุกรม

- กรกต ชำบัณจิต,เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และภิกษุ กัลยาณมิตร. (2556). ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก.วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 7(2), 56-67.
- กรมประชาสัมพันธ์, Generation กับพฤติกรรมกรับข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ. สืบค้นเมื่อ 2พฤษภาคม 2562 จาก http://edoc.mrta.co.th/HRD/Attach/1566372710_1.pdf
- กาญจนาภรณ์ ประธาตุ. (2560). พระพุทธศาสนากับสังคมไทย : การยืนหยัดและท้าทายในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2548 – 2558). วารสารพุทธจิตวิทยา, 1(1), 35-48.
- คงจิต ชินสิญจน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ทีมข่าวศาสนา ไทยรัฐออนไลน์. (2560). อีเลิร์นนิ่งธรรมศึกษา มิติใหม่วงการคณะสงฆ์ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน พระพุทธศาสนา. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1143670>
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2550). การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เชนวิถีสุข. (2554). การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุบผา เมฆศรีทองคา และขจรจิต บุณนาค. (2557). พฤติกรรมกรับข่าวผ่านสื่อเฟซบุ๊กของคนต่างวัยในสังคมไทย, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), 230-247.
- ประยูร วงศ์จันทร์,ดร. (2552). พุทธวิธีการสอนจริยธรรม. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 29(3), 167.
- พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ถาฐาน). (2560). กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน, วารสารวิชาการธรรมทัศน์, 11(3), 211-223.
- พระครูสิริธรรมบัณฑิต (ภาณุวัฒน์ แสนคำ), พระครูพิพิธสุตาทร (บุญช่วย สิริธโร), พูนชัย ปันธิยะ.(2564). รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2),160-170.

พระมหาลิขิต คำหงษา.(2550). การสอนยึดเด็กเป็นศูนย์กลางตามแนวพุทธศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก www.mcu.ac.th.

มนัสวี ศรีนนท์. (2561). ทฤษฎีเจเนอเรชันกับกรอบวิธีคิด, วารสารศึกษาศาสตร์ มมร., 6(1), 364-373.

รชต แห่ล่งสิน,นาวาเอก. (2555). บูรณาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทด้วยเทคนิคหลังนวยุค. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สิริวรรณ ไมตรีจิต. (2555). พุทธจิตวิทยาการสอนในพระไตรปิฎก.ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักข่าวอิสรา. (2555). 7 พฤติกรรมการสื่อสารคนรุ่น Y. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563จาก: <https://www.isranews.org/isranews-article/7024-7-y.html>

อดิพล เอื้อจรัสพันธุ์. (2561). พฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเงินเนอเนชั่นเอ็กซ์ และเงินเนอเรนวาย, วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 6(1), 59-65.

Cybervanaram. (2554), พระพุทธศาสนากับปัญหาที่ทำลายในปัจจุบัน. สืบค้นเมื่อ11 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.cybervanaram.net>

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการ
การสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
THE CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING
DECISION TO BUY YOUTUBE PREMIUM SUBSCRIPTION SERVICE OF
CONSUMERS IN BANGKOK

สุมาลย์ ปานคำ*

กิตติธัช ช้างทอง**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เคยซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมและอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 405 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ระหว่างเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) = 157.35, ค่า CMIN/df = 1.90, ค่าองศาอิสระ (df) = 83, ค่า GFI = 0.95, ค่า AGFI = 0.93, ค่า SRMR = 0.04, ค่า RMSEA = 0.05 ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต 2) องค์ประกอบปัจจัยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ

คำสำคัญ: รูปแบบการดำเนินชีวิต, คุณภาพของผลิตภัณฑ์, ความตั้งใจซื้อ, การตัดสินใจซื้อ, การวิเคราะห์องค์ประกอบ

* อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต E-mail: sumaman.p@rsu.ac.th

** นักศึกษาปริญญาโท, หลักสูตรสารสนเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารสังคม วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต

ABSTRACT

objectives of this research study was analyzed a confirmatory factor analysis of factors affecting of decision to buy Youtube Premium subscription service of consumers in Bangkok. This research was a quantitative research and the data were collected using an online questionnaire that was validated for content validity on a sample group which consisted of 405 customers who have experienced in purchasing Youtube Premium subscription service and lived in Bangkok. Using convenience sampling method in October to November 2020. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, and confirmatory factor analysis.

The findings were as follow: The confirmatoy factor analysis of factor affecting decision to buy Youtube Premium subscription service of consumers in Bangkok were consistent with the empirical evidence to a great extent. The statistic shows the Chisquare statistics with goodness fit test ChiSquare (χ^2) = 157.35, CMIN/df= 1.90, degrees of freedom (df) = 83, GFI = 0.95, AGFI = 0.93, SRMR = 0.04, RMSEA = 0.05 consisted of 3 influential factors 16 indicators were 1) Lifestyle 2) Product Quality and 3) Purchase Intention.

Keywords : Lifestyle, Product Quality, Purchase Intention, Purchase Decision, The confirmatory

บทนำ

อินเทอร์เน็ตเข้ามามีส่วนสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชากรในสังคมอย่างสูง ซึ่งล้วนเกิดจากการดำเนินชีวิตของประชากรในสังคมมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ซึ่งระบบอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้ชีวิตประจำวันของประชากรในสังคมได้รับความสะดวกสบาย และยังช่วยให้สามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้สื่อออนไลน์มีอิทธิพลในการในการดำรงชีวิตของประชากรโดยจากรายงาน Digital 2020 Report ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการระบบจัดการ Social Media และ Marketing Solutions เผยว่า ในปีค.ศ. 2020 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งหมด 69.71 ล้านคน มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากกว่า 52 ล้านคน โดยร้อยละ 97 ของผู้ที่ใช้เน็ตเป็นการใช้งานผ่านสมาร์ตโฟน (Smart Phone) เป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 9 ชั่วโมงต่อวัน และใช้เวลาในการใช้งานโซเชียลมีเดีย (Social Media) อื่น ๆ โดยเฉลี่ย 3 ชั่วโมงต่อวัน อีกทั้งร้อยละ 99 ของคนไทยนิยมใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อดูวีล็อก (Vlogs) และฟังเพลง (Ad Addict TH, 2563)

ในสภาวะการแข่งขันที่มากขึ้นอันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ และความไม่แน่นอนของภาวะโรคระบาด COVID-19 ประชากรต่างอยู่กับบ้านมากขึ้น ทำให้การออกนอกบ้านมาใช้ชีวิตประจำวันแบบเดิมของประชากรมีแนวโน้มที่ลดลง แต่การที่ประชากรอยู่บ้านทำให้มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งเปรียบได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่เวลาทองของหลาย ๆ ธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจที่ดำเนินกิจการผ่านอุปกรณ์ที่เป็นสมาร์ทโฟนจะมีความได้เปรียบเป็นอย่างมาก ทำให้ช่องทางในการโปรโมทสินค้าและสามารถทำให้คนรู้จักผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าสถิติของคนที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั่วทั้งโลกพบว่า เฟซบุ๊ก (Facebook) มียอดจำนวนผู้ใช้งานถึง 2,449 ล้านบัญชี โดยแอปพลิเคชันยูทูบ(Youtube) ตามมาอันดับ 2 (แก่นายนค่อม, 2563)

แอปพลิเคชันยูทูบเป็นแพลตฟอร์มที่ให้บริการเนื้อหาวิดีโอด้านความบันเทิง ซึ่งแต่จะมีเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไป เช่น การทำอาหาร การเรียนการสอน และการร้องเพลง ซึ่งเมื่อสำรวจปัญหาในการใช้งานยูทูบพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่มาจากโฆษณาออนไลน์ที่มีการรบกวนผู้ใช้งานมากถึงร้อยละ 78.5 (Think With Google, 2562)

แอปพลิเคชันยูทูบพรีเมียมจึงถูกพัฒนาขึ้นมา เพื่อตอบโจทย์ผู้ใช้งานที่ไม่ต้องการรับชมโฆษณาบนยูทูบที่สร้างความรำคาญให้แก่ผู้ใช้งานยูทูบ ซึ่งความพิเศษของยูทูบพรีเมียมสามารถรับชมวิดีโอได้โดยไม่มีโฆษณาคั่นกลางระหว่างวิดีโอและยังสามารถรับชมวิดีโอได้ในขณะที่ใช้งานแอปพลิเคชันอื่น ๆ อีกด้วย (Google YouTube Premium, 2562)

จากองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค การศึกษาของ Sirly Amri & Dorojatun Prihandono (2012) ยังพบว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมีผลมาจากองค์ประกอบปัจจัย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต องค์ประกอบปัจจัยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และองค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ จากการศึกษาพบว่าคุณภาพของผลิตภัณฑ์และความตั้งใจซื้อจะกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อเนื่องจากมีความสัมพันธ์เชิงบวก

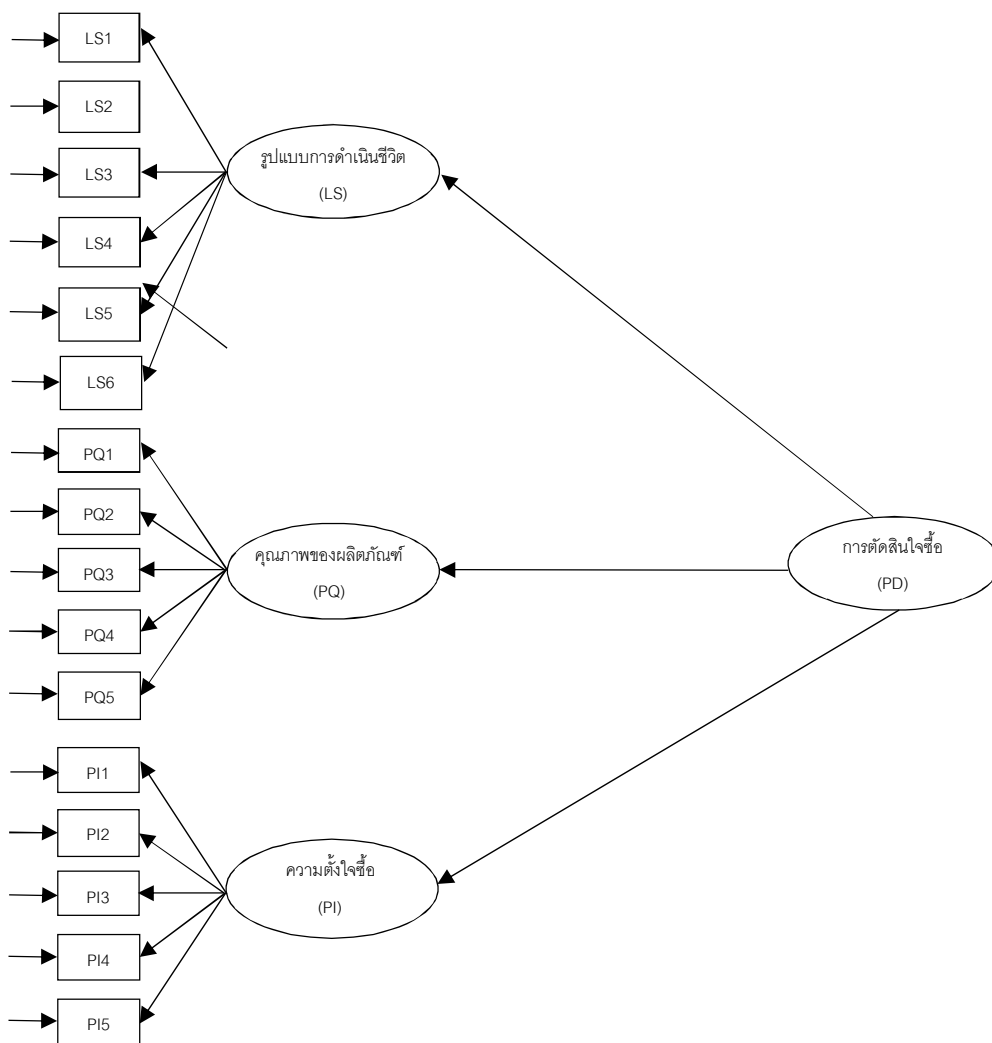
จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อสามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการแก่ลูกค้ายูทูบพรีเมียม นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้พัฒนาองค์ประกอบของปัจจัย ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียม ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต 2) องค์ประกอบปัจจัยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ ดังภาพที่ 1

ภาพที่1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวิธีการวิจัยในรูปแบบเชิงสำรวจ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยใช้บริการสมาชิกยูทูบพรีเมียมและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยใช้บริการสมาชิกยูทูบพรีเมียมและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 405 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ได้เสนอว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมควรอยู่ใน 1 ตัวแปรสังเกตได้ต่อ 10-20 เท่า หรือตัวอย่างน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ดูจากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีความมากกว่า 200 จึงจะถือว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรที่สังเกตได้จำนวน 16 ตัวแปร ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 160 คนเป็นอย่างน้อยและเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 405 ตัวอย่าง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ ได้แก่ ท่านเคยใช้บริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมหรือไม่ และ สถานที่พักอาศัย จำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต 2) องค์ประกอบปัจจัยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ จำนวนทั้งสิ้น 16 ข้อ

3) การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index Of Congruence หรือ IOC) ได้ IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มลูกค้าที่เคยใช้บริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยวิธีการคำนวณของครอนบัค (Cronbach's Alpha) พบว่าข้อคำถามด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต มีค่าความเชื่อมั่น 0.74 ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.75 3) ด้านความตั้งใจซื้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.86

โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์จากผู้ที่เคยใช้บริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครโดยมีข้อคำถามคัดกรองจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1.ท่านเคยใช้บริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมหรือไม่ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่เคย ผู้วิจัยจะไม่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลและ 2.ท่านพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่ใช่ ผู้วิจัยจะไม่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากการแบ่งปันลิงก์ URL ของแบบสอบถามออนไลน์ผ่านช่องทางกลุ่ม เฟซบุ๊ก ได้แก่ กลุ่มหาคนหารายูทูบพรีเมียม ไทยแลนด์, กลุ่มแชร์ยูทูบพรีเมียมกับยูทูบมิวสิก และกลุ่มแชร์บ้านยูทูบพรีเมียม ในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 รวมทั้งสิ้น 2 เดือน มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 430 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 405 คนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Okin Measure of Sampling Adequacy) ค่า Bartlett's Test of Sphericity และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) ของตัวแปรสังเกตได้ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไป

การวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อตรวจสอบความตรงของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Jöreskog & Sörbom, 1988) โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) โดยพิจารณาค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้องได้แก่ ค่าสถิติไคแอสควร์ (χ^2) ค่าไคแอสควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (SRMR) ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (SRMR) ค่ารากค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เพื่อตรวจสอบว่าองค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

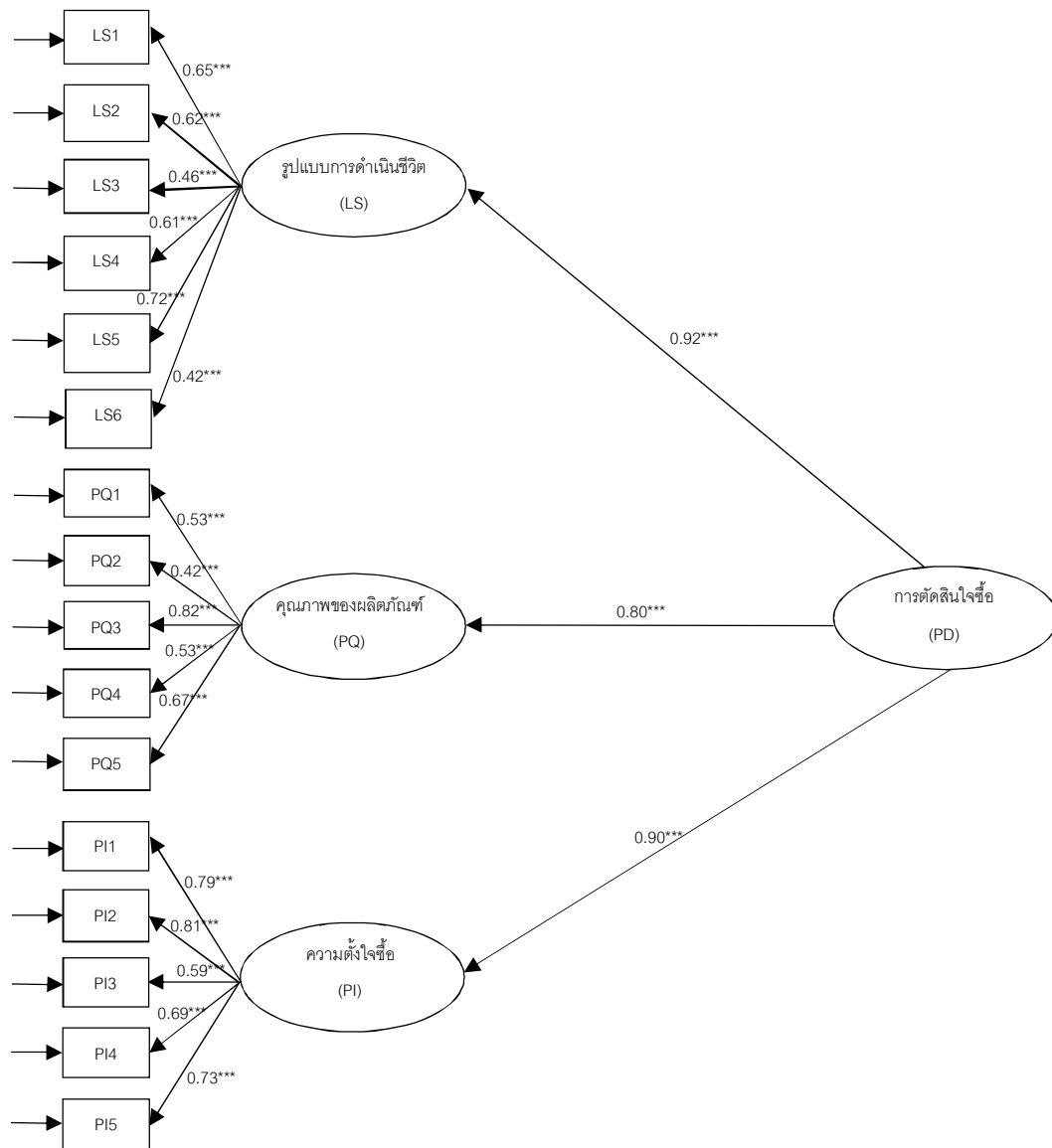
ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูปพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 0.12 ถึง 0.75 ซึ่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบมีค่า Barlett's Test of Sphericity = 2665.24, $df = 120$, $p = 0.00$ และค่า KMO = 0.90 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบอยู่ในเกณฑ์ดีและสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไป

ตารางที่ 1 แสดงความสอดคล้องและความกลมกลืนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูปพรีเมียมของผู้บริโภคกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบ	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าสถิติที่ได้	การพิจารณา
CMIN/DF	< 3.00	1.90	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.95	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.93	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.90	0.95	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	0.97	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.08	0.04	ผ่านเกณฑ์
HOELTER	> 200	271	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่า CMIN/df เท่ากับ 1.90 มีค่าน้อยกว่า 3.00 ค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน GFI เท่ากับ 0.95 , AGFI เท่ากับ 0.93, CFI เท่ากับ 0.97 มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า RMSEA เท่ากับ 0.05, SRMR เท่ากับ 0.04 มีค่าน้อยกว่า 0.05 สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิก ยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อยคือ องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต (LS) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.92 องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ (PI) มีค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบเท่ากับ 0.90 และองค์ประกอบปัจจัยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (PQ) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.80 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโมเดล	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
รูปแบบการดำเนินชีวิต (LS)	0.92	0.08	9.803***	0.84
LS1: ท่านรับชมวิดีโอบนยูทูบพรีเมียมเป็นประจำสม่ำเสมอ	0.65	-	-	0.42
LS2: ท่านใช้เวลาในการรับชมวิดีโอบนยูทูบพรีเมียมอยู่ในระดับใด	0.62	0.09	11.48***	0.38
LS3: ท่านรับชมวิดีโอบนยูทูบพรีเมียมขณะออกกำลังกายเสมอ	0.46	0.16	7.84***	0.21
LS4: ท่านรับชมวิดีโอบนยูทูบพรีเมียมขณะเวลาเดินทางเป็นประจำ	0.61	0.12	9.98***	0.38
LS5: ท่านรับชมวิดีโอบนยูทูบพรีเมียมในเวลาพักผ่อนเสมอ	0.72	0.10	11.25***	0.51
LS6: ท่านรับชมวิดีโอบนยูทูบพรีเมียมแล้วรู้สึกว่าเป็นคนทันสมัยหรือทำให้รับรู้ข่าวสารทันเหตุการณ์และรวดเร็ว	0.42	0.10	6.76***	0.17
คุณภาพของผลิตภัณฑ์ (PQ)	0.80	0.08	9.51***	0.81
PQ1: ท่านคิดว่าวิดีโอบนยูทูบพรีเมียมมีบริการทดลองใช้ฟรีระยะเวลา 1 เดือน	0.53	0.10	9.35***	0.28
PQ2: ท่านคิดว่าวิดีโอบนยูทูบพรีเมียมมีบริการเช่าการใช้งานได้หลายคน	0.42	0.08	7.39***	0.17

PQ3: ท่านคิดว่าวิดีโอบนยูทูปฟรีมีেমมีคุณภาพที่ดี เช่น ภาพและเสียงคมชัด	0.82	0.10	12.15***	0.67
--	------	------	----------	------

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโมเดล	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
PQ4: ท่านคิดว่าวิดีโอบนยูทูปฟรีมีেমสามารถเล่นวิดีโอขณะลือคหน้าจอโทรศัพท์ได้	0.53	0.09	8.44***	0.28
PQ5: ท่านคิดว่าวิดีโอบนยูทูปฟรีมีেমสามารถดาวน์โหลดไว้รับชมแบบออฟไลน์ได้	0.67	-	-	0.45
ความตั้งใจซื้อ (PI)	0.90	-	-	0.87
PI1: ท่านตั้งใจจะซื้อบริการรับชมวิดีโอบนยูทูปฟรีมีেম	0.79	0.07	14.89***	0.63
PI2: ท่านตั้งใจจะซื้อบริการรับชมวิดีโอบนยูทูปฟรีมีেমในอนาคต	0.81	0.07	15.19***	0.66
PI3: เมื่อท่านคิดจะชมวิดีโอท่านจะนึกถึงยูทูปฟรีมีেমเป็นอันดับแรก	0.59	0.07	11.16***	0.35
PI4: ท่านตั้งใจจะแนะนำให้คนรู้จักใช้บริการรับชมวิดีโอบนยูทูปฟรีมีেম	0.70	0.05	18.95***	0.48
PI5: ท่านจะบอกต่อเพื่อนสนิทหรือครอบครัวให้ใช้บริการรับชมวิดีโอบนยูทูปฟรีมีেম	0.73	-	-	0.53

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูปฟรีมีেমของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดีเป็นการยืนยันได้ว่าปัจจัยที่

พัฒนาขึ้นมี 3 องค์ประกอบ ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต 2) องค์ประกอบปัจจัยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ โดยนำมาอภิปรายได้ดังนี้

องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูปพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้บริโภคใช้เวลาว่างกับการรับชมวิดีโอบนยูทูปพรีเมียมเวลาว่างเป็นประจำและผู้บริโภคยังรู้สึกว่าการจากยูทูปพรีเมียมมีคุณสมบัติตรงตามที่โฆษณาไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพันธ์ หนันไชย และ ดวงกมล ชาติประเสริฐ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งผลต่อทัศนคติและกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าเสมือน พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตผู้ซื้อสินค้าเสมือนในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าเสมือนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจซื้อ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ สุจิตานนท์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มลูกค้าเงินเนอเธอร์แลนด์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้าแฟชั่น พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคกลุ่มเงินเนอเธอร์แลนด์มากที่สุด

องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมาต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูปพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้บริโภคเลือกซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูปพรีเมียมมีความตั้งใจที่จะรับชมวิดีโอบนยูทูปพรีเมียมและพร้อมที่จะตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูปพรีเมียมเพื่อรับชมวิดีโออย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Avivah Rahmaningtyas, Slamet Hartono และ Any Suryantini (2017) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งใจซื้ออาหารพื้นเมืองของผู้บริโภคภายในประเทศอินโดนีเซียผ่านช่องทางออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคภายในประเทศอินโดนีเซียมีความตั้งใจใช้บริการการสั่งซื้ออาหารพื้นเมืองผ่านทางออนไลน์ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจซื้ออาหารพื้นเมืองของผู้บริโภค โดยปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคภายในประเทศอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Andrian Haro, Dinawati Oktaviana, Anugrah Trimulia Dewi, Wan Anisa และ Akmaluddin Suangkupon (2019) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของแบรนด์อันนำไปสู่การตั้งใจซื้อสมาร์ทโฟนของซัมซุงและอิทธิพลของการตั้งใจซื้ออันนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนของซัมซุง พบว่า ผู้บริโภคมีความตั้งใจซื้อสมาร์ทโฟนของซัมซุงเพราะผู้บริโภครู้สึกว่าได้รับประโยชน์และคุณภาพจากผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนยี่ห้อซัมซุงของผู้บริโภคที่ใช้สมาร์ทโฟนยี่ห้อซัมซุง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงยุทธ นิลเปล้าแสง และ สมชาย เล็กเจริญ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการตัดสินใจใช้บริการออกแบบกราฟิกผ่านเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อเป็นองค์ประกอบหนึ่งต่อการตัดสินใจใช้บริการออกแบบกราฟิกผ่านเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูปพรีเมียมของผู้บริโภคในเขต

กรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้บริโภคมีการทดลองใช้บริการยูทูปพรีเมียมฟรี 1 เดือนและสามารถแชร์การใช้งานได้หลายคนโดยมีคุณภาพที่ดี เช่น ภาพและเสียงคมชัด นอกจากนี้ยังสามารถเล่นวิดีโอขณะสลับหน้าจอโทรศัพท์ได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, คมกริช ศรีไพรงาม และ ลลิตภัทร สร้างถิ่น (2018) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านคุณภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์สัญชาติญี่ปุ่น พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร 6 ด้านคือ ลักษณะเฉพาะพิเศษ, ความเชื่อถือได้, ความทนทาน, ความสามารถในการให้บริการ, ความสวยงาม, และการรับรู้คุณภาพหรือชื่อเสียง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Putthiwat Singhdong และ Haris Setyawan (2016) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อที่ผลิตภัณฑ์นมถั่วเหลืองกับแบรนด์ ABC ซึ่งจัดจำหน่ายในเมืองมูดาประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นมถั่วเหลืองของบริษัท ABC

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการแอปพลิเคชันยูทูปพรีเมียมควรให้ความสำคัญในด้านการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ใช้บริการการสมัครสมาชิกยูทูปพรีเมียมโดยให้สามารถเข้าถึงเนื้อหาในด้านการจัดทำเนื้อหาหรือด้านการนำเสนอ
2. ผู้ประกอบการแอปพลิเคชันยูทูปพรีเมียมควรคำนึงถึงการนำเสนอข้อมูลที่เป็นความจริง ไม่หลอกลวงผู้ใช้บริการ ซึ่งในการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลควรตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลให้มีความถูกต้อง จึงจะสามารถเผยแพร่เนื้อหาที่น่าสนใจออกไป

ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มประชากรไปในจังหวัดอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้ประกอบการแอปพลิเคชันยูทูปพรีเมียมหรือผู้ประกอบการแอปพลิเคชันอื่นๆ ได้ประโยชน์เพิ่มเติมนอกเหนือจากงานวิจัยนี้ ทำให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต 2) องค์ประกอบปัจจัยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ ซึ่งองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดต่อการตัดสินใจซื้อ คือ องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิต ดังนั้นแอปพลิเคชันยูทูปพรีเมียมควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอเนื้อหาให้ตรงความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด นอกจากนี้ผู้ประกอบการควรคำนึงถึง

คุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการนำเสนอเนื้อหาวิดีโอให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและเนื้อหาของวิดีโอต้องไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจที่จะตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมเป็นอันดับแรกในครั้งต่อไป

สรุป

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันการตัดสินใจซื้อบริการการสมัครสมาชิกยูทูบพรีเมียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต 2) องค์ประกอบปัจจัยคุณภาพของผลิตภัณฑ์ 3) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจซื้อ และองค์ประกอบเชิงยืนยันที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, คมกริช ศรีไพรงาม และลลิตภัทร สร้างถิ่น. (2061). ปัจจัยด้านคุณภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์สัญชาติญี่ปุ่น. WMS Journal of Management Walailak University, 7(1), 1-8.
- แก่นายนคอม. (2563). บทความแนวโน้มการใช้ Social Media ของประเทศไทย ประจำปี 2563. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2563, จาก <https://www.9comshop.com/article/detail/89/data.html>.
- จิรนนท์ สุจิตานนท์. (2561). รูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มลูกค้าเจนเนอเรชันวายที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้าแฟชั่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ไข่มพร กาญจนกิจสกุล. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ตาก: โปรเจ็คท์ ไฟฟ์-โฟว์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: บิสซิเนส อาร์แอนด์ดี.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). รูปแบบอิสระ: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยงยุทธ ภูมิลุ่งแสง และสมชาย ฤกษ์เจริญ. (2563). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการตัดสินใจใช้บริการออกแบบกราฟิกผ่านเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 18(2), 145-153.
- สิทธิพันธ์ ทนไชย และดวงกมล ขาติประเสริฐ. (2555). รูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งผลต่อทัศนคติและกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าเสมือน. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 5(1), 121-142.
- Ad Addict TH. (2563). Digital Thailand 2020 สรุป 30 สถิติดิจิทัลของคนไทย ประจำปี 2563. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2563, จาก <https://adaddictth.com/knowledge/digital-thailand-2020>.
- Andrian, H., Dinawati, O., Anugrah, T. Dewi., Wan, Anisa & Akmaluddin, S. (2019). The Influence of Brand Image and Service Quality towards Purchase Intention and Its Impact on the Purchase Decision of Samsung Smartphone. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.researchgate.net/publication/340125043>
- Avivah, R., Slamet, H., & Any, S. (2017). Factors affecting online purchasing of local food. Agro Ekonom, 28(2), 189-204.

- Google. (2562). การใช้สิทธิประโยชน์ของ YouTube Premium.สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2563, จาก <https://support.google.com/youtube/answer/6308116?hl=th>.
- Putthiwat, S., & Haris, S. (2016). Analysis of Effect of Product Quality, Product Design and Distribution Channel toward Purchase Decision of Soy Milk with ABC company. International Journal of Applied Computer Technology and Information Systems, 6(2), 34-39.
- Sirly., D. (2019). Influence lifestyle, consumer ethnocentrism, product quality on purchase decision through purchase intention. Management Analysis Journal, 8(1), 25-38.
- Think With Google. (2562). สำรวจพฤติกรรม คนไทยใช้ YouTube อย่างไรบ้าง. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2563, จาก <https://www.thinkwithgoogle.com>.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการ
ท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
THE CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING
TRAVEL INTENTION OF FOLLOWERS ON TRAVEL VLOG CHANNELS IN
BANGKOK METROPOLITAN REGION

สมชาย เล็กเจริญ*

กัญญกานต์ กุญโศจร*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ที่เคยติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยว และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 277 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา ระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2563 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) = 143.05, ค่า CMIN/df = 1.47, ค่าองศาอิสระ (df) = 97, ค่า GFI = 0.93, ค่า AGFI = 0.91, ค่า SRMR = 0.03, ค่า RMSEA = 0.04 ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล็อกเกอร์

คำสำคัญ: คุณลักษณะของวีล็อกเกอร์, ทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว, ความตั้งใจในการท่องเที่ยว, วีล็อก, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

* อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต E-mail: somchai.l@rsu.ac.th

** นักศึกษาปริญญาโท, หลักสูตรสารสนเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสังคมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต

E-mail: kanyakan.k63@rsu.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this research study was analyzed a confirmatory factor analysis of factors affecting travel intention of followers on travel vlog channels in Bangkok Metropolitan Region. This research was a quantitative research and the data were collected using an online questionnaire that was validated for content validity on a sample group which consisted of 277 people who have been followed on travel vlog and lived in Bangkok Metropolitan Region. Using Quota Sampling method in December 2020. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, and confirmatory factor analysis.

The findings were as follow: The confirmatoy factor analysis of factors affecting travel intention of followers on travel vlog channels in Bangkok Metropolitan Region were consistent with the empirical evidence to a great extent. The statistic shows the Chisquare statistics with goodness fit test (χ^2) = 143.05, CMIN/df = 1.47 degrees of freedom (df) = 97, GFI = 0.93, AGFI = 0.91, SRMR = 0.03, RMSEA = 0.04 consisted of 3 influential factors 16 indicators including 1) Attitude toward Tourist Attractions 2) Content Sharing Intention and 3) Vlogger's Attributes.

Keywords : Vlogger's Attributes, Attitude toward Tourist Attractions, Travel Intention, Vlog, The Confirmatory Factor Analysis

บทนำ

เทคโนโลยีกลายเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับประชากรหลายล้านคนและสำหรับหลายล้านธุรกิจ แต่เทคโนโลยีก็ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก สถานการณ์การแพร่ระบาดยังคงส่งผลให้มีการปรับใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นระบบเครือข่าย ระบบคลาวด์ ระบบรักษาความปลอดภัย เทคโนโลยีสำหรับการทำงานร่วมกัน และเทคโนโลยีดิจิทัลอื่นๆ ซึ่งในอนาคตจะเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจ การใช้ชีวิต และการทำกิจกรรมต่างๆ (Marketing Oops, 2021)

ประเทศไทยเป็นประเทศใช้เวลาไปกับอินเทอร์เน็ตสูงเป็นอันดับที่ 5 ของโลก จากรายงานของ We are Social ที่เก็บข้อมูลผ่านเครื่องมือบริหารจัดการโซเชียลมีเดีย (Social Media Management Tool) ที่เรียกว่า Hootsuite การใช้เวลาไปกับอินเทอร์เน็ตของประชากรไทยในปีค.ศ. 2020 ส่วนใหญ่ยังคงใช้เวลาไปกับอินเทอร์เน็ตบนมือถือ ด้วยเวลาที่มาถึง 4.57 ชั่วโมงต่อวัน บนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตบนมือถือ 50.18 ล้านคน การเติบโตของจำนวนประชากรไทยใช้อินเทอร์เน็ต ยังมาพร้อมกับการเติบโตของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียที่แอคทีฟ เพราะจากการรายงานของ We are social พบว่าจำนวนผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียในไทยที่แอคทีฟ เพิ่มขึ้น 2.3 ล้านคน คิดเป็นการเติบโตร้อยละ 4.7 โดยผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียในประเทศไทยกลุ่มใหญ่ที่สุดคือกลุ่มอายุ 25-34 ปี และเป็นกลุ่มเดียวที่สัดส่วนผู้ใช้งานเพศชายมากกว่าเพศหญิง สำหรับโซเชียลมีเดียที่มีการใช้เป็นประจำต่อ

เดือน จากการสำรวจกลุ่มผู้ใช้งานอายุ 16-64 ปี 2 อันดับแรกมีสัดส่วนเท่ากันคือ เฟซบุ๊ก (Facebook) และ ยูทูบ (Youtube) มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 94 ด้วยกัน ทั้งนี้ในประเทศไทยยังถือเป็นประเทศที่มีการใช้งานโซเชียลมีเดียผ่านมือถือสูงเมื่อเทียบกับแพลตฟอร์มอื่นๆ (Eukeik.ee, 2020)

จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชากรที่เริ่มรับข่าวสารความรู้ ความบันเทิงผ่านโซเชียลมีเดียกันมากขึ้น ความนิยมของวิดีโอก็เพิ่มมากขึ้นไปพร้อมๆ กันด้วย เพราะการสื่อสารในรูปแบบของวิดีโอสร้างความสนุก ความน่าสนใจ และเข้าถึงผู้รับชมได้ง่าย ทำให้ผู้ใช้โซเชียลมีเดียส่วนใหญ่ชื่นชอบคอนเทนต์ในรูปแบบวิดีโอมากกว่ารูปภาพ หรือข้อความธรรมดาๆ (Kanokwan Kankate, 2019)

วีล็อก หรือวล็อก (Vlog) เป็นวิดีโอประเภทหนึ่งที่มีความนิยมสูงในปัจจุบัน มีที่มาจากคำว่า “Video” ผสมกับคำว่า “Log” มีลักษณะคล้ายกับการเขียนบล็อกแต่แตกต่างกันที่การนำเสนอ โดยวีล็อกนั้นจะนำเสนอในรูปแบบวิดีโอเป็นหลัก ผู้ที่ทำหน้าที่บันทึกวิดีโอหรือดำเนินรายการ เรียกว่า วีล็อกเกอร์ (Vlogger) มีลักษณะคล้ายกับการเขียนไดอารี่ แต่เปลี่ยนเป็นการบันทึกวิดีโอแทน ความยาวของแต่ละวิดีโอไม่ยาวมาก มีเนื้อหากระชับและเข้าใจง่าย เพื่อตอบโจทย์พฤติกรรมของผู้ชมในยุคปัจจุบัน วีล็อกนั้นมีการนำเสนอที่แตกต่างจากบล็อกหรือรายการสด (Live Show) เนื่องจากเป็นการเล่าเรื่องราวต่างๆ จากวิดีโอผ่านช่องทางออนไลน์ ผู้ผลิตรายการจะต้องมีการคิดประเด็นของเรื่องราวที่จะนำเสนอ ต้องมีการตัดต่อให้ทั้งเรื่องเป็นบทเดียวกัน โดยประเภทของวีล็อกตามความนิยมในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท เช่น วีล็อกแบบไดอารี่ ประจำวัน รายการท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ หรือวีล็อกเกี่ยวกับความสวยงาม แฟชั่น สุขภาพ เป็นต้น (Devineni, 2017)

ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมักได้รับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวจากช่องทางโซเชียลมีเดียผ่านการบอกเล่าของทั้งนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์โดยตรง หรือบล็อกเกอร์ (Blogger) นอกจากนี้กลุ่มคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มท่องเที่ยวมากขึ้นและนิยมแสวงหาประสบการณ์ใหม่ผ่านสถานที่ท่องเที่ยวที่แปลกตา นักท่องเที่ยวเข้ามาให้คำแนะนำและความคิดเห็นในเว็บไซต์เพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 50 ต่อปี ทำให้เกิดผู้นำด้านการท่องเที่ยว (Influencer) ที่มักนำเรื่องราวในการท่องเที่ยวแต่ละวันมาบันทึกไว้บนเว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย (อีไอซี, 2560)

จากองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า คุณลักษณะของวีล็อกเกอร์เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยว การศึกษาของ Woojin Choi & Yuri Lee (2019) ยังพบว่า ความตั้งใจมีผลมาจากองค์ประกอบปัจจัย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว (Attitude toward Tourist Attractions) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ (Consumer Perception) และองค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล็อกเกอร์ (Vlogger's Attributes) จากการศึกษาพบว่า ทัศนคติของผู้ชม ความเชี่ยวชาญและความน่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อทัศนคติของผู้ชมเมื่อวิดีโอบล็อกมีการเปิดเผยข้อมูลโดยปริยาย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตวิดีโอคอนเทนต์ท่องเที่ยวผ่านวีล๊อคบนยูทูป รวมถึงเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจประกอบธุรกิจท่องเที่ยวใช้ประกอบการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยได้พัฒนาองค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามรายการวีล๊อคท่องเที่ยว ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวิธีการวิจัยในรูปแบบเชิงสำรวจ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวบนยูทูป และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวบนยูทูป และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 277 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบบโควตา (Quota Sampling) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน Kline, (2011); นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ได้เสนอว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ควรอยู่ในอัตราส่วน 10-20 เท่าของ 1 ตัวแปรสังเกตได้ และตัวอย่งน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ดูจากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีค่ามากกว่า 200 (Hoelter, 1983) จึงจะถือว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 16 ตัวแปร ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 160 คนเป็นอย่างน้อยและเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 277 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ท่านเคยรับชมช่องวีล๊อคท่องเที่ยวบนยูทูปหรือไม่ และ สถานที่พักอาศัย จำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามรายการวีล๊อคท่องเที่ยว โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว 2. องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ 3. องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ จำนวน 16 ข้อ

3) การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Congruence หรือ IOC) โดยได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยว จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา โดยวิธีการคำนวณของครอนบัค (Cronbach's Alpha) พิจารณาแยกเป็นด้านคือ 1) องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว เท่ากับ 0.88 2) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ เท่ากับ 0.86 และ 3) องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ เท่ากับ 0.88 โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป (ไข่มพร กาญจนกิจสกุล, 2555) ถือว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์จากผู้ที่เคยติดตามรายการวีล๊อคท่องเที่ยวบนยูทูป และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้วิจัยแบ่งปันลิงก์ URL ของแบบสอบถามออนไลน์ผ่านช่องทางเพจเฟซบุ๊ก ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2563 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 1 เดือน โดยมีข้อคำถามคัดกรองจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1.ท่านเคยรับชมช่องวีล๊อคท่องเที่ยวบนยูทูปหรือไม่ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่เคย ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์และ 2. สถานที่พักอาศัย ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าต่างจังหวัด ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 300 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 277 คน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ(Percentage) ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Okin Measure of Sampling

Adequacy) ค่า Bartlett's Test of Sphericity และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) ของตัวแปรสังเกตได้ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไป

การวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อตรวจสอบความตรงของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Jöreskog & Sörbom, 1988) โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) โดยพิจารณาค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้องได้แก่ ค่าสถิติไคแอสแควร์ (χ^2) ค่าไคแอสแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (SRMR) ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (SRMR) ค่ารากค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เพื่อตรวจสอบว่าองค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

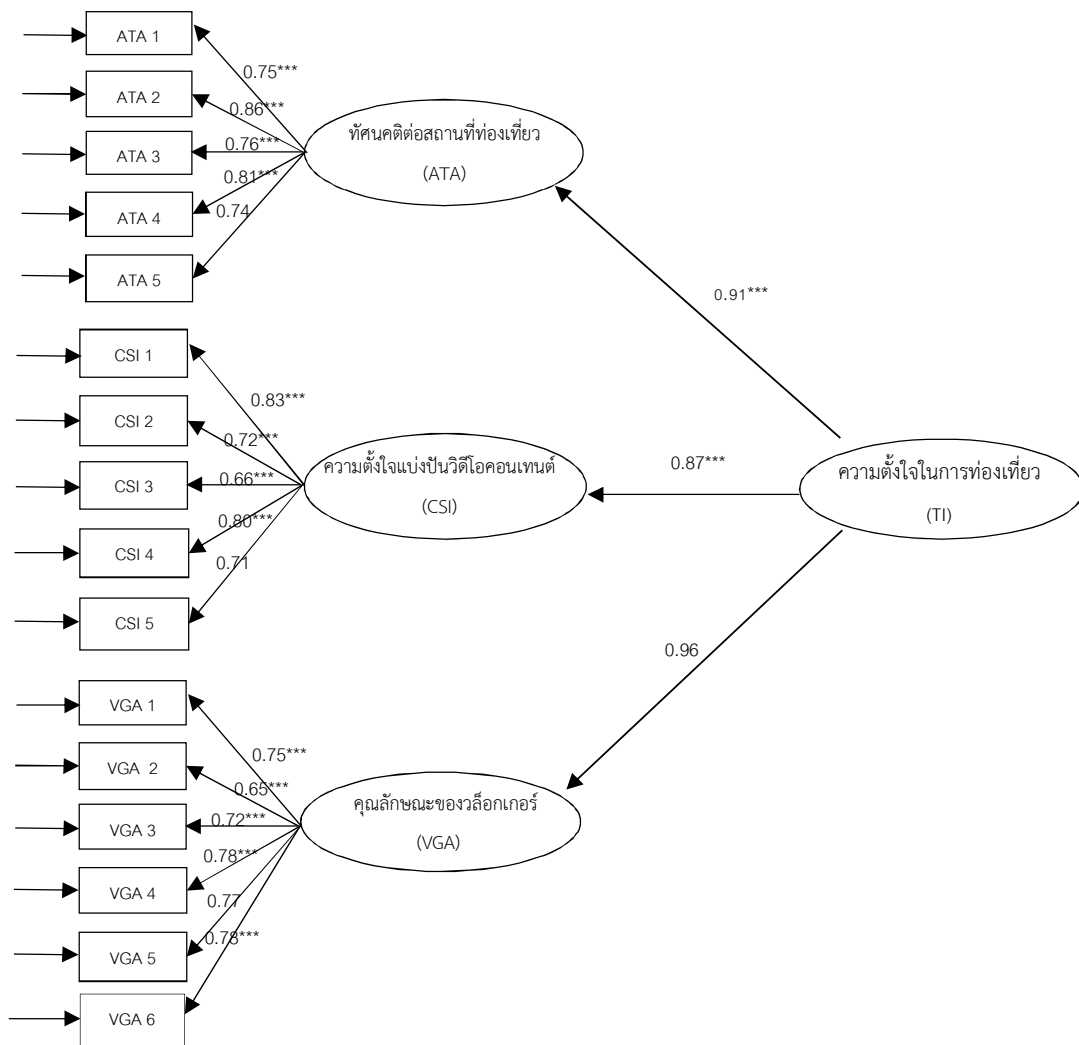
ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 0.23 ถึง 0.77 ซึ่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบมีค่า Bartlett's Test of Sphericity = 2749.55, df = 120, p = 0.00 และค่า KMO = 0.94 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบอยู่ในเกณฑ์ดีและสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไป

ตารางที่ 1 แสดงความสอดคล้องและความกลมกลืนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามรายการวีล๊อคท่องเที่ยวเกี่ยวกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบ	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าสถิติที่ได้	การพิจารณา
CMIN/DF	< 3.00	1.47	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.93	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.91	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.90	0.97	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	0.98	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.08	0.03	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.08	0.04	ผ่านเกณฑ์
HOELTER	> 200	234	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่า CMIN/df เท่ากับ 1.47 มีค่าน้อยกว่า 3.00 ค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืน GFI เท่ากับ 0.93, AGFI เท่ากับ 0.91 และ CFI เท่ากับ 0.98 มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า RMSEA เท่ากับ 0.04 และ SRMR เท่ากับ 0.03 มีค่าน้อยกว่า 0.08 สรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยว ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลพบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทุกองค์ประกอบ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อยคือ องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล็อกเกอร์ (VGA) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว (ATA) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91 และองค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ (CSI) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยว ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของโมเดล	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
คุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ (VGA)	0.96	-	-	0.93
VGA1: ท่านคิดว่าวีล๊อคเกอร์มีภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ	0.75	0.72	13.02***	0.57
VGA2: ท่านคิดว่าวีล๊อคเกอร์มีบุคลิกที่น่าดึงดูดใจ	0.65	0.69	10.91***	0.42
VGA3: ท่านคิดว่าวีล๊อคเกอร์มีความชำนาญในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่โพสต์	0.72	0.81	12.27***	0.52
VGA4: ในภาพรวม ท่านคิดว่าวีล๊อคเกอร์มีการอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างดี	0.77	0.08	13.41***	0.61
VGA5: ท่านคิดว่าวีล๊อคเกอร์นำเสนอเรื่องราวที่เป็นจริงเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว	0.77	-	-	0.59
VGA6: ท่านคิดว่าวีล๊อคเกอร์นำเสนอเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างมีเหตุผล	0.77	0.75	13.46***	0.60
ความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ (CSI)	0.86	0.99	10.27***	0.75
CSI1: ท่านจะแนะนำคนอื่นๆให้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยว	0.82	0.84	12.74***	0.69
CSI2: ท่านจะแชร์วิดีโอของช่องวีล๊อคท่องเที่ยวที่ท่านติดตามผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย	0.72	0.10	11.17***	0.52
CSI3: ท่านจะอัปโหลดวิดีโอของช่องวีล๊อคท่องเที่ยวที่ท่านติดตามให้คนรู้จักรับชมผ่านช่องทางออนไลน์	0.65	0.11	10.21***	0.43
CSI4: ท่านจะบอกต่อเพื่อนที่มีความสนใจเหมือนกันเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในช่องวีล๊อคท่องเที่ยวที่ท่านติดตาม	0.80	0.08	12.39***	0.64
CSI5: ท่านจะเล่าเรื่องราวในวิดีโอของช่องวีล๊อคท่องเที่ยวที่ท่านติดตามให้ครอบครัวรับฟัง	0.71	-	-	0.51

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ต่อ)

องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของโมเดล	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
ทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว (ATA)	0.90	0.79	10.94***	0.82
ATA1: ท่านรู้สึกชื่นชอบสถานที่ท่องเที่ยวที่นำเสนอในช่องวีล๊อคท่องเที่ยว	0.74	0.75	12.39***	0.56
ATA2: ท่านรู้สึกไว้วางใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่นำเสนอในช่องวีล๊อคท่องเที่ยว	0.85	0.08	14.30***	0.73
ATA3: ท่านรู้สึกดีกับสถานที่ท่องเที่ยวที่นำเสนอในช่องวีล๊อคท่องเที่ยว	0.76	0.08	12.61***	0.58
ATA4: ท่านคิดว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่นำเสนอในช่องวีล๊อคท่องเที่ยวมีความน่าเชื่อถือ	0.80	0.08	13.44***	0.65
ATA5: ท่านรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับชมวิดีโอในช่องวีล๊อคท่องเที่ยว	0.73	-	-	0.55

หมายเหตุ: *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดีเป็นการยืนยันได้ว่าปัจจัยที่พัฒนาขึ้นมี 3 องค์ประกอบ ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ 3) องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ โดยนำมาอภิปรายได้ดังนี้

องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากผู้ติดตามมีความคิดว่าวีล๊อคเกอร์มีบุคลิกที่น่าดึงดูดใจ และน่าเชื่อถือ มีความชำนาญในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่

ท่องเที่ยวที่โพสต์ สามารถอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างดีและเป็นจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรวไพลิน มณีชัย (2020) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของรีวิวออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มเจนเรชันวาย พบว่าแหล่งข้อมูลรีวิวท่องเที่ยวออนไลน์จากนักท่องเที่ยว (บุคคลทั่วไป) และจากบุคคลผู้ทรงอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ (บล็อกเกอร์ดารา ผู้มีชื่อเสียง) สัมพันธ์กับพฤติกรรมการวางแผนท่องเที่ยวในทุกด้าน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพร ไกรฤกษ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของบิวตี้บล็อกเกอร์กับการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมความงามของสตรีไทยในยุคสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า บิวตี้บล็อกเกอร์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมความงามในระดับที่หลากหลาย ส่วนใหญ่จะมีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดความสนใจในตัวผลิตภัณฑ์เสริมความงามที่รีวีนั่น ซึ่ง เนื้อหารีวิวผลิตภัณฑ์จะดึงดูดความสนใจขึ้นอยู่กับสิ่งที่กลุ่มผู้ศึกษาสนใจ โดยข้อความที่จะเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ได้คือข้อความที่สื่อความหมายว่าบิวตี้บล็อกเกอร์คนนั้นใช้ผลิตภัณฑ์นี้ด้วยตัวเอง และความน่าเชื่อถือของบิวตี้บล็อกเกอร์แต่ละคนนั้น มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์เป็นอย่างมาก

องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว มีน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมาต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจาก ผู้ติดตามมีความชื่นชอบและไว้วางใจสถานที่ท่องเที่ยวที่นำเสนอในรายการวีล็อกท่องเที่ยว มีความสุขเมื่อได้รับชมวิดีโอ ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวที่นำเสนอในรายการ อีกทั้งวีล็อกท่องเที่ยวมีความน่าเชื่อถือ อันเป็นที่มาของทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรดาว อยู่ยง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับสื่อ การรับรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยมของนักท่องเที่ยวไทย พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยม มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยมของนักท่องเที่ยวไทย โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีค่าเป็นบวก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคพ คงคาเจริญ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความตั้งใจในการซื้ออาคารชุดเขียว (Green Condominium) ของกลุ่มผู้บริโภคเจนเนอเรชันวาย 90 (Generation Y) ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติที่มีต่ออาคารชุดเขียว มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการซื้ออาคารชุดเขียวไปในทางบวก กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่ออาคารชุดเขียว จะทำให้ความตั้งใจในการซื้ออาคารชุดเขียวสูงตามไปด้วย

องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ มีน้ำหนักต่อองค์ประกอบต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจาก เนื่องจากผู้ติดตามจะแชร์วิดีโอและแนะนำช่องวีล็อกท่องเที่ยวที่ติดตามผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ให้เพื่อน ครอบครัว หรือผู้อื่นรับชม อันเป็นที่มาของความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธกานต์ ทศแสนสิน และสุมาลย์ ปานคำ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมการบอกต่อแบบปากต่อปากในการเลือกซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงผ่านเฟซบุ๊กของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริโภคมีความต้องการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงที่จำหน่ายผ่านเฟซบุ๊ก มีการแนะนำอาหารสัตว์เลี้ยงที่

จำหน่ายผ่านเฟซบุ๊กให้กับผู้อื่น มีความต้องการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงที่จำหน่ายผ่านเฟซบุ๊กเป็นอันดับแรก ผู้บริโภคมีความคิดว่าการซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงที่จำหน่ายผ่านเฟซบุ๊กเป็นช่องทางที่ดีในการสั่งซื้ออาหารสัตว์เลี้ยง และเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ผู้บริโภคเปลี่ยนความคิดในการตัดสินใจซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงที่จำหน่ายผ่านเฟซบุ๊ก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนัน คงธงชัย (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการแชร์คุณค่าประสบการณ์และทัศนคติของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อความตั้งใจแนะนำร้านอาหารแพสดขนาดย่อมผู้ประกอบการไทยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคมีแรงจูงใจในระดับมากในการแบ่งปันข้อมูลจากความต้องการให้ผู้อื่นได้รับข้อมูลที่แท้จริง ความประทับใจในการซื้อหรือใช้บริการร้านอาหารแพสดขนาดย่อมผู้ประกอบการไทย ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับกาแฟ และต้องการสร้างมิตรภาพบนโซเชียลมีเดีย ส่งผลต่อความตั้งใจแนะนำร้านอาหารแพสดขนาดย่อมผู้ประกอบการไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจที่ใช้สื่อวิดีโอออนไลน์ ประเภท วีล็อก ในการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะของวีล็อกเกอร์ ทำให้ผู้ติดตามรู้สึกชื่นชอบในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่โพสต์ มีการอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างดี เป็นต้น

1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจที่ใช้สื่อวิดีโอออนไลน์ ประเภทวีล็อก ในการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยวในการนำเสนอผ่านช่องวีล็อก ทำให้ผู้ติดตามเกิดความเข้าใจและเชื่อมั่นในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว ตามคำแนะนำของวีล็อกเกอร์ หรือผู้ดำเนินรายการ

1.3 ผู้ประกอบการธุรกิจที่ใช้สื่อวิดีโอออนไลน์ ประเภทวีล็อก ในการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ ทำให้ผู้ติดตามเกิดความมั่นใจในการเลือกชมรีวิวสถานที่ท่องเที่ยว และกระตุ้นให้เกิดการบอกต่อเพื่อช่วยในการตัดสินใจท่องเที่ยว อีกทั้งทำให้เป็นที่รู้จักและเพิ่มจำนวนผู้ติดตามและผู้ใช้งานทั่วไปเข้ามาชมรายการมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยในอนาคต

จากการศึกษาพบว่าองค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล็อกเกอร์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล็อกท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาข้อมูลในเชิงลึกให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ ซึ่งองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยว คือ ปัจจัยคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ ดังนั้นผู้ประกอบการที่ใช้สื่อวิดีโอออนไลน์ ประเภทวีล๊อค ควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ ในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่โพสต์ มีการอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ทำให้ผู้ติดตามรู้สึกชื่นชอบ และเกิดความมั่นใจในการวางแผนไปท่องเที่ยวตามมากขึ้น

สรุป

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามช่องวีล๊อคท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันความตั้งใจในการท่องเที่ยวของผู้ติดตามรายการวีล๊อคท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบปัจจัยทัศนคติต่อสถานที่ท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบปัจจัยความตั้งใจแบ่งปันวิดีโอคอนเทนต์ และ 3) องค์ประกอบปัจจัยคุณลักษณะของวีล๊อคเกอร์ และองค์ประกอบเชิงยืนยันที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ:ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ชไมพร กาญจนกิจสกล. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ตาก: โพรเจ็คท์ไฟฟ์-โฟว์.
- เนตรดาว อยู่ยง. (2559). การเปิดรับสื่อ การรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยมของนักท่องเที่ยวไทย. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสม์: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พันธ์กานต์ ทศแสนสิน และสุมาลย์ ปานคำ. (2562). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมการบอกต่อแบบปากต่อปากในการเลือกซื้ออาหารสัตว์เลี้ยงผ่านเฟซบุ๊กของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 17(1), 156-157.
- แพรว ไกรฤกษ์. (2558). อิทธิพลของบิวตี้บล็อกเกอร์กับการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมความงามของสตรีไทยในยุคสื่อสังคมออนไลน์. (การศึกษาค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- แพรวไพลิน มณีขัติย์ และพรพรหม สุราทร. (2563). อิทธิพลของรีวิวออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มเจนเรชันวาย. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 14(2), 590-609.
- ภคภพ คงคาเจริญ และ สุพิชา พาณิชย์ปฐม. (2557). ผลกระทบจากทัศนคติถึงความตั้งใจในการซื้อ อาคารชุดเขียวของกลุ่มผู้บริโภคเจนเนอเรชันวาย. บทความเอกสารโครงการประชุมวิชาการ ประจำปี 2557, 523-531.
- สุนัน คงธงชัย. (2562). แรงจูงใจในการแชร์คุณค่าประสบการณ์และทัศนคติของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อความตั้งใจแนะนำร้านกาแฟสดขนาดย่อมผู้ประกอบการไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อีไอซี. (2560). 3 กระแสแรงแห่งยุค ปรับลู่ธุรกิจท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2563, เข้าถึงได้จาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/3369/eol70mpcp/EIC_Insight_Tourism_2017_TH.pdf
- Choi, W., & Lee, Y. (2019). Effects of fashion vlogger attributes on product attitude and content

sharing. Fashion and Textiles, 6(6), 1-18.

Devineni, M. (2017). 10 Different popular types of vlogs. Retrieved from

<http://vloglikepro.com/10-different-popular-types-vlogs>

Eukeik.ee. (2020). คนไทยใช้อินเทอร์เน็ต 52 ล้านคน บนโลกออนไลน์ 9.01 ชั่วโมง ทำอะไร. สืบค้นเมื่อ

2 พฤศจิกายน 2563, เข้าถึงได้จาก <https://marketeeronline.co/archives/146960>

Kankate K., (2019). Video Marketing Ep.01 : อัปเดตสถิติ Video Marketing สำหรับปี 2019 ที่

นักการตลาดไม่ควรพลาด. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://stepstraining.co/content/video-marketing-ep-01-stat-2019>

Marketing Oops. (2021). ส่อง 6 เทรนด์เทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้นในปี 2564 ที่ทุกคนต้องเรียนรู้และอยู่กับมัน

ไปตลอด. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://www.marketingoops.com/tech-2/6-trends-technology-in-2021/>

การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
SCHOOL ADMINISTRATION AND TEACHER'S HAPPINESS
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE1

นภารัตน์ โพธิ์สัตย์*

Naparat Phothisat

ดร.สงวน อินทร์รักษ์**

Sangaun Inruk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1 2) ความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1 และ 3) การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 59 โรง ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ครู รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 118 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของเซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni) และความสุขในการทำงานตามแนวคิดการวัดความสุขด้วยตนเอง (HAPPINOMETER) ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การวางแผน และอยู่ในระดับมาก

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: pprangnaparat@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: san_inrak@hotmail.com

6 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การตัดสินใจ การจัดการองค์กร การประเมินผล การประสานงาน การมีอิทธิพล และการติดต่อสื่อสาร

2. ความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อย คือ จิตวิญญาณดี สังคมดี ครอบครัวดี ใฝ่รู้ดี และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อย คือ การงานดี น้ำใจดี ผ่อนคลายดี สุขภาพดี และ สุขภาพเงินดี

3. การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, ความสุขของครู

ABSTRACT

1) school administration of head under Secondary Educational Service Area Office 1

2) teachers' happiness under Secondary Educational Service Area Office 1 and 3) school administration and teachers' happiness under Secondary Educational Service Area Office 1. The samples were 59 schools under The Secondary Educational Service Area Office 1. The 2 respondents from each school including a school administrator and a teacher, in the total of 118 respondents. The instrument employed for data collection was an opinionnaire about school administration based on theory of Sergiovanni and Teacher's happiness based on concept of happiness self-assessed (HAPPINOMETER) of Institute for Population and Social Research, Mahidol University. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The research findings were as follows :

1. School administration of Secondary Educational Service Area Office 1, as a whole were at a high level and an individual was at highest level 1 clause (Planning) and high level 6 clause. The arithmetic mean ranking from the highest to lowest were as follows; 1) decision making 2) organizing 3) evaluation 4) coordinating 5) influencing and 6) communicating

2. Teachers' happiness under The Secondary Educational Service Area Office 1, as a whole were at a high level and individuals were at highest level 4 clause. The arithmetic mean ranking from the highest to lowest were as follows; 1) happy soul 2) happy society 3)

happy family 4) happy brain. The other individuals were at high level 5 clause. The arithmetic mean ranking from the highest to lowest were as follows; 1) happy work-life 2) happy heart 3) happy relax 4) happy body and 5) happy money

3. School administration correlated with teachers' happiness under Secondary Educational Service Area Office 1 as a whole at .01 level of statistical significance.

Keyword: School Administration, Teacher's Happiness

บทนำ

จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทย ภูมิภาคอาเซียน และสังคมโลก รวมทั้งคำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้แสดงถึงบริบททั้งสภาพปัญหา อุปสรรค ภัยคุกคามและช่องทางโอกาส รวมทั้งกลไกใหม่ใน “การพัฒนาคน” ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศซึ่งเป็นเหตุผลความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับใช้เป็นแม่บทในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินการกิจงานของกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการ ในสังกัดให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ข้างหน้า เพื่อช่วยยกระดับประเทศไทยในทุกภาคส่วน และช่วยบรรเทาความรุนแรงของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 9) โดยนำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและแนวทางให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม เกิดประโยชน์กับผู้เรียน ประชาชน ผู้รับบริการ ตลอดจนสอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปีข้างหน้า ทั้งในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และมิติการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 10) โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผนคือ การมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งความเป็นพลวัต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งภายใต้กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึง (Access) ความเท่าเทียม (Equity) คุณภาพ (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะ 15 ปีข้างหน้า (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 15)

การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ภาระงานต่าง ๆ ของแต่ละฝ่ายบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ เพราะวิสัยทัศน์ ความคิด พฤติกรรม การแสดงออก รวมถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น และความสุขในการทำงาน ให้เกิดแก่คณะครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ได้บังคับบัญชาทุกฝ่าย ดังที่ วิรัช สงวนวงษ์วาน (2558: 16) ได้กล่าวว่า “การจะเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพภายในองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อให้ทราบผลกระทบ ต่อองค์กร และต้องมีความเข้าใจในตัวพนักงานและบุคคลต่าง ๆ เพราะผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับผู้คน มากมาย” จึงเป็นความท้าทายของนักบริหารการศึกษาที่จะต้องปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษา โดยการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ถือ ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง มุ่งเน้นการเพิ่มคุณค่าของบุคคลในองค์กรสู่การเป็นทุนมนุษย์ (Human Capital) ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการพัฒนา การสร้างองค์กรแห่งความสุขหรือโรงเรียนแห่งความสุข ด้วยกระบวนการ ค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครู และนำไปประยุกต์ใช้ภายในองค์กรอย่างต่อเนื่องและ เป็นระบบ จนกลายเป็นวัฒนธรรมความสุขของสถานศึกษา แต่จะต้องควบคู่ไปกับวัฒนธรรมการทำงานที่มี คุณภาพซึ่งจะเกิดผลดีกับทั้งระดับตัวบุคคลที่จะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในการทำงาน อีกทั้งเป็น ผลดีกับระดับสถานศึกษาที่จะส่งผลให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพและมีผลผลิตภาพ (Productivity) สูงยิ่งขึ้น ที่เกิดจากบุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน มีความกระตือรือร้น รักและผูกพันต่อองค์กร ได้รับการประเมินผลงานที่ดี สถานศึกษามีชื่อเสียง และผลดีที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากครูผู้สอนที่ทุ่มเทในการทำงานอันเกิดจากการสร้างความสุขในสถานศึกษา (อิศคุณ สิ้นธนาปัญญา, อภิธิร์ ทรงบัณฑิตย์, ราชนันท์ บุญธิมา, และวีระ สุภากิจ, 2557) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำของ สถานศึกษาในยุคปัจจุบันหรือในยุคการศึกษา 4.0 ถือเป็นผู้นำที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญยิ่งในการบริหารจัดการ สถานศึกษาโดยตรง ทั้งการช่วยเหลือดูแล ส่งเสริม ปฏิรูป ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้มี คุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะต้องบริหารจัดการการศึกษา และสถานศึกษาให้ทันต่อโลกที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารที่ดีจึงควรมีการบริหารที่ทำให้ครู และบุคลากร เกิดความเชื่อมั่น ความรู้สึกที่ดีต่อตัวผู้บริหารและสถานศึกษาของตน เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ทำงาน และร่วมมือกัน พัฒนาการศึกษไทยให้ก้าวต่อไปอย่างยั่งยืนและมั่นคง ดังนั้นการบริหารของผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ ส่งผลให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล ดังที่ เซอร์จิโอวานนี (Sergio Giovanni, 1987: 9) ได้กล่าวถึงการบริหารว่าเป็น กระบวนการการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายอย่าง มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 7 กระบวน คือ 1) การวางแผน 2) การตัดสินใจ 3) การจัดการองค์การ 4) การ ประสานงาน 5) การติดต่อสื่อสาร 6) การมีอิทธิพล 7) การประเมินผล ดังนั้นการบริหารงานของผู้บริหารให้ เป็นไปตามแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารในการที่จะสร้าง ความสุข สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่คณะครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ได้บังคับบัญชาทุกฝ่าย

ในสภาพปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าครูที่ปฏิบัติการสอนมีภาระหนักมากขึ้น มีเวลาพักผ่อนน้อยลงแม้ในช่วงเวลาปิดภาคเรียนที่ควรเป็นเวลาพักผ่อน ความสุขของครูกำลังถูกบั่นทอนลงอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุมาจากองค์กรมีการปรับตัวเพื่อเผชิญกับโลกาภิวัตน์และก้าวสู่ยุคของความรุ่งเรืองที่ทันสมัย รองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การสื่อสารและเทคโนโลยี ซึ่งหนึ่งในสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการเหมือนกันคือความสุข ซึ่งองค์กรที่ต้องการให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานจะต้องเสริมปัจจัยทางบวกและสกัดกั้นปัจจัยทางลบ ถ้าบุคลากรมีความสุข ผลผลิตขององค์กรก็จะเพิ่มขึ้นและทำให้สังคมโดยรวมดีขึ้นด้วย (พวงเพ็ญ ชุณหะวัณ, 2559: 36-45) สอดคล้องกับแนวคิดของแผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้เสนอแนวคิดและหลักการ “ความสุข 8 ประการ” และ “องค์กรแห่งความสุข: Happy Workplace” ซึ่งมีมิติความสุข 9 มิติ ได้แก่ 1) Happy Body (สุขภาพดี) 2) Happy Relax (ผ่อนคลายดี) 3) Happy Heart (น้ำใจดี) 4) Happy Soul (จิตวิญญาณดี) 5) Happy Family (ครอบครัวดี) 6) Happy Society (สังคมดี) 7) Happy Brain (ใฝ่รู้ดี) 8) Happy Money (สุขภาพเงินดี) 9) Happy work-life (การงานดี) โดยแนวคิดการวัดความสุขด้วยตนเอง (HAPPINOMETER) ทั้ง 9 มิตินี้จะก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีทั้ง 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณองค์กร สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้โดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพการทำงาน การมีความสุขในที่ทำงานจะทำให้พนักงานมีความสุข รู้สึกว่าตนเองเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า สำคัญต่อองค์กร มีความสำคัญที่ตีในหมู่เพื่อนร่วมงาน มีแรงจูงใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น และรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ขององค์กรเองก็จะมีบุคลากรที่กระตือรือร้น เต็มไปด้วยพลังแห่งความคิดและเพิ่มผลการปฏิบัติงาน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555: 31-33) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย ที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่มากเป็นอันดับที่ 1 และมีจำนวนโรงเรียนมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ อีกทั้งด้านการศึกษาที่มีการแข่งขันสูง ทั้งตัวผู้เรียนที่มีการแข่งขันกันด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ และสถานศึกษาที่แข่งขันกันเป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ได้มาตรฐาน มีความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ และเป็นโรงเรียนชั้นนำทางการศึกษา ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพไม่ได้เลย หากโรงเรียนไม่มีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ ตลอดจนมีกระบวนการบริหารที่ส่งผลให้ครูและผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและมีความสุข

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1 เพื่อทราบถึงการบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1 ตลอดจนนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพิจารณาวางแผน ปรับปรุง พัฒนาทั้งด้าน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. เพื่อทราบความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต 1 2) ความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1 3) การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ใช้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni) และ ความสุขของครู ตามแนวคิดการวัดความสุขด้วยตนเอง (HAPPINOMETER) ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (frequency: f) ร้อยละ (percentage: %) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์จาก ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ตามแนวคิดของเบสต์ (Best) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวม (X_{tot}) (n=50)

ด้านที่	การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (X_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การวางแผน (X_1)	4.58	0.56	มากที่สุด
2	การตัดสินใจ (X_2)	4.31	0.64	มาก

3	การจัดการองค์กร (X_3)	4.22	0.66	มาก
4	การประสานงาน (X_4)	4.08	0.66	มาก
5	การติดต่อสื่อสาร (X_5)	3.94	0.70	มาก
6	การมีอิทธิพล (X_6)	4.00	0.62	มาก
7	การประเมินผล (X_7)	4.22	0.61	มาก
โดยภาพรวม (X_{tot})		4.20	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ คือ ระดับมาก จำนวน 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การวางแผน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ การตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.64) การจัดการองค์กร ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.66) การประเมินผล ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.61) การประสานงาน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.66) การมีอิทธิพล ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.62) และ การติดต่อสื่อสาร มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.56- 0.70 มีการกระจายข้อมูลน้อย ลักษณะเช่นนี้หมายความว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผลการวิเคราะห์ความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่ามัชฌิมเลขคณิตที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวม (Y_{tot}) (n=50)

ข้อที่	ความสุขของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (Y_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	สุขภาพดี (Y_1)	4.12	0.59	มาก
2.	ผ่อนคลายดี (Y_2)	4.14	0.57	มาก
3.	น้ำใจดี (Y_3)	4.38	0.50	มาก
4.	จิตวิญญาณดี (Y_4)	4.69	0.38	มากที่สุด
5.	ครอบครัวดี (Y_5)	4.62	0.54	มากที่สุด

6.	สังคมดี (Y_6)	4.68	0.42	มากที่สุด
7.	ใฝ่รู้ดี (Y_7)	4.58	0.55	มากที่สุด
8.	สุขภาพเงินดี (Y_8)	3.74	0.61	มาก
9.	การงานดี (Y_9)	4.47	0.57	มาก
โดยภาพรวม (Y_{tot})		4.38	0.61	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.= 0.61) เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่าพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ และระดับมาก จำนวน 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จิตวิญญาณดี ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ สังคมดี ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.42) ครอบครัวดี ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.54) ใฝ่รู้ดี ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.55) การงานดี ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.57) น้ำใจดี ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.50) ผ่อนคลายดี ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 1.37) สุขภาพดี ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.59) และ สุขภาพเงินดี มีค่ามัธยเลขคณิตน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.38 - 0.61 มีการกระจายข้อมูลน้อย ลักษณะเช่นนี้หมายความว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product correlation – coefficient) รายละเอียดดังตารางที่ 3 (n=50)

	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	Y_9	Y_{tot}
X_1	.322**	.280**	.362**	.042	.389**	.240*	.373**	.186	.510**	.582**
X_2	.300**	.477**	.408**	.042	.424**	.353**	.425**	.266**	.227*	.589**
X_3	.358**	.259**	.408**	.144	.331**	.426**	.332**	.218*	.262**	.547**
X_4	.191	.385**	.449**	.118	.395**	.277**	.311**	.309**	.277**	.554**
X_5	.296**	.399**	.326**	.198*	.293**	.351**	.458**	.182	.036	.475**
X_6	.033	.078	.247*	.115	.031	.095	.267**	.016	.097	.165
X_7	.273**	.330**	.418**	.001	.389**	.246*	.273**	.103	.170	.446**
X_{tot}	.374**	.469**	.547**	.143	.463**	.425**	.510**	.270**	.318**	.706**

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม (X_{tot}) กับความสุขของครูโดยภาพรวม (Y_{tot}) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r_{xy}=.706^{**}$) เป็นค่าความสัมพันธ์กันในเชิงบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม (X_{tot}) กับความสุขของครูรายด้าน ($Y_1- Y_9$) พบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง 7 ด้าน คือ น้ำใจดี (Y_3) ($r_{xy}=.547^{**}$) รองลงมา ใฝ่รู้ดี (Y_7) ($r_{xy}=.510^{**}$) รองลงมา ผ่อนคลายดี (Y_2) ($r_{xy}=.469^{**}$) รองลงมา ครอบครัวดี (Y_5) ($r_{xy}=.463^{**}$) รองลงมา สังคมดี (Y_6) ($r_{xy}=.425^{**}$) รองลงมา สุขภาพดี (Y_1) ($r_{xy}=.374^{**}$) รองลงมา การงานดี (Y_9) ($r_{xy}=.318^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 2 ด้าน คือ สุขภาพเงินดี (Y_7) ($r_{xy}=.270^{**}$) และ จิตวิญญาณดี (Y_4) ($r_{xy}=.143$)

เมื่อพิจารณาความสุขของครูโดยภาพรวม (Y_{tot}) กับการบริหารสถานศึกษารายด้าน ($X_1- X_7$) พบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง 6 ด้าน คือ การตัดสินใจ (X_2) ($r_{xy}=.589^{**}$) รองลงมา การวางแผน (X_1) ($r_{xy}=.582^{**}$) รองลงมา การประสานงาน (X_4) ($r_{xy}=.554^{**}$) รองลงมา การจัดการองค์กร (X_3) ($r_{xy}=.547^{**}$) รองลงมา การติดต่อสื่อสาร (X_5) ($r_{xy}=.475^{**}$) รองลงมา การประเมินผล (X_7) ($r_{xy}=.446^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 1 ด้าน คือ การมีอิทธิพล (X_6) ($r_{xy}=.165$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน ($X_1- X_7$) กับความสุขของครู (Y_{tot}) พบว่าการวางแผน (X_1) มีความสัมพันธ์กับความสุขของครู (Y_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($r_{xy}=.582^{**}$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับความสุขของครูเป็นรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง 5 ด้าน คือ การงานดี (Y_9) ($r_{xy}=.510^{**}$) รองลงมา ครอบครัวดี (Y_5) ($r_{xy}=.389^{**}$) รองลงมา ใฝ่รู้ดี (Y_7) ($r_{xy}=.373^{**}$) รองลงมา น้ำใจดี (Y_3) ($r_{xy}=.362^{**}$) รองลงมา สุขภาพดี (Y_1) ($r_{xy}=.322^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 4 ด้าน คือ ผ่อนคลายดี (Y_2) ($r_{xy}=.280^{**}$) รองลงมา สังคมดี (Y_6) ($r_{xy}=.240^{**}$) รองลงมา สุขภาพเงินดี (Y_8) ($r_{xy}=.186$) และ จิตวิญญาณดี (Y_4) ($r_{xy}=.042$)

การตัดสินใจ (X_2) มีความสัมพันธ์กับความสุขของครู (Y_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=.589^{**}$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับความสุขของครูเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง 6 ด้าน คือ ผ่อนคลายดี (Y_2) ($r_{xy}=.477^{**}$) รองลงมา ใฝ่รู้ดี (Y_7) ($r_{xy}=.425^{**}$) รองลงมา ครอบครัวดี (Y_5) ($r_{xy}=.424^{**}$) รองลงมา น้ำใจดี (Y_3) ($r_{xy}=.408^{**}$) รองลงมา สังคมดี (Y_6) ($r_{xy}=.353^{**}$) รองลงมา สุขภาพดี (Y_1)

($r_{xy}=.300^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 3 ด้าน คือ สุขภาพเงินดี (Y_8) ($r_{xy}=.266^{**}$) รองลงมาการงานดี (Y_9) ($r_{xy}=.227^*$) และ จิตวิญญาณดี (Y_4) ($r_{xy}=.042$)

การจัดการองค์กร (X_3) มีความสัมพันธ์กับความสุขของครู (Y_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=.547^{**}$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับความสุขของครูเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง 5 ด้าน คือ สังคมดี (Y_6) ($r_{xy}=.426^{**}$) รองลงมา น้ำใจดี (Y_3) ($r_{xy}=.408^{**}$) รองลงมา สุขภาพดี (Y_1) ($r_{xy}=.358^{**}$) รองลงมา ใฝ่รู้ดี (Y_7) ($r_{xy}=.332^{**}$) รองลงมา ครอบครัวดี (Y_5) ($r_{xy}=.331^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 4 ด้าน คือ การงานดี (Y_9) ($r_{xy}=.262^{**}$) รองลงมา ผ่อนคลายดี (Y_2) ($r_{xy}=.259^{**}$) รองลงมา สุขภาพเงินดี (Y_8) ($r_{xy}=.218^*$) และ จิตวิญญาณดี (Y_4) ($r_{xy}=.144$)

การประสานงาน (X_4) มีความสัมพันธ์กับความสุขของครู (Y_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=.554^{**}$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับความสุขของครูเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง 5 ด้าน คือ น้ำใจดี (Y_3) ($r_{xy}=.449^{**}$) รองลงมา ครอบครัวดี (Y_5) ($r_{xy}=.395^{**}$) รองลงมา ผ่อนคลายดี (Y_2) ($r_{xy}=.385^{**}$) รองลงมา ใฝ่รู้ดี (Y_7) ($r_{xy}=.311^{**}$) รองลงมา สุขภาพเงินดี (Y_8) ($r_{xy}=.309^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 4 ด้าน คือ สังคมดี (Y_6) ($r_{xy}=.277^{**}$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ การงานดี (Y_9) ($r_{xy}=.277^{**}$) รองลงมา สุขภาพดี (Y_1) ($r_{xy}=.191$) และ จิตวิญญาณดี (Y_4) ($r_{xy}=.144$)

การติดต่อสื่อสาร (X_5) มีความสัมพันธ์กับความสุขของครู (Y_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=.475^{**}$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับความสุขของครูเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ใฝ่รู้ดี (Y_7) ($r_{xy}=.458^{**}$) รองลงมา ผ่อนคลายดี (Y_2) ($r_{xy}=.399^{**}$) รองลงมา สังคมดี (Y_6) ($r_{xy}=.351^{**}$) รองลงมา น้ำใจดี (Y_3) ($r_{xy}=.326^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 5 ด้าน คือ สุขภาพดี (Y_1) ($r_{xy}=.296^{**}$) รองลงมา ครอบครัวดี (Y_5) ($r_{xy}=.293^{**}$) รองลงมา จิตวิญญาณดี (Y_4) ($r_{xy}=.198^*$) รองลงมา สุขภาพเงินดี (Y_8) ($r_{xy}=.182$) และ การงานดี (Y_9) ($r_{xy}=.036$)

การมีอิทธิพล (X_6) มีความสัมพันธ์กับความสุขของครู (Y_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ($r_{xy}=.165$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับความสุขของครูเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 9 ด้าน คือ ใฝ่รู้ดี (Y_7) ($r_{xy}=.267^{**}$) รองลงมา น้ำใจดี (Y_3) ($r_{xy}=.247^*$) รองลงมา จิตวิญญาณดี (Y_4) ($r_{xy}=.115$) รองลงมา การงานดี (Y_9) ($r_{xy}=.097$) รองลงมา สังคมดี (Y_6) ($r_{xy}=.095$) รองลงมา ผ่อนคลายดี (Y_2) ($r_{xy}=.078$) รองลงมา สุขภาพดี (Y_1) ($r_{xy}=.033$) รองลงมา ครอบครัวดี (Y_5) ($r_{xy}=.031$) และ สุขภาพเงินดี (Y_8) ($r_{xy}=.016$)

การประเมินผล (X_7) มีความสัมพันธ์กับความสุขของครู (Y_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=.446^{**}$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับความสุขของครูเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยเรียง

ตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ น้ำใจดี (Y_3) ($r_{xy}=.418^{**}$) รองลงมา ครอบครัวยดี (Y_5) ($r_{xy}=.389^{**}$) รองลงมา ผ่อนคลายดี (Y_2) ($r_{xy}=.330^{**}$) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ 6 ด้าน คือ สุขภาพดี (Y_1) ($r_{xy}=.273^{**}$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ใฝ่รู้ดี (Y_7) ($r_{xy}=.273^{**}$) รองลงมา สังคมดี (Y_6) ($r_{xy}=.246^*$) รองลงมา การงานดี (Y_9) ($r_{xy}=.170$) รองลงมา สุขภาพเงินดี (Y_8) ($r_{xy}=.103$) และ จิตวิญญาณดี (Y_4) ($r_{xy}=.001$)

เมื่อพิจารณาการบริหารสถานศึกษารายด้าน (X_1 - X_7) กับความสุขของครูรายด้าน (Y_1 - Y_9) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) สูงสุด คือ การวางแผน (X_1) มีความสัมพันธ์กับการงานดี (Y_9) ($r=.510^{**}$) เป็นค่าความสัมพันธ์กันในเชิงบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมในด้านคุณวุฒิ ซึ่งในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร บุคคลจะต้องผ่านการศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา ผ่านการฝึกอบรมอย่างเข้มข้นโดยสถาบันพัฒนาผู้บริหารจากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยการอบรมและพัฒนาแต่ละหลักสูตร ส่วนใหญ่จะครอบคลุมการบริหารทั้งด้านการวางแผน การตัดสินใจ การจัดการองค์กร การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การมีอิทธิพล และการประเมินผล ซึ่งเมื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1 ยังได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มี ในการบริหารงานโรงเรียนและการปฏิบัติงานร่วมกับครูอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การวางแผนปฏิบัติงานที่มีระบบ ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว จนทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานนั้น ๆ การตัดสินใจที่มีความรอบคอบ เด็ดขาด ชัดเจน ทำให้ครูและบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างไม่สับสน มีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง มีการประชุมฝ่ายต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้บริหารกับครู ให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเมื่อมีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยการขอคำปรึกษาหารือหรือข้อเสนอแนะเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอโดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้บริหารมีความตื่นตัว รู้จักปรับตัว และปรับการบริหารให้ทันกับปัจจุบันและสามารถนำไปปรับใช้ ในการบริหารด้านต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสมและเข้ากับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนันท์ หวานจำ (2555: ค) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สลิลทิพ ชูชาติ (2556: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องเรื่อง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาการบริหารสถานศึกษาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การวางแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากในการบริหาร โดยเฉพาะในฐานะผู้บริหารที่มีอำนาจในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมทั้งปีการศึกษา ตลอดจนวางแผนงานเรื่องต่างๆ อย่างมีระบบโดยร่วมกับคณะครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนการบริหารสถานศึกษาด้านการติดต่อสื่อสาร แม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่พบว่ามีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารได้ดี สามารถถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างชัดเจนและเข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย มีการประชุม ปรึกษาหารือร่วมกันอยู่เสมอ จึงทำให้ทราบถึงสิ่งที่ยังขาดแคลนหรือความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเกิดความร่วมแรงร่วมใจและความสามัคคีกันในองค์กร เพราะผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานร่วมกันในองค์กรเกิดประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติบัณฑิต สารพัฒน์ (2557: ง) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนวัดสะแกงาม สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน วัดสะแกงาม สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิต จากมากไปน้อย ดังนี้ การวางแผน การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การจัดการองค์กร การมีอำนาจอิทธิพล การตัดสินใจ และการประเมินผล

2. ความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า ความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีทิศทางและแนวทางในการบริหารงานด้านบุคคลได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแล กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งหลักธรรมาภิบาลนั้นประกอบด้วย 6 หลักการ คือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับครูอย่างสม่ำเสมอ อันจะทำให้ครูเกิดความรู้สึกที่ดี รักและผูกพันกับสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงาน อีกทั้งครูยังเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงทั้งด้าน

สวัสดิการและผลตอบแทนที่น่าพึงพอใจ ทำให้ครูลดความกังวลในเรื่องค่าครองชีพไปได้มาก ตลอดจนนักเรียนส่วนใหญ่ ต่างมีความพร้อมในการเรียน ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการช่วยกันดูแลบุตรหลานและสนับสนุนโรงเรียนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพแวดล้อมและพื้นที่ที่มีความเจริญด้านต่าง ๆ อย่างครบครัน ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่มีความทันสมัย และมีการคมนาคมที่สะดวก ซึ่งจะช่วยลดความเครียดของครูได้เป็นอย่างดี เมื่อครูมีความสุขก็จะเกิดแรงจูงใจในการทำงาน สามารถปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมา ซึ่งจะเห็นว่าครู คือ ทรัพยากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูต้องถ่ายทอดวิชาความรู้และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองจนเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และสร้างประโยชน์ให้กับสังคม ประเทศชาติต่อไป ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยสร้างความสุขและให้ครูมีกำลังใจ มีแรงจูงใจ เพราะเมื่อครูมีความสุขทั้งกายและใจ ก็จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจอย่างสุดความสามารถ และทำให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ แมเนียน (Manion, 2003: 652-655) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของความสุขในการทำงานมี 4 องค์ประกอบ คือ การติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน และการเป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮลลิวเวล (Helliwell, 2019: online) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขและสุขภาวะที่ดี ซึ่งจากงานวิจัยได้ข้อสรุป 3 ข้อ ที่เป็นพื้นฐานให้เกิดความสุข คือ 1) การมองโลกให้เป็นบวกมากกว่าลบ 2) สนใจสังคมมากกว่าวัตถุนิยม 3) มีความเพื่อกว่าเห็นแก่ตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิชาติ นิลาภย, 2556: 95-96) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขในการทำงานกับสมรรถนะข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตบางพลัด ผลการวิจัยพบว่าความสุขในการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตบางพลัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธารินทร์ ระสร (2560: ง) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงาน เขตศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่าความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยม เขต 21 อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาความสุขของครูเป็นรายด้าน พบว่า จิตวิญญาณดี อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีคุณธรรมศีลธรรมในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำที่ไม่ดี มีความกตัญญูต่องานที่ รู้จักการให้ มีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา รู้จักละอายเมื่อทำผิดและรู้จักการให้อภัย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เพราะหากผู้ใดมีคุณธรรมศีลธรรมมาก ก็ย่อมทำงานร่วมกับผู้อื่นและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข สงบสุขเหมือนกัน สอดคล้อง อนุพงศ์ รอดบุญปาน (2561: ง) ที่ได้ศึกษาเรื่อง องค์การแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุยบุรี (วัดวังยาว) ผลการวิจัยพบว่า องค์การแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุยบุรี (วัดวังยาว) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 1 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ คุณธรรม และอีก 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตาม

ค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ มีสังคมดี การหา ความรู้ น้ำใจงาม ครอบครัวยุติ การผ่อนคลายเป็น สุขภาพดี และใช้เงินเป็น

ส่วนสุขภาพเงินดี มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก แต่ก็อยู่ในอันดับท้ายสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ถึงแม้ว่าปัจจุบันค่าครองชีพจะสูงขึ้นมาก แต่ครูก็สามารถจัดสรรรายรับรายจ่ายในแต่ละเดือนได้อย่างเหมาะสม มีการออมเงินเป็นประจำทุกเดือน ผ่อนชำระหนี้สินได้โดยไม่มีผลกระทบทางการเงิน อีกทั้งครูยุคใหม่มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินและอาจมีรายได้จากหลายช่องทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ แมคบริด (McBride, 2010: 251-278) ที่พบว่าอิทธิพลของรายได้ต่อความสุขไม่ได้เกิดจากจำนวนรายได้ เท่านั้นแต่เกิดจากความพอใจในรายได้ด้วย ซึ่งบุคคลมักเปรียบเทียบระดับรายได้ (relative income) ได้ใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ การเปรียบเทียบภายนอก (external) หมายถึง การเปรียบเทียบกับเพื่อนที่มีอายุ เพศ อาชีพ หรือชนชาติเดียวกัน ลักษณะที่สอง คือ การเปรียบเทียบภายใน (internal) หมายถึง การเปรียบเทียบกับประสบการณ์ที่บุคคลได้รับในอดีต นอกจากนี้แมคบริด (McBride) ยังพบว่า การเปรียบเทียบระดับรายได้ส่งผลต่อความสุขของบุคคลที่มีระดับรายได้สูงกว่าบุคคลที่มีระดับรายได้ต่ำอีกด้วย และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพงศ์ รอดบุญปาน (2561: ง) ที่ได้ศึกษาเรื่อง องค์การแห่งความสุขของโรงเรียน อนุบาลกุยบุรี (วัดวังยาว) ผลการวิจัยพบว่า องค์การแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุยบุรี (วัดวังยาว) โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า มี 1 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ คุณธรรม และอีก 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ มีสังคมดี การหาความรู้ น้ำใจงาม ครอบครัวยุติ การผ่อนคลายเป็น สุขภาพดี และใช้เงินเป็น

3. การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนด โดยผ่านการอบรมและพัฒนาแต่ละหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการ ที่ส่วนใหญ่จะครอบคลุม การบริหารทั้ง 7 ด้าน ตามแนวคิดของเซอร์จิโอวานนี ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การจัดการองค์การ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การมีอิทธิพล และการประเมินผล ซึ่งเมื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ยังได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ ที่มี ในการบริหารงานโรงเรียนและการปฏิบัติงานร่วมกับครูอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การวางแผนปฏิบัติงาน ที่มีระบบ ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว จนทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของงานนั้น ๆ การตัดสินใจที่มีความรอบคอบ เด็ดขาด ชัดเจน ทำให้ครูและบุคลากรสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างไม่สับสน มีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง มีการประชุมฝ่ายต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้บริหารกับครู ให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเมื่อมีการพูดคุยและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยการขอคำปรึกษาหารือหรือข้อเสนอแนะเพื่อประกอบเป็นแนวทางใน การปฏิบัติงาน และผู้บริหารมีทิศทางและแนวทางในการบริหารงานด้านบุคคลได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลัก

ธรรมาภิบาล คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการการควบคุมดูแล กิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม ซึ่งตรงกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน ดังจะเห็นได้ว่าหากผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมบริหาร ที่ดีและเหมาะสม ความสุขของครูก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ (ชไมพร ชคัตตริย์กุล, 2556: 1) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลัก ธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 มีการปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (สลิทิพ ชูชาติ, 2556: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมเชิง จริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ในการบริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ (อภิชาติ นิลภทย์, 2556: 95-96) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขในการทำงานกับสมรรถนะ ข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตบางพลัด ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความสุข ในการทำงานกับสมรรถนะของข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตบางพลัด มีความสัมพันธ์ กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาเพิ่มเติม ด้านการติดต่อสื่อสาร และความสุขของ ครูเพิ่มเติม ด้านสุขภาพเงินดี
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
4. ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูในเขตพื้นที่อื่น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ.(2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564).

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ: หน้า 9-15.

เกียรติบัณฑิต สารพัฒน์. (2557). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนวัดสะแกงาม สำนักงานเขต บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชไมพร ชัดตตรัยกุล. (2557). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ธารินทร์ ระศร. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 21, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร, การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

พวงเพ็ญ ชุณหปราณ. (2559). “ความสุขในการทำงาน”, วารสารพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ฉบับพิเศษ: หน้า 36-45.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชม ลลคลธัญบุรี.

วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2558). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เอช.เอ็น. กรุ๊ป: หน้า 16.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2555). คู่มือการวัดความสุขด้วยตนเอง (HAPPINOMETER), ความสุข 9 มิติของ HAPPINOMETER. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล: หน้า 31-33.

สลิลทิพ ชูชาติ. (2556). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อริคุณ สินธนาปัญญา, อภิธีร ทรงบัณฑิตย์, ราชันย์ บุญธิมา, และวีระ สุภากิจ. (2557). วารสารสุทธิปริทัศน์. การบริหารความสุขในสถานศึกษา Happiness Management in School, ปีที่ 28 (ฉบับที่ 88). <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal-read-33-260>: [สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2562].

อนุพงศ์ รอดบุญปาน. (2561). องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุญบุรี (วัดวังยาว), วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อภิชาติ นิลภักย์. (2556). ความสุขในการทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขต
บางพลัด, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

J. Manion. (2003). "Joy at Work: Creating a Positive Workplace." *Journal of Nursing
Administration* 33,12: p52-55.

John Helliwell. (2019). Summary of recent happiness research update2012, accessed Feb
20, 2019 available from [http://socialcapital.wordpress.com/2012/10/27
/summary-of-recent-happiness-research/](http://socialcapital.wordpress.com/2012/10/27/summary-of-recent-happiness-research/).

M.Mcbride. (2010). "Relative-Income Effects on Subject Well-being in the Cross-Section",
(*Journal of Economic Behavior & Organization*,2010): p251-278.

Thomas J. Sergiovanni. (1987). *The principalship : a reflective practive perspective*.
Boston: Allyn and Bacon: p9.

บทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8

SCHOOL ADMINISTRATOR'S ROLES AND TEACHER'S QUALITY OF WORKING LIFE IN SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE

AERA OFFICE 8

คมสันต์ สังขภิญโญ *

komsan sangkhapinyo

ดร.สงวน อินทร์รักษ์ *

Sangaun Inruk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 และ 3) ความสัมพันธ์ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 48 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน 2) ข้าราชการครู จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 192 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารตามแนวคิดของ มินท์เบิร์ก และคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาตามแนวคิดของวอลตัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: sangkhapinyo.k1990@gmail.com, โทร. 062-942-6453

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,

E-mail: san_inrak@hotmail.com

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับโดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านสัญลักษณ์ขององค์กร ด้านผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านผู้สร้างความสัมพันธ์ ด้านผู้นำองค์กร ด้านนักเจรจาต่อรอง ด้านผู้ประกอบการ ด้านผู้ประชาสัมพันธ์ ด้านผู้จัดสิ่งก่อคุณ ด้านผู้กำกับติดตามผล และด้านผู้จัดสรรทรัพยากร

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคลใน รองลงมาบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนา การยอมรับทางสังคมในองค์กร โอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงาน ความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การงานและเวลาส่วนบุคคลสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม

3. บทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 มีความสัมพันธ์กันในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบคล้อยตามกัน

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหาร, คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู

ABSTRACT

The purposes of this research were to identify 1) School administrator's roles under the Secondary Educational Service Area Office 8 2) Teacher's quality of working life in school under the Secondary Educational Service Area Office 8 , and 3) the relationship between school administrator's roles and teacher's quality of working life in school under the Secondary Educational Service Area Office 8. The samples were 48 schools under the Secondary Educational Service Area Office 8. There were 4 respondents from each school consisted of an administrator, an assistant administrator, and 2 teachers, with the total of 192 respondents. The research instrument was a opinionative concerning school administrator's roles based on Mintzberg's theory and teacher's quality of working life in school based on Walton's theory. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The research findings were as follows :

1. School administrator's roles under the Secondary Educational Service Area Office 8, as a whole and an individual, were at a high level. The arithmetic mean ranking from maximum to minimum were as follows; symbolic or figurehead, disseminator, liaison, leader, negotiator, entrepreneur, spokesperson, disturbance handler, monitor and allocator.

2. Teacher's quality of working life in school under the Secondary Educational Service Area Office 8, as a whole and an individual, were at a high level. The arithmetic mean ranking from maximum to minimum were as follows; constitutionalism in the work organization, social relevance of work life, immediate opportunity to use and develop human capacities ,social integration in the work organization, future opportunity growth and security, work and the total life space, safe and healthy environment and adequate and fair compensation.

3. School administrator's roles and teacher's quality of working life in school under the Secondary Educational Service Area Office 8 were found correlated as a whole at a high level at .01 level of significance.

Keyword: Administrator's Roles and Teacher's Quality of Workink Life

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2560), **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. (กรุงเทพฯ :พริกหวานกราฟฟิค จำกัด) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-พ.ศ. 2564) ถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นกฎหมายบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2559 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2564 นั้นมีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ดังนั้นภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรม คุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” การที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปการ

เรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่ หลักสูตร ผู้เรียน เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกโรงเรียน ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้สู่ชุมชน มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษารวมทั้งการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนให้ บรรลุตามเป้าหมายขององค์กรและที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เจริญเติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยดำเนินร่วมกับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 7)

ครูเป็นบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ คุณภาพชีวิตหรือชีวิตที่มีคุณภาพสำหรับครูนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับคุณภาพของบุคคลทั่วไป คือลักษณะการดำเนินชีวิตที่มีความเป็นอยู่สอดคล้องกับระดับความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างมีคุณค่าโดยชีวิตที่มีการกินดีอยู่ดีถูกต้องตามสุขลักษณะมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีงานที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาเป็นภาระช่วยเหลือ ทั้งเป็นพลเมืองที่ดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมวัฒนธรรมอันดีงาม สำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม โดยมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้เต็มที่ตามกำลังความสามารถและสมรรถภาพของตนเองและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (ธีรชัย ฉัตรชัยวัฒนกุล, 2558: 84-85)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการปฏิรูประบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาคน ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศและครูมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมวิชาความรู้ให้เป็นคนดีนำไปสู่การพัฒนาสร้างชาติให้เจริญได้ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ที่ต้องการให้พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.),5.)

การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมใด ๆ คาดกันว่ามนุษย์ได้ใช้เวลา 1 ใน 3 ของชีวิต เป็นอย่างน้อยอยู่ในสำนักงานหรือที่ทำงานและยังเชื่อว่าในอนาคตอันใกล้มนุษย์ต้องใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานเพิ่มขึ้นไปอีก การทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการพบปะสังสรรค์ระหว่างผู้ร่วมงานกับบุคคลอื่น ๆ กับสถานที่และเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นการทำงานจึงเป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกถึงเขาวปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิต และในปัจจุบันการบริหารองค์กรให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นจะต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลสูงสุดมีปัจจัยในการบริหารหลายประการที่จะผลักดันให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรทางการบริหาร ที่มีความสำคัญลำดับต้นขององค์กร ดังคำกล่าวที่ว่า “คนเป็นทรัพย์สินที่มีค่าอย่างยิ่งขององค์การที่สามารถคูณผลการองค์การอย่างมหาศาล” สรุขชัย แก้วพิกุล. (2552) “คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคมได้อย่างมีความสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลกควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้ทันทักษะ ความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมจริยธรรมและประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อบริบบการศึกษาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8
2. เพื่อทราบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8

วิธีการดำเนินการวิจัย

มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

1. เพื่อทราบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8
2. เพื่อทราบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ของบทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) มีผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษา ละ 4 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน และข้าราชการครู จำนวน 2 คน การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสัญลักษณ์ขององค์กร มัธยเลขคณิตมากที่สุด ด้านผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านผู้สร้างความสัมพันธ์ ด้านผู้นำองค์การ ด้านนักเจรจาต่อรอง ด้านผู้ประกอบการ ด้านผู้ประชาสัมพันธ์ ด้านผู้จัดสิ่งก่อคุณ ด้านผู้กำกับติดตามผล และด้านผู้จัดสรรทรัพยากรตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านสัญลักษณ์ขององค์กร ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้ดังนี้ ผู้บริหารเป็นตัวแทนของสถานศึกษาในการร่วมกิจกรรมต่างๆกับหน่วยงานอื่น ๆ ผู้บริหารเป็นตัวแทนของสถานศึกษาในการลงนามสัญญาต่างๆ ผู้บริหารเป็นประธานในการประชุม และพิธีต่างๆ

1.2 ด้านผู้นำองค์การ ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้ดังนี้ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ผู้บริหารสั่งการ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานเพื่อให้งานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการปฏิบัติภารกิจประจำวันของสถานศึกษา และผู้บริหารให้คำแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน

1.3 ด้านบทบาทด้านการตัดสินใจ ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารเป็นผู้ติดต่อประสานงานภายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ติดต่อประสานงานภายนอกสถานศึกษา และผู้บริหารเป็นผู้สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของสถานศึกษา

1.4 ด้านผู้กำกับติดตามผล ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารก่อนเผยแพร่เสมอ ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารแสวงหาและรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากกิจกรรม เหตุการณ์ภายนอกสถานศึกษา

1.5 ด้านผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารเลือกพิจารณาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้บริหารสามารถส่งข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาสู่บุคคลภายนอกเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่สถานศึกษา ผู้บริหารส่งข้อมูลที่ได้รับภายในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่จำเป็นได้ง่ายขึ้น และผู้บริหารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาให้กับบุคคลในสถานศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม รวดเร็ว และเลือกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

1.6 ด้านผู้ประชาสัมพันธ์ ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสามารถรายงานข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานแผนงานและนโยบายของผู้บริหารสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาสู่ชุมชนอย่างหลากหลาย เพื่อประชาสัมพันธ์สถานศึกษา และผู้บริหารสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาสู่หน่วยงานภายนอกเพื่อประชาสัมพันธ์สถานศึกษา

1.7 ด้านผู้ประกอบการ ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่มและออกแบบการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการเลือกตัดสินใจ ผู้บริหารแสดงแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษา และผู้บริหารเป็นผู้ควบคุมการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในสถานศึกษา

1.8 ด้านผู้จัดสิ่งก่อกวน ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ประสพการณ์ที่มีอย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่ามัธยฐานเลขคณิตมากที่สุด ผู้บริหารทุ่มเทความพยายามที่จะขจัดปัญหาต่างๆ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผล ผู้บริหารแก้ปัญหาโดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และผู้บริหารเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

1.9 ด้านผู้จัดสรรทรัพยากร ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรของ

สถานศึกษาอย่างเหมาะสม ผู้บริหารจัดการทรัพยากรในส่วนต่างๆของสถานศึกษาอย่างเป็นธรรม ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากร เช่น งบประมาณ เวลา บุคลากร ให้แก่ส่วนต่างๆ ในสถานศึกษาตามจุดที่ต้องการอย่างเหมาะสม และผู้บริหารจัดการทรัพยากรให้แก่ส่วนต่างๆในสถานศึกษาตามลำดับความสำคัญ

1.10 ด้านผู้เจรจาต่อรอง ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารมีความสามารถเจรจาต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารมีความสามารถเจรจาต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์อื่นๆที่จำเป็นในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารมีการศึกษาข้อมูลต่างๆเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในการเจรจาต่อรองกับบุคคลต่างๆทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และผู้บริหารมีข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำไปเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของสถานศึกษา

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคลใน รองลงมาด้านบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อ ด้านโอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนา ด้านการยอมรับทางสังคม ในองค์กร ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงาน ด้านความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การงานและเวลาส่วนบุคคล ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม

2.1 ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม มีระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านได้รับความสะดวกสบายในการเบิก-จ่าย ค่ารักษาพยาบาล ท่านได้พิจารณาค่าตอบแทนที่เป็นธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติงานในลักษณะและปริมาณที่ใกล้เคียงกัน มีแหล่งทางการเงิน เพื่อขอความช่วยเหลือ เมื่อท่านเกิดปัญหา ค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายและประสบการณ์ และ ค่าตอบแทนที่ได้รับเพียงพอต่อความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

2.2 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านรู้สึกปลอดภัยระหว่างการเดินทางไปกลับและปฏิบัติงานในโรงเรียน ท่านรู้สึกปลอดภัยเมื่อออกปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน สถานที่ทำงานมีมาตรการรักษาความปลอดภัยภายในเป็นอย่างดี สถานที่ทำงานทำให้ท่านมีสภาพแวดล้อมที่ดีและถูกสุขลักษณะ และมีวัสดุอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ ตำรา เอกสารต่างๆที่ทันสมัย เพียงพอต่อการจัดทำสื่อการสอน

2.3 ด้านโอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนา ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถและเหมาะสมกับศักยภาพ มีการสนับสนุนให้ศึกษาต่อเพื่อปรับวุฒิหรือ

เพิ่มพูนความรู้ งานที่ท่านปฏิบัติเปิดโอกาสให้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการทำงานในโรงเรียน และ มีการสนับสนุนให้ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงาน ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามอยู่ระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านรู้สึกมีความมั่นคงในอาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่ ท่านได้รับพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งเหมาะสมกับผลงาน ท่านได้รับการสนับสนุนในการทำผลงานเพื่อก้าวไปสู่ตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น ผลงาน หน่วยงานมีกรอบตำแหน่งพร้อมที่จะทำให้งก้าวหน้าขึ้นไปตามลำดับ และ ท่านรู้สึกว่าการที่ท่านช่วยทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

2.5 ด้านการยอมรับทางสังคมในองค์กรโดยรวม ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับประชาชนในชุมชนใกล้เคียงและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ท่านมีความสัมพันธ์และมีความเข้าใจอันดีกับผู้ปกครอง ชุมชน และผู้นำท้องถิ่น โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน ท่านได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับชุมชน และท่านสามารถปฏิบัติงานจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2.6 ด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านปฏิบัติงานได้ตามระเบียบแบบแผนข้อบังคับทางราชการ ท่านได้รับการปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน ผู้บังคับบัญชามอบหมายงาน ตรงตามความสามารถของท่าน ท่านปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีความเสมอภาคในการมอบหมายงาน และ ท่านปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่าน

2.7 ด้านความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การงานและเวลาส่วนบุคคล ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านสามารถปฏิบัติงานได้เสร็จทันเวลาที่กำหนด ท่านมีความสุขกับการใช้ชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน ท่านมีเวลาได้พักผ่อนและดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสม ท่านมีเวลาวางอยู่กับครอบครัวอย่างเพียงพอ และท่านพอใจในความสมดุลของเวลางานและเวลาที่ได้พักผ่อนจากการทำงาน

2.8 ด้านบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ งานของท่านมีส่วนช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติงานของท่านเป็นที่ยอมรับของบุคคลในโรงเรียนการเป็นบุคลากรของโรงเรียนแห่งนี้ทำให้ท่านรู้สึกภูมิใจ และมีเกียรติ การเป็นบุคลากรของโรงเรียนแห่งนี้ทำให้ท่านรู้สึกภูมิใจ และมีเกียรติ โรงเรียนของท่านมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและยอมรับจากบุคคลภายนอกและมีเกียรติ โรงเรียนของท่านมี

ชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและยอมรับจากบุคคลภายนอกและการปฏิบัติงานในโรงเรียนแห่งนี้ ทำให้ท่านรู้สึกประสบความสำเร็จในชีวิต

3.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 สามารถสรุปได้ดังนี้ บทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวก หรือมีความสัมพันธ์คล้อยตามกัน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านสัญลักษณ์ขององค์การ ผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านผู้สร้างความสัมพันธ์ผู้นำองค์การ ด้านนักเจรจาต่อรอง ด้านผู้ประกอบการ ด้านผู้ประชาสัมพันธ์ ด้านผู้จัดสิ่งก่อกวน ด้านผู้กำกับติดตามผล และด้านผู้จัดสรรทรัพยากร มีความสัมพันธ์สูงสุดกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา ด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคลใน ด้านบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อ ด้านโอกาสในการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนา ด้านการยอมรับทางสังคมในองค์การ ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงาน ด้านความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การงานและเวลาส่วนตัว ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 มีประเด็นน่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจ ตระหนัก มีประสบการณ์ในบทบาทของผู้บริหารทุกด้าน อีกทั้งยังรู้จักการวางตัวเพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่ดีต่อสถานศึกษา เป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกสถานที่ เป็นตัวแทนของสถานศึกษาในการลงนามในสัญญาข้อตกลงต่างๆ อีกทั้งยังเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งยังแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม การดำเนินงานต่างๆของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆที่ตั้งไว้ มีบทบาทในการจัดการสิ่งก่อกวน ทั้งยังเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ และสามารถจัดการปัญหาต่างๆได้อย่างเป็นระบบ มีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มสิ่งใหม่ๆอันจะนำไปสู่การพัฒนาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาท

ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษาอย่างรวดเร็วและถูกต้อง สามารถเลือกข้อมูลที่ดีเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการพัฒนาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่างๆ นอกจากนี้ในการคัดเลือกสรรหาผู้บริหารในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีขั้นตอนและเลือกสรรบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่ง จึงทำให้สถานศึกษาได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงบทบาทของตนเองตามตำแหน่งที่ได้รับเป็นอย่างดีจึงทำให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ชาติชาย ศรีจันทร์ดี ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู 2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผู้อำนวยการความสะอาด ด้านผู้ประเมิน ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุนด้านผู้คัดการณ ผู้ให้คำปรึกษา 2) การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู 2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู 2556 อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้านคือ มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณวิชาชีพ) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู 2556 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา วงศ์บุบผา ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี และ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุ ประสบการณ์ การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2560 จำนวน 352 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.922 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาร์วีย์ละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดีของฟิชเชอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ วิชาชีพครูในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูใน

สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เมื่อจำแนกตาม เพศ และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับเสาวคนธ์ มุกดิ่ง ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมงานแนะแนวตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมงานแนะแนวตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 และ 2) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมงานแนะแนว จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาทั้งสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในทางวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมงานแนะแนวตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในรายด้านและในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมงานแนะแนว จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะการทำงานของครูปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบแบบแผนข้อบังคับทางราชการ จึงทำให้ได้รับมอบหมายงานตรงตามความสามารถอย่างเต็มอ่าจะเป็นเพราะมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูอยู่เสมอจึงเปรียบเสมือนครูก็ได้มีส่วนช่วยในเรื่องต่างๆให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งยังยอมรับซึ่งกันและกันทำให้ครูส่วนใหญ่รู้สึกภูมิใจ และมีเกียรติ เป็นที่รู้จักและยอมรับทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาจนทำให้สถานศึกษามีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและยอมรับจากบุคคลภายนอก นอกจากนั้นการได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ทำหยาความสามารถทำให้เกิดการพัฒนาตัวเองอย่างเต็มที่ ทำให้สามารถช่วยเหลือการแก้ปัญหาการทำงานในโรงเรียนได้ ทั้งมีการสนับสนุนให้ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนาอย่างสม่ำเสมอและมีกิจกรรมภายในชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์และมีความเข้าใจอันดีกับผู้ปกครอง ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น อีกด้วยทำให้ครูได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับชุมชน จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและหน่วยงานอื่นๆทำให้ครูมีความรู้สึกมั่นคงในอาชีพที่ทำอยู่และได้รับพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งเหมาะสมกับผลงาน ท่านได้รับการรวมทั้งได้รับสนับสนุนในการทำผลงานเพื่อก้าวไปสู่ตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น ทำให้ครูส่วนใหญ่มีความสุขกับการใช้ชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานได้อย่างเหมาะสมและรู้ปลอดภ้ยมนการปฏิบัติงานในโรงเรียน นอกจากนั้นการมีสภาพแวดล้อมที่ดีและถูกสุขลักษณะ มีวัสดุอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ ตำรา เอกสารต่างๆที่ทันสมัยเพียงพอต่อการจัดทำสื่อการสอน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำครูมีความสุขในการทำงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยต่างๆที่

กล่าวมาเบื้องต้นนั้นเป็นเพียงปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ทำให้ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 มีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับบงลักษณะ ฤทธิ์คำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพในการทำงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบ ปทุมธานี อยู่ในระดับมากพิจารณาระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการบูรณาการทางสังคม ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน ด้านการรักษาสิทธิส่วนบุคคล ด้านความเกี่ยวข้องกับสังคม ด้านความสมดุลในการดำรงชีวิต รองลงมาตามลำดับ ซึ่งจากการวิจัยทั้ง 8 องค์ประกอบ พบว่าคุณภาพด้านความสมดุลในการดำรงชีวิตมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี มีความรู้สีกว่างานในหน่วยงานที่ตนปฏิบัติงานอยู่นั้นยังกระทบกับชีวิตประจำวันอยู่บ้าง และยังสอดคล้องกับพิมพ์ โหลคำ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณภาพชีวิตโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ มีความก้าวหน้าและมั่นคงในหน้าที่การงาน บูรณาการทางสังคม ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ลักษณะการบริหารงาน ความเกี่ยวข้องกับสังคมสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งตัวแปรกลุ่มปัจจัย ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การได้รับ การยอมรับนับถือ ลักษณะงาน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต และความรับผิดชอบ กับตัวแปรในกลุ่มปัจจัยค่าจุน ได้แก่ การบังคับบัญชา นโยบายบริหาร สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และความเหมาะสมของรายได้ และตัวแปรกลุ่มคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ความรู้ความสามารถสำหรับการทำงาน การให้มีส่วนร่วม ความพอเพียงในชีวิตและความสามารถในการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมาก ($R=.867$) และร่วมกันสามารถทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 75.1 ด้านตัวแปรทำนายที่ดีของคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษามี 6 ตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยกระตุ้น 2 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะงานและความรับผิดชอบทุกกลุ่มปัจจัย 1 ตัวแปร ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมความเพียงพอในชีวิต และความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งตัวแปรทำนายที่ดีทั้ง 6 ตัวแปรนี้ร่วมกันสามารถทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 73.8

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยภาพรวมพบว่า บทบาทของผู้บริหาร (x_{tot}) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r_{xy} = .745^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าบทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8

มีการบริหารตามแนวคิดของมินท์เบิร์ก (Mintzberg) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารเป็น 3 กลุ่ม คือ บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาทด้านสารสนเทศ และบทบาทด้านการตัดสินใจ นั่นคือหากผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารที่เหมาะสมก็สามารถทำให้งานต่างๆสามารถบรรลุได้ด้วยดี เหตุเป็นเช่นนี้เพราะทุกงานนั้นต้องขับเคลื่อนด้วยครู หากครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็สามารถทำงานต่างๆที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน รวมไปถึงการกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคลในองค์การ บทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การยอมรับทางสังคมในองค์การ โอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงาน โอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การงานและเวลาส่วนบุคคล การให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐนันท์ รุจิราภักดิ์สิทธิ์ ได้ทำการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ทั้งโดยภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยฐานในคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ด้านสารสนเทศ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) การดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ทั้งโดยภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การใช้จ่ายทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นที่ได้รับจากการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาการระดมทรัพยากรต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ตามความเหมาะสมและความจำเป็นสถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากรได้ตามมาตรา 58 สถานศึกษาต้องรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการระดมทรัพยากรต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการระดมทรัพยากรของสถานศึกษาและสถานศึกษาต้องเสนอแผนและโครงการในการระดมทรัพยากรต่อคณะกรรมการสวญฯขั้นพื้นฐาน 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 มีความสัมพันธ์กันโดยในภาพรวมอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ยาดด์และวาท (Wyatt & Wah) ได้ศึกษาการรับรู้คุณภาพชีวิตที่ทำงานของพนักงานในประเทศสิงคโปร์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานได้แก่ สภาพแวดล้อมการทำงานที่พร้อมเพียง สบายงาม ความเจริญก้าวหน้าของบุคลากร อำนาจการตัดสินใจ ธรรมชาติของงาน การตอบสนองโอกาสในการทำงาน การทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นดัชนีเปรียบเทียบการวัดระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานในประเทศสิงคโปร์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการ

ส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

1. ควรให้ความสำคัญและการสื่อสารที่รวดเร็วและถูกต้องในเรื่องต่างๆที่เป็นประโยชน์ในองค์การ เพื่อประสิทธิผลขององค์การ
2. ควรให้ความสนใจและทำให้บรรยากาศของสถานที่ที่ทำงานนั้นส่งเสริมต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานเพื่อที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขในการทำงานอันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในองค์การ
3. ควรจัดสรรสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมต่อทุกๆฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาเขตอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาเขตอื่นๆ
3. ควรมีศึกษาปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยเข้าไปอยู่ในพื้นที่เพื่อสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเกิดความหลากหลายในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ,หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,2551), 7.

กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2545 (กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์,ม.ป.ป.), 5.

ธีรชัย ฉัตรชัยวัฒนกุล, คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัด

กรุงเทพมหานครสำนักงานเขตบางกะปิ (วารสารบริหารการศึกษา มศว. ปีที่ 12 ฉบับที่ 22
มกราคม – มิถุนายน,2558),84-85.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา(2560) ,แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. (กรุงเทพฯ :พริกหวาน
กราฟฟิค จำกัด) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-พ.ศ. 2564)
[Online] , accessed 21 สิงหาคม 2561'. Availablefrom[http://www.moe.go.th/moe/th/
news/detail.php? NewsID=47194&Key=news20](http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=47194&Key=news20)

สุรัชย์ แก้วพิกุล. (2552) “คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ.”วิทยานิพนธ์สังคม
สงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคมคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกกล้ามมือ

The Development of Autistic Student Writing Skills by Using Training Hands Kit

สิริวรรณ วงษ์เจริญ*

Siriwan Wongjaroen,

ดร.วีระ วงศ์สรรค์**

Weera Wongsan

ดร.สรินทร์ อรอมรัตน์***

Rossarin Onamornrat

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกกล้ามมือเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของเด็กออทิสติกโดยใช้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 70/70 (2) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยชุดกิจกรรมกล้ามมือของนักเรียนออทิสติก (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกกล้ามมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนออทิสติก จำนวน 10 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย (1) ชุดฝึกกล้ามมือ (2) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล IEP (3) แผนการสอนเฉพาะบุคคล IIP และ (4) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย พบว่า (1) ชุดฝึกกล้ามมือเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกมีประสิทธิภาพ 70.42/81.38 (2) ดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกกล้ามมือ มีค่าเท่ากับ 0.7091 แสดงถึงนักเรียนออทิสติกมีความก้าวหน้าทางการเรียน (E.L.) คิดเป็นร้อยละ 70.91 (3) แนวทางการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกกล้ามมือเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : ชุดฝึกกล้ามมือ, นักเรียนออทิสติก

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: baitoey.toey2304@gmail.com โทร. 080-582-9501

** รองศาสตราจารย์ พิเศษ, อาจารย์ที่ปรึกษา , สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: weera.w123@hotmail.com

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : rossarin_chula51@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) To study the effectiveness of the writing skills of autistic students by using training hands kit to be efficient at the 70/70 criterion; (2) To examine the effectiveness index of writing skills of autistic students by using training hands kit; and (3) To study guidelines for writing skills development of autistic students by using training hands kit.

The research was a Quasi-Experimental Research. The study sample were 10 autistic students in Special Education Center, Samut Songkhram Province, selected by using simple random sampling. The research instrument included (1) training hands kit (2) Individualized Education Program : IEP (3) Individual Implementation Plan : IIP, and (4) writing skills test. The statistics used for analyzing the collected data were percentage and mean.

The research findings were as follows: (1) The efficiency index (E_1/E_2) of the training hands kit to develop writing skills of autistic students was 70.42/81.38; (2) The effectiveness index of the training hands kit package was 0.7091, which meant that after being taught using writing skills development of autistic students by using training hands kit learning achievement significantly increased by 70.91 percent; and (3) The guidelines for writing skills development of autistic students by using training hands kit was improved based on the assumptions established.

Keywords: Training Hands kit, Autistic Students

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการศึกษาสามารถพัฒนาคนให้มีศักยภาพซึ่งในสังคมปัจจุบันนั้น โอกาสทางการศึกษายังไม่เท่าเทียมกัน แต่หลังจากมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดเรื่องสิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษาและรูปแบบการศึกษาไว้ในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา คือ มาตรา 10 โดยระบุว่าจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาส ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก

สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งมีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (2551) มาตรา 5 คนพิการข้อ 2 คนพิการสามารถมีสิทธิเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ในข้อ 3 ยังกล่าวถึงคนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

ยุคปัจจุบันเป็นยุคของคนรู้หนังสือ ดังนั้น นอกจากทักษะการอ่านแล้ว ทักษะการเขียนก็เป็นทักษะสำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยให้คนเราติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อยนั้น ทักษะด้านการเขียนยังเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะปัญหาด้านการเขียนส่งผลให้เด็กมีปัญหาการเรียนในทุกวิชาและมีปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นด้วย (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) เด็กปฐมวัยเป็นช่วงชีวิตที่ละเอียดอ่อนที่สุดในช่วงวัยนาที่ทอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเกิด - 6 ขวบ ซึ่งมีพัฒนาการที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ผู้ปกครองหรือผู้อบรมเลี้ยงดูจำเป็นต้องพิถีพิถันเอาใจใส่ เพื่อให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัย รวมทั้งการจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กได้พัฒนาตามศักยภาพแห่งตนเอง (กรองทอง จุลรัชนิกร, 2554) เด็กปฐมวัย เป็นเด็กที่เจริญเติบโตและพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งระยะนี้การเจริญทางภาษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถ้าได้รับการส่งเสริมจะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างรวดเร็วในการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ดังนั้น เด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์, 2544)

ความสามารถด้านการเขียนเป็นหนึ่งในสี่ทักษะ ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะการเขียนเป็นการถ่ายทอดความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการผ่านการสื่อสาร ด้วยระบบเครื่องหมาย อันได้แก่ ตัวอักษร (นฤมล เฌิบแหลม, 2545) การเรียนรู้ภาษาที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้เมื่อโตขึ้นเด็กควรได้เรียนรู้การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างบูรณาการ ทักษะการเขียนเป็นเครื่องมือสื่อความหมายการถ่ายทอดความคิด ซึ่งการเรียนการสอนทุกวิชาต้องอาศัยการเขียนเป็นสื่อในการแสวงหาและการถ่ายทอดความรู้เด็กที่ไม่มีความสามารถทางการเขียน จะไม่ประสบความสำเร็จด้านการเรียนที่ดีได้ในการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมเด็กอายุ 3-6 ขวบ การเขียนจึงเป็นทักษะทางภาษาที่ยากเพราะต้องใช้ความคิด ประสบการณ์ และมีเป้าหมาย เด็กปฐมวัยต้องเริ่มด้วยการฝึกเขียนจากการวาดภาพเขียนอิสระ อาจใช้เส้นประได้ เด็กเริ่มเขียนโดยคิดมาจากแบบของตนเองจากการวาดภาพและสื่ออย่างอิสระ เด็กจะเขียนได้ต่อเมื่อกลไกสมองด้านการเรียนรู้ตัวอักษรสัญลักษณ์ทางภาษาตัวอักษรมีความพร้อมก่อน จากนั้นเด็กจึงถ่ายทอดคำหรืออักษรนั้นๆลงมาที่มือด้วยการลากเส้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547) เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการด้านการเขียนที่แตกต่างกันไป เด็กอายุเท่ากันอาจจะมีบางช่วงที่มีพัฒนาการไม่

เท่ากันบางคนมีพัฒนาการที่เร็ว เช่น ช่วงปลายอายุ 3 ปี เด็กบางคนบังคับมือได้แต่เด็กบางคนอาจจะบังคับมือได้เมื่อมีอายุ 4 ปี เบิร์น และคนอื่นๆ (Burn & et al, 1971 อ้างถึงใน วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2545) การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนนั้น เป็นทักษะหนึ่งที่เราควรให้เด็กได้รับการพัฒนาให้เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอนที่ถูกวิธี เนื่องจากทักษะการขีดเขียนเป็นขั้นตอนพัฒนาการที่สำคัญของขั้นพัฒนาการทางภาษาของเด็ก เพราะเด็กได้แสดงความคิดสะท้อนออกมาในรูปของการขีดเขียนจนถึงขั้นที่เขียนเป็นตัวหนังสือ การขีดเขียนจะเริ่มตั้งแต่ 18 เดือนขึ้นไป จนอายุ 4 ปี หรือ 5 ปี แล้วแต่ความพร้อมของเด็ก โดยเริ่มจากการขีดเขียนแบบสะเปะสะปะ หรือขีดเขียนอย่างไม่มีจุดหมายเมื่อเด็กอายุถึงวัย 3 ขวบ เด็กจะเริ่มควบคุมร่องรอยการขีดเขียนได้ (สายฤดี วรกิจโกศาทร, 2533) มือของคนเรา คือ รากฐานของสมองสำหรับผู้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็ก เด็กจะเป็นผู้ที่มือมีสมรรถนะ มีความคิดฉับไว การฝึกฝนความคล่องแคล่วของการใช้กล้ามเนื้อมือมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็ก ความพร้อมในการสอนเขียนเด็กจะเขียนหนังสือได้ต้องมีความพร้อมใน 2 ด้าน คือ ด้านสมอง เช่น ประสาทตา หู และด้านความรู้สึก คือ เห็นคุณค่าของการเรียน ครูอาจช่วยฝึกให้เด็กเกิดความพร้อมตั้งระดับขั้นอนุบาลได้ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542) การเขียนในช่วงขั้นอนุบาลวุฒิภาวะทางร่างกาย ซึ่งเป็นความเจริญเติบโตของเด็กที่จะเป็นพื้นฐานในการเขียนยังเจริญไม่พอดังนั้นต้องใช้เวลาร่วมฝึกฝนให้เด็กมีความพร้อมทางพัฒนาการด้านต่างๆ ก่อนที่จะเขียนแล้วจึงเตรียมความพร้อมในการเขียน และฝึกให้เขียนตัวอักษรต่อไป สำหรับขั้นประถมศึกษาชั้นต้นเด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านต่างๆ พร้อมอยู่แล้วจึงให้เตรียมความพร้อมด้านการเขียนต่อไปได้เลย ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเขียนให้แก่เด็กเริ่มเรียนจึงควรเป็นไปตามลำดับ (พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 2552)

เด็กและเยาวชนพิการ หมายถึง เด็กหรือเยาวชนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 18 ปี ซึ่งคณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษากำหนดไว้ 9 ประเภท คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

โรคออทิสซึมสเปกตรัม (Autism Spectrum Disorders) เป็นโรคทางจิตเวชเด็กและวัยรุ่นตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคทางจิตเวชโดยสมาคมจิตแพทย์อเมริกา (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders- 5th edition [DSM V]) เด็กจะมีความบกพร่องด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บกพร่องด้านภาษา การสื่อสาร และมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ พฤติกรรมก้าวร้าว (aggressive behavior problem) พบได้ร้อยละ 25 ในเด็กออทิสติก (Hill et al., 2014) การทำร้ายตนเอง ทำร้ายผู้อื่น เช่น ทบศีรษะตนเอง กัดผู้อื่น เป็นต้น มีระบบการรับสัมผัสที่ผิดปกติ (Green et al., 2013) ไวหรือซ้าต่อการรับสัมผัส ทั้งในเรื่องการมองเห็น การได้ยิน การรับรส การสัมผัส เช่น เด็กจะไม่ชอบการสัมผัสพื้นผิวที่เป็นทราย หยาบ กลัวเสียงบางเสียงอย่างรุนแรง หรือชอบที่จะได้รับการกระตุ้นสัมผัสมาก ๆ ชอบมองสิ่งของที่มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา เช่น ชอบมองพัดลมหมุน

เป็นต้น ซึ่งปัญหาในเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าว อาการชัก ปัญหาการนอนและภาวะสมาธิโดยทั่วไปแล้วต้องรับการรักษาด้วยยาอาการเหล่านี้จึงดีขึ้น อย่างไรก็ตามอาการหลักของเด็กออทิสติกที่ยังไม่สามารถรักษาได้ด้วยยา คือ ความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม บกพร่องด้านภาษาและการสื่อสาร ถึงแม้ว่าผู้ป่วยจะได้รับการฝึกส่งเสริมพัฒนาการจนสามารถพูดสื่อสารได้แล้วก็ตาม แต่ปัญหาที่มักหลงเหลืออยู่ก็คือ ความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม

การเตรียมความพร้อมของเด็กสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้ชุดการสอนการเสริมสร้างประสบการณ์ต่างๆ การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การใช้แบบฝึกทักษะเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะทางด้านสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กเพื่อเตรียมความพร้อมนั้นจะทำให้เด็กสนใจเรียน ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และทำให้เด็กอยากทำกิจกรรม เด็กที่ได้เรียนโดยการเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาก่อนมักจะมีทักษะที่ดี พร้อมทั้งจะเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ต่อไป สำหรับการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกที่ส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กควรเป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กตลอดกิจกรรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมได้รับประสบการณ์ตรง เพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนากล้ามเนื้อสติปัญญา และเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดการฝึกเขียนในระดับก่อนประถมศึกษามีความสำคัญการฝึกฝนด้านการเขียน ควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุ 5 ขวบ มีเด็กจำนวนมากที่จำตัวอักษรได้ ก่อนที่จะรู้ความหมาย การสร้างประสบการณ์การเขียนขั้นต้นควรเริ่มต้นด้วยการใช้สีแท่งโตๆ กับดินสอและกระดาษแผ่นใหญ่ๆ การสร้างความสนใจและแรงจูงใจจะให้เด็กอยากเขียน การเขียนเป็นทักษะที่มีความยากและต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ความสามารถหลายอย่างประกอบกัน กล่าวคือ ต้องใช้ความสามารถทางสมอง สายตา และกล้ามเนื้อมือที่ประสานสัมพันธ์กัน เพื่อแสดงออกในรูปของลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เด็กคนอื่นเข้าใจ ดังนั้นการฝึกเขียนให้กับเด็กก่อนวัยเรียน ครูผู้สอนต้องเข้าใจพัฒนาการและความพร้อมของเด็กแต่ละคน นอกจากนี้ครูจะต้องเข้าใจหลักการสอนเขียน เทคนิคและวิธีการจัดองค์ประกอบที่สามารถสนองตอบการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างดี เพื่อเด็กได้ฝึกและเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเด็ก การเขียนเป็นทักษะที่มีความยากมากกว่าทักษะการฟัง พูด และอ่าน เพราะการเขียนที่ดีต้องอาศัยความสามารถหลายอย่างประกอบกัน กล่าวคือผู้เขียนจะต้องใช้ความสามารถทางด้านสมอง สายตา และกล้ามเนื้อมือให้ประสานสัมพันธ์กันแล้วแสดงออกในรูปของระบบสื่อสารที่มนุษย์คิดขึ้นสำหรับใช้ติดต่อกัน ภาษาเขียนจึงช่วยพัฒนาความคิดสติปัญญาและทัศนคติความพร้อมในการเขียนของเด็กออทิสติกจะเกิดขึ้นได้ ถ้าครูจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมในการเขียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงลักษณะของเด็กออทิสติก เด็กออทิสติกจะมีลักษณะความจำไม่ดี สิ่งที่เคยเรียนไปแล้วเร็วกว่าเด็กปกติ ดังนั้นการให้เด็กออทิสติกมีโอกาสทำกิจกรรมซ้ำๆ บ่อยๆ จะช่วยให้เด็กเกิดความชำนาญ ทำได้ถูกต้อง ส่งผลให้เด็กมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์, 2540) ซึ่งกิจกรรมการให้เด็กทำแบบฝึกจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่มีในแบบฝึกจนเกิดการเรียนรู้และแบบฝึกยังเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่น่าสนใจในการฝึกทักษะทางภาษาให้ได้ผลดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนของเด็กออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกด้วยชุดฝึกลีลามือ จำนวน 13 เส้นพื้นฐานของตัวหนังสือพยัญชนะไทย โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยมีเทคนิค วิธีการ หรือกลเม็ดต่างๆ ที่จะช่วยให้วิธีการสอนหรือกระบวนการสอนเกิดผล และบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยการทำซ้ำ ย้ำทวน และฝึกฝนบ่อยๆ เพื่อให้เกิดทักษะเกิดการจำและสามารถนำไปใช้ได้

สรุปผลการวิจัย

1. ชุดฝึกลีลามือ มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 70/70 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละของคะแนนการสอบก่อนเรียน ร้อยละของคะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ(E_1) และค่าร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดฝึกลีลามือ(E_2)

ค่าประสิทธิภาพ	ร้อยละ
1. ร้อยละของคะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ(E_1)	70.42
2. ร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดฝึกลีลามือ(E_2)	81.38
ประสิทธิภาพของชุดฝึกลีลามือ(E_1/E_2)	70.42/81.38

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 70.42 (E_1) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการใช้ชุดฝึกลีลามือ โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 81.38 (E_2) ดังนั้น การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ มีประสิทธิภาพ(E_1/E_2) เท่ากับ 70.42/81.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70/70 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกลีลามือ พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของนักเรียนที่เรียนโดยชุดฝึกลีลามือเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติก ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน-หลังเรียน และค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลรวมของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)		ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.)	
คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	E.I.	ร้อยละ
234	36.00	529	81.38	0.7091	70.91

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกกล้ามมือ เท่ากับ 0.7091 (E.I.) ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าชุดฝึกกล้ามมือ สามารถพัฒนาความก้าวหน้าของทักษะการเขียนได้ร้อยละ 70.91

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกกล้ามมือ

นักเรียนคนที่ 1 นักเรียนไม่ยอมนั่งเรียนจะชอบกระโดดไปมา และเมื่อนั่งทำกิจกรรมลากเส้นก็จะนั่งทำกิจกรรมได้ประมาณ 3 นาที ดังนั้นครูจึงได้จัดกิจกรรมการลากเส้นร่วมกับกิจกรรม Activity ซึ่งกิจกรรม Activity ที่ครูจัดให้นักเรียนคือ ให้นักเรียนหยิบบอลวิ่งจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งพร้อมกับทำกิจกรรมลากเส้นไปด้วย เพื่อให้กิจกรรมการลากเส้นไม่น่าเบื่อและเหมาะสมกับพฤติกรรมนักเรียน

นักเรียนคนที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมชอบเหม่อลอย นั่งเฉย ครูต้องคอยกระตุ้นเตือนโดยการเรียกชื่อ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางการลากเส้น ดังนั้นครูจึงได้จัดกิจกรรมการลากเส้นร่วมกับกิจกรรมดนตรีประกอบการออกกำลังกาย “ระบำสัตว์” เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวและพร้อมที่จะทำกิจกรรมลากเส้น

นักเรียนคนที่ 3 มีพฤติกรรมกระตุ้นตัวเองโดยการโยกตัว ซ้าย-ขวา ไม่ชอบนั่งอยู่กับที่ชอบเดินไปมา ดังนั้นก่อนการจัดกิจกรรมลากเส้นครูจะให้นักเรียนทำกิจกรรมโยกบอลกับครูกิจกรรมบ๊อบบี้ก่อน การโยกบอลเป็นกิจกรรมที่ทำแล้วจะลดพฤติกรรมการโยกตัวโดยกิจกรรมการโยกบอลทำทั้งหมด 3 set/set ละ 10 ครั้ง และจึงให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนทำกิจกรรมลากเส้น ด้วยเพลง “ลมหายใจแห่งความสุข” เพื่อให้นักเรียนมีสมาธิในการทำกิจกรรมลากเส้น

นักเรียนคนที่ 4 มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง วิ่งไปวิ่งมา จะร้องไห้ไววายเมื่อครูขัดใจหรือบังคับให้ทำกิจกรรมลากเส้น ดังนั้นครูจึงได้จัดกิจกรรมการลากเส้นร่วมกับกิจกรรม Activity ซึ่งกิจกรรม Activity ที่ครูจัดให้นักเรียนคือ ให้นักเรียนหยิบบอลวิ่งจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งพร้อมกับทำกิจกรรมลากเส้นไปด้วย เพื่อให้กิจกรรมการลากเส้นไม่น่าเบื่อและเหมาะสมกับพฤติกรรมนักเรียน

นักเรียนคนที่ 5 มีพฤติกรรมกระตุ้นตัวเองโดยการเอามือทั้งสองข้างตบหูทั้ง 2 ข้าง นักเรียนจะสนใจบัตรภาพธงชาติทั่วโลก ในขณะที่ทำกิจกรรมต่างๆ นักเรียนจะไม่สนใจในกิจกรรมแต่จะสนใจบัตรภาพธงชาติทั่วโลกมากกว่า ดังนั้นครูจึงได้วางเงื่อนไขกับนักเรียน โดยการให้นักเรียนทำกิจกรรมลากเส้นให้เสร็จก่อนที่จะดูบัตรภาพทั่วโลก แต่ในบางวันครูจะต้องให้นักเรียนดูบัตรภาพธงชาติก่อน 5 ภาพ แล้วจึงให้นักเรียนทำกิจกรรมลากเส้นจนเสร็จแล้วให้ดูบัตรภาพธงชาติอีก 5 ภาพ

นักเรียนคนที่ 6 มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง บางครั้งมีเหม่อลอยบ้าง และจะไม่ค่อยทำร้ายตัวเองเมื่อถูกขัดใจ เมื่อครูให้นักเรียนทำกิจกรรมลากเส้น นักเรียนไม่ยอมทำนักเรียนจึงทำร้ายตัวเองโดยการเอาหัวกระแทกกับพื้น ดังนั้นครูจึงได้จัดกิจกรรมดนตรีก่อนที่จะให้นักเรียนทำกิจกรรมลากเส้น ซึ่งกิจกรรมดนตรีที่จัดให้นักเรียนเป็นกิจกรรมร้องเพลง และเล่นเครื่องดนตรีประกอบการร้องเพลง “ไก่ เจียบ เจียบ” กิจกรรมดนตรีจะช่วยให้นักเรียนใจเย็น และมีสมาธิจดจ่อกับกิจกรรมที่ทำอยู่ตรงหน้า

นักเรียนคนที่ 7 มีพฤติกรรมเหม่อลอย ผู้สอนต้องคอยกระตุ้นเตือนบ้างเมื่อทำกิจกรรมลากเส้น ดังนั้น ครูจึงได้จัดกิจกรรมการลากเส้นร่วมกับกิจกรรมดนตรีประกอบท่าทาง เพลง “Chicken Dance” เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวและพร้อมที่จะทำกิจกรรมลากเส้น

นักเรียนคนที่ 8 ทอง มีพฤติกรรมนิ่งเฉย ไม่สนใจผู้สอนและสิ่งแวดล้อมรอบข้างเท่าที่ควร ผู้สอนต้องคอยกระตุ้นตลอดการทำกิจกรรม ดังนั้นครูจึงได้จัดกิจกรรมการลากเส้นร่วมกับกิจกรรม Activity ก่อนจะทำกิจกรรมลากเส้น ซึ่งกิจกรรม Activity ที่ครูจัดให้นักเรียนคือ ให้นักเรียนวิ่ง zigzag ด้วยระยะทาง 2 เมตร ทั้งหมด 3 รอบ เพื่อให้นักเรียนตื่นตัว ไม่นิ่งเฉย และทำกิจกรรมลากเส้นได้ดีขึ้น

นักเรียนคนที่ 9 มีพฤติกรรมชอบเหม่อลอย ถ้ามีเพื่อนจะไม่สนใจกิจกรรมเลย ผู้สอนต้องคอยกระตุ้นตลอดเวลาที่ทำกิจกรรม ลากเส้น ดังนั้นครูจึงได้จัดกิจกรรมศิลปะเพิ่มให้นักเรียนก่อนที่จะทำการกิจกรรมลากเส้น กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สร้างสมาธิและทำให้นักเรียนจดจ่อกับกิจกรรมได้ดี จากนั้นจึงให้นักเรียนทำกิจกรรมลากเส้นต่อ นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ดี

นักเรียนคนที่ 10 มีพฤติกรรมเหม่อลอยไม่สนใจกิจกรรมที่ผู้สอนจัด ผู้สอนต้องคอยกระตุ้นเตือนเป็นบางครั้ง ดังนั้นครูจึงจัดกิจกรรมการลากเส้นร่วมกับกิจกรรม Activity ซึ่งกิจกรรม Activity ที่ครูจัดให้นักเรียนคือ ให้นักเรียนหยิบบอลวิ่งจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งทั้งหมด 3 รอบ จึงทำกิจกรรมลากเส้นหลังจากทำกิจกรรม Activity เพื่อให้กิจกรรมการลากเส้นไม่น่าเบื่อ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ชุดฝึกลีลามือมีประสิทธิภาพเท่ากับ 70.42/81.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างชุดฝึกลีลามืออย่างเป็นระบบ โดยการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชุดการสอน วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาพิเศษ จุดประสงค์ เนื้อหา ซึ่งชุดฝึกลีลามือ ประกอบด้วยส่วนประกอบของชุดฝึกลีลามือ จุดประสงค์การเรียนรู้ คำชี้แจงในการทำกิจกรรม เนื้อหา สาระ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียน แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IIP) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (เรวดี หงส์สุดตา, 2553: 5) ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนคำประกอบภาพที่เน้นเทคนิคผลการวิเคราะห์งาน พบว่า นักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ที่เรียนโดยใช้สื่อ ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทยสูงกว่าก่อนเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สาธิตา จักรบุตร, 2550: 9) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการใช้ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานงานระหว่างมือและตา และความสามารถด้านการเขียนลีลาเส้น : กรณิศศึกษา

เด็กออทิสติก ระดับอนุบาล ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความสามารถในการเขียนลีลาเส้นของนักเรียนหลังได้รับการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกด้วยชุดฝึกลีลามือ ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกลีลามือ มีค่าเท่ากับ 0.7091 (E.I.) ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก ชุดฝึกลีลามือ มีความน่าสนใจ ตัวอักษรชัดเจน และรูปภาพประกอบ ประกอบการทำกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุกัญญา วงศ์กลาง, 2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเขียนของเด็กอายุ 6 ปี ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ระดับ 50-69 โดยใช้ชุดสนุกลากเส้น ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดสนุกลากเส้น ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าเท่ากับ 0.7051 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 70.51

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ

ชุดฝึกลีลามือพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากชุดฝึกลีลามือที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาสาระที่เข้าใจง่าย ลายเส้นคมชัด สีสดใสสวยงาม ช่วยดึงดูดให้นักเรียนสนใจในการทำกิจกรรมลากเส้น และสามารถจดจำและสร้างความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนออทิสติกสามารถพัฒนาทักษะการเขียนได้ดีขึ้นจากที่ไม่สามารถลากเส้นได้ถูกทิศทางและตรงตามรอยปะ เมื่อพิจารณาจากแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศุขมา อิ่มเอิบ, 2556: 5) การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุดฝึกลีลามือเพื่อส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา: ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วัดบางพลีใหญ่กลาง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วัดบางพลีใหญ่กลาง จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 12 แผน ชุดฝึกลีลามือ (ประกอบด้วย กิจกรรมฝึกลีลามือ ชุดเครื่องเล่น และแบบฝึกลีลาเส้น) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และแบบประเมินความพร้อมด้านการเขียน (ซึ่งหาประสิทธิภาพโดยการหา IOC) ผู้วิจัยได้ทดลองสอนและเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2555 ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของความสามารถในการทำแบบฝึกลีลามือและลีลาเส้น และความพร้อมด้านการเขียนโดยการหาค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการบรรยายสรุปข้อค้นพบต่างๆ จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกลีลามือเพื่อส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนของนักเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (มีนักเรียนที่ได้คะแนนถึงร้อยละ 75 เป็นจำนวนร้อยละ 75 ขึ้นไป) โดยนักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบประเมินความพร้อมด้านการเขียนถึงร้อยละ 75 เป็นจำนวนร้อยละ 100 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สาธิตา จักรบุตร, 2550: 9) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการใช้ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานงานระหว่างมือและตา และความสามารถด้านการเขียนลีลาเส้น : กรณีศึกษา

เด็กออทิสติก ระดับอนุบาล ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความสามารถในการเขียนลีลาเส้นของนักเรียนหลังได้รับการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกลีลามือ ได้องค์ความรู้ใหม่คือ 1) ชุดฝึกลีลามือ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 70.42/81.38 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกลีลามือ เท่ากับ 0.7091 คิดเป็นร้อยละ 70.91 3) แนวทางการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกลีลามือเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนจากการใช้ชุดฝึกลีลามือเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติก เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ฝึกพัฒนาการด้านร่างกายในส่วนของการกล้ามเนื้อมัดเล็ก และได้ฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และเป็นการกระตุ้นพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในเรื่องของทักษะการเขียนของนักเรียนออทิสติก การให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้เด็กเข้าใจด้วยตัวเองและเป็นการรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน การกระทำแบบซ้ำๆ หรือการสอนแบบ สอน ซ้ำ ย้ำ ทวน จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

- ก่อนการใช้ชุดฝึกลีลามือควรศึกษารายละเอียดของคู่มือให้เข้าใจและชัดเจนก่อนการนำไปใช้จริง เพื่อจะได้ใช้ชุดฝึกลีลามือได้ถูกต้องและแม่นยำ
- การใช้ชุดฝึกลีลามือ ครูควรทดสอบความพร้อมของทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กและการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

3. นักเรียนออทิสติกมีการกระตุ้นตัวเอง ไม่อยู่นิ่ง ชอบเดินไปเดินมา เพราะฉะนั้นการทำกิจกรรมการเรียนการสอนควรใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที เพราะนักเรียนออทิสติกมีความสนใจสั้นกิจกรรมที่จะใช้เวลายาวนานควรเป็นกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ปะปนกับการร้องรำทำเพลง เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตนักเรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิด พบว่า นักเรียนที่คัดเลือกมาทำวิจัยจะต้องมีความพร้อมในเรื่องร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยทุกคนที่คัดเลือกมาจะต้องมีความแตกต่างกันน้อยที่สุด

2. ควรนำชุดฝึกกล้ามมือมาพัฒนาการเขียนกับนักเรียนประเภทอื่นๆ เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). คู่มือการคัดแยกและส่งต่อผู้พิการเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2553). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย
- กรมวิชาการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย
- กรองทอง จุลรัชนีกร. (2554). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). การสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์จำกัด
- นฤมล ฉะยมแหลม. (2545). การศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์. (2552). เมื่อหนูน้อยหัดเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เรวดี หงส์สุดตา. (2553). การพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำประกอบภาพที่เน้นเทคนิคการวิเคราะห์งาน. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). เอกสารประกอบการสอนวิชา 0506703 พัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศุขมา อิมเอิบ. (2556). การพัฒนาชุดฝึกกล้ามมือเพื่อส่งเสริมความพร้อมด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย
กรณีศึกษา : ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วัดบางพลีใหญ่กลาง. วิทยานิพนธ์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สาธิตา จักรบุตร. (2550). ผลการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อ มัดเล็ก การประสานงานระหว่างมือและตา และความสามารถด้านการเขียนสืลาเส้นกรณีศึกษาเด็กออทิสติก
ระดับอนุบาล โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองแขว จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สายฤดี วรกิจโกศาทร. (2533). รักลูกให้ถูกทาง. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ตพริ้นติ้ง.

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2544). การประเมินแนวใหม่ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ: การประเมินการสร้าง

ความรู้ จักนักเรียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุกัญญา วงศ์กลาง. (2558). การพัฒนาการเขียนของเด็กอายุ 6 ปี ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ระดับ 50-69 โดยใช้ชุดสนุกลากเส้น. วิทยานิพนธ์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Green, S. A., Rudie, J. D., Colich, N. L., Wood, J. J., Shirinyan, D., Hernandez, L.,

Bookheimer, S. Y. (2013). Over-Reactive Brain Responses to Sensory Stimuli in Youth With Autism Spectrum Disorders RH: fMRI Response to Sensory Stimuli in ASD.

Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 52(11),

10.1016/j.jaac.2013. 1008.1004.doi:10.1016/j.jaac.2013.08.004

Hill, A. P., Zuckerman, k. E., Hagen, AD. Kriz, D. J. Duvall, S. W., Santen, J., Nigg, J. Fair, D., & Fombonne, E. (2014). Aggressive Behavior Problems in Children with Autism

Spectrum Disorders: Prevalence and Correlates in a Large Clinical Sample. Res

Autism Spectr Disord, 8(9), 1121-1133

การพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL LEARNING SKILLS ON
MULTIPLICATION BY TGT TECHNIQUE AND BINGO GAME FOR
PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS

ศิตรานุช ภูมิประกาย^{*}

Sitranoot Phumiprakai

ดร.ธนาตล สมบูรณ์^{**}

Thanaddol Somboon

ดร.วีระ วงศ์สรรค์^{***}

Weera Wonsawan

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) หาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียน

^{*} นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: Sitranootpuimmiprakai@gmail.com , 099-420-3344

^{**} อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก , สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{***} รองศาสตราจารย์พิเศษ พลโท, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม , สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดราชภูรัง (งามศิริวิทยาการ) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 25 คน ได้มาโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (2) แผนการจัดการเรียนรู้ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) แบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 84.90/84.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ มีค่าเท่ากับ 0.7585 แสดงว่าหลังการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75.85 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การคูณ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ด้านที่ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล สำหรับด้านที่เหลืออยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แบบฝึกทักษะ, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT, เกมบิงโก (Bingo Game)

ABSTRACT

The objective of this research were: 1) to find the effectiveness of mathematics learning skills on multiplication by co-operative learning management tgt technique and bingo game for prathomsuksa 4 students to be efficient at the 80/80. ; 2) to examine the effectiveness index of mathematics learning skills on multiplication by co-operative learning management, TGT technique and bingo game prathomsuksa 4 students and 3) to investigate the prathomsuksa 4 students satisfaction towards being taught using the developed mathematics learning skills of main idea.

The research was a Quasi - Experimental research. The study sample were 25 prathomsuksa 4 students in Wat Rat Bamrung school (Ngamsiri Wittayakarn) selected by using simple random sampling. The research instruments included (1) the mathematics learning skills practicing exercise on multiplication; (2) the learning management plan; (3) the learning achievement test, and (4) Questionnaire for evaluation students is satisfaction. The

statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean and standard deviation.

The results finding found that: 1) the effectiveness of mathematics learning skill worksheet on multiplication topic has E1/E2 was 84.90/84.00, which met the criteria 80/80. 2) The efficiency index (E.I.) of the mathematics learning skill worksheet on Multiplication topic was 0.7585, which could improve by 75.85% in learning. 3) Satisfaction of students towards the learning skill development on multiplication topic was, overall, at the highest level. In particular, students were satisfied at a high level including content, measurement and assessment. The remaining evaluations are at the highest level.

Keywords : Mathematics, TGT technique, Bingo game

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง, 2560:56) คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่นๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งคณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่เป็นลักษณะวิชา ที่มีระเบียบแบบแผน มีกระบวนการและมีเหตุผล ให้ผู้เรียนสามารถคิดและวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ การดำรงชีวิตในสังคม เพราะจากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่เสมอวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่างๆ เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การดำเนินชีวิตในสังคมมีความสลับซับซ้อนและเกิดปัญหาขึ้นมากมาย ทุกคนต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ฉะนั้นความสามารถในการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมี และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนโดยอาศัยวิชาการแขนงต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถถ้อย

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในศาสตร์นั้น ๆ ไปสู่การแก้ปัญหาอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้นักเรียน นำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551:135) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการเรียนการสอน ที่มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นสาระหลักที่จำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคนครู จึงต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ฝึกฝนและพัฒนาให้มากขึ้น ซึ่งทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นและต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการให้เหตุผล ความสามารถในการสื่อสาร สื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และนำเสนอ ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ และการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ครูผู้สอนต้องสอดแทรกทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เข้ากับการเรียนการสอนด้านเนื้อหาด้วยการให้นักเรียนทำกิจกรรมหรือตั้งคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดอธิบายและให้เหตุผล เช่น ให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้ที่เรียนมาแล้วหรือให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหาให้นักเรียนใช้ความรู้ทางพีชคณิตในการแก้ปัญหาหรืออธิบายเหตุผลทางเรขาคณิต ให้นักเรียนใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการอธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันหรือกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลายและแตกต่างจากคนอื่น รวมทั้งการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากคนอื่นด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 45) ซึ่ง (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2549: 14) กล่าวว่า “บทบาทของครูจะต้องเป็นผู้สนับสนุนและจัดประสบการณ์ให้มีความหมายต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จำเป็นต้องวางแผนการจัดกิจกรรมเตรียมสื่อการเรียนการสอน การกำกับดูแลกระบวนการจัดกิจกรรม สังเกต กระตุ้น และแนะนำผู้เรียนร่วมอภิปราย เพื่อประมวลและสรุปข้อความรู้ ส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ” สอดคล้องกับคำกล่าวของ (กิตติ พัฒนตระกูลสุข, 2548: 1) ที่กล่าวว่า “ครูจะต้องพยายามเปลี่ยนสิ่งที่เป็นนามธรรมในคณิตศาสตร์ให้เป็นรูปธรรมที่มองง่ายขึ้นและสามารถทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็วด้วยการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้มาใช้ในการอธิบายด้วยเหตุผลทางคณิตศาสตร์การเลือกใช้กิจกรรมต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้ความคิดสามารถสัมพันธ์ความคิดและสรุปข้อมูลได้ในที่สุด” และ (พิทักษ์, 2552: 1) กล่าวว่า “ชุดฝึกทักษะหมายถึง สื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่มีมุ่งให้ผู้เรียน ได้ทบทวนความเข้าใจและพัฒนาทักษะ ตลอดจนเจตคติ เรื่องใดเรื่องหนึ่งทำให้ผู้เรียนมีความชัดเจนแม่นยำและเกิดความชำนาญในการปฏิบัติมากขึ้น”

การเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายเทคนิค ซึ่งแต่ละเทคนิคจะมีวิธีการแตกต่างกันออกไปเทคนิค TGT เป็นเทคนิคหนึ่งของการเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT ย่อมาจาก Team Games Tournament (ทีศนา แชมณี,

2554: 268) มีลักษณะที่สำคัญคือ นักเรียนทุกคนจะได้ร่วมสนุก ทำทายความสามารถของตนเอง ด้วยการเข้าร่วมเกมการแข่งขันกับนักเรียนกลุ่มอื่น ที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน ดังนั้นนักเรียนทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการทำคะแนน จึงทำให้มีความภาคภูมิใจมั่นใจในความพยายามและความสามารถของตน และการแข่งขันกันในเกมการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากันทำให้เกิดความตื่นเต้น เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้ และช่วยเหลือกันมากยิ่งขึ้น (สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ, 2553: 3-4) ซึ่งจากข้อดีดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีผู้นำการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ไปใช้และได้ผลดี เช่น (อังคณา ชัยมณี, 2540: 97) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนด ช่วยให้นักเรียนน่าสนใจและสนใจผู้เรียนให้สนใจเรียนรู้เพิ่มขึ้น เกมอาจจำแนกเป็นเกมที่มีวัตถุประสงค์ประกอบ เช่น เกมไพ่ เกมบิงโก เกมอักษรไขว้ เกมกระดานต่างๆ เป็นต้น และเกมที่ไม่มีความประสงค์ประกอบ เช่น เกมทายปัญหา เกมใบ้คำ เกมสถานการณ์จำลอง เป็นต้น ผู้สอนจึงควรเลือกเกม มาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่สอนจุดประสงค์และวัยของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะใช้เกมบิงโก (Bingo Game) เป็นกิจกรรมการสอนเนื่องจากเกมบิงโก (Bingo Game) เป็นเกมที่ให้ความบันเทิงประเภทหนึ่งเป็นการจำลองสถานการณ์ในชีวิตแบบง่ายๆ และได้รับความนิยมมากทำให้ผู้เล่นเกิดความเชื่อและแสดงบทบาทไปตามเกมจึงเป็นเหตุอันดีที่จะนำเกมบิงโกมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ การเล่นเกมบิงโกเป็นส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ อย่างเป็นธรรมชาติของเด็กช่วยให้เด็กได้ทดลอง ค้นพบและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เพิ่มความหลากหลายให้กับบทเรียนและช่วยสร้างแรงจูงใจ ทำให้เด็กเห็นประโยชน์ของการเรียนคณิตศาสตร์ นอกจากนั้นยังฝึกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ (Tak Based) โดยใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ การมีกติกาที่ชัดเจนเป็นตัวนำการปฏิบัติของเด็กและมีกลยุทธ์ที่ทำให้เด็กต้องใช้ทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ และทักษะอื่นๆ ได้สิ่งสำคัญสู่ความสำเร็จของเกมบิงโก คือ กติกา และ การกำหนดเป้าหมาย (Goal) ที่ชัดเจน (ฟิลลิป แบลโดย (เตือนใจ เฉลิมกิจ, 2545: 32)

จากการรายงานผลการสอบประเมินคุณภาพผู้เรียน NT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการทดสอบพบว่า ผลการสอบด้านคณิตศาสตร์ (Mathematics) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง (งามศิริวิทยาการ) มีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนคือ 38.18 และคะแนนเฉลี่ยทั่วประเทศคือ 44.94 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) จากคะแนนผลการประเมินในปีพุทธศักราช 2562 พบได้ว่ามีค่าเฉลี่ย ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematics) ต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งควรได้รับการพัฒนาเนื่องจาก ความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดสามารถแก้ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับจำนวนใดๆ เป็นการใช้อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิตจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้จริง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะศึกษาต่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อแก้ปัญหาลักษณะพฤติกรรมและเจตคติที่ดีทางการเรียนด้านคณิตศาสตร์ และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ มีผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นในการเรียนมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละของคะแนนระหว่างการทำทดลองโดยใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_1) และค่าร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_2) แบบเชิงเดี่ยว (1:1)

ค่าประสิทธิภาพ	ร้อยละ
1. ร้อยละของคะแนนระหว่างการทำทดลองโดยใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_1) แบบเชิงเดี่ยว	69.58
2. ร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_2) แบบเชิงเดี่ยว	63.33
ประสิทธิภาพของการพัฒนาแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_1 / E_2)	69.58/63.33

จากตารางที่ 1 พบว่า จากการทดลองสอนเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโกเป็น (Bingo game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบเชิงเดี่ยว (1:1) โดยใช้จำนวนนักเรียน 3 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อ่อน ปานกลาง เก่ง อย่างละ 1 คนมีคะแนนรวมระหว่างการทำทดลอง โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 69.58 (E_1) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง การทดลอง โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 63.33 (E_2)

ดังนั้นแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 69.58 /63.33 ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ดังนั้น จึงได้ทำการพัฒนาเพื่อหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในแบบกลุ่ม (1:10) ต่อไป ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของคะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์(E_1) และค่าร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_2) แบบกลุ่ม (1:10)

ค่าประสิทธิภาพ	ร้อยละ
1. ร้อยละของคะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์(E_1) แบบกลุ่ม	66.63
2. ร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_2) แบบกลุ่ม	65.67
ประสิทธิภาพของการพัฒนาแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_1 / E_2)	66.63/65.67

จากตารางที่ 2 พบว่า จากการทดลองสอนเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบกลุ่ม (1:10) โดยใช้เรียนจำนวน 9 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อ่อน ปานกลาง เก่ง อย่างละ 3 คน มีคะแนนรวมระหว่างการทดลอง โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 66.63 (E_1) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 65.67 (E_2) ดังนั้นแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 66.63/65.67 ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ดังนั้น จึงได้ทำการพัฒนาเพื่อหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในแบบภาคสนาม (1:100) ต่อไป ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าร้อยละของคะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์(E_1) และค่าร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_2) แบบภาคสนาม (1:100)

ค่าประสิทธิภาพ	ร้อยละ
1. ร้อยละของคะแนนระหว่างการทำทดลองโดยใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์(E_1) แบบภาคสนาม	84.90
2. ร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกทักษะการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_2) แบบภาคสนาม	84.00
ประสิทธิภาพของการพัฒนาแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (E_1 / E_2)	84.90/84.00

จากตารางที่ .3 พบว่า จากการทดลองสอนเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบภาคสนาม (1:100) โดยใช้นักเรียนจำนวน 25 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อ่อน ปานกลาง เก่ง มีคะแนนรวมระหว่างการทำทดลอง โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 84.90 (E_1) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทำทดลอง โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 84.00 (E_2) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ดังนั้นแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแบบฝึกทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เท่ากับ 84.90 /84.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน ด้วยแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน-หลังเรียน และค่าดัชนี ประสิทธิภาพ

ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)		ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index :E.I.)	
คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	E.I.	ร้อยละ
253	33.73	630	84.00	0.7585	75.85

จากตารางที่ 4.4 พบว่า จากการทดลองสอนเพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนที่ได้รับการทดลองสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 33.73 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 75.85 ดังนั้นจะได้หาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) มีค่าเท่ากับ 0.7585 แสดงว่าแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) ได้ร้อยละ 75.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) 4 โดยรวมและรายด้านได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม ด้านสื่อการสอน ด้านบรรยากาศ ด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้ เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวม

ความพึงพอใจ	แบบฝึกทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน (S.D.)	ระดับ
1. ด้านเนื้อหา	4.42	0.75	มาก
2. ด้านกิจกรรม	4.69	0.64	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการสอน	4.58	0.81	มากที่สุด
4. ด้านบรรยากาศ	4.71	0.67	มากที่สุด

5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.47	85	มาก
รวมเฉลี่ย	4.58	78	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้ารับการทดลองมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยมีเท่ากับ 4.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.78 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล สำหรับด้านที่เหลืออยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. แบบฝึกทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่าแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.90 /84.00 หมายความว่า นักเรียนที่เรียน ที่ใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGTประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) มีคะแนนรวมคิดเป็นร้อยละ 84.90 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ที่ใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) คิดเป็นร้อยละ 84.00 แสดงว่าแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า

1.1 ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) ซึ่งได้จากการทำแบบฝึกทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ในแต่ละชุด ได้นำมาหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ซึ่งมีค่าร้อยละเท่ากับ 84.90 แสดงว่าแบบฝึกทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

1.2 ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) ซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลังจากการทดลองสอน ด้วยแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) สำหรับนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีค่าร้อยละเท่ากับ 84.00 แสดงว่าแบบฝึกทักษะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยนักเรียนที่มีความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องร่วมทำกิจกรรมเพื่อเป้าหมายความสำเร็จของกลุ่ม ดังนั้นในกระบวนการกลุ่มจึงมีการซักถาม และอธิบายให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มเข้าใจเนื่องจากภาษาที่นักเรียนใช้สื่อสารกันจะสื่อความหมายได้เหมาะสมกว่าที่ครูใช้ และแบบฝึกทักษะได้ผ่านกระบวนการและขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบโดยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบนำไปใช้ทดลองใช้ แล้วบันทึกผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนำไปใช้จริง ซึ่งนักเรียนให้ความสนใจและรู้สึกตื่นเต้น มีความท้าทายและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม ส่งผลให้คะแนนกระบวนการระหว่างการทดลอง และคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิฬารรณ (อินทะเสน (2553) ไพลิน สิริสาร (2553) และ ปรียาพรณ พระชัย (2560)

2. แบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.7585 สูงกว่าสมมติฐานที่กำหนดไว้ หมายความว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 75.85 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของสุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน 1) ขั้นเตรียมเนื้อหาประกอบด้วย การจัดเตรียมเนื้อหาการสอน ผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระ หรือความรู้ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียน การจัดเตรียมเกม ผู้สอนควรจัดเตรียมคำถามง่าย ๆ โดยเป็นคำถามจากเนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ วิธีการให้คะแนนโบนัสในการเล่นเกมนรวมทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ ดังเช่นกระดาษคำตอบ กระดาษบันทึกคะแนน ใบงาน ใบความรู้ ชุดคำถาม เป็นต้น และการจัดกลุ่ม ผู้สอนจัดกลุ่มของผู้เรียนโดยให้ละกันทั้งความสามารถ และเพศ โดยจัดกลุ่มประมาณ 4-5 คน 2) ขั้นการเรียนรู้ ประกอบด้วย ครูผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนรู้ กลุ่มวางแผนการเรียนรู้และการแข่งขันสมาชิกในแต่ละกลุ่มร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตามคำสั่งหรือใบงาน กลุ่มเตรียมความพร้อมให้กับสมาชิกในกลุ่มทุกคน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทเรียน และพร้อมเข้าสู่สนามแข่งขัน แต่ละกลุ่มทำการประเมินความเข้าใจในเนื้อหาของสมาชิกในทีม โดยอาจเกิดจากการตั้งคำถามขึ้นมาเอง และให้สมาชิกของทีมทดลองตอบคำถาม และสมาชิกของกลุ่มช่วยกันอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นที่สมาชิกบางคนยังไม่เข้าใจ 3) ขั้นการแข่งขัน ประกอบด้วย ครูผู้สอนแนะนำการแข่งขันให้ผู้เรียนได้ทราบ จัดผู้เรียนหรือสมาชิกตัวแทนของแต่ละกลุ่มเข้าประจำโต๊ะการแข่งขัน ครูผู้สอนแนะนำเกี่ยวกับเกม อธิบายจุดประสงค์ และกติกาการเล่น สมาชิกหรือผู้เรียนทุกคนในห้องเริ่มเล่นเกมพร้อมกัน ด้วยชุดคำถาม ที่เหมือนกัน โดนครูผู้สอนเดินตามโต๊ะการแข่งขันต่าง ๆ

เพื่อตอบปัญหาข้อสงสัย เมื่อการแข่งขันจบลง ให้แต่ละกลุ่มตรวจคะแนน และจัดลำดับผล การแข่งขันจากนั้นทำการให้คะแนนโบนัส ผู้เข้าร่วมแข่งขันกลับไปเข้ากลุ่มเดิมของตน พร้อมนำคะแนนโบนัสกลับไปด้วย กลุ่มนำคะแนนโบนัสของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนรวมของกลุ่ม โดยอาจจะหาค่าเฉลี่ยหรือไม่ก็ได้ กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุดจะได้รับการยอมรับว่าเป็นทีมชนะเลิศ และรองชนะเลิศตามลำดับต่อไป 4) ขึ้นยอมรับความสำเร็จของกลุ่ม ครูผู้สอนประกาศผลการแข่งขัน และเผยแพร่สู่สาธารณชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ปิดที่บอร์ดประกาศ ข่าวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จดหมายข่าว การประกาศหน้าเสาธง เป็นต้น รวมถึงการมอบรางวัลยกย่อง ชมเชย และแบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบรรยากาศ เนื้อหา กิจกรรม ใบความรู้ ใบงาน และ สื่อการสอนที่สวยงาม มีความน่าสนใจ มีข้อมูลที่เข้าใจง่ายและตัวอักษรชัดเจน และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ทำให้การเรียนการสอนมีความสนุกสนาน น่าเรียน ผู้เรียนจะไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2545: 165-166) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของปริยาพรรณ พระชัย (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง การคูณชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.60 ตามลำดับซึ่งหมายความว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 60

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล สำหรับด้านที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรม ด้านสื่อการสอน และด้านบรรยากาศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพลิน ลือริสาร (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาผลการใช้เกมคณิตศาสตร์เรื่อง การบวกลบเศษส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสมบัติเจริญและโรงเรียนบนหนองสนวน อำเภอสิงสาร จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 49 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เรียนโดยใช้เกมคณิตศาสตร์ ประกอบการสอน จำนวน 3 เกม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจจากการเรียนด้วยเกมคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ความรู้ใหม่คือ 1) แบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.90 /84.00 2) แบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) ได้ร้อยละ 75.85 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งได้รับการทดลองการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก เป็นกิจกรรมการสอนที่ สนุกสนาน และเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน 1)ขั้นเตรียมเนื้อหา 2) ขั้นการเรียนรู้ 3) ขั้นการแข่งขัน และ 4) ขั้นยอมรับความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT จะส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคม ผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่น เกมบิงโกช่วยพัฒนาทักษะ สมาธิและสติปัญญาทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกเพลิดเพลินตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา เพราะเกมบิงโกเป็นเกมที่สนุกสนานสามารถเล่นได้พร้อมกันได้หลายคน และค้นหาผู้ชนะ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่ใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo Game) เป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) ในช่วงแรกครูผู้สอนจะจัดการในชั้นเรียนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากมีทักษะแบบฝึกทักษะและเกมบิงโก (Bingo game) ดังนั้นครูผู้สอนควรเริ่มต้นทำความเข้าใจกับนักเรียน ชี้แจงวัตถุประสงค์วิธีดำเนินการ การปฏิบัติการช่วยเหลือกันตลอดจนเกณฑ์การให้คะแนนพร้อมทั้งกำชับเรื่องการรักษาเวลา

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) ในการทำกิจกรรมกลุ่มและเล่นเกมสะสมคะแนนในแต่ละครั้ง ครูผู้สอนจะต้องชี้แจงและเสริมแรงทางบวกให้แก่กลุ่มที่แพ้ เพื่อตัดปัญหาการทะเลาะกันภายในกลุ่ม และนักเรียนเก่งมักจะไม่ได้คำปรึกษาเพื่อน ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนช่วยเหลือกันในช่วงทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้มากขึ้น ตลอดจนควรนำไปใช้ในกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และระดับชั้นอื่นๆ
2. ควรนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบการใช้เกมบิงโก (Bingo game) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปเปรียบเทียบกับการสอนวิธีอื่นๆ เพื่อหาข้อสรุปให้กว้างขวางมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). การจัดการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2549). “สมรรถนะครูและผู้บริหารการศึกษา”, วารสารการศึกษาไทย. (17) : 10-21

กิตติ พัฒนตระกูลสุข. (2548). บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้สำหรับครูคณิตศาสตร์, คณิตศาสตร์. 554 (48) :

1.พิทักษ์ อุดมชัย. (2552). หน้าที่ทางการบริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทิตินา แคมณี. (2554). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม. (2554). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง.เชียงใหม่ :

เชียงใหม่โรงพิมพ์ สกิลป์.

อังคณา ชัยมณี. (2540). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.

วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาประถมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฟิลลิปส์, แพลโดย เตือนใจ เฉลิมกิจ. (2545). กิจกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ :

หน้าต่างสู่โลกกว้าง

ศิวาวรรณ อินทเสน. (2553). รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการคูณโดย

ใช้ชุดฝึกทักษะและกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. บุรีรัมย์ :

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, คณะครุศาสตร์.

ไพลิน ลือสาร. (2553). ผลการใช้เกมคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกลบเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.

(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).สืบค้นจาก

<https://is.gd/THByal>

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). 21 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.

กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

การพัฒนาชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

A DEVELOPMENT LITERACY PACKAGES ON WORD SPELLING FOR
PRATHOMSUKSA 3 STUDENTS

นางสาววิศรา เละมิตร^{*}

Waritsara Lemit

ดร. วีระ วงศ์สรรค์^{**}

Weera Wongsan

ดร.รสรินทร์ ออมรัตน์^{***}

Rossarin Onamornrat

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 (2) หาดัชนีประสิทธิผลของชุด การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ (3) ศึกษา ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดยานนาวา ห้อง ป.3/2 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การ อ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (2) แผนการจัดการเรียนรู้ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

^{*} นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: waritsarajiw.j@gmail.com, โทร. 095-784-5588

^{**} รองศาสตราจารย์ พิเศษ พลโท, อาจารย์ที่ปรึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : weera.w123@hotmail.com

^{***} อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : rossarin_chula51@hotmail.com

ทางการเรียน และ (4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.80/86.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

(2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.7058 แสดงถึงเมื่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้นำชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ไปใช้แล้วมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 70.58

(3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนชุด การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้

คำสำคัญ : ชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) To develop the literary packages on word spelling for Prathomsuksa 3 students to be effective as the 80/80 criterion; 2) To find the effectiveness index (E.I.) of literary packages on word spelling for Prathomsuksa 3 students; and 3) To evaluate Prathomsuksa 3 students' opinions regarding to the literary packages on word spelling.

This research was quasi-experimental research. The study sample were 25 Prathomsuksa 3 students in Wat Yannawa School, selected by simple random sampling method. The research instruments included 4 sets; 1) literary packages on word spelling for Prathomsuksa 3 students; 2) learning management plan; 3) achievement test; and 4) satisfaction assessment. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and Standard Deviation.

The results of the research were as follows:

1. A development of literary package on word spelling for Prathomsuksa 3 students was efficient as 81.80/86.20 which was higher than the 80/80 criteria.

2. The effectiveness index of a development of literary packages on word spelling for Prathomsuksa 3 students was 0.7058 which meant that, after being taught by using a development of literary packages on word spelling for Prathomsuksa 3 students, achievement significantly increased 70.58 percent

3. The satisfaction of Prathomsuksa 3 students towards literacy packages on word spelling for Prathomsuksa 3 students were overall at highest level.

Keywords: Literary Packages on Word Spelling

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติของคนไทย ทุกคนในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจภาษาไทย เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกับคนไทยด้วยกันได้เป็นอย่างดีคนไทยไม่เพียงแต่ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อความหมายเท่านั้น แต่ยังใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้และประกอบอาชีพด้วย ดังนั้นการถ่ายทอดภาษาไทยให้คนรุ่นหลังจึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญที่คนในรุ่นปัจจุบัน จำเป็นต้องปฏิบัติสืบต่อกันเรื่อยไปสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคมมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการถ่ายทอดวัฒนธรรมภาษาไทยให้แก่ นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ให้เป็นการศึกษาภาคบังคับจึงต้องมีหลักสูตรภาษาไทยให้นักเรียนได้เรียนการสอนภาษาไทย มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทางภาษาให้มีความรู้ทักษะและทัศนคติเหมาะสมกับวัยพัฒนาการทางภาษาหมายถึงความสามารถในการใช้ภาษาซึ่งเจริญขึ้นตามวัยของเด็ก ทั้งในด้านความนึกคิดและในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนกล่าวคือ เด็กจะต้องสามารถคิด และแสดงออกมาเป็นภาษาไทยถูกต้องตามกาลเทศะ การที่เด็กจะมีการพัฒนาการทางภาษาได้นั้น เด็กก็ต้องผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เด็กใช้ภาษาอยู่เรื่อย ๆ ส่วนทักษะในทางภาษา หมายถึง ความสามารถในการคิด ฟัง พูด อ่าน และเขียน ทักษะดังกล่าวเป็นการเข้าใจความคิดของตนได้ นอกจากนั้นก็ต้องมีทักษะในการฟัง และสามารถฟังได้เรื่องราวจับสาระสำคัญในการฟังได้เรื่องราวจับสาระสำคัญจากสิ่งที่ได้ฟัง มีทักษะในการอ่าน การอ่าน และอ่านออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจนหรืออ่านในใจได้รวดเร็ว เก็บใจความของสิ่งที่อ่าน และนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้ มีทักษะในการเขียน คือ การเขียนสะกดคำได้ถูกต้องรู้จักแสดงความคิดออกมาเป็นตัวหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจได้ใจได้ตามที่ตนประสงค์ รวมความแล้วจะเห็นได้ว่าการที่จะทำให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ภาษานั้นต้องการเวลาสำหรับฝึกฝนมาก (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2542: 2)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงสนใจศึกษา การพัฒนาชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ เพื่อนำไปพัฒนาภาษาไทย เรื่อง การอ่านออกเขียนได้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการการอ่านออกเขียนได้ เรื่องการอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่ง (Quasi-Experimental Design) โดยผู้วิจัยใช้สถานศึกษา) โดยผู้วิจัยใช้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนวัดยานนาวา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนใช้ประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ ใบความรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย (X-Bar) ร้อยละ (percentage: %) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบเดี่ยว (1:1)

คนที่	คะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้ชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบเดี่ยว (1:1) (E ₁)								คะแนน วัดผล สัมฤทธิ์
	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	รวม	
	1	2	3	4	5	6	7	8 ชุด	
	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	รวม	คะแนน
	(25)	(41)	(40)	(42)	(42)	(31)	(24)	(24) ทั้งหมด	(40)
								(269)	
1	15	20	25	24	20	19	14	15	160
2	19	36	33	30	34	20	16	18	214

3	22	40	35	38	37	25	22	20	245	30
รวม	56	96	93	92	91	64	52	53	619	74
ร้อยละ	74.66	78.04	77.50	73.01	72.22	68.81	72.22	73.61	76.70	61.66
ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)									(E_1)	(E_2)
									76.70	61.66

จากตารางที่ 1 ผลการทดลองหาประสิทธิภาพ แบบเดี่ยว (1:1) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่เรียนอ่อน 1 คน ปานกลาง 1 คน และเก่ง 1 คน หลังจากการทดลองเสร็จสิ้น พบว่า นักเรียนได้คะแนนระหว่างการทดลองโดยเฉลี่ยในภาพรวม (E_1) คิดเป็นร้อยละ 76.70 (E_1) คะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยรวม (E_2) คิดเป็นร้อยละ 61.66 (E_2) แสดงให้เห็นว่า ชุมการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 76.70/61.66 มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่องการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาปรับปรุงแก้ไขใหม่แบบกลุ่ม (1:10) ผลการทดลองหาประสิทธิภาพดังแสดงในตารางที่ 2

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของชุดการอ่านออกเขียนได้
เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้
เรื่องการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบกลุ่ม (1:10)

คะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้ชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบกลุ่ม (1:10) (E_1)										คะแนน วัดผล สัมฤทธิ์
คนที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	รวม	คะแนน
	1	2	3	4	5	6	7	8	8 ชุด	
	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	รวมทั้งหมด	
	(25)	(41)	(40)	(42)	(42)	(31)	(24)	(24)	(269)	(40)
1	14	20	19	30	28	20	16	17	164	22

2	16	19	18	33	27	21	18	19	171	25
3	18	18	16	31	25	23	19	16	163	20
4	20	24	26	39	32	26	20	21	208	34
5	22	25	28	36	33	28	22	22	216	36
6	23	30	30	38	35	29	23	20	228	35
7	24	35	37	39	42	31	24	21	253	39
8	25	38	39	40	42	31	23	23	261	40
9	25	40	40	42	42	31	24	24	268	40
รวม	187	249	253	328	306	240	189	183	1932	285
ร้อยละ	83.11	67.47	70.27	86.77	80.95	86.02	87.50	84.72	79.80	79.16
ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)									(E_1)	(E_2)
									79.80	79.16

จากตารางที่ 2 ผลการทดลองหาประสิทธิภาพ แบบกลุ่ม (1:10) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่เรียนอ่อน 1 คน ปานกลาง 1 คน และเก่ง 1 คน หลังจากการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว พบว่า คะแนนระหว่างการทดลองโดยเฉลี่ยรวม (E_1) คิดเป็นร้อยละ 79.80 คะแนน การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนโดยรวม (E_2) คิดเป็นร้อยละ 79.16 ชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 79.80/79.16 แสดงให้เห็นว่าชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำชุดพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ที่พัฒนาขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ แบบภาคสนาม (1:100) แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 25 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่เรียนอ่อน 9 คน ปานกลาง 8 คน และเก่ง จำนวน 8 คน สรุปผลการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำที่พัฒนาปรับปรุงขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนหลังการใช้ชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้

เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบภาคสนาม (1:100)

คะแนนระหว่างการทดลองโดยใช้ชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้										คะแนน วัดผล สัมฤทธิ์
เรื่อง การอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบภาคสนาม										
(1:100)										
คนที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	ชุดที่	รวม	
	1	2	3	4	5	6	7	8	8 ชุด	
	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	เต็ม	รวม	คะแนน
	(25)	(41)	(40)	(42)	(42)	(31)	(24)	(24)	ทั้งหมด	(40)
									(269)	
1	20	25	28	29	20	15	18	22	177	20
2	19	27	27	28	19	18	20	20	178	29
3	18	20	22	31	19	19	18	22	169	39
4	18	19	26	30	21	22	17	19	172	40
5	20	20	25	25	18	22	15	17	162	32
6	19	22	20	30	15	21	16	18	161	25
7	22	25	22	26	20	18	14	19	166	38
8	22	27	25	28	19	19	18	20	178	25
9	23	29	36	36	19	20	13	21	197	32
10	22	25	38	36	27	24	20	20	212	31
11	20	27	39	38	24	26	22	21	217	33
12	22	28	40	39	25	27	23	22	226	31
13	14	31	36	40	32	28	24	23	228	33
14	22	32	39	37	31	31	24	19	235	32
15	23	25	34	35	28	28	23	15	211	30
16	22	24	38	38	27	27	22	17	215	39
17	25	41	40	39	42	25	24	24	260	40
18	25	41	40	36	42	31	24	24	263	34
19	25	41	40	42	42	31	24	24	269	29
20	25	41	40	40	42	31	24	24	267	28
21	25	41	40	42	42	31	24	24	269	27
22	25	41	40	42	42	31	24	24	269	40

23	25	41	40	40	42	31	24	24	267	38
24	25	41	40	42	42	31	24	24	269	37
25	25	40	40	42	42	31	24	24	268	40
23	25	41	40	40	42	31	24	24	267	38
24	25	41	40	42	42	31	24	24	269	37
25	25	40	40	42	42	31	24	24	268	40
รวม	551	774	855	891	742	638	523	531	5505	822
ร้อยละ	88.16	75.51	85.50	84.85	70.66	82.32	87.16	88.50	81.85	86.20
ละ										
ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)									(E_1)	(E_2)
									81.85	86.20

สรุปผลการวิจัย

ตารางแสดงค่าผลรวม ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่องการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลรวมคะแนนทดสอบ (ก่อนเรียน)		ผลรวมคะแนนทดสอบ (หลังเรียนเรียน)		ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.)	
คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	E.I.	ร้อยละ
600	66.0	900	90.00	0.7058	70.58

จากตารางที่ 1 ตารางสรุปผลค่าดัชนีประสิทธิผล เมื่อนำไปหาประสิทธิภาพ (E.I) พบว่า ชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่องการอ่านสะกดคำ ของนักเรียนใช้ประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.7058 แสดงว่า นักเรียนที่เรียนโดยชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นร้อยละ 70.5คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$ และมาตรฐาน (S.D.) และระดับ ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนหลังจากการใช้ชุดการพัฒนาอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ โดยรวมคิดเป็นรายด้าน

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ

ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.62	0.45	มากที่สุด
ด้านการเรียนการสอน	4.66	0.53	มากที่สุด
ด้านสื่อ/นวัตกรรมการสอน	4.56	0.65	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.65	0.51	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.67	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 25 คน มีความพึงพอใจต่อชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่องการอ่านสะกด ได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.67 ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านการเรียนการสอน ด้านนวัตกรรมการสอนและประโยชน์ที่ได้รับ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การอ่านออกเขียนได้ เรื่องการอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า ชุดการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นมาสามารถพัฒนาขึ้นมาได้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบท้ายบทซึ่งในการพัฒนาชุดการอ่านออกเขียนได้ในแต่ละชุดนั้นได้พัฒนาตามขั้นตอนอย่างมีระบบและจากวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน รวมทั้งได้มีการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ อย่างครอบคลุมเพื่อให้งานวิจัยมีความสอดคล้องกับ (โสภิต พันธุ์วิริยะกุล, 2552) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนในแม่ ก กา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD โรงเรียนบ้านปากช่อง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน และเขียนในแม่ ก กา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดกิจกรรมด้วย กลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีประสิทธิภาพ 85.00/82.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.7058 (E.I.) คิดเป็นร้อยละ 70.58

สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าชุดการอ่านออกเขียนได้ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน แบบทดสอบ มีความสวยงาม น่าสนใจ ตัวอักษรชัดเจน มีข้อความที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย มีรูปภาพประกอบในแบบฝึกเสริมทักษะไว้ได้อย่างชัดเจน อีกทั้งเนื้อหามีความน่าสนใจ แบบฝึกหัดให้ออกาสนักเรียนได้มีการฝึกการอ่านสะกดคำ ได้เรียนรู้ศัพท์การอ่านสะกดคำมากขึ้น นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ตรงตามมาตราตัวสะกด สอดคล้องกับ (สกุณา เลิกนอก, 2545: บทคัดย่อ) ศึกษาการอ่านสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำยากสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และสอดคล้อง กับ (โสภิต พันธุ์วิริยะกุล, 2552) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและเขียนในแม่ ก กา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีค่าเท่ากับ 0.5872 นั่นคือ นักเรียน มีความก้าวหน้าในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 58.72 กระบวนการทดลองงานกลุ่มของนักเรียน โดยรวมสามารถเรียงคะแนนจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้เรื่อง การอ่านสะกดคำ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านความรู้ความเข้าใจในการเรียนด้วยชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง อ่านสะกดคำ และด้านการเรียนด้วยชุดการอ่านออกเขียนได้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก นักเรียนมีความสนใจในการเรียน การทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนจากชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่อง การอ่านสะกด ที่สร้างขึ้น โดยทำให้นักเรียนนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับ (ภัสรา เป็งวงษ์, 2549) และพบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยการนำไปใช้

1. ควรให้นักเรียนอ่านใบความรู้ก่อนเพื่อที่จะนำไปทำชุดการพัฒนาต่อไปควรเน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดการวิเคราะห์และการเขียนสื่อความให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรส่งเสริมให้มีการสร้างชุดการพัฒนาพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เรื่องการอ่านสะกดคำด้วยตนเองในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองเป็นการพัฒนานักกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับ ป.3 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ หน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ของวิชาภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง และเป็นการพัฒนากิจกรรม การเรียนการสอน วิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ควรเพิ่มความน่าสนใจของชุดการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ การอ่านสะกดคำ โดยใช้เพลง ประกอบท่าทางเพื่อพัฒนาให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น

บรรณานุกรม

- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2545). การสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ภัสรา เป็งวงศ์. (2549). ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ คม. (สาขาหลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สกุณา เลิกนอก. (2545). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- โสภิต พันธุ์ วิริยะกุล . (2552). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและเขียนในมาตรา ก กา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือ แบบ STAD. การศึกษาคนคว้อิสระการศึกษามหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทาง
นาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

THE COMPARISON OF LEARNING IN THAI CLASSICAL DANCE ON SKILLS
PRACTICE IN THAI CLASSICAL DANCE OF MATTHAYOMSUKSA 3
STUDENTS BETWEEN THE CO - OPERATIVE LEARNING BY USING TGT
WITH THE CONVENTIONAL METHOD

สุนัย มีนาร์ตัน*

Sunai Meenarat

ดร.วีระ วงศ์สรรค์**

Weera Wongsan

ดร.รสรินทร์ อรอมรัตน์***

Rossarin Onamornrat

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (3) เพื่อ

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : ppsmpond@gmail.com, โทร. 089047-2621

** รองศาสตราจารย์พิเศษ พลโท, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : weera.w123@hotmail.com

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : rossarin_chula51@hotmail.com

เปรียบเทียบเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง และแบบเชิงทดลอง ชนิดสุ่ม ประชากรประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมารีวิทยาสถิตีบ จังหวัดชลบุรีจำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนรวม 152 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย จำนวน 2 ห้องเรียน ให้เป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน และกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนห้องละ 30 คน มีจำนวนทั้งหมด 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ (2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ TGT (3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) แบบประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่เป็นอิสระจากกันแบบ Pooled Variance

ผลการวิจัยพบว่า (1) ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีความก้าวหน้าในการเรียนกว่ากลุ่มการจัดการเรียนรู้แบบปกติ คิดเป็นร้อยละ 67.62 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สูงกว่านักเรียนที่ได้การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) เจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีเจตคติที่ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT, การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) To study the index of the effectiveness in the classical dance on skills practice in Thai classical dance of Matthayomsuksa 3 students between the cooperative learning by using TGT with the conventional method, (2) To comparison of learning in Thai classical dance of Matthayomsuksa 3 students between the cooperative learning by using TGT with the conventional method, and (3) To comparison of learning attitude in Thai classical dance of Matthayomsuksa 3 students between the cooperative learning by using TGT with the conventional method

The research methodology was Quasi – Experimental Design and Experimental Design Random type, The population consisted of Matthayom 3 students at Maryvit Sattahip School Chonburi Province, 5 classrooms, total of 152 people. The sample group used a simple random sampling method of 2 classrooms to be a control group, 1 classroom and 1 experimental group. The research data was

collected including (1) the learning management plan using normal learning activities (2) the activity-based learning management plan. TGT learning (3) the achievement test and (4) the attitude assessment of students towards learning dance. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test independent values of Pooled Variance

The findings indicated that (1) the index of learning effectiveness in classical dance subjects. The TGT technique was more advanced in learning than the normal learning management group. Representing 67.62 percent (2) The TGT technique was significantly higher than that of the students who received the normal learning management at level .01 and (3) the attitude of learning in dance of Mathayomsuksa 3 students in the cooperative learning management group, TGT technique had a much better attitude than the group that received normal learning management

Keywords: SKILLS PRACTICE IN THAI CLASSICAL DANCE, THE COOPERATIVE LEARNING BY USING TGT, THE CONVENTIONAL METHOD

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 182) โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ซึ่งในส่วนของสาระนาฏศิลป์นั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 183)

นาฏศิลป์นับว่าเป็นศิลปะที่โดดเด่นที่สุด สามารถแสดงออกได้โดยตัวเองทั้งในลักษณะที่เข้มแข็งและอ่อนโยน นาฏศิลป์ถือว่าเป็นศาสตร์ทางศิลปะที่สำคัญยิ่ง เป็นที่รู้จักกันดีในรูปแบบของการแสดงที่มีลีลาอันอ่อนช้อยงดงามบ่งบอกถึงความประณีตรักสวยรักงาม แฝงด้วยจิตนาการและศิลปะอันละเอียดอ่อนของคนไทย

แสดงถึงความเป็นอารยธรรมอันรุ่งเรือง และความมั่นคงของชาติที่ได้สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล ซึ่งความสำคัญของนาฏศิลป์นอกจากจะมีคุณค่าในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและแสดงถึงอารยธรรมที่รุ่งเรืองแล้ว นาฏศิลป์ยังมีประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้เรียนรู้ว่าเป็นเพราะว่า การเรียนรู้นาฏศิลป์เป็นการใช้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายในการเคลื่อนไหว และท่าทางต่าง ๆ ของนาฏศิลป์ไทยมีท่วงทีคล้ายท่าฤๅษีดัดตน จึงส่งผลให้ผู้ที่ได้ฝึกหัดเป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจว่างแรมแจ่มใส และมีบุคลิกภาพที่ดี (กาญจนา อินทรสุณานนท์ และรุจิ ศรีสมบัติ, 2552 : 3) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพราะทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน รู้สึกชื่นชม และเห็นความสำคัญของการเรียนนาฏศิลป์ในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกทั้งในด้านการร้องเพลง การเคาะจังหวะ การเคลื่อนไหวร่างกายในลีลาจังหวะต่าง ๆ สารสำคัญของจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ คือ เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตนเองออกมาในรูปของท่าทางที่เลียนแบบจากธรรมชาติ และมีการพัฒนาการมาเป็นการแสดงจนกลายเป็นศิลปวัฒนธรรมที่แสดงเอกลักษณ์ประจำชาติ กิจกรรมด้านนาฏศิลป์จึงมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักชม ฟัง และแสดงออกด้านดนตรีและนาฏศิลป์อย่างมีความสุขสนุกสนาน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องครอบคลุมกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552: 4) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในสาระนาฏศิลป์นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนต้องเน้นด้านทักษะการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญในทักษะที่เรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือนำไปแสดงออกในทางที่ถูกต้อง

การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์โดยเน้นทักษะด้านนาฏศิลป์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังที่ (ทิศนา ขัมมณี, 2561: 121) กล่าวว่า หากครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ภายใต้กิจกรรมที่ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ใช้ความคิดได้มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และเกิดอารมณ์ความรู้สึกอันจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน การเรียนรู้ดังกล่าวจะเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรในปัจจุบันนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คະแนนเฉลี่ยระดับประเทศ วิชาศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ในช่วง 3 ปีที่ทำการสอบ มีคะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2555 ได้คะแนนเฉลี่ย 43.31 ในปีการศึกษา 2556 ได้คะแนนเฉลี่ย 43.65 และในปีการศึกษา 2557 ได้คะแนนเฉลี่ย 43.14 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2557: 10) ซึ่งสาระนาฏศิลป์นั้นประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐาน 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่า ดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ

วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของคนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ในแต่ละมาตรฐานนั้นได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นกรอบที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติด้านนาฏศิลป์ แต่จากผลการทดสอบดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ยังไม่บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้เท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วณิชชยา โพชะเรือง (2555 : 3) ที่ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพบปัญหาว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนรู้จะมีทั้งการบรรยาย ประกอบการสาธิต นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร และนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถใช้สื่อในการฝึกทักษะด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน วิชาศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ในช่วง 3 ปีที่ทำการสอบ มีคะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2555 ได้คะแนนเฉลี่ย 54.47 ในปีการศึกษา 2556 ได้คะแนนเฉลี่ย 39.93 และในปีการศึกษา 2557 ได้คะแนนเฉลี่ย 39.83 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2557: 10)

ปัญหาในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ โดยส่วนมากพบว่านักเรียนในอดีตและปัจจุบันไม่กล้าแสดงออกและไม่สนใจเรียนในวิชานาฏศิลป์มาก เพราะตัวเนื้อหาและบรรยายภาคในการเรียนมีความไม่สนุกสนาน หรืออาจบางโรงเรียนมีการสอนที่เป็นแต่แบบบรรยายและไม่มีเทคนิคใหม่ ๆ มาให้นักเรียนผู้วิจัยจึงมีความคิดค้นหาเทคนิคการเรียนรู้และหาวิธีการแก้ไขปัญหาในเรื่องการไม่สนใจเรียนในวิชานาฏศิลป์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถเฉพาะในการร่วมมือกันแก้ปัญหาโดยสมาชิกในกลุ่มตระหนักว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งนอกจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI แล้วยังมีการเรียนรู้แบบร่วมมือประเภทกลุ่มแข่งขันเทคนิค (Teams Games Tournament : TGT) หรือการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม เป็นเทคนิควิธีเรียนแบบร่วมมือวิธีหนึ่งที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4 คน 5 ที่มีระดับความสามารถต่างกัน สมาชิกภายในกลุ่มจะศึกษาค้นคว้าและทำงานร่วมกัน ผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อช่วยเหลือสนับสนุน กระตุ้นและส่งเสริมการทำงานของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ ผู้เรียนได้อภิปรายซักถามซึ่งกันและกันเพื่อให้เข้าใจบทเรียน หรืองานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีทุกคน ต่อจากนั้นจะมีกิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหาเพื่อสะสมคะแนนความสามารถของกลุ่มโดยจัดให้มีการแข่งขันภายในกลุ่มซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน เมื่อเสร็จสิ้นการแข่งขันตอบปัญหาแต่ละครั้ง ผู้เรียนจะกลับมาสู่กลุ่มเดิมที่มีความสามารถแตกต่างกัน แล้วนำคะแนนที่สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนที่สะสมได้จากการตอบปัญหามารวมกันเป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม (Slavin, 1990: 84-93)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนมารีวิทยาสดทิพย์ จังหวัดชลบุรี สังกัดศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องม.3/1 30 คน ห้อง ม.3/2 31 คน ห้องม.3/3 31 คน ห้องม.3/4 30 คน และห้องม.3/5 30 คน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 152 คน ซึ่งในแต่ละห้องจัดนักเรียนแบบความสามารถทางการเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนมารีวิทยาสดทิพย์ จังหวัดชลบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้เป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ปกติ และกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ TGT ในแต่ละห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนห้องละ 30 คน รวมนักเรียนที่ได้เข้าร่วมการทดลองมีจำนวนทั้งหมด 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 6 แผน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง
2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ TGT จำนวน 6 แผน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

4. แบบประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้การทดลองใช้เวลาเรียน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง หรือ 1 คาบ เป็นจำนวน 6 ครั้ง รวม 6 ชั่วโมง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการเรียนและข้อตกลงในการเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในรายวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ TGT แต่ละกลุ่มใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง โดยใช้เวลาเรียนปกติตามโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3. ดำเนินการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

4. นักเรียนทำแบบสอบถามเจตคติในรายวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และนำผลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

5. ดำเนินการวิเคราะห์คะแนนแบบสอบถามเจตคติในรายวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยการหาร้อยละ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเจตคติหลังการจัดการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยจากการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระจากกัน (t-test for Independent Samples) แบบ Pooled Variance (นรา บุรณรัช, 2543 : 117)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบร่วมมือเทคนิค TGT และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 1.1 ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบร่วมมือเทคนิค TGT

จำนวนคน (n)	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)	ร้อยละ
		ก่อนเรียน	หลังเรียน		
30	20	319	509	0.6762	67.62

จากตารางที่ 1.1 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีค่าเท่ากับ 0.6762 ซึ่งแปลความว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 67.62

ตารางที่ 1.2 ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

จำนวนคน (n)	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)	ร้อยละ
		ก่อนเรียน	หลังเรียน		
30	20	316	409	0.3275	32.75

จากตารางที่ 1.2 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าเท่ากับ 0.3275 ซึ่งแปลความว่านักเรียนไม่มีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 32.75

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 1.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

กลุ่มทดลองการจัดการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	p
แบบ TGT	30	20	16.97	4.72	5.81**	0.00
แบบปกติ	30	20	13.63	5.14		

**** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01**

จากตารางที่ 1.3 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.97 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.72 และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.63 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.14 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 1.4 เปรียบเทียบเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ข้อคำถาม	แบบ TGT			แบบปกติ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น

1	ครูผู้สอนมีผลต่อการสนใจเรียนในวิชานี้	4.97	0.18	มากที่สุด	3.57	1.22	มาก
2	นักเรียนคิดว่าวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่าย ไม่น่าเรียน	3.80	1.21	มาก	2.00	1.14	น้อย
3	นักเรียนมีความกระตือรือร้น และใจจดใจจ่อที่จะเรียนวิชานาฏศิลป์	3.93	1.01	มาก	3.87	1.11	มาก
4	เวลาในการเรียนวิชานาฏศิลป์มีความเหมาะสมกับช่วงเวลาในการเรียน	4.17	0.91	มาก	4.13	1.01	มาก
5	การเรียนวิชานาฏศิลป์ทำให้นักเรียนการแสดงออก กล้าคิด กล้าปฏิบัติ	3.97	1.10	มาก	3.80	1.19	มาก
6	การเรียนวิชานาฏศิลป์เป็นพื้นฐานของทักษะกระบวนการแยกแยะการทำงาน ของทุกวิชา	3.23	0.97	ปานกลาง	3.10	1.12	ปานกลาง

ตารางที่ 1.4 (ต่อ)

ข้อคำถาม		แบบ TGT			แบบปกติ		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
7	วิชานาฏศิลป์มีการเสริมทักษะในชีวิตของนักเรียน	3.97	1.00	มาก	3.67	1.03	มาก
8	วิชานาฏศิลป์ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่น	4.13	1.07	มาก	3.93	0.98	มาก
9	การเรียนวิชานาฏศิลป์มีประโยชน์ต่อนักเรียน	3.83	1.12	มาก	3.53	1.14	มาก
10	การเรียนวิชานาฏศิลป์ทำให้เกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น	4.27	1.01	มาก	4.10	1.03	มาก
11	การเรียนวิชานาฏศิลป์เป็นการขัดเกลาลักษณะนิสัยให้เป็นคนเรียบร้อย	3.40	1.40	ปานกลาง	3.37	1.16	ปาน กลาง
12	การเรียนการสอนในวิชานาฏศิลป์ต้องมีการพัฒนาให้ทันยุคทันสมัย	4.03	1.10	มาก	3.70	1.12	มาก
13	การเรียนวิชานาฏศิลป์เป็นการช่วย	4.43	0.77	มาก	3.73	1.23	มาก

ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ							
14	วิชานาฏศิลป์เป็นสิ่งที่ล้ำสมัย ควรถอดจากหลักสูตรในการเรียนรู้ในปัจจุบัน	4.97	0.18	มากที่สุด	2.53	1.36	ปานกลาง
15	ความรู้ที่ได้รับจากวิชานาฏศิลป์ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.23	1.19	ปานกลาง	2.60	1.33	ปานกลาง
รวม		4.02	0.34	มาก	3.44	0.11	ปานกลาง

จากตารางที่ 1.4 พบว่า จากการดำเนินการเปรียบเทียบเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ค่าเฉลี่ยเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 1 ครูผู้สอนมีผลต่อการสนใจเรียนในวิชานี้ และข้อ 14 วิชานาฏศิลป์เป็นสิ่งที่ล้ำสมัย ควรถอดจากหลักสูตรในการเรียนรู้ในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ 6 การเรียนวิชานาฏศิลป์เป็นพื้นฐานของทักษะกระบวนการแยกแยะการทำงานของทุกวิชา ข้อ 11 การเรียนวิชานาฏศิลป์เป็นการขัดเกลาลักษณะนิสัยให้เป็นคนเรียบร้อย และข้อ 15 ความรู้ที่ได้รับจากวิชานาฏศิลป์ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สำหรับข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก

สำหรับค่าเฉลี่ยเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อยู่ในระดับ ปานกลาง คือ ($\bar{x} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเจตคติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ข้อ 2 นักเรียนคิดว่าวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่าย ไม่น่าเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ 6 การเรียนวิชานาฏศิลป์เป็นพื้นฐานของทักษะกระบวนการแยกแยะการทำงานของทุกวิชา ข้อ 11 การเรียนวิชานาฏศิลป์เป็นการขัดเกลาลักษณะนิสัยให้เป็นคนเรียบร้อย ข้อ 14 วิชานาฏศิลป์เป็นสิ่งที่ล้ำสมัย ควรถอดจากหลักสูตรในการเรียนรู้ในปัจจุบัน ข้อ 15 ความรู้ที่ได้รับจากวิชานาฏศิลป์ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สำหรับข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก

จากเจตคติทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีเจตคติที่ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอยู่ในระดับ มาก

อภิปรายผล

1. จากผลค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีความก้าวหน้าในการเรียนกว่ากลุ่มการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน ซึ่งแต่ละคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างแท้จริง รวมถึงความสำเร็จของการทำงานกลุ่ม เพราะภายในกลุ่มคนเก่งจะคอยให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนที่อ่อนกว่า ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มต้องให้ความช่วยเหลือของกันและกัน เพราะความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT นี้ ทำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงทำให้การเรียนรู้ การปฏิบัติเพื่อเข้าใจในเนื้อหาการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ (กองพิลา, 2553 : 67) ที่ได้ศึกษาวิจัย ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC มีค่าเท่ากับ 0.5607

2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ได้มีการเน้นกระบวนการทำงานแตกต่างกัน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เป็นการเน้นกระบวนการแบบกลุ่ม ซึ่งต่างกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เพื่อให้สมาชิกทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ได้สอดแทรกให้เกิดความร่วมมือกันอยู่ในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้มีการวางแผนค้นคว้าแหล่งข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ตามแผนที่กำหนดไว้ มีการจัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการแยกแยะข้อมูลและจัดกลุ่มข้อมูลได้อย่างถูกต้อง โดยมีเหตุผลอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ นอกเหนือไปจากการได้ข้อเท็จจริงทางเนื้อหาความรู้แล้ว ซึ่งถือว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงและมีความหมายต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะไม่เพียงแต่ผู้เรียนจะเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจทางเนื้อหาวิชาที่เรียนเท่านั้น ผู้เรียนยังต้องใช้ทักษะเพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้รวมทั้งนำไปสู่การกำหนดปัญหา หรือข้อสงสัยที่ตนเองสนใจค้นหาคำตอบและวิเคราะห์ได้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มณีแสง เทชทิม, 2549 : 104) ที่ได้ศึกษาวิจัย การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

เรื่อง เส้นขนาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทีจีที (TGT) แบบจิ๊กซอว์ (JIGSAW) และแบบสสวท. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบทีจีที (TGT) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ (JIGSAW) และแบบสสวท.

3. เจตคติต่อทางการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะในการฝึกหัดทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT หรือ Teams Games Tournament ที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีการแข่งขันกันโดยการนำความรู้มาแข่งขันในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่ มีความกระตือรือร้นและมีความตั้งใจที่จะแสดงออกซึ่งความสามารถและศักยภาพของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่มและครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิสิทธิ์พร แม่นวิเศษพงศ์, 2549 : 104) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนเรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 85.34/89.33 และผลการศึกษาเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยภายหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน นักเรียนมีเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรสักถามความเข้าใจของนักเรียนในขั้นการสรุปจัดระเบียบความรู้ให้มากขึ้น และเพื่อที่จะให้นักเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เป็นกลุ่มเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และศักยภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียนที่สอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิคอื่น ๆ และในระดับชั้นอื่น ๆ และกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพ เป็นต้น เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อ
วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนทุกระดับชั้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา อินทรสุวรรณ์ และรุจิ ศรีสมบัติ. (2552). รำวงมาตรฐาน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จุฬาลักษณ์ กองพิลา. (2553). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC. วิทยานิพนธ์ กษ.ม. (การศึกษา มหาวิทยาลัย). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทศนา แคมมณี. (2561). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรา บุรณรัช. (2543). สถิติเพื่อการวิจัย 1. สงขลา: ศุภกานต์พรินต์ติ้งแอนด์เซอร์วิส.
- มณีแสง เทศิม. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทีจีที (TGT) แบบจิ๊กซอว์ (JIGSAW) และแบบ สสวท. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วณิชชยา โพชะเรือง. (2555). การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. อัดสำเนา. วิทยานิพนธ์ กษ.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2557). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET). กรุงเทพฯ : สถาบันฯ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อภิสิทธิ์พร แม้นวิเศษพงศ์. (2549). การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. อัดสำเนา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Slavin. (1990). Cooperative Learning : Theory, Research and Practices. New Jersey : Prentice Hall.

พัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11

โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

A DEVELOPMENT OF THE KABYANEE 11 WRITING SKILL PRACTICAL EXERCISES BY USING CO-OPERATIVE LEARNING METHOD FOR PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

ขวัญใจ เมฆสุวรรณ*

Khwanjai Meksuwan

ดร.วีระ วงสรรค์ดร*

Weera Wongsan

ดร.รสรินทร์ อรอมรัตน์*

Rossarin Onamornrat

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงกลุ่มทดลองมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างการเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยานนาวา ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายจำนวน 1 ห้องเรียน รวม 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (1) แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 (2) แผนการจัดการเรียนรู้ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

*นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: 5942320124@dru.ac.th, โทร. 092-7678783

**รองศาสตราจารย์ พิเศษ พลโท, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, E-mail : Weera_w123@hotmail.com

*** อาจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : rossarin_chula51@hotmail.com

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.06/83.62 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 มีค่าเท่ากับ 0.7420 ซึ่งสามารถพัฒนาทางการเรียนรู้ (E.I.) คิดเป็นร้อยละ 74.20 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แบบฝึกเสริมทักษะ, ร้อยกรองกาพย์ยานี 11, การเรียนรู้แบบร่วมมือ

ABSTRACT

This research was a quasi-experimental research. The objectives: (1) To develop the Kabyanee 11 writing skill practical exercises of Prathomsuksa 5 students at the efficiency of 80/80; (2) To study efficiency index of the Kabyanee 11 writing skill practical exercises of primary 5 students; and (3) To study satisfaction level of Thai learning in the Kabyanee 11 lesson of primary 5 students. Sample of the research was students in Prathomsuksa 5 in Wat Yannawa School which was obtained by simple random sampling technique, totaling 23 students in one classroom. The instrument for the research included (1) The Kabyanee 11 writing skill practical exercises; (2) Lesson plans; (3) Learning achievement test; and (4) A scale on student satisfaction. Statistics used for data analysis were mean, and Standard Deviation.

The results of the research were: (1) The efficiency of the Kabyanee 11 writing skill practical exercises of Prathomsuksa 5 students got 84.06/83.62 which was higher than an efficiency of 80/80; (2) An efficiency index of the Kabyanee 11 writing skill practical exercises was 0.7420 accounted for 74.20 percent; and (3) Students shown their satisfaction with learning on the Kabyanee 11 writing skill practical exercises by using co-operative learning method as a whole at the highest level.

Keywords : Schools Administration Strategy, Strengthen the Morality Ethics, Volunteerism

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาไทย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ 5 สาระ คือสาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา และสาระที่ 5 วรคดีและวรรณกรรม การสอนภาษาไทยตามกลุ่มสาระการเรียนรู้จะเน้นการสอนภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเอง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน จึงต้องพัฒนาการใช้ทักษะต่างๆ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน อาทิ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การคิด การวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้เรียนต้องใช้ในชีวิตประจำวันให้ประสานสอดคล้องกัน อีกทั้งการสอนทักษะภาษาไทยจะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ใช้ทักษะด้านต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว โดยเฉพาะการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดของชาติซึ่งใช้เป็นสื่อในการติดต่อสื่อสารและทำให้วัฒนธรรมอื่นๆ เจริญขึ้น

การเขียนเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่งที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ การเขียนที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาเป็นการเขียนที่เกิดจากประสบการณ์ จินตนาการ ความสนใจ ความบันเทิงใจ และแสดงออกอย่างอิสระ โดยมีได้ลอกเลียนแบบใคร การฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะทักษะการเขียนสร้างสรรค์ประเภทร้อยกรองที่มีความซับซ้อนมาก เป็นหน้าที่ของครูภาษาไทยที่จะต้องคิดหาวิธีการสอนและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อฝึกฝนทักษะการเขียนร้อยกรองของนักเรียนเพราะผลงานด้านร้อยกรองของนักเรียน คือการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์อย่างหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนมีวิธีแตกต่างกันไปเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ครูผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความนิยมชมชอบในการแต่งคำร้อยกรองด้วยตนเอง หรือแม้แต่การติดตามผลการใช้หลักสูตรในแต่ละปีการศึกษา

อย่างไรก็ดี เมื่อได้ทำการประเมินความรู้เดิมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นักเรียนบางส่วนจะประสบปัญหาในด้านการเขียน ขาดความเข้าใจในกลวิธีในการเขียนฉันทลักษณ์ โยงสัมผัสระหว่างบทระหว่างวรรค สัมผัสสระ และสัมผัสอักษร แต่งบทร้อยกรองที่สร้างสรรค์ไม่ได้ด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตาม โคลง กาพย์ กลอน ฉันท์ ยังมีความสำคัญในการเรียนของคนไทยและยังมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ที่หลักสูตรกำหนดให้นักเรียนได้เรียน เป็นเครื่องมือในการศึกษาเล่าเรียน การทำกิจกรรมในการเรียนการสอน หรืองานวิชาการต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่อยากจะสนใจจะอยากเรียนการแต่ง การโยงสัมผัส เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อน ในปัจจุบัน โคลง กาพย์ กลอน ฉันท์ เริ่มจะไม่มีผู้คนสนใจ หรือสนใจแต่น้อยนั้น คำประพันธ์การเขียนบทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 11 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาเล่าเรียน และยังเป็นการเริ่มต้นในการที่จะฝึกในเรื่องของการเขียนกาพย์ยานี 11 ที่ดีเพราะเป็นบทร้อยกรองที่แต่งง่าย มีจำนวนคำน้อยทั้งไม่บังคับเสียงท้ายวรรค และสัมผัสบังคับก็น้อยกว่า ซึ่งตรงกับธรรมชาติของการเรียนรู้ที่ควรเรียนจากง่ายไปหายาก

เนื่องจากแบบฝึกเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ในการฝึกทักษะการเขียนแก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนใจ ไม่เบื่อหน่าย สร้างความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน เกิดแรงจูงใจและความพยายามในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของผู้วิจัยผู้พัฒนาแบบฝึกนั้นว่า มีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะแบบฝึก ช่วยเสริมสร้างความคิด จินตนาการ และทัศนคติของนักเรียนได้ดี ทำให้เด็กรู้จักคิด รู้จักทำด้วยตนเอง ดังนั้นการส่งเสริมความสามารถในการเขียนคำประพันธ์นอกจากการจะใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีแล้ว นวัตกรรมประเภทแบบฝึกเสริมทักษะที่มีคุณภาพ ยังเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเขียนคำประพันธ์ประสบความสำเร็จได้โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการสอนลักษณะนี้มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการเรียน และสามารถทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเขียน หรือการเรียนวิชาภาษาไทย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน และเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาสาระการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงกลุ่มทดลอง โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้อง 5/1 มีนักเรียนจำนวน 23 คน ห้อง 5/2 มีนักเรียนจำนวน 24 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 47 คน ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดยานนาวา ถนนเจริญกรุง แขวงยานนาวา เขตสาทร สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งกำลังศึกษาใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดยานนาวา ถนนเจริญกรุง แขวงยานนาวา เขตสาทร สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาโดยสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) มีนักเรียน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบฝึกเสริมทักษะการ

เขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 แผนการจัดการเรียนรู้การเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ (percentage: %) ค่าเฉลี่ย (Average: $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) หาดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

สรุปการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนบทร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนบทร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของคะแนนการสอบก่อนเรียน ร้อยละของคะแนนระหว่างการทำทดลอง โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 (E_1) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 วิชาภาษาไทย (E_2 แบบภาคสนาม)

ค่าประสิทธิภาพ	ร้อยละ
1. ร้อยละของคะแนนระหว่างการทำทดลองโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนบทร้อยกรองกาพย์ยานี 11 (E_1)	84.06
2. ร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 วิชาภาษาไทย (E_2)	83.62
ประสิทธิภาพของการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 (E_1/E_2)	84.06/83.62

จากตารางที่ 1 พบว่า จากการทดลองสอนเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนบทร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบภาคสนาม โดยใช้ นักเรียนจำนวน 23 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อ่อน ปานกลาง เก่ง โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 84.06 (E_1) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 83.62 (E_2) ดังนั้น แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนบทร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนรู้วิชาภาษาไทย E_1/E_2 เท่ากับ 84.06/83.62 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สูตร (E.I.)

การหาดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

การหาดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{Total - P_1}$$

เมื่อ P_1 แทน ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียนทุกคน

P_2 แทน ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียนทุกคน

Total แทน ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

ผลการหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน-หลังเรียน และค่าดัชนี ประสิทธิภาพ

ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)		ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.)	
คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	E.I.	ร้อยละ
252	36.52	577	83.62	0.7420	74.20

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (E.I.) เท่ากับ 0.7420 แสดงว่า แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาไทย การเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้ร้อยละ 74.20

3. ความพึงพอใจทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังแสดงในตารางที่ 3

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการพัฒนาทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ 4) ด้านบรรยากาศ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ด้วยการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาไทยด้วยแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวม

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.57	0.58	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.57	0.62	มากที่สุด
3. ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้	4.61	0.79	มากที่สุด
4. ด้านบรรยากาศในการเรียน	4.37	1.03	มาก
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.61	0.60	มากที่สุด
รวม	4.54	0.73	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ 4) ด้านบรรยากาศ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล ในภาพรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ข้อที่เหลือนี้อาจมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบดังนี้

ประเด็นที่ 1 จากผลการหาประสิทธิภาพของวิจัยแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.06/83.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาแล้วมีการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และวัตถุประสงค์ของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 รวมทั้งกำหนดเนื้อหาสาระให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เวลา ความสนใจ และระดับความสามารถของนักเรียนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยมีรูปแบบและขั้นตอนการใช้แบบฝึกที่ชัดเจน ผ่านการตรวจสอบและประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาภาษาไทย นอกจากนี้ ยังมีการนำแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยรวมทั้งสิ้น 3 ขั้นตอน คือ การทดลองเชิงเดี่ยว

แบบเชิงกลุ่ม และทดลองแบบภาคสนาม เพื่อหาข้อบกพร่องและคุณภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 ที่สร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (ศรีวรรณ ศรีสวัสดิ์, 2557 : 55) ที่ได้สร้างแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แล้วพบว่า แบบฝึกเสริมทักษะที่ดีต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะตามสาระการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ประเด็นที่ 2 ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.7420 (E.I) ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนที่พัฒนาขึ้น มีใบความรู้ ใบงาน คำชี้แจงในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนการจัดการเรียนการสอน สร้างความน่าสนใจ ตัวอักษร รูปภาพมีความชัดเจน กิจกรรมการเรียนรู้ในแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาไทยประกอบด้วยกิจกรรมที่ทำหาคำความสามารถของนักเรียน เนื้อหาที่น่าสนใจ และแบบฝึกเสริมทักษะให้ออกาสักนักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับขั้นตอน เช่น การเขียน หาคำที่สัมผัสคล้องจองระหว่างสระ สัมผัสคล้องจองพยัญชนะ สัมผัสระหว่างบท เรียนรู้การสัมผัสระหว่างวรรค สัมผัสระหว่างบท เขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 จากภาพ เขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 หัวข้อที่กำหนด แบบฝึกทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 ยังสอนให้นักเรียนรู้จักเชื่อมโยงความรู้ที่เคยเรียนมาใช้ประโยชน์ในการเขียนในโอกาสต่างๆ ได้ แบบฝึกทักษะได้ชี้แนะแนวทางให้นักเรียนสังเกตการณ์ใช้คำ สังเกตการณ์โยงสัมผัสระหว่างวรรค และได้รู้ถึงการเขียนตามหลักการฉันทลักษณ์ของการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 และฝึกฝนในทักษะการเขียนใช้เวลาการฝึกที่เหมาะสม ไม่นานเกินไป ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจในการเขียนร้อยกรองมากขึ้น และทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการปรับปรุงพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 ของตนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนในรายวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนการทดลองสอนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบาร์และคณะ (Barr et al., 2015: 111-112) กล่าวถึง แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาทักษะทางภาษามาก เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น สามารถจดจำ เนื้อหาในบทเรียนและคำศัพท์ต่างๆ ได้ คงทน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และผู้เรียนสามารถนำแบบฝึกมาทบทวน เนื้อหาเดิมด้วยตนเองได้เป็นวิธีการวัดผลการเรียนหลังจากที่เรียนไปแล้ว เป็นการส่งเสริมการปรับปรุงแบบฝึกเสริมทักษะด้านการเขียนของผู้เรียน

ประเด็นที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยานนาวา ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ที่ในการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยานนาวา ส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การเขียนและอนุรักษ์ภาษาไทยตามเป็นวัฒนธรรมของไทยซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 ด้านเนื้อหาใน

แบบฝึกเสริมทักษะมีความหลากหลายในแบบฝึกเสริมทักษะ น่าสนใจ เรียงลำดับบทเรียน และการเรียนรู้จากง่ายไปหายากใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ทันยุคทันสมัย เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจบทอ่านได้เป็นอย่างดี สามารถสรุปความรู้ที่ได้จากการเขียนอย่างเป็นเหตุ เป็นผล นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนในแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 ยังส่งเสริมให้นักเรียนกระตือรือร้นในการสืบค้นคำตอบ เช่น ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ช่วยกันคิดหาคำสัมผัสระหว่างบท ระหว่างวรรคในการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 และทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม ช่วยกันประเมินปัญหาที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการเขียน จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (ปฤษฎา แจ่มแจ้ง, 2554 : 99-100) ได้ศึกษาค้นคว้า การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดการสอนการแต่งคำประพันธ์ตามแนววัฏจักร การเรียนรู้ (4MAT) โดยรวมพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนการแต่งคำประพันธ์ตามแนววัฏจักรการเรียนรู้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์มีดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ในการนำแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนร้อยกรองกาพย์ยานี 11 และเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลให้เข้าใจตลอดจน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมเพื่อการเรียนการสอนประสบความสำเร็จเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ในการทำกิจกรรม ควรมีการแบ่งกลุ่มใหม่ทุกครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนทุกคนในห้องเรียน นอกจากนั้นครูผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในด้านสื่อการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู กับนักเรียน ก่อนเริ่มทำการเรียนการสอนครูผู้สอนควรชี้แจงจุดประสงค์ในการเรียนรู้ให้เข้าใจ ชี้แจงวิธีการเรียน การวัดประเมินผล กำหนดวันเวลาสิ้นสุดการเรียน และการวัดผลในการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เตรียมตัวฝึกฝนเพื่อรับการประเมินเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียน หรือการอ่านคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ เช่น โคลง กาพย์ กลอน ฉันท์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเขียนร้อยกรองในระดับที่สูงขึ้นไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่เกี่ยวกับการเขียนหรือการอ่านร้อยกรองกาพย์ยานี 11 เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เพื่อนำไปใช้เป็นนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ครู
สภาลาดพร้าว.
- กุศยา แสงเดช. (2555). แบบฝึก. กรุงเทพฯ : แม็ค
- กำชัย ทองหล่อ. (2554). หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 53. กรุงเทพมหานคร: บริษัทรวมสาส์น (1997) จำกัด.
- _____. กรมวิชาการ. (2534). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้
แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กฤติกา เจริญยศ. (2552). การพัฒนา แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD โดยใช้
แบบฝึกทักษะด้านการอ่านและการ เขียนคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.
ม. มหาสารคาม มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2555). นวัตกรรมการศึกษา ชุดแบบฝึกทักษะ. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจง ชาครัตน์. (2551). เคล็ดลับการแต่งคำประพันธ์ : โคลง ร่าย ฉันท์ กาพย์ กลอน. กรุงเทพฯ : นาม
มีบุ๊คส์ลิเคชั่นส์ จำกัด.
- ปฤษฎา แจ่มแจ้ง. (2554). การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การ
สอนการแต่งคำประพันธ์ตามแนววิถีการเรียนรู้วิทยานิพนธ์. การศึกษามหาบัณฑิต สาขา
การศึกษาและการสอน (ประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข. (2554). แนวการสร้างแบบฝึก. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของสทศ.
- ประหยัด แม่นสุข. (2557). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนร้อยกรอง (กาพย์ยานี 11) กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พัชรี คุรุเมือง. (2550). การพัฒนาความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือนิทาน
ร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่าแห่น จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิชญา สกลวิทย์. (2551). การพัฒนาทักษะการฟังการดูและการพูดภาษาไทยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้
กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ.การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน
ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิมาน แจ่มจรัส. (2556). เขียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.

การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร โดยกระบวนการ KTS
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

THE DEVELOPMENT OF LEARNING OUTCOMES ON LINEAR EQUATIONS OF TWO
VARIABLES FOR MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS TAUGHT
BY THE KTS LEARNING PROCESS

อภิพัฒน์ หนูเทพย์*

Apipat Noothep

ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ.**

Sutep Uamcharoen

ดร.รสรินทร์ ออมรัตน์***

Rossarin Onamornrat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS กับเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80 (2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS และ (3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตสาธิตศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนรวม 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ KTS (2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

*นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : apipat.noo@gmail.com, โทร. 094-550-4216

** รองศาสตราจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : drsutep@hotmail.com

*** อาจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : rossarin_chula51@hotmail.com

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ KTS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ KTS มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.68 (2) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ KTS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ KTS โดยภาพรวมเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : กระบวนการ KTS, สมการเชิงเส้นสองตัวแปร

Abstract

The objectives of this research were: (1) To investigate the effectiveness of the KTS Learning Process in improving Matthayomsuksa 1 students' learning outcomes with a target score of 80 percent; (2) To compare the students' learning outcomes on "linear equations in two variables" before and after being taught through activities based on the KTS Learning Process; and (3) To investigate the students' opinion towards these learning activities.

The research was experimental research. The study sample consisted of 30 Matthayomsuksa 1 students of Sarasas Witaed Suksa School in Samutprakan Province, selected by cluster random sampling. The instruments used for data collection were (1) KTS-based lesson plans; (2) tests for measuring learning outcomes on the topic of linear equations in two variables; and (3) a questionnaire on the students' opinion towards the learning activities. The statistical tools used for data analysis were mean, Standard Deviation, and dependent sample t-test.

The researcher found that (1) The students achieved a mean score of 84.68% after they were subjected to learning activities based on the KTS Learning Process; (2) The students' post-activities learning outcome was higher than their pre-activities learning outcome, with a statistical significance level of 0.01; and (3) Overall the students expressed a high level of agreement towards these learning activities.

Keywords: KTS LEARNING PROCESS, LINEAR EQUATIONS OF TWO VARIABLES

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันมีจุดเน้นด้านพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รู้จักติดตามข้อมูล ข่าวสาร วิทยาการใหม่ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลาย มีความสามารถและมีทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ดังในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 21) แต่ยังคงพบว่าในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของประเทศไทยยังประสบปัญหาและยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เนื่องจากด้านสภาพการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์ เน้นการสอนความรู้และทักษะในการคิดคำนวณเป็นหลัก จุดเน้นดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพราะความรู้ต่างๆมีมากมาย ครูไม่สามารถสอนความรู้เหล่านั้นได้ทั้งหมด และปัญหาที่พบในชีวิตจริงมากเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนที่ต้องใช้ความรู้ที่มากกว่าทักษะการคิดคำนวณเพียงอย่างเดียว สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่จำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้แบบครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีกระบวนการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของตนเอง มีโอกาสคิดอย่างสร้างสรรค์ แสดงออกได้อย่างอิสระ เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ได้เรียนรู้จากสภาพที่แท้จริง ได้รับประสบการณ์ตรง ได้ใช้สื่อต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น หรือได้ทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (สุวิทย์ มูลคำ, 2542: 139)

แนวทางหนึ่งคือการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักที่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างความรู้เกิดจากการเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และเกิดจากการประสบการณ์ใหม่ และปรับโครงสร้างสติปัญญาให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ และทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของบรูเนอร์ (Bruner) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงมาจากการค้นพบของแต่ละบุคคลโดยผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ในกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักเมื่อผู้เรียนเผชิญกับปัญหาที่ไม่รู้ทำให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา และผลักดันให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้โดยนำความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมเพื่อแก้ปัญหา (Hmelo & Evensen, 2000: 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักมีจุดมุ่งหมายที่สอนผู้เรียนให้ฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาและฝึกทำงานเป็นกลุ่ม โดยที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ใช้ปัญหาคือสถานการณ์ในการเรียนรู้ และการค้นคว้าด้วยตนเองการเรียนรู้จะอยู่ในรูปของกลุ่มย่อยๆ นักเรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเองโดยมีครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นให้นักเรียนซึ่ง ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแก้ปัญหาการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ และ

การทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ อยากรู้ เป็น การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองด้วยวิธีที่ผู้เรียนเลือกเอง (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2544: 43) จากการศึกษาของ Charles Kivinja (2014: 81-91) สรุปไว้ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นได้แก่ทักษะการคิดการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีมและความรับผิดชอบต่อผลงานในสังคมยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้นำเสนอกระบวนการทัศน์ใหม่เรียกว่า “Peer Learning Networks” ซึ่งเป็นแนวคิดการเรียนรู้ กระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของคนสังคมโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) และจากงานวิจัยของ พิจิตรา ธงพานิช (2561) เรื่องการพัฒนาแบบ The STUDIES Model เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนโดยจะเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชีวิตของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบ มีแบบแผน สามารถคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม คณิตศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นรากฐานของศาสตร์อื่นๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งยังช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุล ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ สามารถคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2546: 2) นอกจากนี้ทุกประเทศต่างยอมรับว่าจำเป็นต้องมีอีกประชากรที่รู้เรื่องคณิตศาสตร์ เพื่อสามารถจัดการกับความซับซ้อน และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคม เพราะข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ (สุนีย์ คล้ายนิล, 2547: 13) จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาคณิตศาสตร์จึงเห็นความสำคัญว่าการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นหลักอาจจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามศักยภาพของตน และเป็นพื้นฐานในการ ศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับสูงต่อไป

ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (ค21102) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งเนื้อหาเรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร เป็นเรื่องที่ผู้วิจัยต้องจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นนี้ พบว่า เนื้อหาที่มีความยาก เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการคำนวณ ปัญหาการขาดแหล่งการเรียนรู้ ขาดสื่อในการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจเป็น และพบว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานจากที่จัดการ

เรียนรู้ในแบบปกติ ข้าพเจ้าจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS นำมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งกระบวนการ KTS ศิริวรรณ วตะกรณ (2562) ได้นำมาปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิชาเคมี เรียกว่า KTS Teaching and learning process ของโรงเรียนคลองท่อมราชวรรังสรรค์ จังหวัดกระบี่ และมีผลการวิจัยของ ฐิตียา รักมิตร (2562) ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงนำมาปรับใช้เพื่อเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ทางการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกที่จะเรียนรู้ตามความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ จากกระบวนการเรียนรู้นั้นๆ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ประกอบด้วย 1) ขั้น K (Knowledge) ขั้นของการเริ่มต้นกำหนดจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน 2) ขั้น T (Transformative learning) การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จัดการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ สื่อ นวัตกรรมที่มีส่วนช่วยในการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตน เปลี่ยนกระบวนการทัศน์สามารถบูรณาการความรู้กับชีวิตประจำวันได้ และ 3) ขั้น S (Standards - Based Assessment) ประเมินอิงมาตรฐาน ใช้มาตรฐานการเรียนรู้เป็นตัวตั้ง เพื่อให้ครอบคลุมผู้เรียนที่แตกต่างกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการช่วยผู้เรียนที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS กับเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 3 ห้องเรียน ประกอบด้วย ม. 1/1 จำนวน 28 คน ม.1/2 จำนวน 30 คน ม.1/3 จำนวน 32 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่เรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ (ค21102) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน ได้แก่ ม.1/2 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแต่ละห้องเรียนจัดนักเรียนแบบคลัสเตอร์ความสามารถ 3 ระดับ ได้แก่ เก่ง ปานกลาง และอ่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร วิชาคณิตศาสตร์ (ค21102) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS จำนวน 1 แผน รวม 12 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร
2. ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS
3. ทดสอบหลังเรียนเรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร
4. นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ได้ตามเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาร้อยละ
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ก่อนและหลังเรียนแตกต่างกัน โดยจากการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าการณีกกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม สัมพันธ์กัน แบบ One sample test
3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ด้วยกระบวนการ KTS เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปรมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS กับเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80

ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเฉลี่ยร้อยละของผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทดสอบค่าการนัยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม สัมพันธ์กัน แบบ One sample test ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงผลผลการศึกษาผลการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 80

ผลการเรียนรู้ ทางการเรียน	จำนวนคน (N)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
คะแนนหลังเรียน	30	40	33.87	3.55	84.68

จากตารางที่ 1.1 พบว่า คะแนนการทดสอบ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร วิชาคณิตศาสตร์ (ค 21102) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS เทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.68 จึงยอมรับสมมติฐานข้อ 1 ผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ตามเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS

ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทดสอบค่าการนัยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม สัมพันธ์กัน แบบ Paired sample t-test ดังแสดงในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 แสดงผลผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS

การทดสอบ	จำนวนคน (N)	$\bar{X}$	S.D.	t-test	S.D.	Sig. (2 – tailed)
ก่อนเรียน	30	14.50	3.63	45.89	2.31	.000
หลังเรียน	30	33.87	3.55			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1.2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 33.87 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน ซึ่งเท่ากับ 14.50 ค่าสถิติ t เท่ากับ -45.89 แสดงว่า คะแนนทดสอบหลังเรียน วิชาคณิตศาสตร์ (ค

21102) เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ KTS มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ผลการทดสอบ ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่าผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ก่อนและหลังเรียนแตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร

ในการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมและรายชื่อ ดังแสดงในตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 แสดงผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การจัดการเรียนรู้โดยวิธีนี้นักเรียนได้รับเนื้อหาสาระเหมาะสมกับระดับชั้น	4.77	0.43	เห็นด้วยมากที่สุด
2. สื่อ เอกสารที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา	4.87	0.35	เห็นด้วยมากที่สุด
3. เนื้อหาสาระที่ได้จากการเรียนรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้และการศึกษาต่อ	4.70	0.47	เห็นด้วยมากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้โดยวิธีนี้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม	4.67	0.48	เห็นด้วยมากที่สุด
5. กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติเหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์และปฏิบัติตามได้	4.57	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด
6. การจัดการเรียนรู้โดยวิธีนี้นักเรียนมีความมั่นใจ ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น	4.37	0.56	เห็นด้วยมาก
7. การเรียน โดยวิธีนี้นักเรียนทราบความก้าวหน้าทางการเรียนและได้แสดงผลงาน	4.73	0.45	เห็นด้วยมากที่สุด
8. การวัดประเมินผลมีวิธีหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและ จุดประสงค์	4.63	0.49	เห็นด้วยมากที่สุด
9. สามารถกำหนดจุดประสงค์และ รูปแบบการประเมินได้ด้วยตนเอง	4.17	0.65	เห็นด้วยมาก
10. ให้มีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.80	0.41	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	4.63	0.48	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 1.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS พบว่า ในภาพรวมเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.63 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนข้อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีนี้ นักเรียนมีความมั่นใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น ($\bar{X}$) = 4.37 และข้อสามารถกำหนดจุดประสงค์และรูปแบบการประเมินได้ด้วยตนเอง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}$) = 4.17

อภิปรายผล

1. ผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร วิชาคณิตศาสตร์ (ค 21102) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้เรียนได้มีการกำหนดจุดประสงค์และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนร่วม อิสระในการแสดงความคิดเห็น การค้นคว้า ได้เรียนรู้จากปัญหาแสวงหาข้อมูล รวมทั้งสามารถคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง ประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ผ่านกระบวนการคิด เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความรู้อื่น ๆ และผสมผสานกับความรู้ และประสบการณ์เดิมจนเกิดเป็นความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับ จูติยา รักมิตร (2562) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS มากกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 87.82 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร วิชาคณิตศาสตร์ (ค 21102) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่ากระบวนการ KTS อยู่บนพื้นฐานของการช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือความคิดใหม่ ทำให้เกิดความคิดรวบยอด เป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับ พัชรี เรืองสวัสดิ์ (2562) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สามารถส่งเสริมความเข้าใจของนักเรียนได้และ จูติยา รักมิตร (2562) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS มีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนด้วยกระบวนการ KTS แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด สอดคล้องกับ จูติยา รักมิตร (2562) การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเช่นเดียวกัน

และส่วนข้อสามารถกำหนดจุดประสงค์และรูปแบบการประเมินได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เช่นเดียวกัน แต่ข้อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีนี้ นักเรียนมีความมั่นใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS เรื่อง สมการเชิงเส้นสองตัวแปร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ครูผู้สอนต้องเตรียม สื่อ นวัตกรรม ให้พร้อม และเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ KTS

2. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS นั้น ครูผู้สอนต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ในลักษณะของครูโค้ช เปรียบเสมือนพี่เลี้ยง ผู้คอยช่วยไต่ตรอง ให้ความเป็นกันเอง และสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน

3. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น และให้ผู้เรียนสามารถกำหนดจุดประสงค์และรูปแบบการประเมินได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สาระการวัดและเรขาคณิต และสาระความน่าจะเป็นและสถิติ ในเรื่องอื่นๆและในระดับชั้นอื่นๆ

2. ควรมีการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.tungsong.com/e_Library/data/curriculum/curriculum1.pdf. วันที่ค้นข้อมูล 1 กุมภาพันธ์ 2564.
- กาญจนา วัฒนา. (2548). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ธนพรการพิมพ์.
- ฐิตยา รักมิตร. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ปริมาณสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KTS. สารนิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ และ Majumdar, B. (2544). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส แอนด์กราฟฟิค.
- พัชรี เรืองสวัสดิ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตวิทยาสาส์ตร (คณิตศาสตร์และคณิตศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พิจิตรา ธงพานิช. (2561). เอกสารคำสอนการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน. สาขาวิชาหลักสูตรและนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- พิสนุ พองศรี. (2551). วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). วิธีวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 7. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริวรรณ วตะภรณ์. (2562). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิชาเคมี KTS Teaching and learning process กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. โรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์ จังหวัดกระบี่
- สมนึก ภัททิยธนี. (2555). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2546). แนวทางการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สุนีย์ คล้ายนิล. (2547). คณิตศาสตร์สำหรับโลกวันนี้. วารสารการศึกษาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี. 32(131), 12 – 22.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2542). วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์
- Hmelo, C.E. and Evensen, D.H. (2000). Introduction Problem-Based Learning: Gaining Insights on Learning Interactions Through Multiple Methods of Inquiry. In D.H. Evensen and

C.E. Hmelo (eds.), Problem -Based Learning A Research Perspective on Learning Interactions, pp. 1-16. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

การบริหารงานบุคคลตามหลักชั้นตัตถธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

Personal Administration Based on Khanti Dhamma for Administrators of Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1

ปวีณา รอบแคว้น[†]

พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.^{**}

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ, ดร.^{***}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา คุณลักษณะด้านชั้นตัตถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ๒) เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านชั้นตัตถในการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และ ๓) เพื่อเสนอวิธีการบริหารงานบุคคลตามหลักชั้นตัตถธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี ใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำนวน ๓๑๓ คน วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๙๐ และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัจจุบัน ปัญหา คุณลักษณะด้านชั้นตัตถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้าน มีด้านวินัยและการรักษาวินัยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่เหลือน้อยกว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการออกจากราชการ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา

๒. ผลการศึกษาวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านชั้นตัตถเพื่อการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ ๑) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารต้องใช้ความอดทนในการ

[†]นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

^{**}ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{***}ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จัดการสภาพปัญหาความขาดแคลนที่เกิดขึ้น บริหารจัดการกำลังคนในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๒) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ผู้บริหารต้องพยายามคัดสรรคนที่มีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของสถานศึกษาให้มากที่สุด ๓) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารต้องมีความอดทนที่จะคอยแนะนำให้คำปรึกษาแก่บุคลากร ๔) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารต้องพยายามศึกษาคู่มีดักเตือนบุคลากรให้ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และดำเนินการทางวินัยอย่างโปร่งใสและยุติธรรมกับทุกฝ่าย ๕) ด้านการออกจากราชการ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ ดูแลให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่ถูกดำเนินการให้ออกจากราชการได้

๓. การบริหารงานบุคคลตามหลักขั้นธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีวิธีการดังนี้ ๑) ด้านความอดทนต่อความยากลำบาก ผู้บริหารต้องอดกลั้นต่อชีวิต ความยากลำบากต่อกายและจิตใจ รวมถึงถูกตำหนิตะเยียนจากภายในองค์กร ๒) ด้านความอดทนต่อความตรากตรำ ผู้บริหารต้อง มีการอดทนต่อสู้ในการพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และ ๓) ด้านความอดทนต่อความเจ็บใจ ผู้บริหารต้องใช้สติสัมปชัญญะ รู้จักการระงับอารมณ์ที่มาจากกระทบจากบุคลากรทั้งภายในและนอกองค์กรที่มาตำหนิหรือกล่าวหาว่าร้ายได้อย่างมีหลักขั้นธรรม

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, ตามหลักขั้นธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to study the state of qualification based on Khantidhamma in personnel administration of school administrators, 2) to study the method in developing qualification based on Khantidhamma in personnel administration of school administrators, and 3) to propose the method in developing qualification based on Khantidhamma in personnel administration of school administrators under the Office of Pathumthani Primary Educational Service Area 1. The data of this mixed method research were collected by questionnaire with reliability at 0.990 from 313 samples consisting of school administrators and teachers and analyzed by frequency, mean and standard deviation, and by in-depth interviews with 5 school administrators.

The results of the study were found that:

1. The state of qualification based on Khantidhamma in personnel administration of school administrators was at a high level overall. In aspects, discipline came first, followed by duty performance reinforcement, retirement, recruitment, workforce planning and positioning respectively.

2. The methods in developing qualification based on Khantidhamma in personnel administration of school administrators were as follows: 1) In workforce planning and positioning, the administrators have to be patient and manage the workforce for the best benefit; 2) In recruitment, the qualified personnel should be recruited as many as possible; 3) In duty performance reinforcement, the administrators have to advice and suggest their personnel with patience; 4) In discipline, the administrators have to study administration manual thoroughly and administrate personnel with justice and transparency; and 5) In retirement, the to-be-retired personnel should be advised and guided appropriately.

3. The methods in developing qualification based on Khantidhamma in personnel administration of school administrators under the Office of Pathumthani Primary Educational Service Area 1 are as follows: 1) In endurance with the hardships, the administrators have to be patient to physical and mental hardships together with blames; 2) In endurance with struggles; the administrators have to struggle and develop for the work achievement, and 3) In endurance with suffer, the administrators have to control their mind from unsatisfactory sense-objects with mindfulness and tolerance.

Keywords: personnel management, in accordance with the principles of tolerance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากและเกิดการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็วในหลายๆด้าน อันได้แก่ ด้านการดำเนินชีวิต ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข ด้านการคมนาคม ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาซึ่งจะเป็นกำลังที่สำคัญต่อประเทศชาติในอนาคต เพราะเด็กในวันนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายภาคหน้าและการเติบโตจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การบ่มเพาะจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัว โดยการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษามีได้มุ่งเน้นแต่เพียงให้ผู้เรียนเก่งอย่างเดียว ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดีของสังคม รวมถึงใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจึงเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมโรงเรียนไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ในอนาคตต่อไป เครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ คือ หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงให้ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองและความต้องการของสังคมในปัจจุบัน และผู้ที่นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติลงสู่ผู้เรียนโดยตรง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ภายใต้การดูแลควบคุมการปฏิบัติหน้าที่โดยผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวเรือสำคัญในองค์กรที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การดำเนินงานในองค์กรสัมฤทธิ์ผลเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร โดยหากมีแค่ผู้บริหารสถานศึกษาเพียงคนเดียวย่อมทำให้องค์กรประสบความสำเร็จไม่ได้ ในองค์กรจึงต้องมีคณะทำงานที่ต้องรับผิดชอบงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งภาระงานในสถานศึกษามีอยู่ค่อนข้างมาก การบริหารจัดการงานและมอบหมายงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเหมาะสมกับงานจึงมีความสำคัญมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการบริหารงานบุคคลเพื่อความราบรื่นของการดำเนินงานในองค์กร

การบริหารงานบุคคลมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการทั้งระบบ เพราะคนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลที่จะผลักดันให้เกิดการดำเนินการในทุกขั้นตอน และการบริหารงานบุคคลที่ดีมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพสามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กรได้ (ณัฐนิช ศรีลำคำ, ๒๕๕๘: ๑๐.) และเนื่องจากปัญหาที่พบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลคือ การขาดแคลนบุคลากรในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง และการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลให้สถานศึกษา จึงเป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อสนองตอบต่อภารกิจของสถานศึกษาให้การดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิด ความสำเร็จ อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ อ้างใน รัฐติยา ปทุมราชภักดิ์ และ จินณวัตร ปะโคทั้ง, ๒๕๕๗: ๑๘) โดยขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานบุคคลตามคู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ ๕ ด้าน คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการออกจากราชการ

ด้วยวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมปัจจุบัน ส่งผลกระทบถึงสถาบันการศึกษาหลายแห่งเป็นอย่างมาก ภาพลักษณ์ของวิชาชีพชั้นสูงอย่างข้าราชการครูดูเหมือนจะเป็นไปในทางที่ไม่ค่อยดีนัก ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาตกเป็นเป้าสายตาของประชาชนในขณะนี้ เพราะมักจะมีข่าวในทางที่ไม่ดีออกสู่สายตาของประชาชน ยิ่งทำให้การทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษามีความกดดันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นหัวเรือสำคัญต้องใช้ความอดทนอดกลั้นเป็นอย่างมากเช่นกัน เพราะหากเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งในสถานศึกษา บุคคลแรกที่จะถูกเพ่งเล็งมากที่สุดอีกคน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ถือเป็นผู้ที่อยู่ในความดูแลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีวิธีการบริหารจัดการบุคคลที่เหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา โดยสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมี คือ ความอดทน อดกลั้น โดยยึดนำเอาหลักขันติธรรมมาใช้ในการบริหารงาน โดย คอแลมน์ ธรรมะวันหยุด กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีขันติธรรม คือ บุคคลผู้มีความอดทน ย่อมไม่มีอันตรายแก่ใครๆ มีแต่จะนำประโยชน์สุขมาให้แก่บุคคลผู้ที่คบหาเสวนาด้วยอย่างเดียว เพราะบุคคลผู้มีความอดทน ย่อมเป็นผู้มีมงคล คือ เหตุแห่งความเจริญในตนอยู่

แล้ว จะประกอบกิจการทุกสิ่งล้วนทำได้ด้วยปัญญาอันประกอบด้วยเหตุผลทั้งสิ้น อีกทั้งเป็นผู้หนักแน่น ไม่หวั่นไหวได้ง่าย ส่วนบุคคลผู้ที่ไม่มีความอดทน ย่อมตรงกันข้าม คือ เมื่อได้ประสบกับอารมณ์ที่ไม่น่าพอใจเข้า ก็อาจจะแสดงกิริยาอาการอันไม่งาม ไม่น่าชมออกมาได้ตลอดเวลา ทุกโอกาสสถานที่ และเมื่อเป็นเช่นนี้ การประกอบกิจการทุกสิ่งทุกอย่าง หรือการคบหาสมาคมกัน เพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์สุขต่อกันนั้น ก็ย่อมจะถึงกาลเสื่อมเสียไป (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ๒๕๖๔)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เกิดจากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๒ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช ๒๕๔๖ กำหนดให้การบริหาร และการจัดการขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษาโดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่น และให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖ และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ปรับปรุงแก้ไขการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาและกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ปรับปรุงแก้ไขการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา และกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๑ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑, “แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕”, เอกสารราชการ, (กลุ่มนโยบายและแผน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑, ๒๕๖๓). (เอกสารคัดสำเนา.) จากการสัมภาษณ์นายบัณฑิต แก้วกล้า ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ พบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในปัจจุบันด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์อัตรากำลังอยู่เรื่อยๆ ทำให้เกณฑ์อัตรากำลังขาดความชัดเจน รูปแบบไม่แน่นอน อัตรากำลังมีรองรับแต่จำนวนครูผู้ที่จะสอนจริงยังขาดอัตรา ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ปัจจุบันเป็นหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ซึ่งจะเป็นผู้ประสานงานมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระบบสรรหาดีแต่บางครั้งข้อมูลยังไม่ค่อยชัดเจน ซึ่งพบว่าครูยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การพิจารณาความดีความชอบส่วนใหญ่ไม่พบปัญหา ส่วนการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทางโรงเรียนมักจะส่งข้อมูลล่าช้า ด้านวินัยและการรักษาวินัย มักมีเรื่องร้องเรียนเข้ามาเรื่อยๆ ผ่านช่องทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายทำให้การสืบสวนเกิดปัญหา อย่างไรก็ตามทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพยายามบริหารจัดการให้ดีที่สุด และด้านการออกจากราชการ มีไม่มากนักที่พบส่วนใหญ่ข้าราชการ

มักจะต้องการลาออกด้วยตนเอง สาเหตุก็มักเกิดจากการทำงานเมื่อประสบปัญหา ก็เกิดความย่อท้ออุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสันติสุขที่ก่อให้เกิดสันติภาพ และมีคำสอนที่เน้นการรู้จักให้อภัยอย่างแท้จริง ให้รู้จักการอดทนต่อสิ่งที่เข้ามากระทบในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต มีปรากฏในคำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนแก่เหล่าสาวก ตอนหนึ่งว่า “ความอดทน คือ ความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่า นิพพานเป็นบรมธรรมผู้ทำร้ายผู้อื่นไม่ถือว่าเป็นบรรพชิตผู้เบียดเบียนผู้อื่นไม่ถือว่าเป็นสมณะ” (ดูรายละเอียดใน ที.ม. (ไทย) ๑๐/๙๐/๕๐.) เพราะพระพุทธศาสนา สอนให้เรามีความรักรวมไปถึงการให้อภัยแก่เพื่อนมนุษย์ ไม่ใช่กำลังเบียดเบียนคนที่ด้อยกำลังกว่าตน รู้จักการอดทนต่อบุคคลอื่น สอดคล้องกับพระดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสเล่าเรื่องการทำสงครามระหว่างเทพกับอสูร แก่พระภิกษุตอนหนึ่งว่า

...บุคคลใดเป็นคนแข็งแรง

อดกลั้นต่อผู้อ่อนแรงกว่าได้

ความอดกลั้นของบุคคลนั้น

บัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่าเป็นชั้นดีอย่างยิ่ง

เพราะว่าบุคคลผู้อ่อนแรงจำต้องอดทนอยู่เอง

กำลังของบุคคลใดไม่เข้มแข็ง

บัณฑิตทั้งหลายกล่าวถึงกำลังของบุคคลนั้นว่า ไม่ใช่กำลัง

เพราะว่าไม่มีบุคคลใดกล่าวโต้ตอบบุคคลผู้มีกำลัง

และมีธรรมคุ้มครองแล้ว” (ดูรายละเอียดใน ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๔๐/๓๖๕.)

จากพุทธพจน์เบื้องต้นที่ได้นำเสนอนั้นแสดงถึงการรู้จักอดกลั้นของของผู้ที่มีกำลังมากกว่าผู้ที่มีกำลังน้อยกว่า และผู้ที่มีความอดทนอดกลั้นจะได้รับการสรรเสริญจากบัณฑิต และสามารถพัฒนาจิตใจของตนเองให้สูงขึ้น ดังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความอดทนในคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่นักปราชญ์โบราณจารย์ นำมาเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบของทศชาติชาดก เรื่อง ชนติบารมีอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ดังปรากฏในวัฒนธรรมของสังคมไทยชาวพุทธ เมื่อเกิดการพลั้งเผลอ ทำผิดต่อกัน เกิดความเข้าใจผิดต่อกัน เกิดความขัดแย้งกันก็จะแสดงความรักความเมตตาและมักให้อภัยซึ่งกันและกัน ข้อนี้เป็นการแสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย ซึ่งได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมคำสอนมาจากพระพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ความคิด และการประพฤติปฏิบัติดีของคนไทย การทำความดีต่อกันในระหว่างวงศ์ญาติมิตรสหาย เป็นคุณสมบัติที่ต้องเอาใจใส่อย่างยิ่ง สามารถสมัครสมานยึดเหนี่ยวน้ำใจให้รักใคร่กัน ให้นึกถึงกันด้วยความขอบคุณ โลกคือชุมชนที่ตั้งอยู่ด้วยสันติสุขก็เพราะอาศัยศีล อาศัยสังคหธรรม คือ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจให้รักกัน (ดูรายละเอียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๑๐/๑๗๐-๑๗๑.)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา คุณลักษณะด้านขั้นต้นในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑
๒. เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านขั้นต้นเพื่อการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑
๓. เพื่อเสนอวิธีการบริหารงานบุคคลตามหลักขั้นต้นธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยวิธีการแบบผสม (Mixed Method Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ๕ ระดับ และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended Questionnaire) โดยแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามการบริหารงานบุคคลตามหลักขั้นต้นธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interviews) เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักขั้นต้นธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป

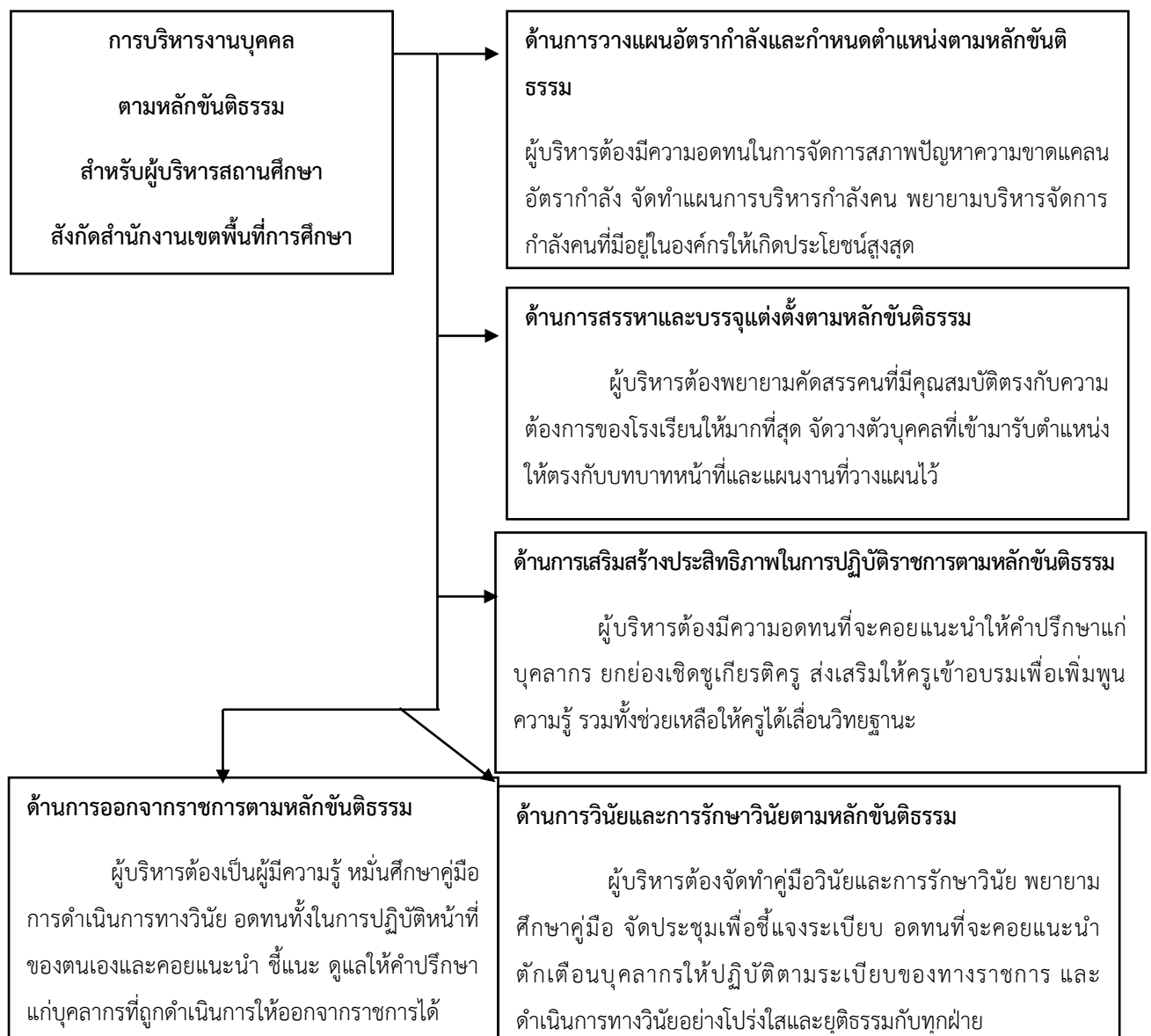
๓. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

๓.๑ ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๑๓๑ คนและครูผู้สอนจำนวน ๑,๕๒๒ คน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑,๖๕๓ คน

๓.๒ กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ จำนวน ๓๑๓ คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน ๒๔ คน สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน ๑๓๘ คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน ๑๒๗ คน และ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน ๒๔ คน รวมเป็น ๓๑๓ คน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักขั้นตอนธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต ๑ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังภาพที่ ๔.๑

ภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

๔.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา คุณลักษณะด้านขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นหญิง จำนวน ๒๖๗ คน เป็นชาย จำนวน ๔๖ คน มีอายุ ๒๕ – ๓๐ ปี จำนวน ๑๔๐ คน อายุ ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๗๕ คน อายุ ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน ๖๕ คน และ อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๓ คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๑๗ คน ปริญญาโท จำนวน ๙๕ คน ปริญญาเอก ๑ คน และมีประสบการณ์ทำงาน ระยะเวลาไม่เกิน ๕ ปี จำนวน ๑๒๙ คน ระยะเวลา ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐๒ คน และระยะเวลา ๖ – ๑๐ ปี จำนวน ๘๒ คน

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา คุณลักษณะด้านขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๕ รายด้าน มีด้านวินัยและการรักษาวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด และ ๔ ด้านที่เหลืออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวินัยและการรักษาวินัย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๒ ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๘ รองลงมาเป็นด้านการออกจากราชการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๗ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๑ และด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๘ ตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา คุณลักษณะด้านขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

๑. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ รายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ตรวจสอบสภาพความต้องการบุคลากรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๐ รองลงมามีการจัดประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับอัตรากำลัง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๘ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาได้รับจัดสรรอัตรากำลังที่เพียงพอและตรงกับความต้องการของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๐๒ ตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา คุณลักษณะด้านขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

๒. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ รายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารเข้าใจในระบบการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งอย่างถูกต้อง ชัดเจนเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๕ รองลงมามีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต้นสังกัดเกี่ยวกับการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี เข้าใจตรงกัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๔ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดวางตัวบุคคลที่เข้ามารับตำแหน่งตรงกับบทบาทหน้าที่และ

แผนงานที่วางแผนไว้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๗ ตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา คุณลักษณะด้านชั้นดีในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

๓. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๘ รายข้อ มีข้อ ๒,๓,๕ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนาเพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๗ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการขอเครื่องราชย์อิสริยาภรณ์ของบุคลากรในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ และทุกข้อที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา คุณลักษณะด้านชั้นดีในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

๔. ด้านวินัยและการรักษาวินัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๒ รายข้อ มีข้อที่ ๒,๓,๕,๖ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของทางราชการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๖๑ มีการส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรที่ประพฤติดีตามระเบียบวินัยของทางราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๑ และทุกข้อที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา คุณลักษณะด้านชั้นดีในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

๕. ด้านการออกจากราชการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๗ รายข้อ มีข้อที่ ๒,๓ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารเข้าใจระเบียบขั้นตอนการดำเนินการให้บุคลากรออกจากราชการอย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรอย่างเป็นกัลยาณมิตร ก่อนพิจารณาให้ออกจากราชการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๑ และทุกข้อที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา คุณลักษณะด้านชั้นดีในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

๔.๒ เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านชั้นดีเพื่อการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๗ รายด้าน มีด้านอดทนต่อความตรากตรำ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๖ ด้านที่เหลืออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๗ รองลงมาเป็นด้านอดทนต่อความเจ็บใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๗ ตามลำดับความสำคัญของวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านชั้นดีเพื่อการบริหารงานบุคคล

๑. ด้านอดทนต่อความยากลำบาก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๗ รายข้อ มีข้อ ๒ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารไม่แสดงอาการเจ็บป่วยจนเกินกว่าเหตุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๒ และที่เหลืออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารยอมรับความแก่ ความเจ็บ และความตายที่ต้องประสบพบเจอกับบุคคลทุกประเภท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๙ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความอดทนต่อความเจ็บป่วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ ตามลำดับความสำคัญของวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านชั้นดีเพื่อการบริหารงานบุคคล

๒. ด้านอดทนต่อความตรากตรำ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๖ รายข้อ มีข้อ ๒,๓,๔ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๖๐ ผู้บริหารมีความเพียรพยายาม สามารถทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ และสติปัญญาในปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๙ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความอดทนต่อความลำบากในการทำงาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๘ ตามลำดับความสำคัญของวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านขันติเพื่อการบริหารงานบุคคล

๓. ด้านอดทนต่อความเจ็บใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๗ รายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้บริหารรู้จักอดทนและสอนใจตนเอง รู้ที่มาที่ไปของสาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๙ ผู้บริหารอดทนต่ออำนาจกิเลสที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๗ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารอดทนต่ออารมณ์ของผู้ร่วมงานที่อาจมีการกระทบกระทั่งกัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๕ ตามลำดับความสำคัญของวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านขันติเพื่อการบริหารงานบุคคล

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับวิธีการบริหารงานบุคคลตามหลักขันติธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ สรุปสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งตามหลักขันติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีแผนการบริหารกำลังคนในองค์กร มีการประชุม วางแผน ทำความเข้าใจกับครู ให้ครูเข้าใจปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยมีการเกลี้ยกล่อมคนให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรมที่สุด โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคน ใช้ความอดทนในการจัดการสภาพปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น บริหารจัดการกำลังคนในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งตามหลักขันติธรรม กรณีเป็นข้าราชการโรงเรียนมีหน้าที่ในการสำรวจสาขาวิชาที่ขาดแคลน และให้ข้อมูลแก่ทางหน่วยงานที่จะสรรหาและบรรจุครูให้แก่ทางโรงเรียน กรณีสรรหาครูอัตราจ้างเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดสรรบุคคลเข้าทำงานอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ คัดสรรคนที่มีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของโรงเรียน โดยมีวิธีการทดสอบคุณสมบัติที่เหมาะสม รวมถึงต้องจัดวางตัวบุคคลที่เข้ามารับตำแหน่งให้ตรงกับบทบาทหน้าที่และแผนงานที่วางไว้

๓. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการตามหลักขันติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้น้ำใจให้เหมาะสมกับงาน คำนึงถึงความถนัดของแต่ละคน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความอดทนต่อการทำงาน คอยติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอด้วยความเต็มใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ประพฤติตนตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และช่วยเหลือให้ได้เลื่อนวิทยฐานะ

๔. ด้านวินัยและการรักษาวินัยตามหลักชั้นดีธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดทำคู่มือและพยายามศึกษาคู่มือวินัยและการดำเนินการทางวินัย มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจง มีความอดทนที่จะคอยแนะนำ ตักเตือนบุคลากรให้ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรในองค์กร เมื่อมีเหตุการณ์ทางวินัยเกิดขึ้นต้องดำเนินการอย่างโปร่งใสและยุติธรรมต่อทุกฝ่าย

๕. ด้านการออกจากราชการตามหลักชั้นดีธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความอดทนทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและคอยแนะนำ ชี้แนะ ดูแลให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจ การดำเนินการทางวินัยมีทั้งกรณีผิดวินัยร้ายแรงหรือกรณีลาออกจากราชการ ทุกขั้นตอนต้องยึดตามระเบียบของทางราชการ หมั่นศึกษาคู่มือการดำเนินการโดยละเอียด รอบคอบ พิจารณาด้วยความระมัดระวัง โปร่งใส และมีความยุติธรรม

๔.๓ วิธีการบริหารงานบุคคลตามหลักชั้นดีธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

ผู้วิจัยสามารถเสนอวิธีการบริหารงานบุคคล ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ๒. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ๓. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ๔. ด้านวินัยและการรักษาวินัย และ ๕. ด้านการออกจากราชการ ตามหลักชั้นดีธรรมดังต่อไปนี้

๑. ด้านความอดทนต่อความยากลำบากผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการ

๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอดทน อดกลั้นต่อชีวิต ทนต่อความลำบาก ดูแลสุขภาพร่างกาย และจิตใจของตนเองให้สมบูรณ์ แข็งแรง เพื่อที่จะมีแรงต่อสู้ต่ออุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้น

๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ รู้จักยอมรับความจริงและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น เรียนรู้ปัญหาและแก้ไขให้ดีขึ้น

๑.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักบุคคล เพื่อจัดความยากลำบากในการปฏิบัติงาน สามารถใช้คนได้เหมาะสมกับงาน จนสามารถทำให้งานประสบผลสำเร็จ

๒. ด้านความอดทนต่อความตรากตรำ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการ

๒.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีขันติ มานะ พยายามศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานในทุกด้าน ให้เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในงานที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องขยันหมั่นเพียร รู้จักวางแผนงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุไปสู่เป้าหมายได้ง่ายขึ้น

๒.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอดทนที่จะคอยแนะนำ ชี้แนะ ให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

๓. ด้านความอดทนต่อความเจ็บใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการ

๓.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารจัดการด้วยการใช้ขั้นตอนอดทนต่อแรงตำหนิติเตียนจากบุคลากรภายในและนอกองค์กร

๓.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความอดทนหรืออดกลั้นต่อชีวิต ทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจ ความเป็นคนหนักเอาเบาสุเพื่อบรรลุจุดหมายที่ตั้งมา

๓.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้สติสัมปชัญญะ รู้จักการระงับอารมณ์เพื่อควบคุมกิริยาอันมาจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายในที่มากระตุ้นอารมณ์ และความรู้สึก

อภิปรายผล

๕.๑ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา คุณลักษณะด้านขันติในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ พบว่า

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมาเป็นด้านการออกจากราชการ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา คุณลักษณะด้านขันติในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการรักษาวินัยค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามวินัยของทางราชการ มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ส่งผลให้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยจนต้องออกจากราชการมีจำนวนน้อย ส่วนการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษาและการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งมิใช่หน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรง สถานศึกษามีหน้าที่ในการสำรวจอัตรากำลังในสถานศึกษาและส่งข้อมูลผลการสำรวจให้กับหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ในด้านนี้โดยตรง จึงยากต่อการควบคุมอัตรากำลังให้เพียงพอและตรงกับความต้องการของสถานศึกษา ประกอบกับในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ มักมีครูย้ายหรือเกษียณอายุราชการอยู่อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษาในสังกัดมีครูไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระแสง ปกสุสโร (วงศ์พันธุ์เสือ) (พระแสง ปกสุสโร (วงศ์พันธุ์เสือ), "การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕) ได้วิจัยเรื่อง "การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑" ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสันเทียะ) (พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสันเทียะ), "การบริหารงานบุคคลตามหลัก พรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).)

ได้วิจัยเรื่อง "การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น" ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ (วิภาดา สารมัย, ๒๕๖๒) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และ ๒. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๕.๒ การศึกษาวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านขันติเพื่อการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ พบว่า

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านอดทนต่อความตรากตรำ ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก และด้านอดทนต่อความเจ็บใจ ตามลำดับความสำคัญของวิธีพัฒนาคุณลักษณะด้านขันติเพื่อการบริหารงานบุคคล ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารมีความอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มีความเพียรพยายาม สามารถทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ไม่แสดงอาการเจ็บป่วยเกินกว่าเหตุ ยอมรับความเจ็บป่วยที่ต้องประสบพบเจอกับบุคคลทุกประเภท ส่วนการพัฒนาขันติในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องรู้จักอดทนต่ออารมณ์ของผู้ร่วมงานที่อาจมีการกระทบกระทั่งกันในขณะที่ปฏิบัติงานและอดทนต่อการล่วงเกินของผู้อื่นทั้งทางกายและทางใจให้มากขึ้น และผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม ผู้บริหารควรใช้ความอดทนในการจัดการสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กร อดทนที่จะคอยคำแนะนำ ชี้แนะ ให้คำปรึกษาแก่บุคลากร ให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ยึดหลักขันติธรรมในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินการในองค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ (พระครูสุชาติญาณจนวนงค์ (ชานนท์ จาครโต/ผิวแดง, พระครูสุชาติญาณจนวนงค์ (ชานนท์ จาครโต/ผิวแดง), "การประยุกต์หลักขันติธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมสันติ", สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๕๗) ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์หลักขันติธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมสันติ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิกฤตการณ์ขาดขันติธรรมในสังคมไทย เพื่อศึกษาขันติธรรมธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อประยุกต์ใช้หลักขันติธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมสันติสุขในสังคมไทยปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า วิกฤติความขัดแย้งในสังคมไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประมวลผลรวมของสาเหตุทั้งได้สองอย่าง คือ ความขัดแย้งที่เกิดจากภายนอก และความขัดแย้งที่เกิดจากภายใน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของมนุษย์ หากปราศจากความอดทนเสียแล้ว คุณงามความดีต่างๆ ที่เราได้สั่งสมไว้ อาจจะพังทลายลงได้ อารมณ์เพียงชั่ววูบ ที่เกิดจากการขาดความยั้งคิด

ขาดความอดทน ไม่ได้พิจารณาไตร่ตรองให้ดี พระพุทธองค์จึงได้ตรัสว่า ผู้มีขันติธรรมประจำใจ จึงได้ชื่อว่านำประโยชน์สุขมาให้ทั้งแก่ตนและแก่ผู้อื่น ผลที่เกิดแต่การมีขันติธรรมนั้น ทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย ได้มีความสุขในสังคมร่วมกัน ขันติ คือ ความอดทน อุดกั้นทางกาย ทางใจ ไม่ประพฤติดังละเมิด และแสดงกิริยาที่เหมาะสม ขันตินับเป็นคุณธรรมสำคัญที่บุคคลควรนำมาประพฤติเพื่อบรรลุจุดหมายที่พึงปรารถนา สอดคล้องกับ (พงศ์พัชรา สัมพันธรัตน์ และพระมหาทวี มหาปัญญา, ๒๕๖๑: ๑๔๗) ได้ศึกษาเรื่อง “ขันติธรรม : หลักปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในอาเซียน” พบว่า การที่ประเทศทั้งหลายในกลุ่มอาเซียนได้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวอย่างสันตินั้น ผู้นำและพลเมืองในอาเซียนของแต่ละชาติ จะต้องยึดหลักความอดทนอดกลั้น คือหลักขันติธรรม เพื่อให้การอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ราบรื่นปราศจากปัญหาด้วยความรักสามัคคี ประองตองสมานฉันท์ รู้จักการให้ควบคู่ไปกับการได้ พัฒนาความสามารถในการมีขันติต่อการได้อยู่ร่วมกัน

๕.๓ วิธีการบริหารงานบุคคลตามหลักขันติธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ พบว่า

ผู้วิจัยสามารถเสนอวิธีการบริหารงานบุคคล ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ๒. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ๓. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ๔. ด้านวินัยและการรักษาวินัย และ ๕. ด้านการออกจากราชการ ตามหลักขันติธรรมดังต่อไปนี้

๑. ด้านความอดทนต่อความยากลำบาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการ

๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอดทน อดกลั้นต่อชีวิต ทนต่อความลำบาก ดูแลสุขภาพร่างกาย และจิตใจของตนเองให้สมบูรณ์ แข็งแรง เพื่อที่จะมีแรงต่อสู้ต่ออุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้น

๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ รู้จักยอมรับความจริงและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น เรียนรู้ปัญหาและแก้ไขให้ดีขึ้น

๑.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักบุคคล เพื่อขจัดความยากลำบากในการปฏิบัติงาน สามารถใช้คนได้เหมาะสมกับงาน จนสามารถทำให้งานประสบผลสำเร็จ

๒. ด้านความอดทนต่อความตรากตรำ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการ

๒.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีขันติ มานะ พยายามศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานในทุกด้าน ให้เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในงานที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องขยันหมั่นเพียร รู้จักวางแผนงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุไปสู่เป้าหมายได้ง่ายขึ้น

๒.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอดทนที่จะคอยแนะนำ ชี้แนะ ให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

๓. ด้านความอดทนต่อความเจ็บใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการ

๓.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารจัดการด้วยการใช้หลักขันติอดทนต่อแรงตำหนิติเตียนจากบุคลากรทั้งภายในและนอกองค์กร

๓.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความอดทนหรืออดกลั้นต่อชีวิต ทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจ ความเป็นคนหนักเอาเบาสู้เพื่อบรรลุจุดหมายที่ตั้งม

๓.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้สติสัมปชัญญะ รู้จักการระงับอารมณ์เพื่อควบคุมกิริยาอันมาจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายในที่มากระตุ้นอารมณ์ และความรู้สึก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการนำหลักชั้นดีธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลภายในองค์กร

๑.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดโครงการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการด้านการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการนำหลักชั้นดีธรรมไปใช้ให้ปฏิบัติงานราบรื่น

๒. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๒.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานฝ่ายบริหารงานบุคคลตามหลักชั้นดีธรรม เพื่อให้มีคุณภาพและการปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาวិธีการบริหารงานบุคคลตามหลักชั้นดีธรรม มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

๒.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างจากองค์กรที่มีโครงสร้างแตกต่างกันเพื่อหาความแตกต่าง

๓.๒ ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น มีตัวแปรอิสระที่มีความหลากหลายมากขึ้น

๓.๓ ควรศึกษาหลักธรรมอื่นๆ ในการประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลภายในองค์กร

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ อ่างใน จุฑิยา ปทุมราชภู่ และ จิณณวัตร ปะโคทั้ง, “สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๕”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗): ๑๘.
- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑, “แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕”, เอกสารราชการ, (กลุ่มนโยบายและแผน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑, ๒๕๖๓). (เอกสารคัดสำเนา).
- ณัฐนิช ศรีลาคำ, “การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๕๘), หน้า ๑๐.
- พระแสง ปภสโร (วงษ์พันธุ์เสือ), “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).
- พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเทียะ), “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดงน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).
- วิภาดา สารมัย, “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร, ๒๕๖๒).
- พระครูสุชาติกาญจนวงศ์ (ชานนท์ จาครโต/ผิวแดง), “การประยุกต์หลักขันติธรรมเพื่อการเสริมสร้างสังคมสันติ”, สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).
- พงศ์พัชรา สัมพันธ์รัตน์ และ พระมหาทวี มหาปัญญา, “ขันติธรรม : หลักปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในอาเซียน”, มจร. พุทธศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๔๗.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), หลักขันติธรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/krukarn17825/kar-dang-chiwit-xyang-mi-khwam-sukh-ni-prathes-laea-sangkham-lok/hlak-khanti-thrrm> [๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์
ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Guidelines for Development on Teaching and Learning innovation
Through online Systems According to the threefold principles of
Secondary school teachers Ayutthaya Province

ลัดดา สุขฤดี[†]

Ladda Sukkudee

พระครูภัทรธรรมคุณ, ดร.^{**}

Phrakhruphattharathamkhun, Dr.

ดร.ลำพอง กลมกุล^{***}

Dr.Lampong Klomkul

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครู ๒) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนานวัตกรรมสำหรับการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครู และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย

๒. กระบวนการพัฒนานวัตกรรมสำหรับการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีผลดังนี้ ๑) ด้านหลักสูตร โรงเรียนควรนำหลักไตรสิกขามาพัฒนาครู ให้ได้รับหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักไตรสิกขา ผ่านระบบออนไลน์ของครู ๒) ด้านการสอน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนการสอนของครูตามหลักไตรสิกขา คือ การพัฒนาอบรมสภาพทางกายภาพ (ศีลสิกขา) การควบคุมพัฒนาจิตผู้เรียนให้อยู่ในจุดใดจุดหนึ่ง (สมาธิสิกขา) การพัฒนาปัญญาอย่างเต็มตามศักยภาพ (ปัญญาสิกขา) ๓) ด้านสื่อการเรียนรู้ โรงเรียนควรสร้างมุมมองเป็นองค์รวมของการศึกษาพัฒนา

[†]นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

E-mail: ladda80770@gmail.com

^{**}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

^{***}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

อย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่เรียกว่า “นวัตกรรม (Innovation)” และ ๔) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ โรงเรียนควรตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของครูว่า ได้บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) คือ การพัฒนากาย วาจาอยู่ในสภาพเรียบร้อย (จิตตสิกขา) คือ การฝึกอบรมจิต เพื่อเข้าสู่กระบวนการพัฒนาปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือ การพัฒนากระบวนการของปัญญา ๓ อย่าง การฟังเนื้อหาวิชา (สุตมยปัญญา) การพิจารณาไตรตรองการสอนออนไลน์ (จินตามยปัญญา) และ ความรู้อันเกิดจากฝึกฝนหรือลงมือปฏิบัติ (ภาวนามยปัญญา)

๓. แนวทางการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ ๑) ด้านหลักสูตร ครูควรนำกระบวนการของไตรสิกขา มาพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เข้ากับหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย สื่อการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของครู ๒) ด้านการสอน ครูควรจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะการสอนตามหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (ศีลสิกขา) การควบคุมพัฒนาจิตให้ในจุดใดจุดหนึ่ง (สมาธิสิกขา) การพัฒนาปัญญาอย่างเต็มตามศักยภาพ (ปัญญาสิกขา) ผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือระดับของสติปัญญาด้วย ๓) ด้านสื่อการสอน ครูควรสร้างมุมมองเป็นองค์รวมของการศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการใหม่ ๆ ผ่านระบบออนไลน์ และ ๔) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ คือ โรงเรียนควรตรวจสอบคุณภาพครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน, ผ่านระบบออนไลน์, หลักไตรสิกขา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the status of teachers' use of innovations in online teaching and learning according to the tri-sikkha principles, 2) to study the process of developing innovations for online teaching in accordance with the tri-sikkha principles of teachers, and 3) to propose guidelines. The use of innovations in teaching and learning through the online system according to the tri-sikkha principles of secondary school teachers Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

The results showed that

1. Conditions of using innovations in online teaching and learning in accordance with the tri-sikkha principles of secondary school teachers Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Overall and all aspects at a high level Sorted from most to least.
2. The process of developing innovations for teaching through the online system according to the tri-sikkha principles of secondary school teachers has the following results:
 - 1) Curriculum aspect, schools should adopt the Tri-sikkha principle to develop teachers. to

obtain principles and reasons Objectives of the Threefold Principles through the online system of teachers 2) In terms of teaching, schools should organize learning activities. The development of teaching and learning for teachers according to the tri-sikkha principles is the development of physical training (silasika), the control of the learner's mind to be in a certain point (concentration sikkha), the development of intelligence to the fullest potential (panya sikkha).) learning media Schools should create a holistic view of continually improving education in new ways. called "innovation" and 4) the evaluation of learning Schools should check the quality of the teacher's online teaching process. Has achieved the goal of the development according to the tri-sikkha (Lilasikkha) is the development of the body, speech in a state of order (cittasikkha) is the training of the mind. to enter the process of intellectual development (panya sikkha) which is the development of 3 processes of wisdom: listening to course content (suttamaya panya) and contemplating online teaching (Cintamaya Wittaya) and knowledge arising from practice or practice. (Phanamayapanya)

3. Guidelines for using innovations in online teaching and learning according to the tri-sikkha principles of secondary school teachers Phra Nakhon Si Ayutthaya Province is 1) Curriculum, teachers should lead the process of the Trisikkha Let's develop the content of the curriculum in accordance with the principles and rationale, objectives, online learning materials of teachers. 2) Teaching, teachers should organize activities to develop teaching competency according to the Threefold Principles for the development of the physical environment (Silasikkha). 3. Controlling the development of the mind at any one point (concentration sikkha), developing wisdom to its full potential (wisdom sikkha), the teacher must take into account the differences between individuals or the level of intelligence as well. Teachers should create a holistic view of continuing education through new methods through online systems and 4) on learning evaluation, namely schools should systematically monitor teacher quality.

Keywords : Guidelines for the development of teaching innovations, through online systems, the trisikkha principles

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยปัจจุบันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19) ทำให้เกิดการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้การเรียนรู้เกิดความต่อเนื่อง การเรียนการสอนแบบออนไลน์มีองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและการประเมินผล รูปแบบการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธีที่ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้ การพิจารณาองค์ประกอบ รูปแบบที่สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะวิชา และบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผล ลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้พัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอน โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางเกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้น ทุกคนสามารถติดต่อสื่อสาร ประึกษา แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์เช่น Google classroom, line, E-mail, Chat, และแอปพลิเคชันต่าง ๆ (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๙.)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๒๒ กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.) นอกจากนั้นยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ต้องมีการพัฒนาระบบและปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของระบบการเรียนการสอน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวหน้าโลก ซึ่งการศึกษาและการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนให้มีทักษะความรู้ ทักษะอาชีพบนฐานพหุปัญญา มีสมรรถนะที่มีคุณภาพสูง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, ๑๒ นโยบายการจัดการศึกษา ๗ วาระเร่งด่วน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://moe360.blog> [๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๔].)

แนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) กำหนดไว้อย่างชัดเจน รวมถึงนโยบายของรัฐบาลด้านการเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ ๔.๐ อีกทั้งใน

ศตวรรษที่ ๒๑ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ถูกพัฒนาขึ้นจนเป็นสิ่งที่ใช้งานง่ายและใกล้มนุษย์มากขึ้น ทำให้เกิดนวัตกรรมการจัดการศึกษาจากระบบการเรียนการสอนเดิมที่ครูผู้สอนยืนสอนและเขียนกระดานพร้อมการบรรยาย ปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีเป็นแหล่งเรียนรู้สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน นักเรียนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถจัดการศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อ ๓.๔ ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในสภาพแวดล้อมที่เสมือนจริง ประกอบกับการใช้กระบวนการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความร่วมมือในการเรียนรู้แบบ Collaborative Learning โดยนักเรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนหรือกลุ่มนักเรียนด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดหรือทำงานร่วมกันได้ผ่านการสร้างเนื้อหาการอ่านและการเขียน รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล การแสวงหาและการนำเสนอความรู้ในรูปแบบของดิจิทัลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อให้เกิดการจดจำและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้นด้วยนวัตกรรมทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๖๐), หน้า ๒๒.)

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในลักษณะที่ปฏิสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันระหว่างผู้เรียน โดยใช้แหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ทั้งใกล้และไกล ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหรือเข้าถึงข้อมูลความรู้เหล่านั้นจากที่ไหนและเวลาใดก็ได้ ตามความต้องการและความสะดวกของผู้เรียน เป็นการสื่อสารระยะไกล (Telecommunication) เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับการเรียนในระบบห้องเรียนหรือการเรียนการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนได้พบหน้ากัน (Face-to-Face Instruction) แนวคิดเกี่ยวกับ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้แก่ ระบบโทรทัศน์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ รวมทั้งโปรแกรมสำเร็จรูป (Software) ต่าง ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อการศึกษาทำให้สามารถจัดข้อจำกัดของการเรียนการสอนในลักษณะที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีเวลาตรงกันในลักษณะตารางสอน (Synchronous Learning) มีสถานที่ตรงกันอาจจะเป็นห้องเรียน หรือสถานที่ใดที่หนึ่งจึงจะมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนในลักษณะ Face-to-Face แต่ถ้าหากใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมต่าง ๆ จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกันโดยที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องมีเวลาและสถานที่ตรงกัน นั่นคือ ผู้เรียนสามารถเรียนจากที่ไหนและเวลาใดก็ได้ตามความต้องการของผู้เรียนบนระบบเครือข่าย (นิพนธ์ ศุขปริติ, **นวัตกรรมเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: นิลนารการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔.)

ด้วยเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของครูในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นงานวิจัยสนับสนุนเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

๑. ประชากรได้แก่ ครูสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๖๔๐ คน จำนวน ๗ โรงเรียน
๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒๓๔ คน จำนวน ๗ โรงเรียน แต่เนื่องจากครูแต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากรไม่เท่ากัน จึงใช้เกณฑ์การกำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเปรียบเทียบของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (R.V. Krejcie และ D.W. Morgan อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๖๐), หน้า ๔๙.) และได้กลุ่มตัวอย่างครูจำนวน ๒๓๔ คน ใช้รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. ศึกษาหลักการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครูผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขา

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยและนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๕. ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ วิจัยและงานเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ครูสอนโรงเรียน จำนวน ๒๓๔ คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๕ ท่าน

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามแล้วนำ มาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

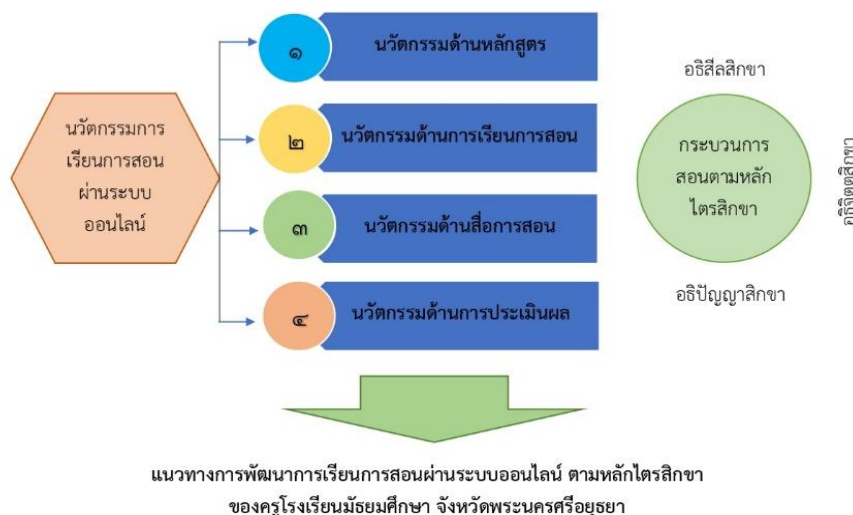
๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การสอน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิด และทฤษฎีที่ศึกษามาเพื่อสังเคราะห์ให้เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ ๔.๑

จากภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยสามารถอธิบายองค์ความรู้ ได้ดังต่อไปนี้

นวัตกรรมด้านหลักสูตร (Curriculum innovation) หมายถึง การเรียนรู้ตามแนวหลักไตรสิกขา คือ สถานศึกษาควรจัดหลักสูตรให้มีโครงสร้างให้มีการจัดฝึกอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาด้วยองค์ประกอบ คือ ๑) หลักการและเหตุผล ๒) จุดมุ่งหมายหลักสูตร ๓) เนื้อหาสาระของหลักสูตร ๔) กิจกรรมการฝึกอบรม ๕) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ และ ๖) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องสภาพจริง

นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน (Innovation in teaching and learning) หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สถานศึกษาควรส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านทักษะ มาตรฐานของสมรรถนะการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้วยวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพและผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือระดับของสติปัญญาของผู้เรียนตามแนวของหลักไตรสิกขา

นวัตกรรมด้านสื่อการสอน (Innovation in teaching media) หมายถึง การเรียนรู้ภายใต้กระบวนการต่างๆ ในการสร้างมุมมองที่เป็นองค์รวม มองเห็นปัญหาการเรียน และเป็นกระบวนการสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่มีประสิทธิผลจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและครูต้อง

พยายามค้นคว้าวิธีการใหม่ๆ ที่เรียกว่า “นวัตกรรม (Innovation)” และสื่อการสอนการเรียนรู้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของไตรสิกขา

นวัตกรรมด้านการประเมินผล (Innovation in assessment) หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน โดยครูผู้สอนอย่างเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนว่าได้บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ ซึ่งการวัดประเมินผลทางการศึกษาผู้สอนต้องตระหนักว่าการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล เป็นกระบวนการที่ต้องวางแผนไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยรูปแบบนวัตกรรมถูกต้องที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ และต้องนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพบริบทที่มีลักษณะใกล้เคียงกับหลักไตรสิกขา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๑ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒๓๔ คน ครูเป็นหญิง จำนวน ๑๕๓ คน และเป็นชาย จำนวน ๘๑ คน ครูมีอายุ ๓๑-๓๕ ปี จำนวน ๙๙ คน มีอายุ ๔๑ ปี ขึ้นไป อายุ ๒๖-๓๐ ปี จำนวน ๓๕ คน อายุ ๓๖-๔๐ ปี จำนวน ๒๑ คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๕๔ คน ปริญญาโท จำนวน ๗๓ คน ปริญญาเอก จำนวน ๗ คน และครูมีประสบการณ์การสอน ๑-๑๕ ปี จำนวน ๘๔ คน ประสบการณ์การสอน ๖-๑๐ ปี จำนวน ๕๙ คน ประสบการณ์การสอน ๑๖-๒๐ ปี จำนวน ๕๐ คน ประสบการณ์การสอน ๒๑-๒๕ ปี จำนวน ๑๗ คน ประสบการณ์การสอน ๒๖ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๔ คน และมีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า ๕ ปี จำนวน ๑๐ คน

๑.๒ สรุปผลการวิเคราะห์สภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ รายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นวัตกรรมด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ นวัตกรรมด้านสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ และนวัตกรรมทางด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ ตามลำดับความสำคัญของสภาพการใช้ นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แต่ละด้านต่อไปนี้ ๑. นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร ๒. นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน ๓. นวัตกรรมด้านสื่อการสอน ๔. นวัตกรรมด้านการประเมินผล

๔.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสำหรับการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑. นวัตกรรมด้านหลักสูตร คือ หลักสูตรควรมีการจัดฝึกอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในการพัฒนาองค์ประกอบให้เกิดขึ้น คือ ๑) หลักการและเหตุผล ๒) จุดมุ่งหมายหลักสูตร(๓) เนื้อหาสาระของหลักสูตร ๔) กิจกรรมการฝึกอบรม ๕) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ และ ๖) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องสภาพจริงของกิจกรรม

๒. นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน สถานศึกษาหรือครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓. นวัตกรรมด้านสื่อการสอน สถานศึกษาหรือครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อสร้างมุมมองที่เป็นองค์รวม มองเห็นงาน เห็นปัญหา เห็นชีวิต เป็นสิ่งเดียวกัน และมองเห็นเป็นกระบวนการที่สำคัญของชีวิต การศึกษาในปัจจุบันไม่ได้จำกัดแต่ในห้องเรียนเท่านั้น

๔. นวัตกรรมด้านการประเมินผล คือ สถานศึกษาควรตรวจสอบคุณภาพของ ผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนว่าได้ดำเนินการบรรลุ เป็นต้น

๕. ผลการวิเคราะห์หลักไตรสิกขากับการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

การศึกษาตามแนวพุทธศาสนาเป็นการเรียนรู้จักสอนตัวเองให้พ้นทุกข์และฝึกอบรมให้เป็นคนสมบูรณ์แบบ โดยการพัฒนาให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีล สมาธิ และปัญญา ปัญญา คือความรู้แจ้ง รอบรู้ รู้เท่าทันสภาวะการเปลี่ยนของนวัตกรรมปัจจุบัน และพระองค์ทรงมีพระปรีชาญาณสามารถเลือกใช้วิธีการพัฒนาหรือสอนให้เหมาะสมกับบุคคล พระองค์ทรงมีกลวิธีในการสอนในการอธิบาย ในการตอบปัญหาอย่างชาญฉลาดชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และพระองค์ยังมีการเสริมแรงให้ผู้เรียน เรียนด้วยความสบายใจ สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนอยากเรียนกระตือรือร้นที่จะเรียน จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายในการสอนและพุทธวิธีต่าง ๆ ในการที่ทรงใช้สอนนั้น ล้วนตะล่อมไปสู่ปัญญาให้บุคคลประจักษ์แจ้งด้วยตนเองจนสามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนได้ การศึกษาที่ถูกทางควรใช้ไตรสิกขา จะทำให้แนวคิดทางการศึกษาบรรลุเป้าหมายและเกิดความสำเร็จได้ พร้อมทั้งควรนำแนวทางสู่ความสำเร็จ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาใช้เป็นนวัตกรรมการสอน ซึ่งมีความครอบคลุมการพูด การกระทำและการคิด และเมื่อไตรสิกขาเป็นหลักการศึกษาที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

๑.๑ อธิศีลสิกขา ในฐานะนวัตกรรมการศึกษาเป็น วิธีการสอนตามหลักไตรสิกขา ประกอบไปด้วย ๔ ขั้นตอน คือ

๑) ครูต้องสร้างปัจจัยแห่งการเรียนรู้ตามสัมมาทิฐิขึ้นก่อน ซึ่งปัจจัยแห่งสัมมาทิฐินั้น มีองค์ประกอบสำคัญ ๒ ประการ คือ ปรัตถุสละ และโยนิโสมนสิการ

๒) เกิดสัมมาทิฐิขึ้นในตัวครูผู้สอนและในตัวผู้เรียน

๓) จัดกระบวนการศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล ฝึกด้านความประพฤติปฏิบัติควบคุมกาย วาจา สมาธิฝึกด้านจิตใจ และปัญญาฝึกด้านความรู้ความจริงความมีเหตุผล รู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิต

๔) การวัดประเมินผลตามหลักไตรสิกขาให้ครอบคลุมในด้านการพัฒนากาย ศีล สมาธิ เป็นการเสริมแรงทางด้านจิตในด้วยวิธีการทำสมาธิ และปัญญา เป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนในสถานการณ์

๑.๒ อธิจิตตสิกขา คือ การพัฒนาในขั้นของสมาธิและพิจารณาสภาพเนื้อหาของหลักสูตรที่ต้องมีการนำไปพัฒนาว่ามีสภาพปัญหาอะไรในการนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขตามวิธีการของการพัฒนาจิตเพื่อยกระดับการพัฒนาให้เกิดขึ้นต่อไป

๑.๓ อธิปัญญาสิกขา คือ การศึกษาทำความเข้าใจสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นหรือผลกระทบจากการพัฒนานวัตกรรมให้รู้สภาพความเป็นจริง

๒. ด้านการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา

๒.๑ อธิศีลสิกขา คือ การศึกษาพื้นฐานของหรือบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางด้านศีล เป็นพัฒนาทางกายภาพให้ผู้เรียนเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูก ในการตอบสนองสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดให้การสอนวิธีนี้ถ้าครูขาดความสนใจ

๒.๒ อธิจิตตสิกขา คือ ผู้สอนต้องให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจหรือเรียนรู้ความหมายของจิตหรืออารมณ์ของตนเองว่ามีปัจจัยภายนอกมากระทบ เช่น ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ ทำให้เกิดการกังวลระวนระวายจิตใจในที่สุดได้ เพราะฉะนั้น เบื้องต้นต้องใช้วิธีการ “เจริญ” คือ การพัฒนาคน

๒.๓ อธิปัญญาสิกขา คือ กระบวนการพัฒนาปัญญาเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจตามความเป็นจริงของการเรียนเนื้อหาวิชาหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยปัญญา

๓. ด้านสื่อการสอนตามหลักไตรสิกขา

๓.๑ อธิศีลสิกขา เป็นวิธีการทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ และการฝึกอบรมที่ใช้สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการทำกิจกรรม ดังนี้

๓.๒ อธิจิตตสิกขา การสอนแบบจิตปัญญาเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทั้งหมด โดยมุ่งเป้าไปที่จิต และปัญญาความหมายของจิตว่า เป็นการเรียนที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน มีปฏิบัติการทางความคิด

๓.๓ อธิปัญญาสิกขา คือ การส่งเสริมพุทธิปัญญา และขยายข้อความรู้ที่จำเป็นต้องเรียนให้เกิดความเข้าใจอย่างกระจ่างชัด จากกิจกรรมการสอน การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานประกอบการเรียนรู้ของนักเรียนครูควรใส่ใจต่อการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนด้วยกระบวนการ

๔. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

๔.๑ อธิศีลสิกขา เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยเพื่อพัฒนากาย วาจาให้มีพฤติกรรมที่อยู่ในสภาพเรียบร้อย ร่างกายพร้อมที่จะรับผลการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เห็นทั้งทางกาย และวาจา การประเมินตามสภาพจริงจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ การสอน

๔.๒ อธิจิตตสิกขา เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องรวบรวมจิตให้อยู่ในจุดเดียว ไม่มีความสนใจอารมณ์จากภายนอกมากระทบ

๔.๓ อธิปัญญาสิกขา กระบวนการพัฒนาปัญญาทางพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้องเพราะหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักความจริงที่พระพุทธองค์ได้ทรงค้นพบโดยมิได้ทรงสร้างสรรค์ขึ้นเอง

๕. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้ ๑ ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ ๒. ด้านการเรียนการสอน ๓. ด้านสื่อการสอน ๔. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๑ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเพราะว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ มีความทันสมัยและใช้ได้ผลดี เพราะการเรียนการสอน ต้องนำสื่อมาใช้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตร และต้องสรรหานวัตกรรมที่มีความทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการวัดประเมินผลตามลำดับ ความสำคัญของสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสอดคล้องกับ ไชยยศ เรืองสุวรรณ กล่าวว่า นวัตกรรมคือ วิธีการใหม่ ๆ ที่แปลกไปจากเดิมโดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการ ใหม่ ๆ ขึ้นมาหรือการปรุงแต่งของเก่าให้ใหม่เหมาะสม และสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ได้รับการทดลอง พัฒนาจนเป็นที่เชื่อถือได้แล้วว่าได้ผลดีในทางปฏิบัติ ทำให้ระบบก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, ความหมายของ นวัตกรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.innovationforkm.weebly.com, [๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].)

๑.๒ นวัตกรรมด้านหลักสูตร ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม เพราะว่าการใช้วิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเนื่องจากหลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือจัดการให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ สอดคล้องกับ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติที่ให้ความหมาย นวัตกรรม ไว้ว่า สิ่งใหม่

ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.nia.or.th/www.innovationforkm.weebly.com>, [๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].)

๑.๓ นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า นวัตกรรมเป็นเครื่องมือใหม่ วิธีการสอนใหม่ กระบวนการสอนใหม่ อาจเป็นนวัตกรรม แต่ไม่ได้สำคัญที่ใหม่ สำคัญที่ “ใช้แล้วเหมาะ” เรียนได้ผลลัพธ์การเรียนรู้จากการสอนออนไลน์นั้น โดยนวัตกรรมการเรียนการสอนออนไลน์สอดคล้องกับ วิชดา รัตนเพียร สรุปว่า การเรียนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เข้าถึงผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนตามปกติในชั้นเรียนที่ต้องเข้าห้องเรียนเพื่อเรียนตามเวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ ผู้สอนจะเป็นคนกำหนดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยเตรียมเนื้อหาสาระแล้วบรรยายกล่าวคือ พูด บอกเล่า อธิบาย เนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ วิธีการบรรยายเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาสาระพร้อม ๆ กันได้ในเวลาที่จำกัด (วิชดา รัตนเพียร, “การเรียนการสอนผ่านเว็บ: ทางเลือกใหม่ของเทคโนโลยีการศึกษาไทย”, วารสารครุศาสตร์, ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๔๒): ๒๙-๓๕.)

๑.๔ นวัตกรรมด้านสื่อการสอน ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าสื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางหรือช่องทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี กล่าวว่า สำหรับการเรียนออนไลน์นั้น ผู้เรียนจะสามารถเลือกเรียนได้ด้วยตนเองสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย และทันทีที่ต้องการผ่านโลกอินเทอร์เน็ต แต่หากเป็นการเรียนตามปกติในชั้นเรียนก็จะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้เฉพาะหนังสือ เอกสาร หรือตำราตามที่ผู้สอนนำเสนอ และถูกจำกัดการสื่อสารเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากการเรียนออนไลน์ที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์กับผู้เรียนอื่น ๆ ในเครือข่ายได้ด้วย ในภาพรวมแล้วการเรียนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในด้านของเวลา มีความเป็นส่วนตัวสูง สามารถเข้าถึงข้อมูลในปริมาณมากได้โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำต่างจากการเรียนตามปกติในชั้นเรียนที่ผู้เรียนไม่มีอิสระในการเลือกกำหนดเวลาเรียน มีความเป็นส่วนตัวต่ำเพราะต้องเรียนพร้อมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ในเวลาและห้องเรียนเดียวกัน (ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๒๖๗.)

๑.๕ นวัตกรรมด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า การวัดประเมินผลเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลของการดำเนินงาน

เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใด มีบทบาทความสำคัญในการให้ข้อมูลด้านความคืบหน้า ชี้ปัญหา และข้อขัดข้องด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการหรือการบริหารโครงการ บทบาทที่กล่าวนี้จะให้ประโยชน์แก่ฝ่ายบริหารได้ดีหากได้รับการสนับสนุนให้มีระบบการติดตามและประเมินผลขึ้นในองค์กรเพราะการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการด้านการจัดการ สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักการวิธีปฏิบัติ และแนวคิดอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่ถือว่าเป็นนวัตกรรมของประเทศหนึ่ง อาจจะเป็นนวัตกรรม ของประเทศอื่นก็ได้ และสิ่งที่ถือว่าเป็นนวัตกรรมแล้วในอดีตหากมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย แล้วก็ไม่ถือว่าเป็นนวัตกรรม แต่สิ่งที่ใช้ไม่ได้ผลในอดีตหากมีการนำมาปรับปรุงใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งนั้นถือว่าเป็นนวัตกรรม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ความหมายของนวัตกรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.innovationforkm.weebly.com, [๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].)

๒. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสำหรับการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒.๑ นวัตกรรมด้านหลักสูตร คือ หลักสูตรควรมีการจัดฝึกอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในการพัฒนาองค์ประกอบให้เกิดขึ้น คือ ๑) หลักการและเหตุผล ๒) จุดมุ่งหมายหลักสูตร(๓) เนื้อหาสาระของหลักสูตร ๔) กิจกรรมการฝึกอบรม ๕) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ และ ๖) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องสภาพจริงของกิจกรรม สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง "พุทธธรรม (ฉบับเดิม)" ไว้ว่า ไตรสิกขานี้เมื่อนำมาแสดงเป็นคำสอนในภาคปฏิบัติทั่ว ๆ ไปได้ปรากฏในหลักที่เรียกว่าโอวาทปาติโมกข์ (พุทธโอวาทที่เป็นหลักใหญ่ ๓ อย่าง) (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก, ๒๕๔๔), หน้า ๒๒๗.)

๒.๒ นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน สถานศึกษาหรือครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านทักษะ และมาตรฐานการเรียนรู้ตามสมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้วยวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือระดับของสติปัญญาของผู้เรียน

๒.๓ นวัตกรรมด้านสื่อการสอน สถานศึกษาหรือครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อการสร้างมุมมองที่เป็นองค์รวม มองเห็นงาน เห็นปัญหา เห็นชีวิต เป็นสิ่งเดียวกัน และมองเห็นเป็นกระบวนการที่สำคัญของชีวิต การศึกษาในปัจจุบันไม่ได้จำกัดแต่ในห้องเรียนแล้วเท่านั้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ ครูจะต้องค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ ที่เรียกว่า “นวัตกรรม (Innovation)” สอดคล้องกับ ไชยยศ เรืองสุวรรณ กล่าวว่า นวัตกรรมคือ วิธีการใหม่ ๆ ที่แปลกไปจากเดิม โดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ ๆ ผังขึ้นมาหรือการปรุงแต่งของเก่าให้ใหม่เหมาะสมและสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ได้รับการทดลอง พัฒนามาจนเป็นที่เชื่อถือได้แล้ว

ว่าได้ผลดีในทางปฏิบัติ ทำให้ระบบก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, ความหมายของ นวัตกรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.innovationforkm.weebly.com, [๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].)

๒.๔ นวัตกรรมด้านการประเมินผลการเรียนรู้ คือ สถานศึกษาควรตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนว่า ได้ดำเนินการบรรลุ หรือเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ซึ่งการวัดประเมินผลทางการศึกษาผู้สอนต้องตระหนักว่า การเรียนการสอนและการวัดประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต้องวางแผนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง สอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ได้กล่าวว่า นวัตกรรมทางด้านการประเมินผล เป็นนวัตกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการ วัดผลและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการวิจัยทางการศึกษา การศึกษาสถาบัน ด้วยการไปประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาสนับสนุนการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา ครู อาจารย์ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, ๘๐ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, หน้า ๒๓-๖๔.)

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ด้านหลักสูตร สถานศึกษาควรจัดหลักสูตรให้มีโครงสร้างการฝึกอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในการพัฒนาให้เกิดขึ้น ด้วยหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้

๑.๒ ด้านการเรียนการสอน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนมีด้านทักษะตามสมรรถนะการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๑.๓ ด้านสื่อการสอน สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการต่าง ๆ ในการสร้างมุมมองที่เป็นองค์รวมมองเห็นปัญหาการเรียน ปัญหาชีวิตและเป็นกระบวนการที่สำคัญของการศึกษาในปัจจุบันอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ การเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้เกิดประสิทธิผลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและครูต้องค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ ที่เรียกว่า “นวัตกรรม (Innovation)”

๑.๔ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาควรศึกษาตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายเพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

๒. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษาควรนำผลการวิจัย นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพยิ่งขึ้นไป

๒. การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การสอนผ่านระบบออนไลน์ของครูในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

๓.๒ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์

๓.๓ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความพร้อม ความต้องการสอนผ่านระบบออนไลน์ระหว่างครูและผู้เรียนแบบเชิงข้อมูลประจักษ์

บรรณานุกรม

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. ๘๐ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. นนทบุรี: พี บาลานซ์ไซด์แอนพริ้นติ้ง, ๒๕๕๔.
- ทิตนา แคมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๖๐.
- นิพนธ์ ศุขปริดี. นวัตกรรมเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: นีลนารากการพิมพ์. ๒๕๔๖.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม (ฉบับเดิม). พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก, ๒๕๔๔.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๖๐.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๓.
- วิชุดา รัตนเพียร. “การเรียนการสอนผ่านเว็บ: ทางเลือกใหม่ของเทคโนโลยีการศึกษาไทย”. วารสารครุศาสตร์. ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๔๒):
- กระทรวงศึกษาธิการ. ๑๒ นโยบายการจัดการศึกษา ๗ วาระเร่งด่วน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://moe360.blog> [๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๔].
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. ความหมายของ นวัตกรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.innovationforkm.weebly.com. [๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. ความหมายของ นวัตกรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.innovationforkm.weebly.com. [๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.nia.or.thwww.innovationforkm.weebly.com>. [๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔].

การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

Learning Community Development of Teaching Profession in The 21st

Century For Elementary School, Pathum Thani Province

นางสาวจิราพร จำปาเทศ^๕

รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย^{**}

พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, ผศ. ดร.^{***}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ๒. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ๓. เพื่อเสนอแนวทางกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน ๒๖๕ คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๕ ท่าน ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

๑. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อบริการประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑อยู่ในระดับมาก และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ๑. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การจัดการชั้นเรียน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะชีวิตและอาชีพ ๒. องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ทีมร่วมแรงร่วมใจ ชุมชนกัลยาณมิตร ภาวะผู้นำร่วมและสนับสนุน และ โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

^๕นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Kruying.za@gmail.com

^{**}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{***}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า๑) กำหนดนโยบายและโครงสร้างที่ชัดเจน ๒) สร้างความตระหนัก และรู้ถึงความสำคัญของชุมชน๓) กำหนดแผน เวลาที่ชัดเจน ๔) ผู้บริหารและครูได้ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนมีคุณภาพ๕) สร้างเครือข่ายการสนับสนุนที่ดี โดย ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก๖) ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก ๗) มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ๘) มีการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ ๙) การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง บทบาทของสมาชิกในชุมชนต้องทำหน้าที่ชี้แนะ และเป็นพี่เลี้ยง ให้แก่กันและกัน ซึ่งการชี้แนะที่มีคุณค่าในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์นั้น ๑๐) มีการสะท้อนคิด และการจัดบันทึกการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ๑๑) การสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร ๑๒) ใช้เทคโนโลยีช่วยในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ๑๓) ใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ๑๔) มีการกำกับ นิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

๓. ผลการเสนอแนวทางกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานีมีดังนี้ ๑) ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ ใช้หลักการทำงานร่วมกันแบบกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีภาวะผู้นำ ร่วมกันเรียนรู้ ทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ มีการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง มีการสะท้อนคิด ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ ๒) ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การจัดการชั้นเรียน เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรม จัดอบรม ศึกษาดูงาน และพัฒนาวิชาชีพ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ครูเปลี่ยนบทบาทเป็นโค้ช ผู้อำนวยการความสะดวก จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ และมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง๓) ด้านลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ ๒๑ เปิดโอกาสให้สมาชิกเป็นผู้นำร่วม โดยยึดหลักกระจายอำนาจ สร้างแรงบันดาลใจ ให้ชุมชนมีความสุขในการทำงานร่วมกัน ส่วนครู ควรพัฒนาภาวะผู้นำกล้าคิดกล้าทำ เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการตัดสินใจที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้, วิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to study the components of learning community development of teaching profession in the 21st century for primary schools in Pathum Thani province, 2) to study the process of learning community development of teaching profession in the 21st century for primary schools in Pathum Thani province, and 3) to propose guidelines for learning community development of teaching profession in the 21st

century for primary schools in Pathum Thani province. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 265 samples consisting of school administrators and teachers. The qualitative data were obtained by in-depth interviews with 5 experts. All the data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The study results showed that:

1. The opinion of school administrators and teachers towards the components of learning community development of teaching profession in the 21st century for primary schools in Pathum Thani province was at a high level totally and in aspects. The details in descending order started at (1) class management, followed by information technology, and life and professional skills in the 21st century learning management, and (2) vision, followed by professional learning and development, teamwork, friendly community, leadership and support, and community supportive structure in the components of learning community development of teaching profession in the 21st century respectively.

2. The processes of learning community development of teaching profession in the 21st century for primary schools in Pathum Thani province are as follows: 1) To set up policy and structure, 2) To build realization and significance of community, 3) To set up plan and timeframe, 4) Cooperation of school administrators and teachers in setting up the target of student development, 5) Building network of students' parents, community and external organizations, 6) Supporting with resources, budget and facilities from school administrators, 7) Learning together of community members, 8) Work cooperation, 9) Supervising and monitoring each other, 10) Feedback, reflecting and recording the practice outcomes, 11) Building friendly atmospheres, 12) Mobilizing learning community by using technology, 13) Using PDCA in management, and 14) Monitoring and supervising regularly and continuously.

3. The guidelines for learning community development of teaching profession in the 21st century for primary schools in Pathum Thani province are as follows: 1) In learning community development of teaching profession in the 21st century, the learning community works together, learns together, shares visions together, has leadership, and shares suggestions, reflections and development for the best quality. 2) In learning management in the 21st century, it consists of class management, information technology, life and professional skills, workshop and training for teachers, supportive instruments and tools, teacher's role, and

learning activities. 3) In the characteristics of school administrators and teachers, the school administrators should have their academic leadership in the 21st century developed, should have participatory leaders from community members, and inspire the community to cooperate heartily and happily, and teachers should develop their leadership, dare to think and work, be life-long learners, have skills in information technology, and have creative thinking, good decision and self-confidence.

Keywords: Learning Community Development, 21st Century teacher Profession

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เพราะเป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าของวิชาการและวิวัฒนาการของเครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมืองการปกครอง เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และการเปลี่ยนแปลงนี้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในระบบการศึกษาที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ เรียกได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาฐานแห่งเทคโนโลยี หรือ Technology Based Paradigm เห็นได้จากหลายประเทศทั่วโลกกำหนดเป็นวาระแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้สู่การศึกษาแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐเกาหลี หรือเกาหลีใต้ จากรายงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ที่ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อความเป็นผู้นำในยุคสารสนเทศ เช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์จากรายงานวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ระบุถึงการประกาศวิสัยทัศน์เพื่อการศึกษา “สอนให้น้อยลง เรียนรู้ให้มากขึ้น” TLLM (Teach Less, Learn More) เพื่อเตรียมประเทศให้พร้อมสู่ศตวรรษที่ ๒๑ โดยการทดลองใช้ครั้งแรกในโรงเรียนนำร่อง Teach Less, Learn More และอีกหลายตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงการศึกษาสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ของนานาประเทศทั่วโลก (Bellanca, J. & Brandt, R. (2011). **21' Century Skills: Rethinking How Students Learn.** Tuttle-Mori: Solution Tree Press.)

สำหรับในประเทศไทยเองก็มีการกำหนดทิศทางการศึกษาไทยในศตวรรษที่ ๒๑ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศใช้วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ ได้บัญญัติถึงรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา ๑๒ ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมี

หน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าว มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน (รัฐบาลไทย, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF> [๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓]) ซึ่งได้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวด ๑ มาตรา ๖ มีความมุ่งหมายและหลักการว่า ในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.๒๕๔๕.** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๐), หน้า ๓.) ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่าคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รัก สามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี พ.ศ. ๒๕๖๐**, (นนทบุรี: ๒๑ เซ็นจูรี, ๒๕๖๐), หน้า ๗๖-๗๙.) ประเทศไทยพัฒนาการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) นั้นได้กล่าวถึงประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบ

การศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ ในปัจจุบันได้มุ่งเน้นในมิติของการพัฒนา ๔ มิติ ที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิรูปนักเรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนยุคใหม่หรือแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการปฏิรูประบบบริหารจัดการยุคใหม่ ซึ่งในทุกมิตินั้นจะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ ๒๑ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ที่ ๘๒ ก, ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐), ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑: หน้า ๓๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF [๙ ตุลาคม ๒๕๖๓])

การพัฒนาครูจึงเป็นถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ สิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ ของครูแต่ละคนนั่นเอง ในหลายประเทศที่เป็นผู้นำทางด้านการศึกษา มีการตื่นตัวเพื่อเปลี่ยนผ่านการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ ๒๑ โดยนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพครูอาทิ ประเทศ ญี่ปุ่นที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาครูโดยให้ครูร่วมกัน ศึกษาชั้นเรียนเป็นกลุ่ม (Lesson Study) ประเทศฟินแลนด์เน้นการพัฒนาวิชาชีพครูแบบความร่วมมือแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม (Problem-Solving Groups) ประเทศจีนใช้การพัฒนา วิชาชีพครูแบบการพัฒนาบทเรียนและการวิจัยร่วมกัน (Lesson Group and Research Group) และประเทศสิงคโปร์ใช้แนวคิดของ PLC เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบของ "สอนให้น้อย เรียนรู้ให้มาก (Teach Less, Learn More)" (Newman, F. M.; & Wehlage, G. G. (1995, April). Five Standards of Authentic Instruction. Educational Leadership. 50(7): pp. 8-12.) ซึ่งประเทศดังกล่าว ล้วนมุ่งเน้นการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ผ่านแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริงบนฐานของการปฏิบัติงานจริง

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี จะเป็นแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปครูยุคใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาในยุคศตวรรษที่ ๒๑ หัวข้อที่ผู้วิจัยได้ศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
๒. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

๓. เพื่อเสนอแนวทางกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ตามหลักไตรสิกขาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) แล้วนำเสนอผลการศึกษาตามแบบวิธีการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อเชื่อมโยงความรู้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

๑.๑ ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผู้บริหารสถานศึกษา ๑๖๙ โรงเรียน ๆ ละ ๑ คน รวม ๑๖๙ คน ครู ๑๖๙ โรงเรียน ๆ ละ ๔ คน รวม ๖๗๖ คน รวมทั้งสิ้น ๘๔๕ คน

๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างคำนวณได้ตามสูตรของ Krejcie และ Morgan และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๖๕ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี แบบสอบถามประมาณค่า ๕ ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต (Likert) (Likert, Rensis, "The Method of Constructing and Attitude Scale", in Reading in Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin, Ed, (New York : Wiley & Son, 1967), pp. 90-95.)

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire)

๑. ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือส่งถึงผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๒ เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๖๕ คน

๓. ผู้วิจัย เก็บแบบสอบถามมาได้ ๒๖๕ ฉบับ มีความสมบูรณ์ ทั้ง ๒๖๕ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ และประมวลผลต่อไป

๓.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview)

๑. ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสัมภาษณ์

๒. นำหนังสือขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวกับการวิจัยไปมอบให้ ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์

๓. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก ภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียง โดยขออนุญาตในการบันทึกเสียงจากผู้สัมภาษณ์

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

๒. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยระบบ คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

๓. การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผล ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ที่มา : นางสาวจิราพร จำปาเทศ J:QACD

จากภาพที่ ๔.๑ จากภาพอธิบายได้ว่า การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ พบว่ามี มีความเหมาะสมที่จะนำไปพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูได้ โดยมีหลักในการพัฒนา คือ J:QACD Model ดังนี้

J : Jiraporn Jumpatas ชื่อผู้วิจัย สรุปลองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

A : According to Kalayanamit หลักธรรมกัลยาณมิตร การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องใช้หลักธรรมกัลยาณมิตร ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดการร่วมกันทำงานแบบร่วมมือ ร่วมใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชี้แนะเป็นพี่เลี้ยง สะท้อนคิด พัฒนาร่วมกันงานอย่างมีประสิทธิภาพ

C: Component องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ๑. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่ การจัดการชั้นเรียน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะชีวิตและอาชีพ ๒. องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ทีมร่วมแรงร่วมใจ ชุมชนกัลยาณมิตร ภาวะผู้นำร่วมและสนับสนุน และโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

D : Development Process กระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ มีดังนี้ ๑) กำหนดนโยบายและโครงสร้างที่ชัดเจน ๒) สร้างความตระหนัก และรู้ถึงความสำคัญของชุมชน ๓) กำหนดแผน เวลาที่ชัดเจน ๔) ผู้บริหารและครูได้ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนมีคุณภาพ ๕) สร้างเครือข่ายการสนับสนุนที่ดี โดย ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก ๖) ผู้บริหาร

สถานศึกษาให้การสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก ๗) มีการเรียนรู้ร่วมกัน (learning together) ระหว่างสมาชิก ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ๘) มีการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ บนพื้นฐานความคิดว่า ๙) การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง บทบาทของสมาชิกในชุมชนต้องทำหน้าที่ชี้แนะ และเป็นพี่เลี้ยงให้แก่งานและกัน ซึ่งการชี้แนะที่มีคุณค่าในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์นั้น ๑๐) มีการสะท้อนคิด (Reflect) และการจดบันทึกการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ๑๑) การสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร ๑๒) ใช้เทคโนโลยีช่วยในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ๑๓) ใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ๑๔) มีการกำกับ นิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

Q : Quality คุณภาพครู ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การจัดการชั้นเรียน เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ รวมถึงการมีสมรรถนะครูในศตวรรษที่ ๒๑ มีภาวะผู้นำ กล้าคิดกล้าทำ เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ มีการตัดสินใจที่ดี สามารถออกแบบจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร และให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Q : Quality คุณภาพผู้เรียน ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะตามสมรรถนะตามหลักสูตร มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความเป็นผู้นำ แก้ปัญหา การเป็นผู้เรียนรู้ เป็นนวัตกรรม เป็นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน และมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

สรุปผลการวิจัย

๕.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

สรุปข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๒๖๕ คน เป็นครู ๒๑๑ คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ๕๔ คน เป็นเพศหญิง ๒๒๙ คน และเป็นเพศชาย ๓๖ คน อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๙๔ คน อายุ ๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๗๙ คน อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๕๒ คน และอายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๔๐ คน มีประสบการณ์ปฏิบัติงาน ๑-๕ ปี จำนวน ๗๗ คน ประสบการณ์ปฏิบัติงาน ๖-๑๐ ปี จำนวน ๙๖ คน และประสบการณ์ปฏิบัติงานมากกว่า ๑๑ ปี จำนวน ๙๒ คน ตามลำดับ

๕.๒ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑

สามารถสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๒ ด้าน ได้แก่ ๑. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ๒. องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ต่อไปนี้

๕.๑.๑ โดยภาพรวม ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๑ และรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับ

มาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๑ รองลงมาคือ ด้านองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๑

๕.๑.๒ ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ใน ระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

๑) ด้านการจัดการชั้นเรียน ต่อดังต่อไปนี้ องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูใน ศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ และรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือครูจัดห้องเรียนให้มีความพร้อม และเหมาะสมกับแต่ละกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ ครูพัฒนาสื่อนวัตกรรมที่น่าสนใจ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุค ปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๒ ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ เช่น Active Learning, PBL, เรียนรู้เป็นทีม มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๕๗ ครูเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (facilitator) ในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้ สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๘ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการวิเคราะห์สภาพผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕

๒) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ต่อดังต่อไปนี้ องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๕ และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหา น้อย คือ ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำเอกสารรายวิชา และการเข้าถึง แหล่งข้อมูลต่างๆ ในปัจจุบันได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ ครูใช้และ เผยแพร่สารสนเทศอย่างเหมาะสมและเป็นไปตามจรรยาบรรณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ ครูใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในด้านการบริหารและการเรียนการสอนได้อย่างมี คุณภาพและประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ ครูใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อสำรวจสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้รวมทั้งประสบการณ์สอนใหม่ ๆ มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการวินิจฉัย แยกแยะ เลือกใช้แหล่งสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๕๔

๓) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ต้องประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูใน ศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๖ รายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ครู เคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการทำงาน ประสานความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม สร้างสังคมในการ ทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕ ครูสอนให้ผู้เรียน สามารถเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในชีวิตร ในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมี ความสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ ครูพัฒนาการเรียนรู้และแสวงหา นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ นำมาประยุกต์ใช้ต่อชีวิตและอาชีพแก่นักเรียนได้อย่าง เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕ ครูปรับตัวในการทำงานให้เข้ากับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ ครู เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้เรียนในทางพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ต่อการใช้ชีวิตได้อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๗ และข้อที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ครูมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ และสร้างสรรค์ผลงานเพื่อขยายความเชี่ยวชาญของตน ริเริ่มการ พัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙

๕.๑.๓ ด้านองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

๑) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัด ปทุมธานี ต้องประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๗ และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหา น้อย คือ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใน ศตวรรษที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ มีการร่วมกันในการบูรณาการ เรียนการสอน เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๕๖ มีแนวทางการปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายร่วมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษ ที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕ มีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์วิชาชีพร่วมกัน เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ มี ส่วนร่วมรับผิดชอบในการกำหนดเป้าหมายความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนของตนเอง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ผู้บริหารและครูร่วมกัน ปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กรไปสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑

๒) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ใน ระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต้องประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๙ และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานจริงของครู โดยครูเปลี่ยนเป็นผู้เรียนจากการสอนของตนเอง ร่วมกับทีมเรียนรู้ ร่วมสะท้อนคิด และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ มีการประเมินผลการปฏิบัติและสะท้อนคิดการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีการสร้างวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแนวปฏิบัติของแต่ละกลุ่มบุคคลและของกลุ่ม เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖

๓) ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐

รายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาตนและพัฒนางานทำให้เกิดความสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ มีการทำงานเป็นทีม ร่วมกันเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีการคิด การวางแผน การทำความเข้าใจ ร่วมตัดสินใจ และปฏิบัติร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายที่ได้กำหนดร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ เป็นทีมงานที่เหนียวแน่นจากภายใน บนพื้นฐานความสมัครใจและการสื่อสารกันอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕

๔) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑ และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ มีทำงานร่วมกัน ใช้ความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันทำให้อลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๕ มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นให้ความเคารพซึ่งกันและกัน และมีความปลอดภัยทางด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๔ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักพรหมวิหาร ๔ มี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาต่อกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๘

๕) ด้านภาวะผู้นำร่วมและสนับสนุน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศส่งเสริมให้ครูในชุมชนสามารถแสดงออกด้วยความเต็มใจ อิสระ ปราศจากอำนาจครอบงำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑ สนับสนุน

การปฏิบัติการที่มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักแนวทางบริหารจัดการร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑ สร้างให้เกิดภาวะผู้นำร่วม ในการขับเคลื่อน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๔ และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน ให้โอกาส และสร้างสรรค์ความเป็นผู้นำร่วม ของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๓

๖) ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต้ององค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมาก ไปหาน้อย คือ มีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสอดคล้องกับยุคสมัย เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑ มีโครงสร้าง ช่วงเวลา ส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงาน ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑ มีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ชัดเจน ทัวถึง ในชุมชนการเรียนรู้ทั้งแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙ มีระบบส่งเสริม และการจัดการของโรงเรียนในการพัฒนา ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๔ และข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ จัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๓

๕.๑.๓ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

๑. ด้านการจัดการชั้นเรียน

๑) ส่งเสริมครูให้เข้าอบรม ศึกษาดูงาน ในการจัดการชั้นเรียน ๒) ครูจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการกำหนดกฎระเบียบร่วมกัน ๓) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงอย่างมีวินัย มุ่งมั่น ด้วยความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าได้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพ สมรรถนะของตนเองให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ๔) ครูต้องเป็นโค้ชและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ๕) ครูใช้กระบวนการเรียนรู้ คำถาม กระตุ้นกระบวนการคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสะท้อนความคิดของผู้เรียน เพื่อสรุปองค์ความรู้ ของผู้เรียน ๖) กำกับ นิเทศติดตาม อย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑) จัดอบรมครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ครูนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ๒) ส่งเสริมสนับสนุนด้านอุปกรณ์ และเครือข่าย เพื่อให้ครูนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาสื่อ เลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ๓) ครูต้องส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักสื่อสารสนเทศ รู้วิธีการเข้าถึงสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล แหล่งเรียนรู้ สามารถสืบค้น อ่าน สร้างสื่อข่าวสารอย่างง่าย

และเลือก สังเคราะห์ ส่งต่อข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว ๔) ครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน มีวิจักษ์ญาณ วิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินสื่อ มีความฉลาดรู้ด้านดิจิทัล

๓. ด้านทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ

๑) จัดอบรม สัมมนา และพัฒนาวิชาชีพ และเปิดให้มีเวทีได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ให้ครูได้พัฒนาไปสู่มืออาชีพ ๒) ครูต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิษย์ ๓) ต้องมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้วางแผนอาชีพ วิเคราะห์ตนเอง ค้นหาอาชีพ ตามความสนใจ ความถนัด และ ผักผ่อน อาชีพที่สนใจอย่างต่อเนื่อง ให้มีทักษะพื้นฐานอาชีพที่เหมาะสม มีคุณลักษณะนิสัยที่ดี และมีทักษะในการทำงาน เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต ๔) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นวัตร มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

๕.๑.๔ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวความคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีประโยชน์ต่อครู สามารถพัฒนาครูและร่วมแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ตรงประเด็น เพราะเป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของครู การแก้ปัญหาร่วมกันทางวิชาชีพ เป็นการทำงานร่วมกันของครูแบบกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ มีสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ ๒๑

๕.๑.๕ ผลการศึกษาลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู และลักษณะของครูที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ควรมีลักษณะความเป็นผู้นำ สามารถ ตัดสินใจ จัดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหาร จำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ สามารถกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์การบริหารองค์การทางการศึกษาตามสภาพบริบท สู่ความเป็นเลิศ และนำพาผู้ร่วมงานสร้างวิสัยทัศน์ร่วม มีภาวะผู้นำทางการบริหารในศตวรรษที่ ๒๑

๕.๑.๖ กระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑

๑) กำหนดนโยบายและโครงสร้างที่ชัดเจน และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ๒) สร้างความตระหนัก และรู้ถึงความสำคัญของชุมชน ๓) กำหนดแผน เวลา ที่ชัดเจน และปฏิบัติการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ๔) ผู้บริหารและครูได้ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนมีคุณภาพ ๕) สร้างเครือข่ายการสนับสนุนที่ดี โดย ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ๖) ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และเปิดโอกาสให้ครูได้เสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ๗) มีการเรียนรู้ร่วมกัน (learning together) ระหว่างสมาชิก ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แบ่งปันความคิด ความรู้ และประสบการณ์เติมเต็มซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่การต่อยอดและการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ ๘) มีการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ บนพื้นฐานความคิดว่า สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมกัน รับผิดชอบในผลการ

เรียนรู้ของผู้เรียน ไม่แยกส่วนความรับผิดชอบจนไม่สามารถ บูรณาการการทำงานเข้าด้วยกัน ๙) การชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยง บทบาทของสมาชิกในชุมชนต้องทำหน้าที่ชี้แนะ และเป็นพี่เลี้ยง ให้แก่กันและกัน ซึ่งการชี้แนะที่มีคุณค่าในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์นั้น ๑๐) มีการสะท้อนคิด (Reflect) และการจดบันทึก การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การพูดคุยแลกเปลี่ยนสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและถอดบทเรียนที่สมาชิกในชุมชนจะได้เรียนรู้และนำไปปรับใช้หรือต่อยอดในการปฏิบัติงานของตน ๑๑) เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีเป็นบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร ๑๒) ใช้เทคโนโลยีช่วยในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ๑๓) ใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ๑๔) มีการกำกับ นิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

๑ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

๑.๑ โดยภาพรวม ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อบริการประกอบของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เนื่องจากครูมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของระดับโรงเรียน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติได้

๑.๒ ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๑) ด้านการจัดการชั้นเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูจัดห้องเรียนให้มีความพร้อม และเหมาะสมกับแต่ละกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ครูพัฒนาสื่อนวัตกรรมที่น่าสนใจ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำเอกสารรายวิชา และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ในปัจจุบันได้ และครูใช้และเผยแพร่สารสนเทศอย่างเหมาะสมและเป็นไปตามจรรยาบรรณ และ ครูใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในด้านการบริหารและการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสำรวจสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งประสบการณ์สอนใหม่ๆ ตามลำดับ

๓) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการทำงาน ประสานความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม สร้างสังคมในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ รองลงมาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอริบ จิตตฤกษ์** กล่าวว่า ชีวิตและสภาพการทำงานจำเป็นต้องมีทักษะการคิด และองค์ความรู้เพิ่มขึ้นมากมาย ความสามารถในการทำงานในยุคที่แข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสารและการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้นั้นครู จำเป็นจะต้องใส่ใจนักเรียนอย่างเคร่งครัดในการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอริบ จิตตฤกษ์. (๒๕๕๖). ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส. หน้า ๒๒.)

๑.๓ ด้านองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๑) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ ๒๑ รองลงมาอยู่ในระดับมาก มีการร่วมกันในการบูรณาการเรียนการสอน เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ และมีแนวทางการปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายร่วมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ และมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์วิชาชีพร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ และมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกำหนดเป้าหมายความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนของตนเอง ตามลำดับ

๒) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานจริงของครู โดยครูเปลี่ยนเป็นผู้เรียนจากการสอนของตนเอง และ ร่วมกับทีมเรียนรู้ ร่วมสะท้อนคิด และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ มีการประเมินผลการปฏิบัติและสะท้อนคิดการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

๓) ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาตนและพัฒนางาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รองลงมาอยู่ในระดับมาก มีการทำงานเป็นทีม และร่วมกันเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีการคิด การวางแผน การทำความเข้าใจ ร่วมตัดสินใจ และปฏิบัติร่วมกัน มีวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายที่ได้กำหนดร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชวลิต ชูกำแพง** กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคลากรที่สร้างการเปลี่ยนแปลง และเห็นผลที่ยั่งยืนในโรงเรียน โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกันด้วยสัมพันธภาพที่ดีโดยมีค่านิยมที่นักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ นอกจากผลที่เกิดขึ้นจะส่งผลที่ดีต่อนักเรียนแล้ว ยังช่วยทำให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งและสามารถทำงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

เช่นกัน (ขวลิต ชูกำแพง. (๒๕๖๐). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู. **วารสารการวัดผลการศึกษา**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒๓ (ธันวาคม ๒๕๖๐): ๑-๕.)

๔) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีการปฏิบัติมากที่สุดในทุกด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีทำงานร่วมกัน ใช้ความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันทำให้ลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู รองลงมาอยู่ในระดับมาก มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นให้ความเคารพซึ่งกันและกัน และมีความปลอดภัยทางด้านจิตใจ ตามลำดับ

๕) ด้านภาวะผู้นำร่วมและสนับสนุน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศส่งเสริมให้ครูในชุมชนสามารถแสดงออกด้วยความเต็มใจ อิสระ ปราศจากอำนาจครอบงำ รองลงมาอยู่ในระดับมาก สนับสนุนการปฏิบัติการที่มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักแนวทางบริหารจัดการร่วม และสร้างให้เกิดภาวะผู้นำร่วม ในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **Carpenter** ได้วิจัยวัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนและมีภาวะผู้นำร่วมกับครูในองค์กรในลักษณะเชิงบวก เพื่อให้การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพประสบความสำเร็จและผู้บริหารโรงเรียนต้องทำงานร่วมกันกับครู (Carpenter, D. "School Culture and Leadership of Professional Learning Communities," **International Journal of Educational Management**. 29 (5) (August 2015): 682-694.)

๖) ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสอดคล้องกับยุคสมัย เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ รองลงมาอยู่ในระดับมาก มีโครงสร้าง ช่วงเวลา ส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ มีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ชัดเจน ทัวถึง ในชุมชนการเรียนรู้ทั้งแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ และมีระบบส่งเสริมและการจัดการของโรงเรียนในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบต่อเนื่อง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ จัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากการสนับสนุนด้านเวลา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งทรัพยากร และโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ของครู เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ **Leclerc และคณะ** ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความก้าวหน้าในการทำงานของโรงเรียนที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนตามแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) โดยครูผู้สอนจะได้ทำงานร่วมกันและส่งเสริมความก้าวหน้าในการทำงานในโรงเรียน (Leclerc, M. and others. (2012). "Factors that promote Progression in Schools Functioning as Professional

Learning Community," *International Journal of Education Policy & Leadership*. 7(7) : 1-14 ;10 December.)

๒. ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

๑) กำหนดนโยบายและโครงสร้างที่ชัดเจน และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ๒) สร้างความตระหนัก และรู้ถึงความสำคัญของชุมชน ๓) กำหนดแผน เวลาที่ชัดเจน และปฏิบัติการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ๔) ผู้บริหารและครูได้ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนมีคุณภาพ ๕) สร้างเครือข่ายการสนับสนุนที่ดี โดย ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ๖) ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก และเปิดโอกาสให้ครูได้เสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ๗) มีการเรียนรู้ร่วมกัน (learning together) ระหว่างสมาชิก ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แบ่งปันความคิด ความรู้ และประสบการณ์เติมเต็มซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่การต่อยอดและการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ ๘) มีการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ บนพื้นฐานความคิดว่า สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม ร่วมกัน รับผิดชอบในผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่แยกส่วนความรับผิดชอบจนไม่สามารถ บูรณาการการทำงานเข้าด้วยกัน ๙) การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง บทบาทของสมาชิกในชุมชนต้องทำหน้าที่ชี้แนะ และเป็นพี่เลี้ยงให้แกกันและกัน ซึ่งการชี้แนะที่มีคุณค่าในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์นั้น ๑๐) มีการสะท้อนคิด (Reflect) และการจดบันทึกการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การพูดคุยแลกเปลี่ยนสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและถอดบทเรียนที่สมาชิกในชุมชนจะได้เรียนรู้และนำไปปรับใช้หรือต่อยอดในการปฏิบัติงานของตน ๑๑) การสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีเป็นบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร ๑๒) ใช้เทคโนโลยีช่วยในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ๑๓) ใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ๑๔) มีการกำกับ นิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

๓. ผลการศึกษาแนวทางกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

สรุปแนวทางกระบวนการการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ เป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑

แนวทางกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ ใช้หลักการทำงานร่วมกันแบบกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๒. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

แนวทางการกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ออกเป็น ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการจัดการชั้นเรียน ๒) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ๓) ด้านทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ

๓. ลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีดังนี้

๑) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ ๒๑ เปิดโอกาสให้สมาชิกเป็นผู้นำร่วม โดยยึดหลักกระจายอำนาจ สร้างแรงบันดาลใจ ให้ชุมชนมีความสุขในการทำงานร่วมกัน

๒) ครู พัฒนาภาวะผู้นำ เมื่อได้รับการสนับสนุน กล้าคิดกล้าทำ เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการตัดสินใจที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรส่งเสริมให้โรงเรียนทุกขนาดโรงเรียน ทุกสังกัด นำการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ ไปใช้

๒. ควรกำหนดให้การรวมตัวของผู้บริหารและครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของกรอบพัฒนาตนเอง

๓. ควรส่งเสริมให้โรงเรียนประถมศึกษา รวมกันเป็นเครือข่ายโรงเรียน

๔. ควรส่งเสริมให้โรงเรียนนำการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ผลการศึกษาพบว่า ความเห็นที่มีต่อองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี มากที่สุด คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ควรนำแนวทางไปพัฒนาและส่งเสริมเพื่อเป็นแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูได้

๒. ผลการศึกษาพบว่า ความเห็นที่มีต่อองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี น้อยที่สุดคือ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาถึงความคิดเห็นของ นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อที่จะได้นำความคิดเห็นดังกล่าวมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

๒. ควรศึกษาวิจัยพัฒนาการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน

๓. ควรมีการศึกษาชุมชนแห่งการพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของผู้มีส่วนได้เสียทั้งส่วนกลางและภูมิภาค

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.๒๕๔๕.
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๐), หน้า ๓.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี พ.ศ. ๒๕๖๐, (นนทบุรี: ๒๑ เซ็นจูรี, ๒๕๖๐), หน้า ๗๖-๗๙.
- รัฐบาลไทย, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF> [๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓].
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ที่ ๘๒ ก, ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐), ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑: หน้า ๓๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF [๙ ตุลาคม ๒๕๖๓].
- Bellanca, J. & Brandt, R. 21' Century Skills: Rethinking How Students Learn. Tuttle-Mori: Solution Tree Press, 2011.
- Carpenter, D. "School Culture and Leadership of Professional Learning Communities," International Journal of Educational Management. 29 (5) (August2015): 682-694.
- Leclerc, M. and others. "Factors that promote Progression in Schools Functioning as Professional Learning Community,"International Journal of Education Policy & Leadership. 7(7) : 1-14 ;10 December, 2012.
- Likert, Rensis, "The Method of Constructing and Attitude Scale", in Reading in Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin, Ed, New York : Wiley & Son, 1967.
- Newman, F. M.: & Wehlage, G. G. Five Standards of Authentic Instruction. Educational Leadership, 1995.

การพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Development of an Instructional Package to Enhance Mathematical Problem
Solving Ability for Matthayomsuksa 4 students

ประภาภรณ์ จงเจริญชัย**

Prapaporn Jongjaroenchaisakul

ดร.พจมาลย์ สกอลเกียรติ **

Dr. Podjamal Sakolkeart

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 37 คน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการสอนเพื่อ ส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) แบบวัดความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทาง คณิตศาสตร์สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติตรวจสอบสมมติฐาน t-test for dependent samples และ t-test for One sample

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 75.98/77.43 2) นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์

** สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

E-mail: aim.aime25@gmail.com

**วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

อีเมล : spodjamal.sat@dpu.ac.th

ปัญหา ทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 3.05^*$, $\text{sig.} = .004$) 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 17.31^*$, $\text{sig.} = .000$) 4) ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.66, .. $\times$ SD = 0.61)

คำสำคัญ: ชุดการสอน, ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop a teaching package to promote the ability to solve mathematical problems; mathematics for Mathayomsuksa 4 students to achieve the efficiency criteria of 75/75 2) To compare ability to solve mathematical problems after school with the criteria of 60 percent 3) to compare the achievement 4) to study the satisfaction with the learning management by the teaching package for mathematical problem solving ability for Mathayomsuksa 4 students by the lesson to promote the ability to solve mathematical problems. For Mathayomsuksa 4 students, the sample used in this research was Mathayomsuksa 4/3 students at Sarasatwitethklungluang School Pathum Thani Province who are studying in the second semester of the academic year 2020, totaling 37 people, which the researchers randomly sampled by cluster random sampling was used 2) a questionnaire to measure the ability to solve a mathematical problem 3) a questionnaire to measure the learning achievement in mathematics 4) a student satisfaction questionnaire Mathayomsuksa 4 towards learning management with a teaching package to promote the ability to solve math problems the statistical mathematics used in the research were percentage, mean, standard deviation. and statistically verify the hypothesis t-test for dependent samples and t-test for one sample

The results of the research were found that:

. Mathayomsuksa 4 students' efficiency was 75.98/77.43. 2) Students had the ability to solve problems. Mathematics after learning was higher than the threshold of 60 percent with statistical significance at the 0.05 level ($t = 3.05^*$, $\text{sig.} = .004$). Mathematics Problems for Mathayomsuksa 4 students after Studying Higher than before Studying Statistically significant at the 0.05 level ($t = 17.31^*$,

sig. = .000) 4) Overall satisfaction was at the highest level. Overall satisfaction was at the highest level (4.66, .. x SD = 061)

Keywords: teaching package, ability to solve mathematical problems

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สอดคล้องกับ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) กล่าวว่า วิชาคณิตศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์หนึ่ง ซึ่งการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีในสาระคณิตศาสตร์ที่จำเป็น พร้อมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ได้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา สื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เชื่อมโยง ให้เหตุผล และมีความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ เช่นเดียวกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) ที่กล่าวว่าทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์มีความจำเป็นในการพัฒนาความคิดทางคณิตศาสตร์ให้มีอยู่ในทุกระดับชั้น

แต่จากข้อมูล สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สทศ. ซึ่งจัดการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ และ 1 มีนาคม 2563 สทศ. ได้จัดทำสรุปรายงานผลการทดสอบเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้ว่าวิชาคณิตศาสตร์มีผู้เข้าสอบ 363,752 คน มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 25.41 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563) ซึ่งผลการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ต่ำเกิดเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการซึ่งสาเหตุแรกอาจมาจากธรรมชาติของเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์เป็นเรื่องราวของการคิดคำนวณ ความคิดรวบยอดและทักษะมีโครงสร้าง แสดงความเป็นเหตุผล สื่อความหมาย ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรมจึงยากต่อการเข้าใจ และสาเหตุที่สำคัญมากอย่างหนึ่งคือวิธีการในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเป็นเรื่องที่มีความยากมาก (ประภัสสร แก้วพิลากรมย์, 2554) ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และเป็นที่ทราบกันดีว่าในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี โดยเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายต่อวงการศึกษากล่าวคือเป็นการเพิ่มช่องทางในการ

ถ่ายทอดความรู้ บทเรียน การเข้าถึงบทเรียน และองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายและน่าสนใจมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน (กลชาญ อนันตสมบูรณ์, 2557) เช่นเดียวกับ สุนทร์ สินธพานนท์ (2553) กล่าวว่า การส่งเสริมให้มีการนำเสนอวัตรกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีความรับผิดชอบ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีคุณภาพ นั่นคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปของวัตรกรรมการเรียนรู้หนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถในการศึกษาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดแก้ปัญหาและเป็นการฝึกความสามารถในทักษะต่าง ๆ สุนทร์ สินธพานนท์ (2553) กล่าวว่า ผู้สอนต้องปรับการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม เน้นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุและผล แสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และรู้จักการแก้ปัญหา และที่สำคัญผู้สอนจะต้องมีการนำเสนอกระบวนการเรียนรู้ให้เข้าถึงผู้เรียนได้ง่ายอย่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นวัตรกรรมที่ครูใช้ประกอบการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยนักเรียนสามารถศึกษาและใช้สื่อต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้สอนและนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอนที่เป็นระบบชัดเจน จนกระทั่งนักเรียนสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยชุดการสอนจะเป็นเครื่องมือสำหรับการสอนของครูที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้หลายด้าน เพราะผู้สอนสามารถจัดหารูปแบบชุดการสอนให้ตรงตามเนื้อหาของบทเรียนและให้ตรงตามลักษณะของผู้เรียนได้อีกด้วย

จากประสบการณ์ในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้พบว่าในการจัดการเรียนการสอนหากผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ออกมาในรูปของชุดการสอนที่ผู้สอนสามารถจัดเตรียมไว้ โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียนก็จะสามารถดึงดูดผู้เรียนให้มีความสนใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากยิ่งขึ้น และยังถ้าหากผู้สอนได้ออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือฝึกฝนและปฏิบัติด้วยตนเองก็จะยิ่งทำให้เข้าถึงผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ญเอก อึ้งเสื่อ (2555) ได้กล่าวว่า ชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือสื่อการสอนซึ่งประกอบด้วยสื่อประสมที่ถูกรวบรวมไว้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดหมายที่วางไว้ ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างเสริมหรือพัฒนาตามเป้าหมาย

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าสิ่งที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้คือการออกแบบการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดเตรียมกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนผู้สอนจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยใช้สื่อที่หลากหลาย มีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้สนใจการพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้ชุดการสอนที่ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้และสื่อที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนสารสาสน์ในจังหวัดปทุมธานี ที่ทำการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง และโรงเรียนสารสาสน์วิเทศรังสิต รวมทั้งสิ้น 10 ห้องเรียน จำนวน 325 คน (ข้อมูลจากฝ่ายวิชาการโรงเรียนสารสาสน์วิเทศรังสิต และโรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2563) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียน ม.4/3 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 37 คน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) มีขั้นตอนในการสุ่มจากโรงเรียนสารสาสน์ในจังหวัดปทุมธานี ที่ทำการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้โรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง จำนวน 5 ห้องเรียน และทำการสุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง ได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ชุด โดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence หรือ IOC) ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00
2. แบบวัดความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ โดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence หรือ IOC) ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20-0.58 ค่าอำนาจจำแนก(r) อยู่ระหว่าง 0.30-0.70 และค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.83
3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence

หรือ IOC) ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.50-0.75 ค่าอำนาจจำแนก(r) อยู่ระหว่าง 0.39-0.79 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ตามวิธีของ Kuder – Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เท่ากับ 0.93

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ โดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence หรือ IOC) ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.79

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยลักษณะ Pre-experimental Design ซึ่งดำเนินการทดลองตามแบบแผนแบบ One group Pretest Posttest Design การทดสอบก่อนทดลอง การทดลอง การทดสอบหลังการทดลอง $1 \text{ O} \times 2 \text{ O}$ โดยที่ 1 O หมายถึง การทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน 2 O หมายถึง การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง โดยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. แนนานักเรียนเกี่ยวกับชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยอธิบายรูปแบบของการเรียนรู้และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แก่นักเรียน

2. ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องหลักการนับเบื้องต้นและความน่าจะเป็นก่อนเรียน (pretest) โดยใช้แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. อธิบายและชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องหลักการนับเบื้องต้นและความน่าจะเป็น โดยใช้ชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจ

4. ดำเนินการสอนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ชุดการสอน ระยะเวลา 16 ชั่วโมง แบ่งตามแผนการเรียนรู้ ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หลักการบวกและคูณ จำนวน 3 ชั่วโมงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 แฟกทอเรียล จำนวน 2 ชั่วโมงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การเรียงสับเปลี่ยนจำนวน 4 ชั่วโมงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การจัดหมู่ จำนวน 4 ชั่วโมงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ความน่าจะเป็น จำนวน 3 ชั่วโมงซึ่งชุดการสอนจะประกอบไปด้วย คู่มือครู คาชี้แจง แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบระหว่างเรียน

5. ให้นักเรียนทาแบบทดสอบวัดความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องหลักการนับเบื้องต้นและความน่าจะเป็น แบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ

6. เมื่อเสร็จสิ้นการสอนครบทุกชุดการสอน นักเรียนทาการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

คณิตศาสตร์ เรื่องหลักการนับเบื้องต้นและความน่าจะเป็น หลังเรียน (posttest) เป็นแบบปรนัยชนิด
เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

7. ให้นักเรียนหาแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการ
เรียนรู้ ด้วยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

8. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ทางสถิติในรูปแบบตารางและการ
พรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอน โดยวิเคราะห์ร้อยละของคะแนนผู้เรียนที่หาแบบทดสอบ
ระหว่างการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน 1 (E) และร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียน 2 (E)

2. เปรียบเทียบความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องหลักการนับเบื้องต้นและ
ความน่าจะเป็นกับเกณฑ์ร้อยละ 60 โดยใช้ t-test for One sample

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียน (pretest) และหลังเรียน
(posttest) เรื่องหลักการนับเบื้องต้นและความน่าจะเป็น โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
และทดสอบค่าที (t-test for Dependent samples)

4. วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
ด้วยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องหลักการนับเบื้องต้นและ
ความน่าจะเป็น โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปการวิจัย

การพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.98/77.43 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานข้อที่ 1

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่า
เกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนโดยใช้ชุดการสอนอยู่ในระดับ
มากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.76/79.59 ซึ่งเป็นตามเกณฑ์ 75/75 จากข้อมูลพบว่า ชุดการสอนเรื่องหลักการนับเบื้องต้นและความน่าจะเป็น ที่นำมาใช้นั้นได้ออกแบบโดยประกอบไปด้วย 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยธรรมชาติของเนื้อหาทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้มีเนื้อหาค่อนข้างซับซ้อนจำเป็นต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการแก้โจทย์ปัญหา สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธีหลายรูปแบบที่สำคัญคือการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะต้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีเนื้อหาที่ซับซ้อนต้องใช้กระบวนการในการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากโจทย์ปัญหาต่าง ๆ ค่อนข้างเป็นความเรียง และมีกระบวนการคิดได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะเนื้อหาในสาระสถิติและความน่าจะเป็น ซึ่งในชุดการสอนที่สร้างขึ้นประกอบไปด้วย คู่มือครู คาชี้แจง แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบระหว่างเรียน โดยในแบบทดสอบระหว่างเรียนเป็นเนื้อหาโดยรวมของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จะใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ ดังที่ เสาวลักษณ์ กันนิม (2554) กล่าวว่า ชุดการสอนคือการนาระบบสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะสังเกตได้จากค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนที่มีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 เนื่องจากชุดการสอนที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันย์วรชัญ วงษ์ตันหัน (2558) ได้ทำการพัฒนาชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ปริพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ซึ่งการพัฒนาชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ปริพันธ์ มีประสิทธิภาพ 75.89/75.20 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 และดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.52 จะเห็นได้ว่าชุดการสอนมีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายที่อาจทำให้เข้าถึงผู้เรียนได้ง่ายมีประโยชน์ทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพสำหรับการเรียนการสอนในเนื้อข้อมูลของชุดการสอนนั้น ๆ สอดคล้องกับ เจริญขวัญ โรจนพงศ์สถาพร (2561) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มความสามารถ ส่วนด้านการสอนของครูก็จะช่วยให้ผู้สอนมีความสะดวกในการสอน มีความมั่นใจ และมีความพร้อมในการสอนเพิ่มขึ้น

2. แสดงผลคะแนนความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 71.22 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาคะแนนจากแบบวัดความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ พบว่ายังมีนักเรียนที่มีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการทดสอบดังกล่าวเป็นแบบโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ซับซ้อน

ปัญหาอยู่ในลักษณะของการวิเคราะห์ คำนวณ ซึ่งมีการเน้นกระบวนการแก้ปัญหา ผู้เรียนต้องมีความรู้เฉพาะในเรื่องนั้นและยังต้องมีความรู้เพิ่มเติมจากเรื่องอื่น ๆ เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ คำนวณ ให้ได้กระบวนการการคิด และ 10 ผลลัพธ์ออกมา ซึ่งนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนห้องที่ความสามารถประกอบด้วยนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน และการทำแบบทดสอบดังกล่าวเป็นแบบรายบุคคล ต้องแสดงขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหา แต่ในขณะการจัดการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้เป็นรายกลุ่มในบางครั้ง อาจทำให้นักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจ ดังนั้นเด็กที่ไม่มีทักษะทางด้านคณิตศาสตร์จึงมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ แต่หากดูจากคะแนนเฉลี่ย จะเห็นได้ว่าการทดสอบวัดความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดแสดงให้เห็นว่านักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ วีรวรรณ ไทยชา และคณะ(2558) ได้สร้างและศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาด้วยยุทธวิธีการแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่มีสถานการณ์เป็นภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ (SMEP) พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเท่ากับ 0.64 โดยนักเรียนเกิดความสามารถในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาที่มีสถานการณ์เป็นภาษาอังกฤษได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 64.36 และนักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้วางแผนในการเลือกยุทธวิธีในการแก้ปัญหา ตามแผนการตามแผน และตรวจสอบคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่มีสถานการณ์เป็นภาษาอังกฤษเป็นตัวช่วยในการเตรียมพร้อมนักเรียนได้อีกด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้นั้นนักเรียนจะต้องใช้ความรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ของตัวนักเรียนเพื่อแก้โจทย์ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ สอดคล้องกับ อุษณีย์ เสือจันทร์ (2553) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นการหาวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหานั้น โดยผู้แก้ปัญหาจะต้องอาศัยกระบวนการทางสมอง ในการประมวลความรู้ทางคณิตศาสตร์ ความคิด ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่เข้ากับสถานการณ์ของปัญหานั้น ๆ จนได้แนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมและทำให้ปัญหานั้นหมดไป

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หากพิจารณาจะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.92 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนที่ค่อนข้างสูง แสดงว่านักเรียนได้รับการกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนได้มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบวัดความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียนมีคะแนนในแบบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนได้ดีกว่า อาจเกิดจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการทดสอบโดยเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20

ข้อ จึงทำให้โจทย์ปัญหาไม่ได้มีความซับซ้อนมากแต่จะต้องใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จากกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ มาแก้ปัญหาให้ได้ เช่นเดียวกับ Bitter, Hatfield, and Edwards (1989, p. 36 อ้างถึงใน ชญาภา ใจโปรง, 2554) ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาในฐานะที่เป็นเป้าหมาย ไม่นับกระบวนการหรือวิธีการแก้ปัญหา หรือแม้แต่วิธีการแก้ปัญหาก็เป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เข้าถึงผู้เรียนได้ง่ายก็จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูสร้างขึ้นชนิดแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ใช้วัดผลได้ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ หลักการ การตัดสินใจ ตลอดจนความสามารถด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ซึ่งผลในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้ จะสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่เข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ และวิเคราะห์ความรู้ทางวิชาการ ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้อง วาริ ธนะชาติ (2553) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ คือความสามารถในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สามารถนำความรู้ และทักษะไปใช้แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา 4 ระดับ คือ ระดับความรู้ความจำ ระดับความเข้าใจ ระดับการนำไปใช้ และระดับการวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชกร พัฒเสมา (2558) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หารระคน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวังคลองตะเคียน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง จำนวน 25 คน ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หารระคน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าประสิทธิภาพ 81.20/ 80.33 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ อนุวัฒน์ เดชโรสง (2553) ได้จัดชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเวกเตอร์โดยใช้โปรแกรม C.a.R. สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนนิคมมิตรวิทยา อ.เอราวัณ จ.นครราชสีมา จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเวกเตอร์โดยใช้โปรแกรม C.a.R. สามารถผ่านเกณฑ์ได้มากกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สรุปได้ว่านักเรียนมีความสามารถในการเรียนเรื่องเวกเตอร์ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการเรียนเรื่องเวกเตอร์โดยใช้โปรแกรม C.a.R. อยู่ในระดับมาก

4. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, $S.D. = 0.61$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านผู้สอน ด้านสื่อการ

สอน ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม หากพิจารณาจากแบบสอบถามจะเห็นได้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อด้านผู้สอนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่การศึกษาต้องก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ รูปแบบการเรียนรู้ต้องเข้ากับยุคสมัย สร้างสรรค์ และท้าทาย ซึ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 เป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยที่ไม่ต่างจากผู้วิจัยมากนัก จึงทำให้ผู้วิจัยเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน จัดกิจกรรมได้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับงานวิจัยของ นวพร ชลารักษ์ (2558) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นให้ผู้เรียนและครูก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ผู้ที่ต้องพัฒนาไม่ใช่เพียงผู้เรียนเท่านั้น แต่รวมไปถึงครูที่ต้องปรับบทบาทเป็นครูในศตวรรษที่ 21 โดยปรับกระบวนการเรียนการสอนเป็นสอนน้อยแต่เรียนมากให้เรียนรู้จากการปฏิบัติ สร้างความรู้ขึ้นใช้เอง และครูต้องพัฒนาและปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นโค้ชออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านมีรายละเอียดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อด้านผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจัดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียน ครูมีการเตรียมความพร้อมด้านเนื้อหา ครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านเรื่องที่สอนและครูมีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา เนื่องจากการเรียนการสอนบทบาทของครูก็เป็นสิ่งสำคัญต่อผู้เรียน ยิ่งหากครูมีการเตรียมความพร้อม วางแผนรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ก็จะยิ่งทำให้เป็นผู้ที่คอยชี้แนะผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจัดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ สื่อช่วยทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น สื่อมีความเหมาะสมกับผู้เรียน สื่อมีความน่าสนใจและทันสมัย และสื่อมีความสอดคล้องกับเนื้อหา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดการสอนจำเป็นต้องใช้สื่อที่หลากหลายให้สอดคล้องกับผู้เรียน จะช่วยกระตุ้นผู้เรียนต้องการเรียนรู้ไปพร้อมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้มากขึ้นอีกด้วย นักเรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจัดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหากับผู้เรียน เนื้อหา มีความหลากหลาย และปริมาณของเนื้อหาในแต่ละบทเรียน เนื่องจากเนื้อหาของการเรียนจะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ต้องมีทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหา เพราะโดยธรรมชาติของเนื้อหานั้นมีความซับซ้อนค่อนข้างมาก ซึ่งการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดการสอนจะทำให้ผู้สอนแบ่งเนื้อหาการสอน และปริมาณการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ นักเรียนมีความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจัดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนทำให้นักเรียนได้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนทำให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ที่จะเรียนใหม่ การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และนักเรียนแสวงหาความรู้และแนวทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน เนื่องจากชุดการสอนเป็นชุดที่ออกแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน ออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา และการเชื่อมโยง

ความรู้เดิมกับความรู้ที่เรียนใหม่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน นักเรียนมีความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการเรียนรู้ ผูกการวิเคราะห์การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ผูกการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในรายวิชาอื่น เนื่องจากเนื้อหาในการสร้างชุดการสอนเป็นเนื้อหาเรื่องหลักการนับเบื้องต้นและความเป็น ซึ่งเป็นคณิตศาสตร์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับสิ่งรอบตัวได้ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ เดชไธสง (2553) ได้จัดชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเวกเตอร์โดยใช้โปรแกรม C.a.R. สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน มีความสามารถในการเรียนเรื่องเวกเตอร์ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการเรียนเรื่องเวกเตอร์โดยใช้โปรแกรม C.a.R. อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ธันย์วรัญญ์ วงษ์ต้นหิน (2558) ได้ทำการพัฒนาชุดการเรียนรู้นิพนธ์ เรื่องปริพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ด้วยชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาดังกล่าวได้ส่งเสริมให้ครูมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ มีกระบวนการสอนที่เป็นขั้นตอน มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าถึงผู้เรียนได้ง่าย และยังให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้นี้ ผูกฝนกระบวนการการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ ทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดความสนใจและเข้าใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

- 1) ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบระหว่างเรียนอย่างชัดเจนเพื่อนำไปใช้ในการสอน
- 2) ครูต้องวางแผนในเรื่องการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมกับความต้องการของนักเรียน และสถานที่ในการปฏิบัติอาจจะไม่ใช่ห้องเรียน โดยอาจใช้สถานที่ที่กว้างขึ้น เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้นี้

ข้อเสนอแนะในการทบทวนครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาค้นคว้าพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ในเนื้อหาวิชาอื่นและระดับชั้นอื่น ๆ
- 2) ควรมีการศึกษาค้นคว้าพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคการสอนอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กชกร พัฒเสมา. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องการบวก ลบ คูณ หารระคน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
- กลชาญ อนันตสมบูรณ์. (2557). การพัฒนาการเรียนการสอนผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ (m-Learning) ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- เจริญขวัญ โรจนพงศ์สถาพร. (2561). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง เลขยกกำลัง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี. กระทรวงศึกษาธิการ
- ชญาภา ใจโปร่ง. (2554). กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ที่เลือกใช้กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ณเอก อึ้งเสื่อ. (2555). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานประดิษฐ์ใบตอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธันยวัชรชัย วงษ์ตันหัน. (2558). การพัฒนาชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ปริพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 2(1), 47-62
- นพพร ชลารักษ์. (2558). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 . วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 9(1), 64-71
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ประภัสสร แก้วพิลาธมย์. (2554). การศึกษาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- วาริ ณะคาตี. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน แบบสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการให้เหตุผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วีรวัฒน์ ไทยชา และคณะ. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาด้วยยุทธวิธี การแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่มีสถานการณ์เป็นภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. หลักสูตรวิทยาสاتร์คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ.17(3), 129-137
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2563). คู่มือการจัดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 : กรุงเทพฯ
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). คู่มือการใช้หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควินด์.
- เสาวลักษณ์ กันนิยม. (2554). การพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบ 5E (Inquirycycle). (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อนุวัฒน์ เดชไธสง. (2553). ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องเวกเตอร์โดยใช้โปรแกรม C.a.R. สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 .(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษณีย์ เสือจันทร์. (2553). การพัฒนาแบบฝึกทักษะแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง วิธีเรียงสับเปลี่ยน และวิธีจัดหมู่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.
- Likert, R.A. (1932, May). "Technique for the Measurement of Attitudes," Arch Psychological. 25(140) : 1 – 55.
- Conbach, L. Joseph. (1984). Essential of Psychology and Education. New York: Mc-Graw Hill

การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหว
ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
Developing a set of activities for promote ability on movement
in Thai classical dance course for pratomsuksa 2 students

ปวีณา ฅมยากุล*

Paween Thomyakul

ดร.พจมาลย์ สกอลเกียรติ**

Dr.Podjamal Sakolkeart

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถในการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนช่างอากาศอ่ารุง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 33 คน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2) แบบประเมินความสามารถเรื่องการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ประมวลผลและวิเคราะห์สรุปผล อภิปรายโดยใช้ตารางและการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E1 /E2) เท่ากับ 77.73/78.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีความสามารถในการเคลื่อนไหวหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความพึงพอใจต่อการจัดการ

*สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, อีเมล : paweenatuna@gmail.com

**วิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, อีเมล : spodjamal.sat@dpu.ac.th

เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรม, ความสามารถในการเคลื่อนไหว

ABSTRACT

The purposes of this research aimed 1) The develop learning activities set for ability on movement in Thai classical dance course for pratomsuksa 2 students on development approach on the 75/75. 2) to compare the between abilities about movement in Thai classical dance course for pratomsuksa 2 students after learning the 75 percent. 3) to study the students satisfaction towards in the learning activities set for ability on movement in Thai classical dance course for pratomsuksa 2 The samples used in study were 33 student course for pratomsuksa 2 students by cluster random sampling The research includes using 1) set of activities for promote ability on movement in Thai classical dance course for pratomsuksa 2 students 2) 3) student satisfaction questionnaire to ward. The collected data were analyzed by means, standard deviation, t – test results and analyzes the results of the discussion using tables and descriptions.

The research findings were summarized as follows :

1) Set of activities learning to develop learning activities set for ability on movement body in Thai classical dance course for pratomsuksa 2 students had efficiency of (E1/E2) 77.73/78.11 which was higher than the 75/75 2) Student have ability on movement after learning was higher than 75 percent at 0.05 level of significance. 3) The Satisfaction learning activities set for ability on movement in Thai classical dance course for pratomsuksa 2 students was at a high level.

Keywords : Set of activities. ability on movement

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมและสะท้อนวิถีชีวิตของคนในชาติ ผ่านดนตรีและการรำรำที่ปราณีตงดงาม และยังเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นชาติไทยมาตั้งแต่สมัยอดีตจวบจนปัจจุบัน เช่นเดียวกับ อาคม สายาคม (2545) ได้กล่าวไว้ว่า มรดกทางวัฒนธรรม สมควรที่จะสืบทอด ดำรงรักษาไว้

ให้แก่คนรุ่นหลัง คนไทยทุกคนควรที่จะช่วยอนุรักษ์และสืบทอดสนับสนุน เพื่อให้ศิลปะนี้ให้คงอยู่สืบไป นาฏศิลป์ยังแสดงออกถึงความวิจิตรงดงามทั้งด้านเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ลีลาท่าทางในการรำ ดนตรี ประกอบการแสดง บทร้อง การแต่งหน้า ทรงแผ่น อุปกรณ์ในการแสดง รวมไปถึงการแสดงพื้นบ้านด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความชัดเจน แสดงออกถึงความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น เพราะในปัจจุบัน อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในสภาพสังคมไทย เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านและเกิดผลกระทบตามมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องวัฒนธรรม วัฒนธรรมการแต่งกาย วิธีการดำรงชีวิตโดยเฉพาะทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่กำลังถูกลืม ทำให้เด็กไทยเพลิดเพลินไปกับวัฒนธรรมของต่างชาติจนหลงลืมวัฒนธรรมไทยที่อยู่คู่กับเรามาตั้งแต่เกิด ทำให้คนรุ่นหลังส่วนใหญ่อาจหลงลืมความเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงนาฏศิลป์ไทย

การเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีจำนวน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากการพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีกระบวนการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ซึ่งสาระนาฏศิลป์มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบนาฏศิลป์ และการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ และสามารถนำนาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

การเรียนรู้ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยนั้นมุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และยังสามารถบูรณาการ การเรียนรู้ร่วมกับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถและได้รับความสุนทรียภาพ และยังช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี สร้างจินตนาการความมั่นใจในการเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2552)

การเรียนนาฏศิลป์ไทยนั้นนอกจากจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจยังช่วยให้ผู้เรียนได้มีทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเคลื่อนไหวที่ดี สิ่งสำคัญของผู้ที่ฝึกหัดนาฏศิลป์นั้นคือการเคลื่อนไหวร่างกายที่เกิดความเหมาะสมและความสมดุลซึ่งเป็นการทำงานของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่กระทำให้เกิดความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดีและส่งเสริมให้การแสดงออกทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนนั้นมีความอ่อนช้อยสวยงามและเกิดความสง่างาม มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับไพวัน เพร็ดพราว (2559) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความสามารถในการเคลื่อนไหวไว้ว่า การเคลื่อนไหวที่ถูกต้องตามหลักสรีระของบุคคลนั้น นอกจากจะทำให้การเคลื่อนไหวมีประสิทธิภาพดีแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยในขณะที่เคลื่อนไหว และสามารถส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนด

ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจในรูปแบบของการเคลื่อนไหวร่างกายขั้นพื้นฐานที่ดี จึงจะสามารถพัฒนาทักษะการรำไปสู่การแสดงนาฏศิลป์พื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะในรายวิชานี้เป็นการฝึกทักษะการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เน้นการทำงานของร่างกายและอวัยวะส่วนต่าง ๆ ให้เกิดความอ่อนช้อย สวยงาม จากนั้นจึงพัฒนาเข้าสู่กระบวนการฝึกหัดท่ารำ ซึ่งในการฝึกหัดการรำนั้นนอกจากผู้ฝึกหัดจะต้องฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ผู้ฝึกหัดจะต้องรู้จักการสังเกตการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ ด้วย เช่น การเคลื่อนไหวของธรรมชาติ หรือ อิริยาบถของมนุษย์ และนำท่าทางเหล่านั้นมาประดิษฐ์ท่ารำให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้การฝึกนาฏศิลป์ไทยมีความเหมือนจริงมากยิ่งขึ้น ผู้ฝึกหัดจึงจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ การฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายให้มีพื้นฐานที่ดีจะช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการปฏิบัติท่าทางของนาฏศิลป์ให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานาฏศิลป์ไทยนั้น มีผู้คิดค้นนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านทักษะการเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ โดยผ่านกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมต่อการเรียน Good (1973) ได้กล่าวไว้ว่าชุดกิจกรรม หมายถึง โปรแกรมทางทางการเรียนรู้ที่จัดไว้เฉพาะ มีวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการเรียน เช่น คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบที่เชื่อถือได้ และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้อย่างชัดเจน ซึ่งชุดกิจกรรมนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเอง และครูคอยเป็นผู้แนะนำเท่านั้น สอดคล้องกับ สุธีระ เดชคำภู (2560) ที่กล่าวว่า ชุดกิจกรรมเป็นสื่อที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการจัดสื่อ และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจตลอดเวลา และเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมนั้นสามารถช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นและครูผู้สอนควรมีการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลายและน่าสนใจ และเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออก มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ รวมไปถึงให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดได้ฝึกปฏิบัติและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองการจัดการกิจกรรมจึงควรเลือกใช้วิธีที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเหมาะสมกับวัยต้องการของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำไปฝึกปฏิบัติโดยครูมีหน้าที่ ในการช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาความสามารถด้านนาฏศิลป์ไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กลุ่ม 5 เขตดุสิต ซึ่งมีทั้งหมด 15 โรงเรียน 47 ห้องเรียน โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 1,509 คน (ข้อมูลจากเลขานุการกลุ่มสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนช่างอากาศอ่ำรุ่ง จำนวน 33 คน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) มีขั้นตอนในการสุ่มจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กลุ่ม 5 เขตดุสิต จำนวน 15 ห้องเรียน ได้โรงเรียนช่างอากาศอ่ำรุ่ง จำนวน 2 ห้องเรียน และทำการสุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ชุด

2. แบบประเมินความสามารถเรื่องการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย

1) ประเมินความสามารถระหว่างเรียน จำนวน 4 ด้าน 1.การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ 2. การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีรูปแบบ 3. การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะ 4. การประดิษฐ์ท่ารำจากการเคลื่อนไหวของสัตว์ให้มีรูปแบบทางนาฏศิลป์ไทย

2) แบบประเมินความสามารถ หลังเรียน จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1.อธิบายประเภทและลักษณะการเคลื่อนไหวของสัตว์ 2. ท่ารำมีความสอดคล้องกับกับบทเพลง 3.อ่อนช้อยสวยงาม 4.อย่าเท้าตรงตามจังหวะ 5. การประยุกต์ท่ารำ 6. ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนช่างอากาศอ่ำรุ่ง ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถเรื่องการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย จำนวน 10 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบทบาทครูผู้สอน ด้านบรรยากาศ ด้านกิจกรรม และด้านสื่อการสอนในชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยลักษณะ Pre - experimental Design ซึ่งดำเนินการทดลองตามแบบแผนแบบ One group posttest only design โดยมีรายละเอียดตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มทดลองแบบ One group posttest only design

กลุ่ม	Treatment	Post-test
ทดลอง	X	T

X หมายถึง การเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย

T หมายถึง การวัดความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย วัดหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนช่างอากาศอ่ารุง โดยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. แนะนำนักเรียนเกี่ยวกับชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยอธิบายรูปแบบของการเรียนรู้และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แก่นักเรียน

2. อธิบายและชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนเข้าใจ

3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนช่างอากาศอ่ารุง จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลา 16 ชั่วโมง ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	1 การเคลื่อนไหวอย่างอิสระ	จำนวน 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่	2 การเคลื่อนไหวอย่างมีรูปแบบ	จำนวน 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่	3 การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ	จำนวน 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่	4 การประดิษฐ์ท่ารำจากการเคลื่อนไหวของสัตว์ให้มีรูปแบบทางนาฏศิลป์ไทย	จำนวน 4 ชั่วโมง

ซึ่งชุดกิจกรรมจะประกอบไปด้วย คู่มือการใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ และแบบประเมินความสามารถระหว่างเรียนและหลังเรียน

4. เมื่อเสร็จสิ้นครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนทำการทดสอบความสามารถในการเคลื่อนไหว หลังเรียน ซึ่งแบบประเมินความสามารถของผู้เรียนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนรูบริก (Rubric) 3 ระดับ โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผนการจัดการเรียนรู้

5. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย

6. นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม โดยวิเคราะห์ร้อยละของคะแนนผู้เรียนที่ทำแบบทดสอบระหว่างการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม (E_1) และร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียน (E_2)
2. วิเคราะห์ผลคะแนนความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนรูปริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) หลังเรียน เทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 75 มาวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่า t-test for One Sample
3. วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 77.73/78.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75
2. นักเรียนมีความสามารถในการเคลื่อนไหว หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 75/75 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.73/78.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากข้อสังเกต คะแนนจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากการจำแนกคะแนนรายบุคคลทำให้เห็นว่านักเรียนแต่ละคนมีการพัฒนาความสามารถจากการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม อาจเนื่องจากชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ได้ผ่านการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบโดยผ่านการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งผ่านการทดลองใช้ตามขั้นตอนแล้วนำมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ซึ่งมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ ซึ่งชุดกิจกรรม ได้เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ไม่ยากจนเกินไปโดย ได้จัดเนื้อหาเริ่มจากการปฏิบัติตามความคิดของผู้เรียนอย่างอิสระผ่านกระบวนการ

เคลื่อนไหว และการปฏิบัติการเคลื่อนไหวให้มีไปตามรูปแบบที่กำหนด โดยนำจังหวะเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และยังมีกิจกรรมในการแสดงประกอบเพลง ซึ่งชุดกิจกรรมที่ใช้นั้นช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนและยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะโดยการเรียนรู้ผ่านสื่อที่สอดแทรกอยู่ในชุดกิจกรรม จึงได้มีความเข้าใจ และสามารถทบทวนทักษะปฏิบัติได้ถูกต้อง โดยนักเรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ ซึ่งทำให้ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังที่ ประเสริฐ สำเภารอด (2552) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ช่วยสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ทำให้ได้รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดกิจกรรมสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ สร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครูผู้สอนทำให้ครูสอนได้เต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี ภูมิมหาศาล (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชมรมนาฏศิลป์โดยใช้เทคนิคבלעדประกอบเพลงพื้นบ้านอีสานผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชมรมนาฏศิลป์ โดยใช้เทคนิคבלעד ประกอบเพลงพื้นบ้านอีสาน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.43/86.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หยาตพิรุณ พวงสุวรรณ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.16/81.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า นักเรียนทั้งหมดมีคะแนนเฉลี่ย ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จากข้อสังเกตพบว่า อาจเนื่องจากชุดกิจกรรมเป็นการจัดการเรียนรู้ ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติในการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ และสามารถกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวัยทำให้นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการเคลื่อนไหวในการฝึกปฏิบัติ และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้ โดยการร่วมสนทนาภายในชั้นเรียนด้วยคำถามกระตุ้นความคิด และนำไปสู่การสาธิตและทำตามแบบ โดยกิจกรรมในชั้นตอนแต่ละขั้นตอนได้สอดแทรกการใช้สื่อวีดิทัศน์ที่น่าสนใจและการสาธิตจากครูผู้สอน ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้เป็นอย่างดี จากนั้นเป็นขั้นตอนการเชื่อมโยงเพื่อให้นักเรียนศึกษาและปฏิบัติเพิ่มเติมจากชุดกิจกรรม และในแต่ละกิจกรรมนักเรียนจะสามารถปรับปรุงการเคลื่อนไหวของตนเองให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ นักเรียนจึงเกิดความกระตือรือร้นในการ ริเริ่มคิดสร้างสรรค์ การแสดงประกอบเพลงซึ่งทำให้นักเรียนได้นำองค์ความรู้ทั้งหมด ไปริเริ่มสร้างสรรค์ท่าทางในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับบทเพลงและยังส่งเสริมให้นักเรียนมีบุคลิกภาพที่ดีและยังส่งผลให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ เพราะเหตุนี้จึงส่งผลให้คะแนนความสามารถในการเคลื่อนไหวของนักเรียน ด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย สูง

กว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ซึ่งสอดคล้องกับ ไพวัน เพลิดพรว (2559) ได้กล่าวไว้ว่า การเคลื่อนไหวที่ถูกต้องตามหลักสรีระของบุคคลนั้น นอกจากจะทำให้การเคลื่อนไหวมีประสิทธิภาพที่ดีแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยในขณะที่เคลื่อนไหวและสามารถส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจเพิ่มขึ้น การพัฒนาร่างกายในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ยังต้องมีการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวเบื้องต้น และเพิ่มเติมในเรื่องของจินตนาการในการเคลื่อนไหว เช่นการเล่นเลียนแบบสัตว์ต่าง ๆ อาจจะจินตนาการเคลื่อนไหวเป็นลิง ช้าง นก งู เป็นต้น สัตว์เหล่านี้เคลื่อนไหวอย่างไร เป็นการเคลื่อนไหวตามจินตนาการเพื่อสร้างความคิดสร้างสรรค์ และความสนุกสนานในการเคลื่อนไหว โดยมีการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้จัดองค์ประกอบอุปกรณ์ สื่อ และสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยเน้นวัยที่สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อได้ดี เด็กในวัยนี้ถ้าได้รับการพัฒนาทักษะอย่างถูกต้องจะทำให้กลไกการเคลื่อนไหวดีมาก สอดคล้องกับ ชิมพ์สัน (1972) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความสลับซับซ้อน และต้องอาศัยกล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วนในการทำงานซึ่งการทำงานนั้นเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง และต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน หากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ ของพฤติกรรมหรือสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ หรือความราบรื่นในการจัดการ มัทนี รัตนิน (2554) กล่าวว่าในศาสตร์ของศิลปะการแสดงทุกแขนงหัวใจสำคัญพื้นฐานในการแสดงคือ “หลักการเคลื่อนไหว” ซึ่งนักแสดงที่มีพื้นฐานการเคลื่อนไหวที่ดีก็จะสร้างและออกแบบการแสดงได้ดีตามไปด้วย โดยการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ไทยนั้น ได้มีนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของชุดกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ หยาตพิรุณ พวงสุวรรณ (2558) ได้กล่าวไว้โดยสรุปว่า การใช้ชุดกิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามศักยภาพ ตามความสนใจของตนเองและสร้างความมั่นใจในการเคลื่อนไหวมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ วิไลวรรณ ไชยลังการ และศิริวัฒน์ ขำเกิด (2561) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์เรื่องรำวงมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพัฒนาวทยา จำนวน 32 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการใช้ชุดกิจกรรม นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 64.01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดีและในชุดกิจกรรมก็ประกอบไปด้วยใบความรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตลอดจนในชุดกิจกรรมเป็นการจัดการเรียนรู้โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางสร้างความน่าสนใจ และเพิ่มความมั่นใจให้แก่ครูผู้สอน ทำให้

ครูสอนสอนได้เต็มประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้ชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษาความพึงพอใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วนั้นระดับความพึงพอใจที่มากที่สุด คือด้านกิจกรรม อาจเนื่องจากการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น รูปแบบของกิจกรรมจะเน้นทักษะปฏิบัติที่ เข้าใจง่ายเหมาะสมต่อวัยการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการเคลื่อนไหวมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงช่วยให้นักเรียน ริเริ่มสร้างสรรค์ จากการเคลื่อนไหวและมีความสุขกับการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

รองลงมา คือด้านสื่อการสอนของชุดกิจกรรม เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม ซึ่งมีการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนได้เห็นความแตกต่างในการฝึกปฏิบัติมากยิ่งขึ้น และทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะแสวงหาความรู้ และเป็นแนวทางในการริเริ่มด้านความคิดสร้างสรรค์ ให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ลำดับต่อมา ด้านครูผู้สอน อาจเนื่องจากการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม นักเรียนได้ลงมือ การฝึกหัดด้วยตนเองโดยมีการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรม ครูจึงเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ และส่งเสริมในการเรียนรู้ ของนักเรียน โดยนักเรียนได้มีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้ความพึงพอใจอยู่ในระดับที่สาม

ลำดับสุดท้ายอยู่ในระดับมากคือด้านบรรยากาศ อาจเนื่องจากการเรียนการสอนโดยใช้ชุด กิจกรรมผู้เรียนนั้นต้องฝึกการปฏิบัติในท่าทางต่าง ๆ สถานที่ในการเรียนรู้อาจไม่เอื้ออำนวย ซึ่งทำให้ระดับ ความพึงพอใจอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด โดยบรรยากาศในการเรียนค่อนข้างมีส่วนในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นจึงบรรยากาศในการเรียนนั้นต้องเหมาะสมกับวัย เช่น ใน การทำกิจกรรมมีบรรยากาศที่สนุกสนาน มีสีสันของห้องเรียนที่สวยงามซึ่งสามารถกระตุ้นการริเริ่ม ด้านความคิด จินตนาการของผู้เรียนได้ดี และทำให้นักเรียนมีความสุขที่จะได้รับการเรียนรู้ในรายวิชา นาฏศิลป์ไทย

ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับงานวิจัยของ ธีราภรณ์ ชูชื่นและ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่องนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไทย-พม่าสัมพันธ์ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และเห็นว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่องนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ ไทย-พม่าสัมพันธ์ ทำให้นักเรียนมีความรู้และฝึกให้มีทักษะใน การสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่กล่าวว่า วิชานาฏศิลป์เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชม ความงาม มีสุนทรียภาพ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิต มนุษย์ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายจิตใจสติปัญญา อารมณ์สังคม ตลอดจนการนำไปสู่ การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองอันเป็น พื้นฐานในการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

- 1) ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ จัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นการปฏิบัติเนื่องจากเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการเรียนนาฏศิลป์มากที่สุดและเกิดผลกับนักเรียนมากที่สุด
- 2) ควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเนื้อหาอื่น ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการคิดและทักษะการปฏิบัติด้านต่าง ๆ
- 3) ในการปฏิบัติกิจกรรมควรให้นักเรียนมีการแสดงออกหน้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทยในระดับชั้นอื่น ๆ
- 2) ควรมีการศึกษากการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหวในรายวิชานาฏศิลป์ไทยโดยใช้เทคนิคการสอนอื่น ๆ
- 3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นสื่อผสมในรูปแบบของมัลติมีเดียเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษานอกเวลาเรียนได้ด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย. ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร:
สถาบัน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย. ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร:
สถาบัน.
- ธีราภรณ์ ชูชื่นและศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2558). ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่องนาฏศิลป์
สร้างสรรค์ ไทย-พม่าสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร,8(1),
248-249.
- ประเสริฐ สำเภารอด. (2552). การพัฒนาชุดกิจกรรมเรื่องระบบนิเวศในโรงเรียน สำหรับนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ไพวัน เปร็ดพราว. (2559). การเคลื่อนไหวเบื้องต้น.คณะศึกษาศาสตร์. สถาบันพลศึกษา. อุตรธานี: วิทยาเขต
อุตรธานี
- ภาวดี ภูมิมหาศาล. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชมรมนาฏศิลป์โดยใช้เทคนิคบัลเลต์
ประกอบเพลงพื้นบ้านอีสาน.ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มัทนี รัตน์. (2554). ศิลปะการแสดงละคร (Acting) : หลักเบื้องต้นและการฝึกซ้อม.(พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิไลวรรณ ไชยลังการ และศิริวัฒน์ ขำเกิด. (2561).การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สาระ นาฏศิลป์เรื่องร่าง
มาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 20(2), 75-76.
- สุธีระ เดชคำภู. (2560). การพัฒนาทักษะการปฏิบัติเปียโนและคีย์บอร์ดโดยใช้ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น.วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและ การสอน.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- หยาดพิรุณ พวงสุวรรณ. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ทักษะ
พื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

(หลักสูตรและการสอน). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อาคม สาอาคม.(2545). รวมงานนิพนธ์ของ นายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กรมศิลปากร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

Good, Carter V. (1973). Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw – Hill Book Inc.

Simpson(1972). D. thaching physical education : A system approach. Houghton Mufflin Co :
Boston

ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา

THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATORS' ETHICS
AND SCHOOL ADMINISTRATION OF THE SCHOOL UNDER THE CHACHOENGSAO
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN MUANG DISTRICT,
CHACHOENGSAO PROVINCE

พรหมพิริยะ พนาสนธิ*

Phrompiriya Panarson

กรปภา เจริญชันษา**

Kronpapar Charoenshuns

ชัยการ วาทะงาม***

Chaiyakran Watha-Ngam

อรวรรณ ชมชัยยา***

Orawan Chomchaiya

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา (2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ประชากรคือครูผู้สอนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงาน

*ดร.พรหมพิริยะ พนาสนธิ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Ppanarson @ yahoo.com, โทร. 095-747-3458

** ดร.กรปภา เจริญชันษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

***ดร.ชัยการ วาทะงาม กองบังคับการตำรวจปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

***รศ.ดร.อรวรรณ ชมชัยยา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 444 คน เครื่องมือคือแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (5-Levels Rating Scale) สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความคิดเห็นของครูผู้ตอบแบบสอบถามของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราในอำเภอมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทราต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราในอำเภอมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราในอำเภอมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับสูงทางบวกที่ระดับนัยสำคัญ .01

คำสำคัญ : จริยธรรมของผู้บริหาร การบริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

Research subject “The relationship between administrators’ ethics and school administration of the schools under the Chachoengsao Primary Educational Service Areas Office in Muang District, Chachoengsao Province” had 3 objectives: (1) to study the teachers’ opinion level toward ethics of schools’ administrators under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Muang District, Chachoengsao Province; (2) to study teachers' opinions level towards schools’ administration of administrators under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Muang District, Chachoengsao Province; (3) to study the relationship between ethics of administrators and the schools’ administration of administrators under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Muang District, Chachoengsao Province. The population consisted of 444 teachers under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office, Muang District, Chachoengsao Province. The instrument was a 5-levels rating questionnaire. The statistics for data analysis were percentage, mean, and standard deviation and the hypothesis was tested by Pearson Product-Moment Correlation Coefficient.

The results of the research were as follows: (1) the respondents teachers’ opinions level of schools under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office in Muang District, Chachoengsao Province towards the ethics of the school administrators was at a high level in overall;

(2) the respondents teachers' opinions level toward the school administration of the administrators under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office in Muang District, Chachoengsao Province, was at a high level in overall; (3) the relationship between the school administrators' ethics and the school administration of administrators under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office in Muang District, Chachoengsao Province, was at a positive high level at significant level of .01

Keywords : Ethic of Administrator, School Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ สถานศึกษา หรือโรงเรียน เป็นสถานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้ออกไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพเวที (ปยุตต์ ปยุตโต, 2533 : หน้า 19) ที่กล่าวว่า บุคคลที่จะมาช่วยเหี่ยวร้างความเสื่อมโทรมทางคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมของคนในสังคมให้น้อยลง และพัฒนาให้ดีขึ้นได้ นอกจากพระภิกษุสงฆ์แล้วเห็นจะไม่มีใครสามารถทำได้ดีไปกว่าบุคลากรทางการศึกษา เช่น ผู้บริหารการศึกษา อันได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ อธิการบดี และครูในสถาบันการศึกษาต่างๆ อย่างแน่นอน บุคคลเหล่านี้จะต้องช่วยกันอบรมสั่งสอนศิษย์ในสถาบันการศึกษาทั้งด้านความรู้และคุณธรรมอย่างเต็มที่ เสียสละ และโดยเฉพาะผู้บริหารการศึกษาต้องระลึกอยู่เสมอว่า “สอนคนอื่นอย่างไร ต้องทำให้ได้อย่างนั้น” นั่นคือ ผู้บริหารการศึกษาทุกคน จะต้องยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ทำตนเป็นแบบอย่างคนอื่นในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ผู้บริหารในฐานะผู้นำของโรงเรียนที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการบริหารจัดการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาชาติบ้านเมือง ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติหรือมีคุณลักษณะเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานทุกคน โดยเฉพาะต้องมีคุณธรรมในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน และปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน เพื่อที่จะพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2542 : หน้า 1) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีคุณภาพ คือบุคคลที่มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะ มีความชำนาญการ มีประสบการณ์ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล แต่ที่เหนือสิ่งอื่นใด คือ ความมีคุณธรรมในจิตใจ และมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งคุณธรรม จริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติอันสำคัญที่จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารนั้นสามารถครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา พ.ศ. 2540 ในมาตรฐานที่ 8 ระบุให้ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีหน้าที่แนะนำ ตักเตือน ควบคุม กำกับ ดูแลบุคลากรในองค์กร ต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม และบุคลิกภาพ ซึ่งจะ

ส่งผลต่อการยอมรับของบุคลากร ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการบริหารงาน การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารคือการเป็นผู้มี จริยธรรมดี นั่นเอง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2542 : 22)

การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น มักขึ้นกับลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำและการใช้อำนาจของผู้บริหารในการใช้อิทธิพลที่ทำให้บุคลากรยินยอมทำตามความต้องการของตน คุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำและทำงานร่วมกับบุคลากรโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีความพอใจและมีความสุขในการทำงาน(สุมาพร ทำทอง :1) ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการบริหารงาน เพราะผู้นำเป็นตัวแทนองค์กร เป็นจุดรวมพลังของบุคคลในองค์กร เป็นบุคคลหรือกลุ่มคนที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการด้วยความเต็มใจหรือไม่เต็มใจจากสมาชิกในแต่ละสถานการณ์ เพื่อทำหน้าที่นำพาหมู่คณะให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้อำนาจที่เขามีในการโน้มน้าวและกระตุ้นให้สมาชิกปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ (ณัฐพันธ์ เจริญนนท์, 2551 : 120)

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหาร พบว่า ปัญหา คือ เรื่องของการวางตน การสร้างศรัทธาให้เป็นที่ยอมรับระหว่างผู้บริหารและครู ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณการเงินให้เป็นไปตามระเบียบราชการ ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่เพียงพอ อำนาจการบริหารงานของผู้ช่วยผู้บริหารไม่เบ็ดเสร็จ ผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างเจ้าหน้าที่พัสดุกับบริษัทห้างร้านการสร้างภาวะผู้นำ การสร้างความยอมรับด้วยการใช้แรงจูงใจด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การเสริมแรง การให้รางวัล คำชม การสนทนาพูดคุย ปรับความเข้าใจ การบริหารความเปลี่ยนแปลงจัดการกับความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป การใช้ความรู้ความสามารถหรือคุณวุฒิที่มีอยู่ไปใช้ในการบริหารงาน การอาศัยกฎระเบียบ การสร้างความเป็นกันเองแสดงความเป็นพวก การวางแผนการหาวิธีแก้ปัญหา การทำตัวอย่างปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้เห็น การรับฟังความคิดเห็นและให้โอกาสแก่บุคลากรทุกฝ่าย การบริหารความขัดแย้ง และการใช้หลักธรรม คุณธรรมผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงในด้านบริหาร และคุณภาพของสถานศึกษาที่ต้องดูแลรับผิดชอบอยู่ โดยมีผลต่อสังคม นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทักษะการบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะการบริหารงบประมาณ หลักสูตรการพูดในที่ชุมชนที่มุ่งเน้นให้มีการฝึกพูดให้มากขึ้นและให้ตรงกับเหตุการณ์ที่ผู้บริหารจะต้องไปพบในสถานการณ์จริง รวมถึงการจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะพบในองค์กร และการเรียนรู้การปฏิบัติตนเมื่อต้องทำพิธีต่าง ๆ โดยเฉพาะศาสนาพิธี หลักการบริหารความขัดแย้ง การบริหารการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีเพื่อการบริหาร และการเรียนรู้จากกรณีตัวอย่าง (Case Study)

จากปัญหาเรื่องของการวางตน การสร้างศรัทธาให้เป็นที่ยอมรับระหว่างผู้บริหารและครู ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณการเงินให้เป็นไปตามระเบียบราชการ ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ย่อมต้องเกี่ยวพันโดยตรงกับจริยธรรมของผู้บริหารโดยเฉพาะในของรั้วของสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องประพฤติเป็นแบบอย่างให้กับครูและนักเรียนยอมรับ กล่าวคือผู้บริหารการศึกษาทุกคนจะต้องยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมทำตนเป็นแบบอย่างคนอื่นทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ผู้บริหารในฐานะผู้นำของโรงเรียนที่มี

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการบริหารจัดการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาชาติบ้านเมือง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวและสถานการณ์ของการบริหารโรงเรียนในปัจจุบันที่การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาปรากฏเป็นข้ออยู่เนืองๆ ทั้งการเบียดบังเงินค่าอาหารกลางวันเด็ก การสมรู้ร่วมคิดกับผู้ประมูลโครงการต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อให้เกิดเม็ดเงินส่วนต่างจำนวนมากแล้วเบียดบังมาเป็นของตนเอง เช่นการสร้าง/ซ่อมแซมอาคารโรงเรียน รั้ว ห้องน้ำ แม้แต่การเบียดบังเงินส่วนต่างของเงินค่าอาหารกลางวันและค่านมสดพร้อมดื่มของนักเรียน ทำให้คณะผู้วิจัยจึงต้องการตรวจสอบว่าจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในระดับใดตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญร่วมกับผู้บริหารในการสร้างความสำเร็จให้กับวงการการศึกษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

สมมติฐานการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับสูงทางบวก

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (Cross Sectional Design)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 แนวคิดเรื่องจริยธรรมของผู้บริหาร ตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2547) ซึ่งเน้นการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านการครองตน (2) ด้านการครองคน และ (3) ด้านการครองงาน

2.2. แนวคิดเรื่องการบริหารสถานศึกษาผู้วิจัยใช้แนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 : มาตรา 39 ซึ่งมีกรอบในการบริหารงาน 4 ด้าน คือ (1) การบริหารงานด้านการบริหารวิชาการ (2) การบริหารงานด้านการบริหารงบประมาณ (3) การบริหารงานด้านการบริหารบุคคล (4) การบริหารงานด้านการบริหารทั่วไป

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 444 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1, 2562)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง สุ่มโดยวิธี การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน ซึ่งใช้หลักการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เคอร์ซีและมอแกน (Krejcie & Morgan, 1970 p. 608) และดำเนินการสุ่มโรงเรียนในขั้นแรกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) หลังจากนั้นสุ่มชั้นที่สองโดยสุ่มข้าราชการครูโดยวิธีการสุ่มแบบชั้น ภูมิอย่างเป็นสัดส่วนตามจำนวนครูของแต่ละโรงเรียนจากที่สุ่มได้ในขั้นแรก (Proportional Stratified Random Sampling)

4. ตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรในการวิจัยประกอบด้วย

4.1 ตัวแปรที่ 1 คือ ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย

- (1) ด้านการครองตน
- (2) ด้านการครองคน
- (3) ด้านการครองงาน

4.2 ตัวแปรที่ 2 คือ ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย

- (1) การบริหารงานด้านการบริหารวิชาการ
- (2) การบริหารงานด้านการบริหารงบประมาณ
- (3) การบริหารงานด้านการบริหารบุคคล
- (4) การบริหารงานด้านการบริหารทั่วไป

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งออกแบบในลักษณะแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Closed form) เพื่อเลือกตรวจสอบรายการ (ล้วน สายยศและอังคณา.2536)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัดระดับความคิดเห็นของครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบสัดส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ไคเคิร์ท (Likert's five rating scale) (Likert, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543, 114-115) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ เป็นเกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัดระดับความคิดเห็นของครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารมีลักษณะเป็นแบบสัดส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ไคเคิร์ท (Likert's five rating scale) (Likert, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543, 114-115) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ เป็นเกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือทำการวิจัยในครั้งนี้โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

6.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อนำไปศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับ

การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา

6.2 สร้างแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยกำหนดประเด็นและรายการเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 โดยตอนที่ 2 สร้างข้อคำถามในแบบสอบถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารของสถานศึกษา 3 ด้าน และตอนที่ 3 สร้างข้อคำถามในแบบสอบถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร 4 ด้าน

6.3 นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และคำนวณค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objectives Congruence : IOC) ที่เขียนขึ้นในแบบสอบถาม กับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญดังนี้

- (1) ต้องจบ ป.โท ด้านการศึกษา
- (2) ต้องเข้าใจเรื่องที่ทำ เกี่ยวข้องเรื่องวิจัยที่ทำ
- (3) ผู้ที่แตกฉานในภาษาไทย

การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548)

6.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำมา ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามข้อเสนอแนะ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน

6.5 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้แบบสอบถามมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 204) โดยกำหนดให้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

6.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

7. การรวบรวมข้อมูล

7.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมืองฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7.2 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 210 ชุด พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยไปยังครูผู้สอนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยได้ดำเนินการจัดส่งและนํารับในสัปดาห์ถัดไปด้วยตนเอง

7.3 การเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับด้วยวิธีการรับคืนด้วยตนเอง

7.4 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 การจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) เกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์โดยกำหนดหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว (2545: 23 – 24) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51- 2.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

(2) เกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์โดยกำหนดหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2545: 23 – 24) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51- 2.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) หาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหาร กับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) โดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ กล่าวคือถ้าเป็นไปในทางบวกแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกัน และการพิจารณาขนาดของความสัมพันธ์จากค่าสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ตามเกณฑ์ของ กาญจน์ (2556: 166) ดังนี้

ถ้าค่าสหสัมพันธ์ มีค่า .90 – 1.00 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

ถ้าค่าสหสัมพันธ์ มีค่า .70 - .89 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ถ้าค่าสหสัมพันธ์ มีค่า .50 - .69 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ถ้าค่าสหสัมพันธ์ มีค่า .30 - .49 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ถ้าค่าสหสัมพันธ์ มีค่า .01 - .29 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

ถ้าค่าสหสัมพันธ์มีค่า 0 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน

9. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

9.1 สถิติที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC)

2) วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1994: 169)

9.2 สถิติพื้นฐาน

1) ค่าร้อยละ (Percentage)

2) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$)

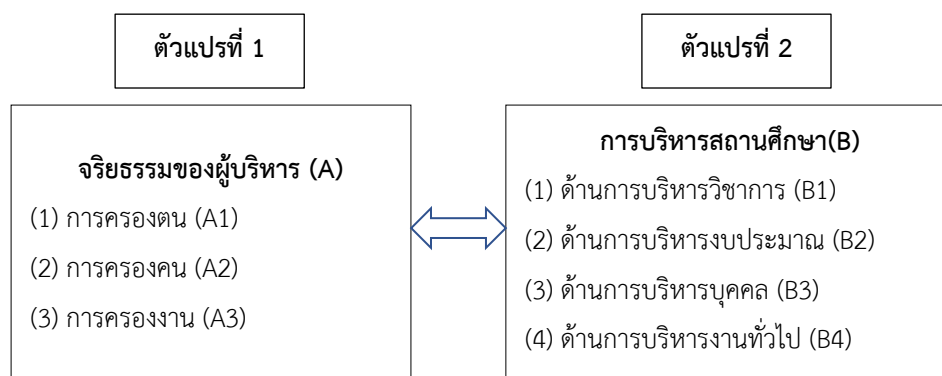
3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

9.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาจริยธรรมของผู้บริหาร ตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2547) ซึ่งเน้นการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตทั้งทางด้าน (1) การครองตน (2) การครองคนและ (3) การครองงาน ว่ามีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 : มาตรา 39 ซึ่งมีกรอบในการบริหารงาน 4 ด้าน คือ (1) การบริหารงานด้านการบริหารวิชาการ (2) การบริหารงานด้านการบริหารงบประมาณ (3) การบริหารงานด้านการบริหารบุคคล และ(4) การบริหารงานด้านการบริหารทั่วไป ผู้วิจัย จึงได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1: กรอบความคิดในการวิจัย

สรุปการวิจัย

1 ระดับความคิดเห็นของครูผู้ตอบแบบสอบถามของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทราต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้

ดังนี้ (1) การบริหารงานงบประมาณ (2) การบริหารงานบุคคล (3) การบริหารงานวิชาการ และ (4) การบริหารงานทั่วไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับสูง ($r_{AB} = .73$) ทางบวกที่ระดับนัยสำคัญ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของครูผู้ตอบแบบสอบถามของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทราต่อจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากจริยธรรมในการครองตนเป็นรายข้อตามความคิดเห็นของครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความละเอียดและเกรงกลัวที่จะกระทำผิดระเบียบ กฎหมาย มีความประพฤติตนดีงามตามหลักศีลธรรมและไม่ทำตัวเป็นนักเลงผู้หญิงผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนนั้นเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องข้อระเบียบกฎหมาย เนื่องจากได้รับการพัฒนาตนเองในการอบรมสัมมนาและหาความรู้ในเรื่องระเบียบใหม่อยู่เสมอ และยึดถือหลักธรรมในการครองตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยการยึดถือปฏิบัติ ศีล 5 เป็นประจำ และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ฯพณฯ เปรม ติณสูลานนท์ (2548: 2) กล่าวว่า จริยธรรมการบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ถ้าผู้บริหารไม่มีจริยธรรม เพราะการบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ ถ้าผู้บริหารไม่มีจริยธรรม เพราะการบริหารยึดหลักกฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี คุณธรรมและจริยธรรม จึงมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม และชาติบ้านเมือง ผู้นำ ที่ใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อวิชาชีพและต่อสังคมหลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ นุชนวลรัตน์ (2550) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง จริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม ไผ่โสภะ (2543) ได้ศึกษา พฤติกรรมการครองตน ครองคนและการครองงาน ตามแนวพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า พฤติกรรมการครองตน ครองคน และการครองงานตามแนวพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านซึ่งประกอบด้วย การครองตน การครองคน และการครองงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ยังมีการอบรมและพัฒนาผู้บริหาร

อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการบริหารอย่างมืออาชีพ นอกจากนั้นโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ยังเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ และมีชื่อเสียงมายาวนาน ทำให้บุคลากรที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการบริหารในระดับสูงซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากประวัติการทำงานของผู้ได้รับการแต่งตั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ รุญเจริญ (2546) ที่กล่าวว่า ในการจัดการศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 8) ที่กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสม มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัย ฉวีวรรณ เจริญลาก (2550: 94–95) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนต่อการบริหารโรงเรียนในเขตเทศบาลไพศาลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโรงเรียนในเขตเทศบาลไพศาลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของครู ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาครูมีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ถึงแม้ว่าด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานงบประมาณ ครูมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าด้านอื่นๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเหตุผล คือ โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติประจำปีเพื่อจัดสรรงบประมาณ โดยขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอันดับมากกว่ารายข้ออื่น สอดคล้องกับคู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ว่าด้วยอำนาจหน้าที่สถานศึกษาตามกฎหมายการศึกษา การประสานงาน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งการควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน พัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาเป็นไปตามกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ ตามมาตรา 39(2) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1, 2554) และสอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ด้านงบประมาณ คือ การจัดตั้งรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาตามกฎหมาย

ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด และบทบาทคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านงบประมาณ คือให้ความเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้ง และการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 13) นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย คำประดิษฐ์ (2547: 28) ได้สรุปไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการปรับตัวไม่หยุดนิ่ง ต้องพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์การ รูปแบบบริหารงาน และการดำเนินงานต่างๆ ให้มีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ การจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนมีความรู้ เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จะต้องมีเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสม ครูต้องสร้างกระบวนการและวิธีการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ทั้งเนื้อหาวิชาและคุณธรรมจริยธรรม เพราะกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนจะเป็นวิธีการที่ติดตัวนักเรียน สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับสูงที่ระดับนัยสำคัญ .01 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมและการบริหารสถานศึกษาแล้วจะพบว่ามีสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมบุรณ์ สุขโม เรื่องคุณธรรมกับผู้บริหารการศึกษา (2557: 172-176) ซึ่งสรุปผลการวิจัยถึงหลักการอริปไตย 3 ว่า ประกอบด้วย (1) อัตตาธิปไตย ที่ถือว่าตัวเองเป็นใหญ่ (2) โลกาธิปไตย ที่ถือว่าผู้อื่นเป็นใหญ่ และ(3) ธรรมาธิปไตย ที่ถือว่าการถือธรรมเป็นใหญ่ หรือเป็นหลักที่สำคัญที่ยึดเอาความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง นั่นคือนักบริหารประเภทนี้ต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือนักบริหารต้องทำหน้าที่บริหารตน บริหารคน และบริหารงาน กล่าวคือ (3.1) ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา น่าจะเป็นบุคคลที่ รู้ตนว่าตัวเองมีอะไรเป็นความเด่นหรือเป็นข้อได้เปรียบและรู้ความด้อยอันเป็นข้อจำกัด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงเป็นผู้สำรวจตนเองอยู่เสมอเพื่อให้สามารถครองตนได้อย่างเหมาะสมตามความคิดเห็นของครูผู้สอน (3.2) ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา น่าจะเป็นบุคคลที่ รู้คน ซึ่งหมายถึงเป็นผู้มีความรอบรู้เกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานว่าใครมีความสามารถด้านใดเพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะกับงาน นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษายังน่าจะรู้จักจริตของคน ซึ่งประกอบด้วย รากจริต โทสจริต โมหจริต สัทธาจริต พุทธิจริต และวิตกจริต จึงทำให้ในสายตาของครูผู้สอนที่ร่วมงานด้วยในแต่ละโรงเรียนมีทัศนะว่าผู้บริหารของตนเองสามารถบริหารคนได้ดี (3.3) ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังน่าจะเป็นบุคคลที่ รู้งาน ซึ่งหมายถึงความรอบรู้เกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ นอกจากนั้นยังเป็นบุคคลที่ รู้เท่าและรู้ทัน กล่าวคือเป็นบุคคลมีความรอบรู้เกี่ยวกับงานว่ามีขั้นตอนอย่างไร มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนอื่นอย่างไร รู้เท่าทันเหตุการณ์เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ความรู้เกี่ยวกับงานจึง

ได้แก่ความรู้เท่าและความรู้ทัน ทำให้ในสายตาของครูที่ร่วมงานด้วยจึงมีทัศนคติที่ดีต่อผู้บริหารที่ตนเองร่วมงานด้วยว่าเป็นผู้ที่มี “คุณธรรมจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา” ค่าความสัมพันธ์จึงออกมาในระดับสูงที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมในการครองคน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในการครองคน โดยให้คำแนะนำครูเพื่อประโยชน์ต่อครู ทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องปฏิบัติงาน รับผิดชอบร่วมกับครูในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ จูงใจให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน และสร้างความเข้าใจอันดีกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้บริหารส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานตามคำสั่งหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารทั่วไปมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการบริหารทั่วไป เช่น มอบหมายความรับผิดชอบให้ครูเป็นผู้ดูแลและมีอำนาจตัดสินใจในเบื้องต้นได้ไม่ต้องรอแต่การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การบริหารให้แก่ครูผู้สอน

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์พฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ค่าความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาด้านการครองคนกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นั้นหมายความว่า พฤติกรรมในการครองคนของผู้บริหารครูจำนวนหนึ่งยังไม่สนใจนัก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงออกให้ชัดเจนถึงความรอบรู้ในเรื่องงานและปฏิบัติตนให้เป็นทั้งผู้บังคับบัญชาและเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้บังคับบัญชาเหมือนพี่คอยช่วยน้อง ตลอดจนการเลือกมอบหมายงานให้เหมาะสมกับงานในแต่ละหน้าที่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาของครูผู้สอน จึงจะก่อให้เกิดคุณภาพในการครองคนเพิ่มมากขึ้น

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อนำผลมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการปฏิบัติตัวของผู้บริหารสถานศึกษา

8.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเขตอื่น ๆ ในเชิงเจาะลึกเพื่อค้นหาข้อเสนอทางทฤษฎีจากฐานราก(Grounded Theory) อีกทางหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการสังเคราะห์หาแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมอบพลังอำนาจให้กับครูผู้สอน (Empowerment) ในการบริหารสถานศึกษาโดยพิจารณาประเด็นการ Empowerment การบริหารให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมของแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:กระทรวงศึกษาธิการ
- กรมสามัญศึกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ.
- กรุงเทพฯ: ครูสภา ลาดพร้าว.
- ฉวีวรรณ เจริญลาก. (2547). ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารโรงเรียนใน เขตเทศบาล
- ตำบลไพศาลสังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
- บัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ณัฐพันธ์ เขจรันท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดเคชั่น.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546ก).การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- เปรม ตินสุตานนท์. (2558). จริยธรรมของการบริหารภาครัฐ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ปกกา
- กรากฎาคม 2558.
- พระเทพเวที. (ประยุทธ์ ปยุตโต).(2533). การพัฒนาจริยธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเมธีธรรมาภรณ์. (ประยุทธ์ ธรรมจิตโต). (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม จริยศาสตร์ และจริยศึกษา.
- กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนี. (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2528). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: มหา
- จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ
- (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. <http://krukob.com/web/1-97> (Online) 6/10/63
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2542
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร:
- สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สามัญศึกษา, กรม. (2528). คู่มือปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: ครูสภา
- ลาดพร้าว.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2542). คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: สมาธรรม.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
- Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.